

INFORMATION REPORT INFORMATION REPORT

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

This material contains information affecting the National Defense of the United States within the meaning of the Espionage Laws, Title 18, U.S.C. Secs. 793 and 794, the transmission or revelation of which in any manner to an unauthorized person is prohibited by law.

CONFIDENTIAL

50X1-HUM

COUNTRY	Hungary	REPORT	
SUBJECT	Hungarian Statistical Brochures	DATE DISTR.	13 September 1957
		NO. PAGES	1
		REQUIREMENT NO.	RD
DATE OF INFO.		REFERENCES	
PLACE ACQUIRED			

50X1-HUM

SOURCE EVALUATIONS ARE DEFINITIVE APPRAISAL OF CONTENT IS TENTATIVE

--	--

three pamphlets from the Hungarian Central Statistical Office: 50X1-HUM

Statisztikai Szemle, June 1957 (with table of contents and summary of articles in English)

Monthly Bulletin of Statistics, No. 5, 1957

Statisztikai Havi Zozlemanyek, No. 5, 1957

50X1-HUM

Distribution:

ORR: Loan

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

STATE	ARMY	NAVY	AIR	FBI	AEC														
-------	------	------	-----	-----	-----	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Note: Washington distribution indicated by "X"; Field distribution by "#".)

INFORMATION REPORT INFORMATION REPORT

50X1-HUM

HUNGARIAN CENTRAL STATISTICAL OFFICE

MONTHLY BULLETIN
OF STATISTICS

English Text

1957.

No. 5.

50X1-HUM

[REDACTED]

CONTENTS

	Page
I. SUMMARY DATA - DIAGRAMS	1
II. DEMOGRAPHY	3
<p>Summary data and rates; total and by counties.-Deaths by age.-Deaths, deaths rates from selected causes; total and by counties.-Internal migration: changes of domicile between settlements; total and by counties, changes of domicile within settlements; direction of internal migration.</p>	
III. INDUSTRY	9
<p>Index numbers of gross production in state industry.- Number of workers and employees in state industry.- Number of workers in state industry.- Total wage-fund, average monthly earnings of workers in state industry.- Index numbers of gross production per worker in state industry.- Fuels.- Coal production, turnover and consumption.- Shifts, productivity of shifts in coal mining.- Specific consumption of materials in coal mining.- Production and consumption of electric energy.- Production, export, import and consumption of some important articles.- Production costs and financial result in the state industry and in some important groups of industry. Industrial co-operatives.- Artisans.</p>	
IV. BUILDING AND CONSTRUCTION	28
<p>Labour data of the state and co-operative building industry.- Institutes for architectural design.- Building artisans.- Production costs and financial results in the state and co-operative building industry.</p>	
V. AGRICULTURE	30
<p>Arable land, meadows and vineyards on May 31st 1956.- Sown area, yields and harvest results of important crops by counties in 1956.- Production costs, yields and financial results of state farms.- Soil amelioration by types and by social sectors.- Final accounts of agricultural co-operatives on October 31st 1956.- Fixed capital of agricultural co-operatives on October 31st 1956.- Dividends per work-unit in agricultural co-operatives.- Dividends in kind and in cash per member in agricultural co-operatives.- Agricultural day wages, contractual wages with private farms.-</p>	
VI. PROCUREMENT	41
<p>Procurement, import and export of main agricultural produces, animals and animal products.- Procurement of pigs and cattles by origin.- Average national market prices of agricultural produces and live animals.</p>	
VII. TRANSPORT	45
<p>Goods and passenger transport.- Main technical and economic indicators of railway and lorry transport.</p>	

	Page
VIII. FOREIGN TRADE.....	46
Turnover and balance of foreign trade.-Trade with countries outstanding in turnover.-Import and export of some important articles.	
IX. HOME TRADE.....	50
Sales and commercial stocks of retail trade by social sectors.-Stocks of wholesale trade by branches.-Market arrival and price level of foodstuffs at the Budapest markets.-Prices of some important foodstuffs at the Budapest markets, in state shops and at some country town markets.	
X. HOUSEHOLD STATISTICS.....	53
Some important data of urban worker and employee families observed: Main characteristic data, wages and incomes of families.-Average monthly net expenditure per capita.-Average monthly consumption of main foodstuffs per capita.-Some important data of private farmer families observed: Main characteristic data.-Average monthly money-income per capita.-Average monthly money-expenditure per capita.-Average monthly per capita consumption.-Average monthly per capita food consumption of main foodstuffs.	
XI. HOUSING.....	57
Stock of dwelling, dwellings built.-Distribution of dwellings by size and by equipment.-Dwellings demolished by causes.-Number of dwellings built by counties.	
XII. PUBLIC HEALTH.....	58
People on sick pay.-Contagious diseases; total and by counties.	
XIII. CULTURE.....	60
Publishing.-Some important publications of wide circulation.-Periodicals.-Average number of copies of some important periodicals.	
XIV. DAMAGE CAUSED BY FIRE.....	62
Main criminal data	
XV. JURISDICTION.....	62
Main criminal data	
INTERNATIONAL STATISTICS.....	65
Production, import, export and consumption of some important products of food- and light industry	

TABLES PUBLISHED IN No 1-4 OF THE MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS, WHICH DO NOT RECUR MONTHLY

GENERAL NOTES AND EXPLANATIONS

- To facilitate the use of the bulletin for foreign readers, a figure in brackets has been attached to each Hungarian expression, the translation of which appears under the same figure in the English text.
  - The data relating to 1956 and to January - May 1957, may be modified by the final statistics.
In consequence of the difficulties in collecting data for October, November and December 1956, some data for the fourth quarter and accordingly for the whole of 1956, are based on estimations.
  - Symbols used:
    - +/- = Provisional, preliminary or estimated figure
    - = No data /it has not occurred/
    - 0 = Data cannot be expressed, as they are smaller than the unit applied
    - . = Data not available
- Percentages and rates have been calculated on the basis of unrounded figures.
- When computing data and rates respectively, the fact that the number of calendar days, workdays and paid holidays varies in each month, has been neglected. For information see the back of the title page of the Hungarian edition, /Naptári napok = calendar days, munkanapok = workdays, fizetett munkaszüneti napok = paid holidays/
Average daily production is to be calculated by calendar days with goods of continuous production. /Electric energy, crude petroleum, natural gas, coke-oven coke, pig iron for steel, steel, aluminium earth, aluminium, sulphuric acid, caustic soda, aluminium fertilizers, superphosphate, petrol, petroleum, gas oil, penicillin, superseptil, cement, sulphite cellulose, sugar, butter./
Average wages are to be calculated by workdays and paid holidays, other averages by workdays.
  - The data of "State Industry" /"Manufacturing Industry"/ include the data of enterprises under the supervision of ministries and of enterprises run by local councils.
  - Weights and measures:

1 metre - m	= 1,093611 yards
1 kilometre - km	= 0,621370 mile
1 square centimetre - cm ²	= 0,15559 square inch
1 square metre - m ²	= 1,195985 square yards
1 cubic metre - m ³	= 1,357343 cubic yards
1 kat. hold	= 0,7633 acre
1 kilogramm - kg	= 2,20462 avdp. pounds
1 quintal - q	= 1,102311 short tons, or 0,984206 long ton
1 metric ton - to	= 1,102311 short tons or 0,984206 long ton
1 litre - l	= 0,87990 imp. quart or 1,05671 US. quarts
1 hectolitre - hl	= 21,9975 imp. gallons or 26,4178 US. gallons
1 dekagramm - dkg	= 0,352 ounce

7. Translation of expressions occurring in nearly all tables:

időszak	=	period
hónap	=	month
negyedév /n.év/	=	quarter
félév	=	half-year
év	=	year
havi átlag	=	monthly average
negyedévi átlag	=	quarterly average
január	J	January
február	F	February
március	M	March
április	A	April
május	M	May
június	J	June
július	J	July
augusztus	A	August
szeptember	Sz	September
október	O	October
november	N	November
december	D	December
termelés	=	production
behozatal	=	import
kivitel	=	export
felhasználás	=	consumption

I. SUMMARY DATA

Headings: January-May 1957 and as percentage of the same period of the preceding year

- 1/ Demography
  - 2/ Estimates of total population /at the end of the period/ #/thousands
  - 3/ Number of marriages
  - 4/ Number of live births
  - 5/ Number of deaths
  - 6/ Natural increase
  - 7/ Deaths under one year of age
  - 8/ State industry
  - 9/ Index of gross production
  - 10/ of which: Heavy industry
  - 11/ Light industry
  - 12/ Food-industry
  - 13/ Coal production, 1000 tons
  - 14/ Electric energy production, million kWh
  - 15/ Number of industrial workers, thousands
  - 16/ Average monthly earnings of industrial workers, Ft
  - 17/ Total wage-fund in state industry, million Ft
  - 18/ Index of gross production per industrial worker
  - 19/ Transport
  - 20/ Weight of goods carried, 1000 tons
  - 21/ of which: by rail, 1000 tons
  - 22/ Freight ton-kilometres, millions
  - 23/ Number of passengers carried, millions
  - 24/ of which: by rail, millions
  - 25/ Passenger kilometres, millions
  - 26/ Home trade
  - 27/ Retail sales, million Ft
  - 28/ Stock of goods in retail shops /at the end of the period/, million Ft
  - 29/ Market-arrival in Budapest
  - 30/ Index of the volume of market-arrival
  - 31/ Level of market prices
  - 32/ Foreign trade
  - 33/ Total of imports, million Dft
  - 34/ Total of exports, million Dft
  - 35/ Money income of population
  - 36/ Wages and other personal money-incomes, million Ft
  - 37/ Procurement and advances to peasants, million Ft
- a/ Estimates include external migration

DIAGRAMS

1. DEMOGRAPHIC RATES, per 1000 population	2. INDEX OF GROSS PRODUCTION
1/ Live births	
2/ Deaths	
3/ Natural increase	
4/ Marriages	
3. COAL PRODUCTION, 1000 tons	4. ELECTRIC ENERGY PRODUCTION, million kWh
1/ Wages and other personal money-incomes	6. RETAIL SALES, million Ft
2/ Procurement and advances to peasants	
7. FOREIGN TRADE, million Dft	8. BALANCE OF FOREIGN TRADE, million Dft
1/ Exports	1/ Yearly figures
2/ Imports	2/ + Export surplus
	3/ - Import surplus

II. DEMOGRAPHY

1. SUMMARY OF DEMOGRAPHIC DATA

- 1/ Estimates of total population/ at the end of the period, thousands^{a/}
  - 2/ Number of marriages
  - 3/ Number of live births
  - 4/ Number of deaths, b/
  - 5/ Natural increase
  - 6/ Deaths under one year of age
  - 7/ Marriages per 1000 population
  - 8/ Live births per 1000 population
  - 9/ Deaths per 1000 population
  - 10/ Natural increase per 1000 population
  - 11/ Deaths under one year of age per 100 live births
- a/ Until September 1956, only natural increase was considered. From October 1956, both natural increase and external migration have been taken into account. Emigrations, unauthorized departures from and returns to the country

- b/ In the consequence of the events of October 23rd 1956 and the following period, about 2700 people died. Of these - till April 8th 1957 - about 450 deaths had not been registered. The above data and those to follow do not include unregistered deaths

2. MAIN DEMOGRAPHIC DATA BY COUNTIES, March 1957

- 1/ Number of marriages
- 2/ Number of live births
- 3/ Number of deaths
- 4/ Natural increase
- 5/ Deaths under one year of age
- 6/ Deaths under one year of age per 100 live births

Below the list of counties:
Total, of which: Towns a/
Villages

a/ Without Budapest

3. DEATHS BY AGE

- 1/ Number of deaths under one year of age
- 2/ Number of deaths between 1-2 years
- 3/ Number of deaths between 3-6 years
- 4/ Number of deaths between 7-14 years
- 5/ Number of deaths between 15-39 years
- 6/ Number of deaths between 40-59 years
- 7/ Number of deaths at 60 years and over
- 8/ Deaths total

- a/ The total number of deaths was 9065. The age of 113 deceased is yet unknown

4. DEATHS FROM SELECTED CAUSES

- 1/ All causes, of which:
- 2/ Tuberculosis, all forms
- 3/ All other infective and parasitic diseases
- 4/ Born immature and premature
- 5/ Cerebral haemorrhage and apoplexy
- 6/ All diseases of the heart
- 7/ Influenza
- 8/ Pneumonia a/
- 9/ Gastro-enteritis and colitis a/
- 10/ Malignant neoplasms
- 11/ Accidents, poisoning and violence

- a/ From 1950 on, without infants died under four weeks

5. DEATHS FROM SELECTED CAUSES

- For 1/-11/ see Table 4
- 12/ Per 10000 population
- 13/ Deaths by counties, March 1957

Below the list of counties:
Total, of which: Towns b/
Villages

b/ Without Budapest

INTERNAL MIGRATION

6. SUMMARY DATA OF CHANGES OF DOMICILE /between settlements/ a/

- 1/ Total of migrations
- 2/ Budapest
- 3/ Immigrations
- 4/ Emigrations
- 5/ Difference /+ or -/
- 6/ Towns
- 7/ Villages
- 8/ Permanent changes of domicile
- 9/ Temporary changes of domicile
- 10/ Total

- a/ Only above 16 years of age.-b/Part of the monthly data refer to the time of registration, not to the time of actual migration.-Including data of 76400 persons under 16 years of age/

7. CHANGES OF DOMICILE BY COUNTIES, April 1957 /Between settlements/ a/ +/

- 1/ Permanent
- 2/ Immigrations
- 3/ Emigrations
- 4/ Difference /+ or -/
- 5/ Temporary
- 6/ Total
- 7/ Unknown
- 8/ Total, of which:
- 9/ Country

- a/ See Note b/ to Table 6

8. CHANGES OF DOMICILE WITHIN SETTLEMENTS

- 1/ Budapest
- 2/ Towns
- 3/ Villages a/ Including figures of minors under 16
- 4/ Total

9. DIRECTION OF INTERNAL MIGRATION /between settlements/, January-April 1957

- 1/ Permanent
- 2/ From Budapest
- 3/ From other towns
- 4/ From the country /from villages/
- 5/ Immigrants total
- 6/ Temporary
- 7/ Total
- 8/ To Budapest
- 9/ To other towns
- 10/ To the country /to villages/
- 11/ Emigrants total

- a/ See Note b/ to Table 6

III. INDUSTRY

1. INDEX NUMBERS OF GROSS PRODUCTION IN STATE INDUSTRY, a/ on the basis of unchanged prices, 1949 = 100 b/

- 1/ State industry, total
- 2/ Mining
- 3/ of which: coal mining
- 4/ Electric energy industry
- 5/ Metallurgy
- 6/ of which: iron and steel basic industries
- 7/ Machine building c/
- 8/ of which: electrical machinery

- 9/ Repairing of vehicles and other machinery
 10/ Building material industry
 11/ Chemical industry
 12/ Textile industry
 13/ of which: cotton industry
 14/ Clothing industry
 15/ Leather and fur industry
 16/ Wood industry
 17/ Paper industry
 18/ Printing
 19/ Food industry
 20/ of which: canning and preserving
 21/ tobacco manufactures
- a/ The growth of industrial gross production shows that
 1/ industry has produced more or more valuable products
 2/ co-operation among enterprises has increased.
 Gross production may rise even while labour employed is constant or decreasing if the materials supplied by agriculture or foreign trade for processing are more valuable owing to their having already been processed to a certain extent / e.g.: pig iron or steel instead of iron ore/
 b/ Part of the industrial production is calculated at current prices /e.g.: the major part of the production of local industry/
 c/ Machine building includes: manufacture of machinery, manufacture of electric machinery, precision-engineering and mass-product industry
- 2. NUMBER OF INDUSTRIAL WORKERS AND EMPLOYEES IN STATE INDUSTRY,**
 /average stock/, thousands
 For 1/-21/ see Table 1
 a/ As a result of repeated re-organizations, the scope of manufacturing industry and that of the various groups it includes, has more or less changed. The data for the years 1949-53 have been adjusted to the organizational forms of 1954
 b/ To reorganizations of 1955 only the 1954 data have been adjusted- however- to ensure comparability, for 1954 both figures are given
 c/ The figures for 1954-56 without apprentices
 d/ Average of January-September 1956
 e/ On December 31st
- 3. NUMBER OF INDUSTRIAL WORKERS IN STATE INDUSTRY,** /average stock/, thousands
 For 1/-21/ see Table 1
 For a/ b/ d/ e/ see Notes to Table 2
- 4. TOTAL WAGE-FUND IN STATE INDUSTRY,** million Ft a/
 For 1/-21/ see Table 2
 a/ Without wage-fund of building workers employed in industry
 b/ c/ see Note a/ b/ to Table 2
 c/ Special bonuses -so-called "loyalty money"- are paid in September
 d/ Including wages paid for extraordinary holidays and all payments for periods of notice
- 5. AVERAGE MONTHLY EARNINGS OF INDUSTRIAL WORKERS IN STATE INDUSTRY,** Ft
 For 1/-21/ see Table 1
 a/ Average of January-September 1956
 b/ c/ see Note d/ e/ to Table 4
- 6. INDEX NUMBERS OF GROSS PRODUCTION PER INDUSTRIAL WORKER IN STATE INDUSTRY,**
 on the basis of unchanged prices, 1949=100, a/ b/
 For 1/-21/ see Table 1
 a/ b/ see Notes to Table 1
 c/ Average of January-September 1956
- 7. FUELS**
 1/ Hard coal production, 1000 tons
 2/ Brown coal production, 1000 tons
 3/ Lignite production, 1000 tons

- 4/ Total coal production, 1000 tons
 5/ Crude petroleum production, 1000 tons
 6/ Natural gas production, 1000 m³
 Calorific value, billion calories, of:
 7/ Coal produced
 8/ Crude petroleum produced
 9/ Natural gas produced a/
 10/ All fuels produced
 11/ Average calorific value of one kilogram of coal produced

a/ Without natural gas repressured

8. COAL PRODUCTION, TURNOVER AND CONSUMPTION, 1000 tons

- 1/ Production
 2/ Imports
 3/ Exports
 4/ Home consumption
 5/ Total
 6/ of which: State industry a/
 7/ of 6/: coal mining
 8/ electric energy production
 9/ iron and steel basic industries
 10/ of 5/: Railway transport b/
 11/ Households c/
- a/ Without local industry
 b/ Coal used in hauling only
 c/ Retail sales /including refined lignite/ and coal given in kind to State Railway employees
 d/ Without coal given in kind to State Railway employees

9. SHIFTS AND PRODUCTIVITY OF SHIFTS IN COAL MINING

- 1/ Number of shifts, daily average
 2/ Number of underground shifts
 3/ of which: productive shifts
 4/ All shifts, total
 5/ Coal production per one worker per shift, tons
 6/ Productive shifts
 7/ All shifts
 a/ Average of January-October 1956
 b/ Average of January-September 1956

10. CHANGES IN MANPOWER IN COAL MINING c/

- 1/ Number of registrations during the period
 2/ Cancelled during the period
 3/ Number of workers on the last day of period
 b/ Average of January-September 1956
 c/ Industrial workers and building workers employed in coal mining
 d/ Number of workers on September 30th

11. SPECIFIC CONSUMPTION OF MATERIALS IN COAL MINING

- 1/ The production of ten tons of coal required:
 2/ Pitprops, m³
 3/ Explosives, kg
 4/ Electric energy, kWh

12. ELECTRIC ENERGY PRODUCTION

- 1/ Total production, million kWh
 2/ of which: production by public utilities
 3/ Simultaneous maximum load of plants belonging to national co-operation, MW
 4/ Coal consumption of electric energy production a/
 5/ Total consumption, 1000 tons
 6/ Percentage distribution
 7/ Hard coal
 8/ Better quality brown coal, from Transdanubian mines
 9/ Other sorts of brown coal
 10/ Lignite
 11/ Coal calories consumed to produce one kWh of electric energy
 a/ Data of the Department for Electric Energy only. Coal consumed by plants to produce electric energy and steam

13. ELECTRIC ENERGY CONSUMPTION, million kWh

- 1/ State industry a/
- 2/ of which: coal mining
- 3/ non ferrous metal basic industries
- 4/ machine building
- 5/ chemical industry
- 6/ Transport b/
- 7/ Households c/

- a/ Without local industry, run by local councils
- b/ Electric energy used by railways and trams
- c/ On the basis of bills

PRODUCTION, IMPORT, EXPORT AND CONSUMPTION OF MAIN INDUSTRIAL PRODUCTS

14. BASIC MATERIALS AND PRODUCTS OF METALLURGY

- 1/ Bauxite production, tons
- 2/ of which: open cast, tons
- 3/ Export of bauxite, tons
- 4/ Aluminous earth production, tons
- 5/ Export of aluminous earth, tons
- 6/ Aluminium production, tons
- 7/ Import of aluminium, tons
- 8/ Export of aluminium, tons
- 9/ Iron ore production, 1000 tons a/
- 10/ Iron ore imports, 1000 tons b/
- 11/ Iron ore consumption, 1000 tons c/
- 12/ Coke-oven coke, production, 1000 tons
- 13/ Coke-oven coke, imports, 1000 tons d/
- 14/ Coke-oven coke, exports, 1000 tons
- 15/ Pig iron /steel making basic/ production, tons
- 16/ Import of pig iron /steel making basic/, tons
- 17/ Export of pig iron /steel making basic/, tons
- 18/ Steel production, tons
- 19/ Rolled steel production, tons
- 20/ Import of rolled steel, tons
- 21/ Export of rolled steel, tons
- 22/ of which: crude plates; production, tons
- 23/ import of crude plates, tons
- 24/ export of crude plates, tons

- a/ Ilmonite
- b/ Including bloomery iron ore and iron ore graded as bloomery iron ore
- c/ Ilmonite and foreign ore
- d/ Including coke-oven coke regraded to coke for foundries

15. PRODUCTS OF MACHINE BUILDING INDUSTRY, units

- 1/ Centre lathe machines, production
- 2/ Export of centre lathe machines
- 3/ Milling machines, production
- 4/ Export of milling machines
- 5/ Drilling machines, production a/
- 6/ Export of drilling machines
- 7/ Lorries, production
- 8/ Export of lorries b/
- 9/ Bus production c/
- 10/ Export of buses c/

- a/ Including table drill presses
- b/ Without extra chasses including dumpers

- 11/ Wheeled tractor, production
- 12/ Tracklayer tractor, production
- 13/ Harvester combines, production
- 14/ Export of harvester combines
- 15/ Production of motor-cycles
- 16/ Export of motor-cycles
- 17/ Production of cycles
- 18/ Export of cycles
- 19/ Production of wireless sets a/
- 20/ Export of wireless sets

- a/ Including sets of spare parts

16. PRODUCTS OF CHEMICAL INDUSTRY

- 1/ Nitrogenous fertilizers, production, tons
- 2/ Imports of nitrogenous fertilizers, tons a/
- 3/ Exports of nitrogenous fertilizers, tons a/
- 4/ Superphosphate production, tons
- 5/ Export of superphosphate, tons b/
- 6/ Sulphuric acid, production, tons c/ e/
- 7/ Import of sulphuric acid, tons
- 8/ Export of sulphuric acid, tons
- 9/ Caustic soda, production, tons
- 10/ Import of caustic soda, tons
- 11/ Petrol production, tons
- 12/ Import of petrol, tons
- 13/ Export of petrol, tons
- 14/ Petroleum production, tons
- 15/ Import of petroleum, tons
- 16/ Export of petroleum, tons
- 17/ Fuel oil, production, tons
- 18/ Import of fuel oil, tons
- 19/ Export of fuel oil, tons
- 20/ Penicillin production, kg
- 21/ Superseptyl production, kg
- 22/ Unrefined morphine production, kg
- 23/ Papaverin hcl production, kg
- 24/ Export of papaverin hcl, kg
- 25/ Production of tyres for cars, units
- 26/ Production of tyres for lorries and buses, units

- a/ Including imports and exports of sodium nitrate and calcium cyanamide respectively
- b/ Pulverized
- c/ Granulated /pulverized fertilizers lose about 10 per cent in weight when granulated/
- d/ Including reclaimed quantities
- e/ 100 per cent

17. BUILDING MATERIALS

- 1/ Production of bricks, thousands a/
- 2/ Production of roofing tiles, thousands b/
- 3/ Production of cement-asbestos roofing tiles, 1000 m²
- 4/ Lime production, tons
- 5/ Cement production, tons
- 6/ Import of cement, tons
- 7/ Export of cement, tons
- 8/ Drawn glass production, 1000 m²
- 9/ Cast glass production, 1000 m²
- 10/ Production of ferro-concrete roof-beams, 1000 metres

- a/ Calculated in small-size bricks
- b/ Calculated in notched tiles

18. WOOD AND PAPER PRODUCTS

- 1/ Coniferous lumber, production, m³
- 2/ Import of coniferous lumber, m³
- 3/ Broad-leaved forest lumber, production, m³
- 4/ Import of natron cellulose, tons
- 5/ Sulphite cellulose, production, tons
- 6/ Import of sulphite cellulose, tons
- 7/ Newsprint production, tons
- 8/ Import of newsprint, tons
- 9/ Total paper production, tons

19. TEXTILE PRODUCTS

- 1/ Import of raw cotton, tons
- 2/ Consumption of raw cotton, tons
- 3/ Production of cotton yarns, tons
- 4/ Consumption of cotton yarns, tons
- 5/ of which: in the cotton industry, tons
- 6/ in the hosiery industry, tons
- 7/ Cotton cloth, production, 1000 m²
- 8/ Export of cotton cloth, 1000 m²

- 9/ Import of wool, tons a/
- 10/ Consumption of wool, tons a/
- 11/ Woollen cloth production, 1000 m²
- 12/ Export of woollen cloth, 1000 m²
- 13/ Silk cloth, production, 1000 m²
- 14/ Export of silk cloth, 1000 m²
- 15/ Flax and hemp cloth production, 1000 m²
- 16/ Hosiery goods, production, tons
- 17/ Production of cotton stockings, 1000 pairs
- 18/ Export of cotton stockings, 1000 pairs
- 19/ Production of stockings made of synthetic yarns, 1000 pairs b/
- 20/ Export of stockings made of synthetic yarns, 1000 pairs,

a/ Calculated in clean wool
b/ Without stockings made of rayon

20. CLOTHING ARTICLES

- 1/ Production of suits, thousands
- 2/ Export of suits, thousands
- 3/ Production of women's dresses, thousands
- 4/ Export of women's coats, thousands
- 5/ Production of shirts, thousands
- 6/ Export of shirts, thousands
- 7/ Production of men's shoes, 1000 pairs a/
- 8/ Export of men's shoes, 1000 pairs a/
- 9/ Production of women's shoes, 1000 pairs
- 10/ Export of women's shoes, 1000 pairs
- 11/ Production of children's shoes, 1000 pairs
- 12/ Export of children's shoes, 1000 pairs

a/ Including laced boots and shoes for sport

21. FOOD PRODUCTS

- 1/ Flour production, tons
- 2/ Import of flour, tons
- 3/ Export of flour, tons
- 4/ Bread production, tons
- 5/ Production of rolls, millions
- 6/ Butter production, tons
- 7/ Export of butter, tons
- 8/ Sugar production, tons
- 9/ Import of sugar, tons
- 10/ Export of sugar, tons

22. FOOD PRODUCTS /continued/

- 1/ Candy production, tons
- 2/ Production of canned fruit, tons a/
- 3/ Production of quick-frozen goods, tons a/
- 4/ Production of raw meat, tons
- 5/ Export of raw meat, tons
- 6/ Lard and bacon production, tons
- 7/ Production of salami, tons
- 8/ Export of salami, tons
- 9/ Production of sausages, tons
- 10/ Production of consumer's fat, tons
- 11/ Production of edible oil, tons
- 12/ Export of edible oil, tons
- 13/ Production of sunflower oil, tons
- 14/ Export of sunflower oil, tons
- 15/ Production of soap, tons
- 16/ Production of beer, 1000 hl
- 17/ Production of cigarettes, millions

a/ Including quick-frozen fruits

23. PRODUCTION-COSTS AND FINANCIAL RESULTS IN THE STATE INDUSTRY

- 1/ Materials
- 2/ Wages
- 3/ Taxes and public insurance
- 4/ Depreciation
- 5/ Other costs

- 6/ Minus: compensations and transit items
- 7/ Production costs total
- 8/ Financial result / + profit, - losses /
- 9/ Value of gross production, at current prices, without turnover tax
- 10/ As percentage of value of gross production
- 11/ Million Ft

Notes: The data are at current prices; they refer to the prevailing industrial organization and to the industrial and building activity of industrial enterprises. In 1956 /I.-IV. quarters/ and in the first quarter of 1957, without local industries. The figures for the fourth quarter of 1956 and for the whole of 1956, include the extraordinary losses. When comparing the financial results of the first quarter of 1957 with those of the preceding years, it should be remembered that the extraordinary state subsidy of over 1 billion Ft received by industry in the first quarter of 1957 does not affect the figures given as losses, as it appears only in the financial results of all business activities, i.e. results including activities outside the proper scope of the enterprises.

24. PRODUCTION-COSTS AND FINANCIAL RESULT IN SOME IMPORTANT BRANCHES

- For 1/-9/ see Table 23
10/ As percentage of value of gross production
- 11/ Mining
  - 12/ Metallurgy
  - 13/ Machine building

25. PRODUCTION COSTS AND FINANCIAL RESULT IN SOME IMPORTANT BRANCHES

- /continued/
For 1/-9/ see Table 23
10/ As percentage of value of gross production
- 11/ Chemical industry
  - 12/ Textile industry
  - 13/ Leather- and fur industry
  - 14/ Clothing industry
  - 15/ Food industry

26. INDUSTRIAL CO-OPERATIVES

- 1/ Number of industrial co-operatives
- 2/ Total
- 3/ of which: in the iron and metal industry
- 4/ in the building-material industry
- 5/ in the wood-industry
- 6/ in the textile manufacturing industry
- 7/ in mixed industries
- 8/ in domestic industries
- 9/ Number of members of co-operatives a/

a/ Without apprentices

27. NUMBER OF ARTISANS a/

- 1/ Total number of artisans
- 2/ of which:
- 3/ Smiths
- 4/ Locksmiths
- 5/ Mechanics and radio-mechanics
- 6/ Watchmakers and opticians
- 7/ Joiners
- 8/ Upholsterers
- 9/ Coopers, hoopers and wood-turners
- 10/ Cartwrights
- 11/ Bookbinders and others processing paper
- 12/ Harness-makers, saddlers and tanners
- 13/ Tailors and makers of boy's suits
- 14/ Dressmakers /for ladies and girls/
- 15/ Seamstresses
- 16/ Shoemakers and bootmakers
- 17/ Butchers and slaughterers
- 18/ Bakers
- 19/ Grinders and huskers
- 20/ Makers of soda-water

- 20/ Stove-setters and builders; and potters
  - 21/ Building artisans total b/
  - 22/ Photographers and magnifiers
  - 23/ Barbers and hairdressers
- a/ Number of artisans having licences, without employees
 b/ Details of building artisans are to be found on Page 28
 c/ Without confectioners

IV. BUILDING AND CONSTRUCTION

1. SOME IMPORTANT LABOUR DATA RELATING TO THE STATE AND CO-OPERATIVE BUILDING INDUSTRY

- 1/ State building industry
- 2/ Number of all workers and employees, thousands b/
- 3/ Total wage-fund, million Ft
- 4/ Number of all workers, thousands a/
- 5/ Wage-fund of all workers, million Ft
- 6/ Average monthly earnings of workers, Ft, a/
- 7/ Number of building workers, thousands
- 8/ Co-operative building industry
- 9/ Number of all members and employees b/
- 10/ Wages and fees, million Ft
- 11/ Average monthly earnings of members and employees /producers only/Ft

- a/ Workers employed in building and industrial work
- b/ Workers employed in building and industrial work, plus the technical and administrative staff
- c/ On the last workday of the month

2. STATE INSTITUTES FOR ARCHITECTURAL DESIGN

- 1/ Total income, million Ft
- 2/ Total number of employees
- 3/ Total wage-fund, million Ft
- 4/ Number of productive and technical staff
- 5/ Wage-fund of productive technical staff, million Ft
- 6/ Average monthly earnings of productive technicals, Ft

3. NUMBER OF BUILDING ARTISANS a/

- 1/ Carpenters
- 2/ Bricklayers
- 3/ Tinkers
- 4/ House painters and decorators
- 5/ Glaziers
- 6/ Electricians
- 7/ Others
- 8/ Total

a/ Artisans with licences- without employees

4. PRODUCTION-COSTS AND FINANCIAL RESULT OF THE BUILDING INDUSTRY

- 1/ Materials
- 2/ Wages
- 3/ Taxes and public insurance
- 4/ Depreciation
- 5/ Other costs
- 6/ Total
- 7/ Minus: compensations
- 8/ Production-costs total
- 9/ Amount of services invoiced a/
- 10/ Profits calculated in the invoices
- 11/ Financial result (+profit, - losses)
- 12/ Financial result, including result of transactions outside the scope of the enterprise /+ profit, - losses/
- 13/ State building enterprises b/
- 14/ Million Ft
- 15/ As percentage of the sum invoiced
- 16/ Co-operative building industry

- a/ Including data of enterprises engaged in geological prospecting, deep-boring and sinking
- b/ Charged for building and construction works, technical planning, machine lending and auxiliary production

V. AGRICULTURE

1. ARABLE LAND, MEADOWS AND VINEYARDS ON MAY 31st 1956, kat.hold

- 1/ State farms and enterprises
- 2/ Agricultural co-operatives
- 3/ Private and other farms
- 4/ All farms
- 5/ 1956 as percentage of 1955
- 6/ Wheat
- 7/ Rye
- 8/ Bread grain
- 9/ Autumn barley
- 10/ Spring barley
- 11/ Barley total
- 12/ Oats
- 13/ Rice
- 14/ Millet
- 15/ Corn /maize/
- 16/ Potatoes
- 17/ Sugar-beet
- 18/ Cattle-turnip
- 19/ Sunflower-seed
- 20/ Oil-flax
- 21/ Rape
- 22/ Castor-oil plant
- 23/ Poppy
- 24/ Fibre-flax
- 25/ Fibre-hemp
- 26/ Tobacco
- 27/ Lucern
- 28/ Red clover
- 29/ Sainfoin
- 30/ Mixture of oats and vetches
- 31/ Green maize and silo-maize
- 32/ Other hay for seed and fodder
- 33/ Green peas
- 34/ Red pepper
- 35/ Green paprika
- 36/ Onion
- 37/ Tomato
- 38/ Musk melon
- 39/ Water melon
- 40/ Winter cabbage
- 41/ Other greens and vegetables
- 42/ Other mixed plants and seeds
- 43/ Arable land sown
- 44/ Arable land not sown
- 45/ Arable land total
- 46/ Meadows
- 47/ Producing vine-yards

SOWN AREA, YIELDS AND HARVEST RESULTS OF IMPORTANT CROPS, BY COUNTIES, 1956

2. WHEAT AND RYE

- 1/ State farms and enterprises
- 2/ Agricultural co-operatives
- 3/ Private and other farms
- 4/ All farms
- 5/ Sown area, 1000 kat. hold
- 6/ Average yield, q/kat.hold
- 7/ Harvest results, tons
- 8/ Wheat, a
- 9/ Transdanubian counties total
- 10/ Lowland counties total

- 11/ North counties total
- 12/ Grand total
- 13/ 1956, as percentage of 1955
- 14/ Rye

a/ Autumn and spring wheat together

3. BREAD GRAIN AND AUTUMN BARLEY

- For 1/ - 7/ see Table 2
- 8/ Bread grain
- For 9/ - 13/ see Table 2
- 14/ Autumn barley

4. SPRING BARLEY AND BARLEY TOTAL

- For 1/ - 7/ see Table 2
- 9/ Spring barley
- For 9/ - 13/ see Table 2
- 14/ Barley total

5. OATS AND CORN

- For 1/ - 7/ see Table 2
- 8/ Oats
- For 9/ - 13/ see Table 2
- 14/ Corn a/

a/ Shelled corn in May

6. POTATOES AND SUGAR BEET

- For 1/ - 7/ see Table 2 /except 5/ where the unit is kat./hold/
- 8/ Potatoes
- For 9/ - 13/ see Table 2
- 14/ Sugar-beet

7. SUNFLOWER-SEED AND FIBRE-HEMP

- For 1/ - 7/ see Table 2 /Sown area in kat. hold/
- 8/ Sunflower-seed
- For 9/ - 13/ see Table 2
- 14/ Fibre-hemp

8. LUCERN AND RED CLOVER

- For 1/ - 7/ see Table 2 /Sown area in kat. hold/
- 8/ Lucern a/
- For 9/ - 13/ see Table 2

a/ Harvest result calculated in hay

9. MIXTURE OF OATS AND VETCHES a/

- For 1/ - 7/ see Table 2

a/ Harvest result calculated in hay

10. YIELD AND HARVEST RESULT OF OTHER IMPORTANT CROPS, 1956

- 1/ State farms and enterprises
- 2/ Agricultural co-operatives
- 3/ Private and other farms
- 4/ All farms
- 5/ Average yield, g/ kat. hold
- 6/ 1956, as percentage of 1955
- 6/ Harvest result, tons
- 7/ Rice
- 8/ Millet
- 9/ Cattle-turnip
- 10/ Oil-flax
- 11/ Rape
- 12/ Castor-oil plant
- 13/ Poppy
- 14/ Fibre-flax
- 15/ Tobacco
- 16/ Green maize and silo-maize
- 17/ Green peas

12

- 18/ Red pepper
- 19/ Green paprika
- 20/ Onion
- 21/ Tomato
- 22/ Musk-melon
- 23/ Water-melon
- 24/ Winter cabbage
- 25/ Meadow-hay
- 26/ Grapes a/

a/ Average yield calculated by area of cropland

11. PRODUCTION COSTS, YIELDS AND FINANCIAL RESULTS OF STATE FARMS a/

- 1/ As percentage of the yield
  - 2/ Incomplete products consumed
  - 3/ Materials
  - 4/ Wages
  - 5/ Taxes and public insurance
  - 6/ Auxiliary services rendered
  - 7/ Depreciation
  - 8/ Other costs
  - 9/ Total
  - 10/ Minus: compensations
  - 11/ Production costs total
  - 12/ Yield total
  - 13/ Financial result I., including damages /losses/
  - 14/ Minus: damages c/
  - 15/ Financial result II. /losses/
  - 16/ Sales results /losses/
  - 17/ Other losses, including transactions outside the proper scope of the enterprise
  - 18/ Financial result III. /losses/ 15+16+17 = 18/
- a/ Data of farms and enterprises obliged to prepare final accounts
 b/ Including transit items /5,9 million Ft/
 c/ Including 37,1 million Ft of state subsidies in 1955 and 125,3 million Ft extraordinary losses in 1956
 Note: Part of producer's prices have risen in 1957

12. SOIL AMELIORATION BY TYPES, kat.hold

- 1/ Acid soil amelioration
- 2/ Sodic soil amelioration a/
- 3/ Soil amelioration total

a/ Including marling
 b/ In addition, 1,122 kat. hold of subsoil-fertilization has been effected

13. SOIL AMELIORATION BY SOCIAL SECTORS, kat. hold

- 1/ State farms
- 2/ Agricultural co-operatives
- 3/ Private and other farms
- 4/ All farms
- 5/ Soil amelioration
- 6/ Acid
- 7/ Sodic a/
- 8/ Total

For a/ and b/ see Notes to Table 12

14. FINAL ACCOUNTS OF AGRICULTURAL CO-OPERATIVES ON OCTOBER 31st, 1956

- 1/ Million Ft
- 2/ Per one kat. hold of total area, Ft
- 3/ Fixed capital
- 4/ Working capital
- 5/ Capital total a/
- 6/ Liabilities
- 7/ Net capital
- 8/ Co-operative fund b/
- 9/ Deficit

a/ Without dividends
 b/ Including land-fund
 c/ Data of 2231 co-operatives

13

15. FIXED CAPITAL OF AGRICULTURAL CO-OPERATIVES ON OCTOBER 31st, 1956

- 1/ Million Ft
- 2/ Percentage distribution
- 3/ Buildings, machines, and other equipment
- 4/ Draught animals and animals for breeding
- 5/ Young animals
- 6/ Means of investment
- 7/ Total fixed capital

16. DIVIDENDS PER WORK-UNIT IN AGRICULTURAL CO-OPERATIVES

- 1/ Number of persons fulfilling work-units, thousands
- 2/ Work-units fulfilled, millions
- 3/ Work-units per member a/
- 4/ Work-units per one kat. hold of arable land b/
- 5/ Value of one work-unit, Ft c/
- 6/ Dividend per member, Ft c/

a/ Calculated by the number of members on June 30th.

b/ Calculated by the area of arable land in June

c/ In cash and in kind /calculated at local market-prices/

17. DIVIDENDS IN KIND AND IN CASH PER MEMBER IN AGRICULTURAL CO-OPERATIVES

- 1/ Wheat, kg
- 2/ Rye, kg
- 3/ Barley and oats, kg
- 4/ Corn, kg
- 5/ Potatoes, kg
- 6/ Hay, kg
- 7/ Sugar, kg
- 8/ Cash, Ft

18. AGRICULTURAL DAY WAGES, CONTRACTUAL WAGES WITH PRIVATE FARMS, APRIL 1957

- 1/ Paid to one worker
- 2/ Day wages, Ft
- 3/ Contractual wages, Ft/kat. hold
- 4/ Hoing of sugar-beet
- 5/ Spraying
- 6/ Wins-growing

VI. PROCUREMENTPROCUREMENT AND FOREIGN TRADE OF MAIN AGRICULTURAL PRODUCES, ANIMALS AND ANIMAL PRODUCTS1. BREAD GRAIN, FODDER GRAIN AND CORN, tons

- 1/ Procurement of wheat
- 2/ Import of wheat
- 3/ Export of wheat
- 4/ Procurement of rye
- 5/ Import of rye
- 6/ Export of rye
- 7/ Procurement of barley
- 8/ Import of barley
- 9/ Export of barley
- 10/ Procurement of oats
- 11/ Procurement of corn
- 12/ Import of corn
- 13/ Export of corn

a/ For imports and exports of flour see Page 23

2. RICE, POTATO, SUNFLOWER-SEED, WINE

- 1/ Procurement of raw rice, tons
- 2/ Production of shelled rice, tons
- 3/ Import of shelled rice, tons
- 4/ Export of shelled rice, tons
- 5/ Procurement of potato, tons
- 6/ Procurement of sunflower-seed, tons
- 7/ Import of sunflower-seed, tons
- 8/ Export of sunflower-seed, tons
- 9/ Procurement of wine, 1000 hl
- 10/ Import of wine, 1000 hl
- 11/ Export of wine, 1000 hl

3. PIGS, CATTLE AND CALVES FOR SLAUGHTER

- 1/ Procurement of pigs for slaughter, pieces a/
- 2/ Procurement of pigs for slaughter, tons
- 3/ Procurement of pigs for slaughter, average weight, kg
- 4/ Export of pigs for slaughter, pieces
- 5/ Export of pigs for slaughter, tons
- 6/ Export of pigs for slaughter, average weight, kg
- 7/ Export of pork, tons
- 8/ Procurement of cattle for slaughter, pieces
- 9/ Procurement of cattle for slaughter, average weight, kg
- 10/ Procurement of cattle for slaughter, tons
- 11/ Export of cattle for slaughter, pieces
- 12/ Export of cattle for slaughter, average weight, kg
- 13/ Export of cattle for slaughter, tons
- 14/ Export of beef, tons
- 15/ Procurement of calves for slaughter, tons

a/ Including sales of fattening enterprises and fattening on kitchen-swill

4. HORSES FOR SLAUGHTER, MILK, POULTRY, EGGS

- 1/ Procurement of horses for slaughter, tons
- 2/ Export of horses for slaughter, tons
- 3/ Procurement of cow-milk, million litres
- 4/ Procurement of poultry /live weight/, tons
- 5/ Production of poultry /slaughtered weight/, tons
- 6/ Export of poultry /slaughtered weight/, tons
- 7/ Procurement of eggs, millions
- 8/ Export of eggs, millions

5. PROCUREMENT OF PIGS FOR SLAUGHTER BY ORIGIN

- 1/ Procurement, tons
- 2/ Total
- 3/ of which: sales of state farms and enterprises
- 4/ output of fattening enterprises
- 5/ contracting and free procurement
- 6/ compulsory delivery a/
- 7/ Average weight of procurement, kg

a/ Including free weight of compulsory delivery

b/ Weight based on calculation

6. PROCUREMENT OF CATTLE FOR SLAUGHTER BY ORIGIN

- 1/ Procurement, tons
- 2/ Total
- 3/ of which: sales of state farms and enterprises
- 4/ output of fattening enterprises
- 5/ contracting and free procurement
- 6/ compulsory delivery a/
- 7/ Average weight of procurement, kg

a/ See note to Table 5

7. AVERAGE MARKET PRICES OF CROPS AND LIVE ANIMALS, NATIONAL AVERAGES^{a/}

- 1/ Wheat, Ft/q
- 2/ Rye, Ft/q
- 3/ Barley, Ft/q
- 4/ Oats, Ft/q
- 5/ Shelled corn /maize/, Ft/q
- 6/ Fatted pigs, Ft/kg
- 7/ Piglets under 50 kg, Ft/kg
- 8/ Piglets above 50 kg, Ft/kg
- 9/ Weaned piglets, Ft/piece
- 10/ Draught oxen, Ft/kg
- 11/ Steers, Ft/kg
- 12/ Milk-cows, Ft/kg
- 13/ Heifers, Ft/kg
- 14/ Draught horses, Ft/piece
- 15/ Foals one year old, Ft/piece

a/ Arithmetical mean of minimum and maximum county prices of the procuring enterprises

VII. TRANSPORT**1. GOODS- AND PASSENGER TRANSPORT a/**

- 1/ Weight of goods carried, 1000 tons of which:
  - 2/ By rail
  - 3/ By lorries a/
- 4/ Freight ton-kilometres, millions of which:
  - 5/ By rail
  - 6/ By lorries a/
- 7/ Number of passengers carried, millions of which:
  - 8/ By rail
  - 9/ By long-distance buses
  - 10/ By town buses
  - 11/ of 4/: in Budapest
  - 12/ By trams
  - 13/ of 6/: in Budapest
  - 14/ Passenger kilometres, millions

a/ Without data of lorries owned by other than transport enterprises
b/ Without free tickets

2. TECHNICAL AND ECONOMIC INDICATORS OF THE RAILWAYS AND OF LORRY TRANSPORT c/ a/

- 1/ Average load-weight of waggons, tons
- 2/ Average waggon's turnover, days
- 3/ Percentage of unloaded running
- 4/ Relation of useful to total freighting of freight waggons, per cent
- 5/ Average daily consumption of coal, tons d/
- 6/ Average weight carried by a lorry in a month, tons
- 7/ Average monthly kilometres run by a lorry
- 8/ Relation of useful to total kilometres run, per cent
- 9/ Daily freight hours per lorry
- 10/ Percentage of disabled lorries

a/ Without data of lorries owned by other than transport enterprises
c/ State Railway Lines and Győr-Sopron-Ebenfurt Railway Lines
d/ Calculated in coal of 4350 calories

VIII. FOREIGN TRADE**1. TURNOVER AND BALANCE OF FOREIGN TRADE. a/ million DFT b/**

- 1/ Total turnover
- 2/ Imports
- 3/ Exports
- 4/ Balance d/

- a/ Foreign trade turnover consists of the imports of goods for internal consumption, of the exports of goods made in the country /direct turnover/, and of the foreign purchases and sales turnover of goods bought for re-sales /re-export turnover/
b/ Deviza-forint /DFT/ means the inland value of foreign exchange acquired by export or used for import, calculated at the official middle quotation of the Hungarian National Bank
c/ The data for 1949-1951 include freight and other expenses paid in foreign exchange till the Hungarian border /border parity/, the data for 1952-1957 those actually paid till the place of handling or taking over /actual parity/
d/ Export surplus /+/, and import surplus /-/
e/ In million deviza-pengő

2. FOREIGN TRADE WITH COUNTRIES OUTSTANDING IN TURNOVER, million DFT

- 1/ Austria
- 2/ Belgium and Luxemburg
- 3/ Bulgaria
- 4/ Czechoslovakia
- 5/ Denmark
- 6/ Finland
- 7/ France
- 8/ Netherlands
- 9/ Yugoslavia
- 10/ Poland
- 11/ United Kingdom and Irish Free State
- 12/ German Democratic Republic
- 13/ Imports
- 14/ Exports

a/ b/ see Note c/ e/ to Table 1

3. FOREIGN TRADE WITH COUNTRIES OUTSTANDING IN TURNOVER, million DFT /continued/

- 1/ German Federal Republic
- 2/ Norway
- 3/ Italy
- 4/ Romania
- 5/ Switzerland and Lichtenstein
- 6/ Sweden
- 7/ Soviet Union
- 8/ Turkey
- 9/ Burma
- 10/ India
- 11/ Indonesia
- 12/ Iran
- 13/ China
- 14/ Egypt
- 15/ United States of America
- 16/ Canada
- 17/ Argentina
- 18/ Brazil
- 19/ Imports
- 20/ Exports

a/ b/ see Note c/ e/ to Table 1

4. IMPORT OF SOME IMPORTANT ARTICLES

- 1/ Coal, 1000 tons
- 2/ Crude petroleum, 1000 tons
- 3/ Fuel oil, 1000 tons
- 4/ Gas oil, 1000 tons
- 5/ Iron ore, 1000 tons
- 6/ Coke for blast-furnaces, 1000 tons
- 7/ Pig iron /steel making basic/, tons
- 8/ Pig iron, for foundries, tons
- 9/ Fine black sheets, tons
- 10/ Copper, tons
- 11/ Crude lead, tons
- 12/ Tin, tons
- 13/ Pyrites, tons

- 14/ Crude phosphates, tons
- 15/ Burnt magnesite, tons
- 16/ Caustic soda, tons
- 17/ Copper sulphate, tons
- 18/ Potassic fertilizers, tons
- 19/ Aniline dyes, 1000 DFT
- 20/ Anti-friction bearings, 1000 DFT
- 21/ Natural rubber, tons
- 22/ Synthetic rubber, tons
- 23/ Cotton, raw, tons
- 24/ Stripped flax, tons
- 25/ Raw jute, tons
- 26/ Clean raw wool, tons
- 27/ Clean fine wool, tons
- 28/ Worsted ribbon, tons
- 29/ Loose synthetic fibres, tons
- 30/ Coniferous lumber, m³
- 31/ Pitprops, m³
- 32/ Firewood, tons
- 33/ Woodpulp, m³
- 34/ Sulphite cellulose, tons
- 35/ Natron cellulose, tons
- 36/ Newsprint, tons
- 37/ Raw cow hides, tons
- 38/ Wheat, tons
- 39/ Flour, tons
- 40/ Sugar, tons
- 41/ Coffee, tons
- 42/ Lemons, tons

5. EXPORT OF SOME IMPORTANT ARTICLES

- 1/ Coal, 1000 tons
  - 2/ Gas oil, tons
  - 3/ Bauxite, tons
  - 4/ Aluminous earth, tons
  - 5/ Aluminium products, tons
  - 6/ Crude plates, tons
  - 7/ Centre lathe machines, units
  - 8/ 275 HP locomobiles, units a/
  - 9/ Passenger coaches, units a/
  - 10/ Buses, units b/
  - 11/ Lorries, including dumpers, units b/
  - 12/ 250 cm³ motor-cycles, units
  - 13/ 450 HP passenger-ships, units a/
  - 14/ 1100 ton cargo-vessels, units a/
  - 15/ 400 HP buxires, units a/
  - 16/ Harvester combines, units
  - 17/ Wireless sets, units
  - 18/ Carrier equipments, 1000 DFT
  - 19/ Electric bulbs, thousands
  - 20/ Nitrogenous fertilizers, tons
  - 21/ Granulated superphosphates, tons
  - 22/ Bitumen, tons
  - 23/ Cotton cloth, 1000 m²
  - 24/ Woollen cloth, 1000 m²
  - 25/ Shoes for women, 1000 pairs
  - 26/ Wheat, tons
  - 27/ Rye, tons
  - 28/ Corn /maize/, tons
  - 29/ Flour, tons
  - 30/ of which: wheat flour, tons
  - 31/ Sugar, tons
  - 32/ Cattle for slaughter, pieces
  - 33/ Pigs for slaughter, pieces
  - 34/ Raw meat, tons
  - 35/ Salmon, tons
  - 36/ Slaughtered poultry, tons
  - 37/ Fresh eggs, millions
  - 38/ Feather, tons
  - 39/ Sunflower oil, tons
  - 40/ Edible oil, tons
  - 41/ Butter, tons
  - 42/ Wine in barrels, hl
- a/ Yearly figures
b/ Without extra chassis exported

IX. HOME TRADE

1. RETAIL SALES AND STOCKS, at current consumer's prices, million Ft

- 1/ Sales in:
- 2/ State shops
- 3/ Co-operative shops
- 4/ Private shops a/
- 5/ Restaurants and canteens
- 6/ Total of retail sales
- 7/ Stocks at the end of the period
- 8/ In state shops
- 9/ In co-operative shops
- 10/ Total of retail stocks

a/ From central stocks only

2. WHOLESALE STOCK OF MAIN LINES, at current wholesale prices, million Ft

- 1/ Total of wholesale stocks
- 2/ Foodstuffs, beverages and tobacco
- 3/ Textiles, clothing and leather goods
- 4/ Hardware
- 5/ Chemical stuffs
- 6/ Glassware and china
- 7/ Stationary
- 8/ Building materials and fuels

3. MARKET ARRIVAL AND PRICE LEVEL OF FOODSTUFFS AT BUDAPEST MARKETS BY GROUPS OF COMMODITIES

- 1/ Total
- 2/ of which:
- 3/ Meats
- 4/ Fats
- 5/ Poultry
- 6/ Milk, dairy products, eggs
- 7/ Greens, vegetables and potatoes
- 8/ Market arrival as percentage of the same period of the preceding year
- 9/ Level of market prices as percentage of the same period of the preceding year

4. PRICES OF SOME IMPORTANT FOODSTUFFS AT THE BUDAPEST MARKETS AND IN STATE SHOPS, Yearly and monthly averages/, Ft/kg

- 1/ Potatoes
- 2/ Green peas
- 3/ Onions
- 4/ Turnip cabbage
- 5/ Turnips /carrot/
- 6/ Parsley
- 7/ Cherry
- 8/ In state shops
- 9/ At markets

5. PRICES OF SOME IMPORTANT FOODSTUFFS AT COUNTRY-TOWN MARKETS, Averages of May 1957, Ft/kg

- 1/ Live hens
- 2/ Lean live duck
- 3/ Lean live goose
- 4/ Eggs a/
- 5/ Sour cream b/
- 6/ Butter
- 7/ Curd /cow/ c/
- 8/ Potatoes /old/
- 9/ Potatoes /new/
- 10/ Onions
- 11/ Turnips /carrot/
- 12/ Spinach

- 13/ Green peas
- 14/ Cherry
- 15/ 39 country-towns observed

- a/ Ft/piece
- b/ Ft/litre
- c/ Average price of lean and fat quard

X. HOUSEHOLD STATISTICS

SOME IMPORTANT DATA OF URBAN WORKER AND EMPLOYEE FAMILIES OBSERVED

1. MAIN CHARACTERISTIC DATA OF FAMILIES OBSERVED; WAGES AND INCOMES

- 1/ Number of families
- 2/ Number of members of families
- 3/ Average number of members of families
- 4/ Wage-earners per 100 families
- 5/ Dependants per 100 wage-earners
- 6/ Average monthly wages per one wage-earner, Ft b/
- 7/ Average monthly wages per capita, Ft
- 8/ Other average monthly money-incomes per capita, Ft
- 9/ Average monthly incomes in kind per capita, Ft
- 10/ Average gross monthly incomes per capita, total, Ft
- 11/ of which: old-age contributions c/ Ft
- 12/ Average net monthly incomes per capita, total, Ft
- 13/ All families
- 14/ By the size of incomes, in the first quarter of 1957
- 15/ Income groups
- 16/ By the size of families, in the first quarter of 1957
- 17/ Single persons and families of two members
- 18/ Families of three members
- 19/ Families of four members
- 20/ Families of five members and more

- a/ The data of families have been grouped according to the gross monthly income per member of family. The gross monthly income per capita is:

under 400 Ft in the I. income group,
between 401 - 600 Ft in the II. income group,
between 601 - 800 Ft in the III. income group,
between 801 - 1000 Ft in the IV. income group and
over 1001 Ft in the V. income group

The composition of the families observed does not represent adequately the actual composition of all urban worker and employee families. Among the families observed in our household statistics, the representation of large families with small incomes is higher than the national average. The data inform us in the first place of the manner in which incomes of different size are being spent.

- b/ Without allotments in kind
- c/ In 1956 including government loans and tax of the childless also.

2. AVERAGE MONTHLY NET EXPENDITURE PER CAPITA OF FAMILIES OBSERVED

- 1/ Foodstuffs, beverages and tobacco
- 2/ Rent, heating, light
- 3/ Clothing
- 4/ Furniture and household articles
- 5/ Sanitary articles
- 6/ Cultural expenditure
- 7/ Transport
- 8/ Other personal expenditure
- 9/ Operating costs and financial expenditure
- 10/ Total net expenditure
- 11/ All families, Ft
- 12/ Percentage distribution, all families
- 13/ By income groups, in the first quarter of 1957, Ft
- 14/ Income groups
- 15/ Percentage distribution by income groups, in the first quarter of 1957
- 16/ By the number of family members, in the first quarter of 1957, Ft
- 17/ Single persons and families of two members

- 18/ Families of three members
- 19/ Families of four members
- 20/ Families of five and more members
- 21/ Percentage distribution by the number of family members, in the first quarter of 1957

3. AVERAGE MONTHLY CONSUMPTION OF MAIN FOODSTUFFS PER CAPITA WITH FAMILIES OBSERVED a/

- 1/ Bread, rolls, kg
  - 2/ Flour, dehydrated vermicelli, kg
  - 3/ Sugar, kg
  - 4/ Fat, oil, margarine, kg
  - 5/ Raw meat, kg
  - 6/ Butcher's ware, kg b/
  - 7/ Milk, litre
  - 8/ Butter, dkg
  - 9/ Eggs, pieces
  - 10/ Potato, kg
  - 11/ Greens, vegetables, canned goods, kg
  - 12/ Fruits and canned fruits, kg
  - 13/ Percentage of family-members regularly not taking meals at home
  - 14/ All families
  - 15/ By income groups, in the first quarter of 1957
  - 16/ Income groups
  - 17/ By the number of family members, in the first quarter of 1957
  - 18/ Single persons and families of two members
  - 19/ Families of three members
  - 20/ Families of four members
  - 21/ Families of five and more members
- a/ Quantities consumed in households, including purchases, own production and allotments in kind
b/ Including bacon

SOME IMPORTANT DATA OF PRIVATE FARMER FAMILIES OBSERVED.

4. MAIN CHARACTERISTIC DATA OF FAMILIES OBSERVED

- 1/ Total land of families
- 2/ Number of families
- 3/ Number of family members
- 4/ Average number of family members
- 5/ Number of wage-earners per 100 families
- 6/ Between 1-25 kat. hold
- 7/ Between 1-8 kat. hold
- 8/ Between 8-25 kat. hold

5. AVERAGE MONTHLY MONEY-INCOME PER CAPITA OF FAMILIES OBSERVED, Ft

- 1/ Total land of families
- 2/ Sales of products
- 3/ Wages
- 4/ Day wages
- 5/ Freight and other
- 6/ Total money-income
- 7/ Between 1-25 kat. hold
- 8/ Between 1-8 kat. hold
- 9/ Between 8-25 kat. hold

6. AVERAGE MONTHLY MONEY-EXPENDITURE PER CAPITA OF FAMILIES OBSERVED, Ft

- 1/ Total land of families
  - 2/ For personal consumption
  - 3/ Foodstuffs, beverages and tobacco
  - 4/ Industrial products
  - 5/ Services
  - 6/ Goods for farm use
  - 7/ Services for farms
  - 8/ Taxes and similar expenditure
  - 9/ Total money-expenditure
  - 10/ Between 1-25 kat. hold
  - 11/ Between 1-8 kat. hold
  - 12/ Between 8-25 kat. hold
- a/ Including building-materials bought for building of homes

7. AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF FAMILIES OBSERVED

- 1/ Total land of families
- 2/ Foodstuffs, beverages and tobacco
- 3/ Heating, light, rent
- 4/ Clothing
- 5/ Furniture and household articles
- 6/ Sanitary articles
- 7/ Cultural expenditure
- 8/ Transport
- 9/ Other personal consumption
- 10/ Total personal consumption of which:
  - 11/ From own production a/
  - 12/ From purchases
  - 13/ Forint
  - 14/ Between 1-25 kat. hold
  - 15/ Between 1-8 kat. hold
  - 16/ Between 8-25 kat. hold
  - 17/ Percentage distribution
- a/ Including consumption from incomes in kind, calculated at retail prices in towns

8. AVERAGE MONTHLY PER CAPITA FOOD CONSUMPTION OF MAIN FOODSTUFFS WITH FAMILIES OBSERVED

- 1/ Total land of families
- 2/ Bread, rolls, kg
- 3/ Flour, dehydrated vermicelli, kg o/
- 4/ Sugar, kg
- 5/ Fat, oil, margarine, kg
- 6/ Bacon
- 7/ Raw meat
- 8/ Butcher's ware, kg
- 9/ Milk, litre
- 10/ Eggs, pieces
- 11/ Potatoes, kg
- 12/ Greens, vegetables and canned goods, kg
- 13/ Fruits and canned fruits, kg
- 14/ Between 1-25 kat. hold
- 15/ Between 1-8 kat. hold
- 16/ Between 8-25 kat. hold

- b/ Quantities consumed in households, purchases, own production and allotments in kind, only
 c/ Including flour used for bread-baking: home-made bread, therefore, does not figure in bread consumption

XI. HOUSING**1. STOCK OF FLATS; FLATS BUILT**

- 1/ Number of flats built
  - 2/ Number of flats demolished a/
  - 3/ Stock of flats on the last day of the period b/
  - 4/ Flats built per 1000 population
  - 5/ Population per 100 flats c/
  - 6/ Population per 100 dwelling rooms
- a/ Without flats used for other purposes
 b/ The stock of flats partly estimated/ is influenced besides building and demolition by other factors: shops, workshops, store-rooms used as dwellings, and flats used for other purposes
 c/ Persons living in the flats
- d/ Average of 1930 - 1941
  - e/ Without flats rebuilt after the 1956 flood
  - f/ Of these about 700 flats were annihilated during the events of October-November 1956

2. DISTRIBUTION OF FLATS BY SIZE AND EQUIPMENT

- 1/ One-room flats
- 2/ Flats of two rooms and more
- 3/ Flats supplied with water
- 4/ Flats supplied with gas
- 5/ Flats supplied with bath-rooms
- 6/ As percentage of all dwellings
- 7/ Stock of flats on January 1st, 1949
- 8/ Built between January 1st, 1949 and December 31st, 1955
- 9/ Built in 1956 a/

- a/ Without the flats rebuilt after the 1956 flood

3. FLATS DEMOLISHED, BY CAUSES

- a/ Without flats used for other purposes
 b/ See Note f/ to Table 1
- Flats demolished in consequence of:
- 1/ Decay
  - 2/ Division of flats
  - 3/ Town planning
  - 4/ Calamity
  - 5/ Other causes

- a/ Without flats used for other purposes
 b/ See Note f/ to Table 1

4. NUMBER OF FLATS BUILT BY COUNTIES

- 1/ The country, total
- 2/ Budapest
- 3/ Total

- a/ Without flats built for the members of the armed forces
 b/ Without 2300 flats rebuilt after the 1956 flood, in 1956 and in the first quarter of 1957

XII. PUBLIC HEALTH**1. PERCENTAGE OF PEOPLE ON SICK PAY**

- a/ b/ c/
- 1/ Average number of people insured, second half of 1956: 6,4 million people a/
  - 2/ Number of people insured as percentage of the whole population: 64,7 per cent +/
  - 3/ National economy, total, of which:
  - 4/ Industry
  - 5/ Building and construction
  - 6/ Agriculture
  - 7/ Transport and communication
  - 8/ Trade

- a/ Including family members
 b/ Including data of the Insurance Department of the Trade Union of Railway Employees
 c/ People on sick-pay as percentage of all workers and employees

2. NUMBER OF CASES OF SELECTED INFECTIOUS DISEASES REGISTERED

- 1/ Typhoid fever
- 2/ Dysentery
- 3/ Hepatitis
- 4/ Acute polyomelittis
- 5/ Measles
- 6/ Scarlet fever
- 7/ Diphtheria
- 8/ Whooping cough
- 9/ Influenza with complications
- 10/ Epidemic typhus
- 11/ Trachoma
- 12/ Tetanus

- a/ Preliminary, partly revised figures
 b/ Registered only from 1950
 c/ Defective data.

3. NUMBER OF CASES OF SELECTED INFECTIOUS DISEASES REGISTERED BY COUNTRIES a/

- For 1 - 10 see Table 2
 11/ Tetanus
 12/ Total

a/ Preliminary, partly revised figures

XIII. CULTURE**1. PUBLISHING**

- 1/ Number of works printed
- 2/ Total
- 3/ of which: books
- 4/ Copies printed, millions
- 5/ Fiction
- 6/ Number
- 7/ Copies, thousands
- 8/ Books for youth
- 9/ Scientific books
- 10/ Educational books

2. FICTION: SOME IMPORTANT PUBLICATIONS OF WIDE CIRCULATION, MAY 1957

- 1/ Author
- 2/ Title
- 3/ Copies
- 4/ Price, Ft
- 5/ Jules Verne: The Star of South
- 6/ P. Howard /Jenő Rejtő/: The White Spot
- 7/ Jules Verne: The Archipelago in Flames
- 8/ Mark Twain: A Connecticut Yankee at King Arthur's Court
- 9/ Jules Verne: Round the World in 80 Days - The Star of South
- 10/ Sándor Petőfi: Childe John
- 11/ Kálmán Mikszáth: Saint Peter's Umbrella
- 12/ Jules Verne: Round the World in 80 Days
- 13/ Erich Kästner: Emil and the Detectives
- 14/ István Bojti: Three Roughish Anglers
- 15/ A.A. Milne: The Secret of the Red House
- 16/ Aron Tamási: The Cradle and the Owl
- 17/ György Tordai: The Story of Barbara Ubryk
- 18/ - The Magic Bell and Other Stories
- 19/ Paul Géraldy: You and Me
- 20/ E.A. Poe: The Adventures of Arthur Gordon Pym
- 21/ - Rack Your Brain! 1000 questions and answers
- 22/ - From Smile to Laughter
- 23/ Frigyes Karinthy: A Voyage Round My Skull
- 24/ Stefan Zweig: Mary Stuart
- 25/ Peter Ruff: Depravity
- 26/ H. de Balzac: The Grandeur and Misery of the Courtisans
- 27/ Ernest Hemingway: For Whom the Bell Tolls
- 28/ Lion Feuchtwanger: The Ugly Princess
- 29/ István Komjáthy: The Book of Sagas
- 30/ - British and American Poets
- 31/ Károly Aszlányi: The Discovery of the Northern Park
- 32/ Byron: Beppo-Mazeppa
- 33/ C.F. Ramuz: The Hunted Game - Circus
- 34/ Antal Szerb: The Queen's Necklace
- 35/ Emily Brontë: Wuthering Heights
- 36/ G.B. Shaw: Saint Joan
- 37/ Stefan Zweig: Magellan
- 38/ Aron Tamási: Mathias, the Ice-Breaker
- 39/ - Confession: The most beautiful love-poems of world literature/
- 40/ Homeros: Odyssey

3. PERIODICALS

- 1/ Number of all periodicals published a/ of which:
- 2/ Newspapers, published daily
- 3/ Weeklies and bi-weeklies
- 4/ Monthlies
- 5/ Copies of all periodicals, millions d/ of which:
- 6/ Newspapers
- 7/ Weeklies and bi-weeklies
- 8/ Monthlies

- a/ At the end of period
 b/ Published in December
 c/ Published during the month
 d/ Monthly averages or monthly data respectively

4. AVERAGE NUMBER OF COPIES PRINTED OF THE MOST IMPORTANT PERIODICALS, April - May 1957

- 1/ Dailies
- 2/ Average daily copies, thousands
- 3/ National dailies
- 4/ "Népszabadság" /Central Organ of the Hungarian Socialist Workers' Party/
- 5/ "Népakarat" /Organ of the Trade Unions/
- 6/ "Esti Hírlap" /Independent Political Journal/
- 7/ County dailies
- 8/ - 15/ Titles of county dailies
- 16/ Periodicals
- 17/ Average number of copies, thousands
- 18/ "Szabad Föld" /Weekly for the Hungarian peasantry/
- 19/ "Ludas Matyi" /Humorous satirical weekly/
- 20/ Women's weekly
- 21/ Radio Journal
- 22/ Life and Science
- 23/ Interesting Newspaper
- 24/ Hungarian Youth
- 25/ Bunny /Weekly puzzles/
- 26/ Pal
- 27/ The Little Drummer
- 28/ Sports
- 29/ Hungary
- 30/ Life and Literature
- 31/ Picture Sports
- 32/ Popular Technics
- 33/ Technical Life
- 34/ Radio Technics
- 35/ Economic Spectator

XIV. DAMAGE CAUSED BY FIRE**1. NUMBER OF FIRE CASES**

- 1/ Number of fires causing damage
- 2/ Damage caused, 1000 Ft
- 3/ Total damage of which in:
- 4/ Industry
- 5/ Agriculture
- 6/ Dwelling houses
- 7/ Other damages

- a/ 1000 Pengoes
 b/ Without fires occurred between October 24th and November 30th 1956

XV JURISDICTION**1. MAIN CRIMINAL DATA a/ Without petty offences/**

- 1/ Abandonment of inquiry b/
  - 2/ Charged by the public prosecutor b/
  - 3/ Cases in court by private prosecution
  - 4/ Cases heard in criminal court, first instance
  - 5/ Of charged by public prosecutor: condemned c/
  - 6/ Of charged by public prosecutor: acquitted
  - 7/ Of charged by private prosecution: condemned
  - 8/ Of charged by private prosecution: acquitted c/
  - 9/ Total of persons condemned
  - 10/ Total of persons acquitted o/
- a/ Including juveniles
 b/ Number of persons involved
 c/ Including persons involved in cases concluded by abandonment

INTERNATIONAL STATISTICS**PRODUCTION, IMPORT AND EXPORT OF MAJOR PRODUCTS OF FOOD AND LIGHT INDUSTRY****1. WHEAT AND WHEAT-FLOUR, 1000 tons**

- 1/ Production of wheat a/
  - 2/ Import of wheat
  - 3/ Export of wheat
  - 4/ Extraction rate
  - 5/ Production of wheat-flour
  - 6/ Import of wheat-flour
  - 7/ Export of wheat-flour
  - 8/ World
  - 9/ United States of America
  - 10/ Spain
  - 11/ United Kingdom
  - 12/ German Federal Republic
  - 13/ Japan
  - 14/ Argentina
  - 15/ Canada
  - 16/ Yugoslavia
  - 17/ Australia
  - 18/ Hungary
- a/ The data of production refer instead of the average of 1948-50 to the average of 1948-52
 b/ Without the production of the Soviet Union
 c/ 1939
 d/ Average of two years
 e/ Including re-exports
 f/ 1950
 g/ Including rye-flour
 h/ 1938
 i/ All flour
- Note: The countries are ranged according to the size of the 1955 wheat-flour production

2. SUGAR-BEET, SUGAR-CANE AND SUGAR, 1000 tons

- 1/ Production of sugar-beet
- 2/ Production of sugar-cane
- 3/ Production of sugar a/
- 4/ Import of sugar b/
- 5/ Export of sugar a/
- 6/ World
- 7/ Cuba
- 8/ Soviet Union
- 9/ Brazil
- 10/ United States of America

- 11/ German Federal Republic
- 12/ India
- 13/ France
- 14/ Italy
- 15/ Australia
- 16/ Poland
- 17/ Czechoslovakia
- 18/ German Democratic Republic
- 19/ Hungary

- a/ Calculated in unrefined sugar
 b/ Without the production of the Soviet Union
 c/ 1953
 d/ Average of 1935-39
 e/ Of which 450,000 tons cane-sugar
 f/ Refined sugar
 g/ Of which 473,000 tons cane-sugar
 h/ 1950
 i/ Average of 1936-38
 j/ Including Pakistan
 k/ Average of 1935-38
 l/ 1947
 m/ Average of 1934-38
 n/ Average of 1949-53; the data for sugar refer to refined sugar
- Note: The countries are ranged according to the size of the 1955 sugar production

3. FAT /PIG/ AND MARGARINE, 1000 tons

- 1/ Production of fat
  - 2/ Import of fat
  - 3/ Export of fat
  - 4/ World
  - 5/ Pre-war
  - 6/ United States of America
  - 7/ Italy
  - 8/ Yugoslavia
  - 9/ Canada
  - 10/ Hungary
  - 11/ Netherlands
  - 12/ Poland
  - 13/ Austria
  - 14/ Portugal
  - 15/ Production of margarine
  - 16/ German Federal Republic
  - 17/ Soviet Union
  - 18/ United Kingdom
  - 19/ German Democratic Republic
  - 20/ Sweden
  - 21/ Norway
  - 22/ Belgium
- a/ Without the production of the Soviet Union
 b/ Average of 1934-38
 c/ Including lard
 d/ 1948
 e/ Average of two years

4. OLIVE-OIL AND PALM-OIL, 1000 tons

- 1/ Production of olive-oil
- 2/ Import of olive-oil
- 3/ Export of olive-oil
- 4/ World
- 5/ Spain
- 6/ Italy
- 7/ Greece
- 8/ Portugal
- 9/ Northern Africa o/
- 10/ Turkey
- 11/ Production of palm-oil
- 12/ Import of palm-oil
- 13/ Export of palm-oil

- 14/ Nigeria
  - 15/ Belgian Congo
  - 16/ Indonesia
  - 17/ Malaya
  - 18/ French Western Africa
  - 19/ Angola
- a/ 1934-35
 b/ Average of two years
 c/ Production of Tunisia, Algeria, Morocco and Lybia together
 d/ 1950
 e/ 1952

Note: Hungary's sunflower-seed oil production, /1000 tons/:

1949-53, yearly average	47
1954	56
1955	46

2. BUTTER AND CHEESE, 1000 tons

- 1/ Production of butter
- 2/ Import of butter a/
- 3/ Export of butter a/
- 4/ Production of cheese
- 5/ Import of cheese a/
- 6/ Export of cheese a/
- 7/ United States of America
- 8/ Soviet Union
- 9/ France
- 10/ German Federal Republic
- 11/ New-Zealand
- 12/ Australia
- 13/ Denmark
- 14/ Canada
- 15/ Sweden
- 16/ Netherlands
- 17/ Poland
- 18/ Argentina
- 19/ Finland
- 20/ Hungary

- a/ The pre-war foreign trade data refer to 1934-38
 b/ Total production
 c/ 1937
 d/ 1950
- Note: The production figures refer to the manufacturing industry only

5. CONDENSED AND POWDERED MILK, 1000 tons

- 1/ Production of condensed milk
- 2/ Import of condensed milk a/
- 3/ Export of condensed milk a/
- 4/ Production of powdered milk
- 5/ Import of powdered milk a/
- 6/ Export of powdered milk a/
- 7/ United States of America
- 8/ Netherlands
- 9/ German Federal Republic
- 10/ Pre-war
- 11/ Canada
- 12/ United Kingdom
- 13/ Japan
- 14/ Australia
- 15/ Denmark

- a/ The foreign trade data refer to 1934-38, 1948-52, 1953 and 1954
 b/ Average of four years
 c/ Including powdered milk

7. MEAT, 1000 tons

- 1/ Production of meat, of which:
- 2/ Beef and veal
- 3/ Pork
- 4/ Other
- 5/ Import of meat, total a/
- 6/ Export of meat, total a/
- 7/ World
- 8/ Pre-war
- 9/ United States of America
- 10/ Soviet Union
- 11/ France
- 12/ German Federal Republic
- 13/ Argentina
- 14/ Brasil
- 15/ United Kingdom
- 16/ Australia
- 17/ Canada
- 18/ Denmark
- 19/ Italy
- 20/ Hungary

- a/ The pre-war data refer to the average of 1934-38
 b/ Including the production of the Soviet Union in 1937
 c/ Before 1951, world production was published only for pre-war period
 d/ Without the Soviet Union
 e/ 1937
 f/ Bizonia
 g/ "Commercial" slaughters
 h/ Mainly re-exports

Note: Meat production figures generally refer to meat from inland and imported animals /without waste, tallow and lard/, including industrial and private /agricultural/ slaughters. Pork includes ham and bacon

8. WINE AND BEER: TOBACCO AND TOBACCO PRODUCTS

- 1/ Production of wine, 1000 hectolitres
- 2/ Import of wine " "
- 3/ Export of wine " "
- 4/ World
- 5/ France
- 6/ Italy
- 7/ Argentina
- 8/ Spain
- 9/ Algeria
- 10/ United States of America
- 11/ Portugal
- 12/ Yugoslavia
- 13/ Hungary
- 14/ Production of beer, 1000 hectolitre
- 15/ United Kingdom
- 16/ German Federal Republic
- 17/ Soviet Union
- 18/ Australia
- 19/ Canada
- 20/ Belgium
- 21/ Poland
- 22/ Production of raw tobacco, 1000 tons
- 23/ Import of raw tobacco, " "
- 24/ Export of raw tobacco, " " a/
- 25/ Production of tobacco, " "
- 26/ Production of cigarettes, millions
- 27/ Production of cigars, " "
- 28/ Japan
- 29/ Mexico
- 30/ Turkey

- a/ Including the production of the Soviet Union in 1940
 b/ Without the production of the Soviet Union
 c/ Average of 1931-35
 d/ Average of two years
 a/ Consumers' tobacco b/ Without the Soviet Union c/ 1950 d/ 1937
Note: The countries are ranged according to the size of the cigarette production in 1955

9. NUMBER OF SPINDLES AND WEAVING-LOOMS IN THE COTTON INDUSTRY
Installed machinery

- 1/ Number of spindles a/
- 2/ Mule
- 3/ Ring
- 4/ Thousands
- 5/ Number of weaving-rooms b/
- 6/ Ordinary
- 7/ Automatic
- 8/ Units
- 9/ World c/
- 10/ United Kingdom
- 11/ United States of America
- 12/ India e/
- 13/ Soviet Union
- 14/ Japan
- 15/ France
- 16/ German Federal Republic
- 17/ Italy
- 18/ Brazil
- 19/ Spain
- 20/ Belgium
- 21/ Pakistan
- 22/ Switzerland
- 23/ Mexico
- 24/ Netherlands
- 25/ Hungary

- a/ Finer yarns are generally spun with mules, coarser ones with rings. The productivity of rings is greater. In some cases, one mule is taken as 0,6 ring.
  - b/ Without hand weaving-rooms. Semi-automatic figure with automatic looms.
  - c/ Without the Soviet Union
  - d/ Without 100.000 looms used for silk, rayon and synthetic yarns
  - e/ In 1938 Pakistan figures with India
  - f/ 1940
  - g/ Including vicugna spindles. Without doubling and twisting spindles. The data refer to Dec. 31st 1938 and 1955 respectively
  - h/ Without hand weaving-rooms and ribbon looms. The data refer to Dec. 31st 1938 and 1955 respectively.
- Note: The countries are ranged according to the number of spindles in 1955

10. NUMBER OF SPINDLES AND WEAVING MACHINES IN THE WOOL INDUSTRY, at the end of the year; installed machinery

- 1/ Number of spindles a/
- 2/ Total
- 3/ Worsted c/
- 4/ Thousands
- 5/ Weaving-rooms b/
- 6/ Automatic
- 7/ Units
- 8/ United Kingdom
- 9/ France
- 10/ Japan
- 11/ United States of America e/
- 12/ Italy
- 13/ German Federal Republic
- 14/ Belgium
- 15/ Soviet Union
- 16/ Spain
- 17/ Australia
- 18/ Netherlands
- 19/ Canada
- 20/ Turkey
- 21/ Switzerland
- 22/ Sweden
- 23/ Austria
- 24/ Portugal
- 25/ India
- 26/ Hungary

- a/ Without doubling and twisting spindles
  - b/ Broad and narrow looms, without hand looms and carpet looms
  - c/ Number of ring-, cap- and fly-frame spindles, performing worsted spinning in general
  - d/ Not automatic
  - e/ Without velvet- and jacquard-rooms
  - f/ Broad looms only
  - g/ 1937, spindles using carded yarns
  - h/ Including carpet-rooms
  - i/ 1954
  - j/ Not automatic; the number of automatic looms was very small in 1938
  - k/ 1936
  - l/ 1934
  - m/ 1953
  - n/ Data of the state sector only
  - o/ 1935
  - p/ Including vicugna spindles of the wool industry
- Note: The countries are ranged according to the number of spindles in 1955

11. COTTON AND COTTON PRODUCTS

- 1/ Production of cotton, 1000 tons
- 2/ Import of cotton a/ " "
- 3/ Export of cotton a/ " "
- 4/ Industrial consumption " "
- 5/ Production of cotton yarns, 1000 tons
- 6/ Production of cotton cloth, million metres, c/
- 7/ Import of cotton cloth, 1000 tons
- 8/ Export of cotton cloth, 1000 tons
- 9/ United States of America
- 10/ Soviet Union
- 11/ India
- 12/ Japan
- 13/ German Federal Republic
- 14/ United Kingdom
- 15/ France
- 16/ Italy
- 17/ Pakistan
- 18/ Poland
- 19/ Belgium
- 20/ Egypt
- 21/ Hungary

- a/ Foreign trade data refer to 1934-38, 1948-50, 1954 and 1955
- b/ Except waste yarns, mixed yarns and tyre cord yarns
- c/ Unfinished fabrics, mixtures only if cotton is above 50 per cent
- d/ Average of 1934/35 and 1938/39 respectively
- e/ 1949
- f/ Pakistan and India together
- g/ Re-export
- h/ Million m²
- i/ 1000 tons
- j/ 1937
- k/ Average of 1934-38
- l/ 1951
- m/ Million metres
- n/ Finished cloth

Note: The countries are ranged according to the size of cotton yarn production in 1955

12. RAW WOOL AND WOOLLEN PRODUCTS; RAYON AND SYNTHETIC YARN, 1000 tons

- 1/ Production of raw wool a/
  - 2/ Import of raw wool a/
  - 3/ Export of raw wool a/
  - 4/ Industrial consumption of raw wool
  - 5/ Production of wool yarn b/
  - 6/ Production of woollen woven fabrics c/
  - 7/ Import of woollen woven fabrics c/
  - 8/ Export of woollen woven fabrics c/
  - 9/ Production of rayon and acetate filament yarn d/
  - 10/ Production of rayon and acetate staple e/
  - 11/ United States of America
  - 12/ United Kingdom
  - 13/ Soviet Union
  - 14/ France
  - 15/ German Federal Republic
  - 16/ Japan
  - 17/ Poland
  - 18/ Belgium
  - 19/ Netherlands
  - 20/ Hungary
  - 21/ Austria
  - 22/ Italy
  - 23/ Czechoslovakia
- a/ The data of production refer to raw wool, those of foreign trade to clean wool /1934-38, 1948-50 and 1954/
 b/ Worsted and carded, without mixed yarn
 c/ Unrefined worsted and carded fabrics, mixed woollen fabrics only above 50 per cent
 d/ The data relate to the total production of rayon /viscose, cuprammonium, nitrocellulose processes and acetate filament plus monofilaments. Spun rayon or acetate yarn and other manufactures of rayon, acetate and waste are excluded
 e/ Staple consists of short or staple-length filaments, produced for spinning into spun rayon or acetate yarn or for use in blends with man-made or natural fibres. Spun rayon or acetate yarn as well as other manufactures of rayon, acetate, non-cellulose man-made fibres and waste are excluded
 f/ Average of 1934-38
 g/ 1937
 h/ Million metres
 i/ Million m²
 j/ Including re-export
 k/ Made up woollen fabrics
 l/ 1950

Note: The countries are ranged according to the 1955 wool-yarn production

13. FOOTWEAR, 1000 pairs
- 1/ Production of footwear
  - 2/ Total
  - 3/ of which: leather shoes
  - 4/ United States of America
  - 5/ Soviet Union
  - 6/ United Kingdom
  - 7/ German Federal Republic
  - 8/ France
  - 9/ Japan
  - 10/ Canada
  - 11/ Netherlands
  - 12/ Poland
  - 13/ Hungary

14. PAPER, 1000 tons
- 1/ Production of cellulose /natron and sulphite, mechanical and chemical pulp/
  - 2/ Import of cellulose " " "
  - 3/ Export of cellulose " " "
  - 4/ Production of newsprint " " "
  - 5/ Import of newsprint a/
  - 6/ Export of newsprint a/
  - 7/ Production of other paper

- 8/ World production b/
- 9/ Canada
- 10/ United States of America
- 11/ United Kingdom
- 12/ Finland
- 13/ Japan
- 14/ France
- 15/ Soviet Union
- 16/ Sweden
- 17/ German Federal Republic
- 18/ Hungary

- a/ Including waste-paper
 b/ Without China
 c/ Without the Soviet Union; the newsprint production of the Soviet Union was 195,500 tons, the production of other papers 616,500 tons in 1940.
 d/ Dry weight
 e/ 1937
 f/ 1938
 g/ Cellulose only

Note: The countries are ranged according to the 1955 newsprint production

TABLES PUBLISHED IN No 1-4 OF THE MONTHLY BULLETIN
OF STATISTICS, WHICH DO NOT RECUR MONTHLY

DEMOGRAPHY	No	Page
Deaths rates by selected causes and by counties	3	10
Divorces: Age of husband and wife at the time of dissolution of marriage	2	86
Duration of marriages dissolved and annulled	4	11
External migration: Number of persons departed /without legal authority/ by the date of departure	2	9
Number of persons departed /without legal authority/ by counties	4	12
The settlements of persons departed /without legal authority/ by countries	3	15
Number and rates of persons departed /without legal authority/ by sex and age	3	16
	4	17
	4	16
LABOUR		
Some important labour data by branches of economy	1	72
Number of persons employed by public offices and institutions; dismissals in first quarter of 1957	4	14
Number of persons employed by public offices and institutions run by local councils; dismissals in first quarter of 1957	4	18
Summary data of people applying for jobs from March 1st - 15th 1957	4	19
Applicants by occupational groups, and by the date of termination their employment	3	106
Applicants for jobs from March 1st-April 30th 1957 by sex and occupational groups and by the date of application	3	107
Applicants for jobs by occupational groups and qualification	4	20
Applicants for jobs by counties	4	20
	3	107
	4	21
INVESTMENT		
Investments by composition	4	22
Investments by branches of economy	1	73
Communal investments by destination	4	22
Investments put into operation by branches of economy	4	23
Stock of incomplete investments at the end of the period, by branches of economy	4	23
Composition of stock of incomplete investments at the end of the period	4	24
Housing	4	24
Some important sanitary, cultural and social buildings opened up	4	25
	4	25
INDUSTRY		
Number and average monthly earnings of the technical and administrative staff in manufacturing industry	4	38
Average monthly earnings in some branches of the mining and machine-building industry	4	38
Percentage distribution of coal production by process of work	4	40

	No	Page
Technical and economic indicators in coal mining	4	41
Technical and economic indicators in the textile industry	4	56

BUILDING AND CONSTRUCTION

Building and construction works	2	36
and by size	3	90
Main data of buildings under construction by groups of buildings and by size	4	61
Constructions completed by state building enterprises	2	38
and by size	4	61
Main data of buildings completed by groups of buildings	2	39
Buildings completed by counties	3	51
Main data of buildings under construction by groups of buildings and by size	2	40
Main data of buildings under construction by the number of labour hands employed	2	41
Number and average monthly earnings of workers by main professions in the state building industry	4	63
Dismissals due to re-organizations	3	53
Winter and extraordinary holidays	3	53
Stock of machines in state building industry	3	43
Building materials for the use of private construction	3	59

AGRICULTURE

Sown-area, yield and production of main crops; total and by social sectors	1	33
Arable land of the socialist sector	1	34
Area of state farms and co-operatives by land use	1	37
Livestock population of state farms and agricultural co-operatives at the end of the year	1	38
Animal yields in state farms and agricultural co-operatives	1	38
Stock of some important machines at the end of the year in state farms and machine and tractor stations	1	38
Some important services performed by the machine and tractor stations	1	39
Chemical fertilizers; consumption by social sectors and by sorts	1	40
	3	61
	2	44
Irrigated area total and by counties	3	62-67
Stock of cows, pigs, horses and sheep; total and by counties	2	62
Spring-sown area of some important crops on April 30th 1957	4	65
Production contracts till April 30th 1957	4	65
The co-operative movement; total and by counties	1	34-36
	2	42-43
	3	60
	4	66-68
	4	66
	4	67
New co-operative members, withdrawals	4	69
Social differentiation of co-operative families	4	70
Data of a representative survey in 300 agricultural co-operatives	4	70
Advances and wages paid in agricultural co-operatives	4	70
Milk production and fattening of pigs in state farms and agricultural co-operatives	4	70
Main data of producers' associations /specialized groups/	4	36
	4	70

PROCUREMENT

Index numbers of the volume of procurement	4	71
Percentage distribution of procurement by origin	4	72

	No	Page
TRANSPORT AND COMMUNICATION		
Transport of some important goods by rail and by ship	3	80
Main postal services	1	52
	3	59
	3	83
International postal services	4	86
	3	84
FOREIGN TRADE		
Composition of foreign trade	1	62
STATE RELIEF-CONSIGNMENTS OF THE RED CROSS		
Relief received from socialist countries	3	93
Goods arriving in Hungary addressed to the International and to the Hungarian Red Cross	3	94
HOME TRADE		
Retail sales by main groups of commodities	1	54
	3	96
Commercial stocks	1	55
	3	97
Retail sales of some important commodities, beverages and tobacco; retail sales of industrial goods	1	56-57
	3	98-99
Retail prices of some important articles	1	60
Prices of some important services	1	61
Number of retail shops at the end of the year	4	97
Private retail dealers by trades and by counties	4	97
HOUSEHOLD STATISTICS		
Main characteristic data, income, average monthly expenditure and average yearly food consumption per capita of worker and employee families in towns observed, by the size of income	2	65-70
PUBLIC UTILITIES		
Electricity, gas	3	104
Water and drainage	3	105
PUBLIC HEALTH		
Medical and hospital care	1	74
Care for gravid mothers and infants; nurseries	1	74
Care for consumptives	1	76
Cancer examinations	1	76
Care for venereal diseases	1	76
Percentage of people on sick-pay in industry, by groups of industry	1	77
Tuberculosis mortality by counties	3	111
Consumptives registered by counties	3	112
CULTURE		
Number of educational establishments and teachers	1	78
Number of students	1	78
Works sold by the State Bookselling Enterprise	4	106
Films; production and foreign trade	1	86
	4	108

	No	Page
Production-costs of films produced in first quarter of 1957	4	108
Cinemas, films of greatest popularity	1	81
	3	115
Theatres, operas, concerts, broadcasting	1	82
	3	116

JURISDICTION

Number of accused in cases validly judged by the result of legal procedure	4	111
Number of validly condemned by some important crimes	4	112
Divorce suits concluded	1	85
	3	119

FULFILMENT OF THE PLAN FOR 1956

1 88-97

INTERNATIONAL STATISTICS

Live births and deaths rates in some countries	2	89-91
Industrial employment in some countries	2	92
Index numbers of industrial production in some countries	2	93
Production of hard-coal, brown coal, crude petroleum, electric energy, crude steel, cement, woven cotton fabrics	2	94-99
Goods transport by rail	2	100
Quantum of imports and exports	2	101
Mining-Electric energy: production of hard coal and brown coal	3	123-124
Employment in coal mining in some European countries	3	125
Shifts and productivity in hard coal mining	3	126
Injury rates in coal mining	3	127
Production, imports, exports and consumption of coal in some European countries	3	128
Production, imports, exports and consumption of fuel-coke and coke of some European countries	3	129
Production of crude petroleum, natural gas, bauxite, iron ore, manganese ore, copper ore, nickel ore, chrome ore, tin-concentrates, lead ore, zinc ore, salt, phosphate rock, potash, asbestos, sulphur, gold, silver, diamond	3	130-141
Installed capacity of all generators	3	142-143
Electric energy production	3	144-145
Consumption of electric energy	3	146
Iron and steel basic manufacture: production, imports, exports and consumption of iron ore and coke-oven coke	4	119-118
Production, imports, exports and consumption of pig iron, blast furnace ferro-alloys and crude steel	4	119-122
Production and foreign trade of main steel products	4	123-124
Collecting, imports, exports and consumption of scrap iron	4	125-127

MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS

Orders may be placed with
KULTURA Hungarian Trading Company
For Books and Newspapers

Budapest 62, POB 149
or with any of its representatives abroad

STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK

Felelős szerkesztő
a Központi Statisztikai Hivatal elnöke
Felelős kiadó a Statisztikai Nyomtatvány-és Folyóiratkiadó
Vállalat igazgatója

Budapest II.Keleti Károly utca 5-7.

Készült a Statisztikai Nyomtatvány- és Folyóiratkiadó Vállalat
nyomdájában

CONFIDENTIAL

STATISZTIKAI SZEMLE

A KÖZPONTI
STATISZTIKAI HIVATAL
FOLYÓIRATA

50X1-HUM

TARTALOM

*Áttérés az ipari termelés
új indexére*

Az 1949—1956. évi tagosítások

*A nemzeti jövedelemszámítás
tantörténetéhez*

A KSH Könyvtára

*A termelékenység
és az átlagkeresetek
az iparban*

SZEMLE

STATISZTIKAI HÍRADÓ

IRODALOM

XXXV. ÉVFOLYAM 6. SZÁM
1957. június

CONFIDENTIAL

STATISZTIKAI SZEMLE

XXXV. ÉVFOLYAM

1957. I. FÉLELV

TARTALOM

	Oldal
Attérés az ipari termelés új indexére. — <i>Román Zoltán</i>	429
A Központi Statisztikai Hivatal Kollégiumának határozata az ipari termelési index számításáról	445
Az 1949—1956. évi tagosítások szerepe és hatásuk hazánk mezőgazdaságában — <i>Borbély László</i>	447
A nemzeti jövedelemszámítás történetének módszertani kérdéseiről — <i>Dr. Horváth Róbert</i>	463
SZEMLE	478
A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára. — <i>Dr. Kovacsics József</i>	
Új általános statisztikai tankönyv a Német Demokratikus Köztársaságban. — <i>Köves Pál — Párniczky Gábor</i>	
A termelékenység és az átlagkeresetek alakulása az állami iparban. — <i>Nyilas András</i>	
A Központi Statisztikai Hivatal Ipari és Építőipari Metodikai Bizottságának ülése	
Az Egyesült Nemzetek szervezetének statisztikai tevékenysége. — <i>Kenessey Zoltán</i>	
A szovjet állami statisztika központi rendszerének megerősítése	
STATISZTIKAI HÍRADÓ	510
Szervezeti hírek — Közlemények	
Nemzetközi statisztikai adatok	
IRODALOM	521
Folyóirat szemle	

UTÁNYOMÁS CSAK A FORRÁS MEGJELÖLÉSÉVEL

TARTALOM

ÁLTALÁNOS ELMÉLET, A STATISZTIKA TÖRTÉNETE ÉS SZERVEZETE

	Oldal
A mértani átlag statisztikai alkalmazásai. — <i>Köves Pál</i>	303
Az árindexszámok közgazdasági értelmezésének egyes kérdései. — <i>Dr. Hajpál Gyula</i>	351
A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára. — <i>Dr. Kovacsics József</i>	478

GAZDASÁGSTATISZTIKA

A ráfordítás-kibocsátás (input-output) rendszer vázlatos ismertetése. — <i>Kenessey Zoltán — Nemény Vilmos — Szokolozai György</i>	23
A ráfordítás-kibocsátás (input-output) rendszer vázlatos ismertetése (II. rész). — <i>Kenessey Zoltán — Nemény Vilmos — Szokolozai György</i>	186
Az árindexszámok közgazdasági értelmezésének egyes kérdései. — <i>Dr. Hajpál Gyula</i> ..	351
A nemzeti jövedelemszámítás történetének módszertani kérdéseiről. — <i>Dr. Horváth Róbert</i>	463
A termelékenység és az átlagkeresetek alakulása az állami iparban. — <i>Nyilas András</i>	495

NÉPESSÉG

A világpolitika előterében álló egyes országok népességének helyzetének jellemzése.	
Lengyelország. — <i>Dr. K. A.</i>	125
Egyiptom. — <i>D. P.</i>	128
Izrael. — <i>Dr. A. Gy.</i>	133
Az 1956. év előzetes népmozgalmi eredményei. — <i>Dr. Klénger András</i>	161
A társadalmi-foglalkozási csoportosítás kérdései. — <i>Demény Pál</i>	213
Népességpolitikánk időszori kérdései. — <i>Dr. Millényi Károly</i>	333
Hozzászólás dr. Millényi Károly „Népességpolitikánk időszori kérdései” c. cikkéhez. — <i>Rédei Jenő</i>	345

TERÜLETI STATISZTIKA

A Központi Statisztikai Hivatal területi szerveinek jelentéseiből	
Miert nem teljesítette a Baranya megyei helyi ipar 1956 augusztusában fő feladatát: a lakosság közvetlen ellátását	83
Székesfehérvár lakásvizonyairól	85
Hajdú-Bihar megye városainak lakáshelyzete	87

IPAR

A szabványozást termelésének alakulása (1950. október — 1957. február). — <i>Dr. Radó Antal</i>	1
A Központi Statisztikai Hivatal területi szerveinek jelentőségéből Mért nem teljesítette a Baranya megyei helyi ipar 1950 augusztusában fő feladatát: a lakosság közvetlen ellátását	83
A szén vegyipari feldolgozásának egyes kérdései. — <i>Stillerné, Kisteleki Magda—Vinceze Tiborné</i>	234
Az ipari ágazati rendszero. — <i>Pál E. György</i>	377
A Központi Statisztikai Hivatal Ipari és Építőipari Metodikai Bizottságának meg- alakulása	398
Áttérés az ipari termelés új indexére. — <i>Román Zoltán</i>	429
A Központi Statisztikai Hivatal Kollégiumának határozata az ipari termelési index számításáról	445
A termelékenység és az átlagkereset alakulása az állami iparban. — <i>Nyilas András</i>	495
A Központi Statisztikai Hivatal Ipari és Építőipari Metodikai Bizottságának ülése ..	497

BERUHÁZÁSOK — ÉPÍTKEZÉSEK STATISZTIKÁJA

A beruházások gazdaságosságáról és tervezéséről. — <i>Deák Ferenc—Sóky Dezso—Szende György</i>	49
A komlói beruházásokról. — <i>Deák Ferenc—Szilágyi László</i>	257

MEZŐGAZDASÁG

Egyes termelési tényezők szerepe búzatermelésünkben. — <i>Pintér László</i>	70
A Budai járás gyümölcstermelése. — <i>Elek László</i>	80
A cukorrépatermelésre ható időjárási tényezők vizsgálata. — <i>Mészáros István</i>	175
Az 1949—1956. évi tagosítások szerepe és hatása hazánk mezőgazdaságában. — <i>Borbély László</i>	447

FORGALOM — FOGYASZTÁS

A munkás- és alkalmazott-családok bevétel, kiadása és fogyasztása a jövedelem nagy- sága szerint. — <i>Baranyai István</i>	8
A kereskedelmi forgalom ingadozásainak statisztikai mérése. — <i>Dr. Gerhard Nullsch</i> ..	105
Magyarország külkereskedelmi forgalma az európai tőkés országokkal (1945—1956). — <i>Kerényi László</i>	225
A külkereskedelem tevékenységéből származó nemzeti jövedelem kérdéséhez (Hozzá- szólás). — <i>Benedekzi Jánosné—Drechsler László</i>	231
A tej- és tejtermékfogyasztás Magyarországon. — <i>Zafir Mihály</i>	288
A tehérgépkeszítésvárosság gazdaságosságának vizsgálata. — <i>Dr. Szántó Emil</i>	384

SZOCIÁLIS ÉS KULTURÁLIS STATISZTIKA

A Központi Statisztikai Hivatal területi szerveinek jelentőségéből Székesfehérvár lakásviszonyairól	85
Hajdú-Bihar megye városainak lakáshelyzete	87
A magyar sport pénzügyi helyzete 1955-ben és 1956. I. félévében. — <i>Csernok Attila</i> ..	99
Népesedéspolitikánk időszeri kérdései. — <i>Dr. Milényi Károly</i>	333
Hozzászólás dr. Milényi Károly „Népesedéspolitikánk időszeri kérdései” c. cikkéhez. — <i>Rédei Jend</i>	345

KÖNYVBÍRALAT — KÖNYVISMERTETÉS

Az ENSZ európai éves villamosenergia-statisztikai jelentése. — <i>Kármán Tamásné</i> ..	137
Lengyelország a számok tükrében (Az 1955. évi Évkönyv ismertetője). — <i>Nemény Vilmos</i> ..	140
Kornai János: „A gazdasági vezetés túlzott központosítása”. — <i>Péter György</i>	400
Statisztikai indexek. — <i>Dr. Csepinszky Andor—Drechsler László</i>	403
Új általános statisztikai tankönyv a Német Demokratikus Köztársaságban. — <i>Köves Pál—Párviczky Gábor</i>	480

EGYÉB

Miért hallgatnak a beszélő számok. — <i>Mód Aladárné</i>	282
--	-----

NEMZETKÖZI STATISZTIKA

A ráfordítás-kibocsátás (input-output) rendszer vázlatos ismertetése. — <i>Kenessey Zoltán</i> — <i>Nemény Vilmos—Szokolczi György</i>	23
A munkatermelékenység mérésének módszerei az Amerikai Egyesült Államokban ..	114
Az elektronikus számológépek statisztikai alkalmazása. — <i>Dr. Halabuk László</i>	122
Az ENSZ európai éves villamosenergia-statisztikai jelentése. — <i>Kármán Tamásné</i> ..	137
Lengyelország a számok tükrében (Az 1955. évi Évkönyv ismertetése). — <i>Nemény Vilmos</i> ..	140
A ráfordítás-kibocsátás (input-output) rendszer vázlatos ismertetése (II. rész). — <i>Kenessey Zoltán—Nemény Vilmos—Szokolczi György</i>	186
Az általános gazdasági összefoglalás. — <i>Dr. Héja László</i>	240
Az Egyesült Nemzetek Szervezetének statisztikai tevékenysége. — <i>Kenessey Zoltán</i> ..	499
A szovjet állami statisztika központi rendszerének megerősítése	508

SZEMLE

A Központi Statisztikai Hivatal területi szerveinek jelentőségéből Közvetlen ellátását	88
Székesfehérvár lakásviszonyairól	85
Hajdú-Bihar megye városainak lakáshelyzete	87
A Budai járás gyümölcstermelése. — <i>Elek László</i>	89
A magyar sport pénzügyi helyzete 1955-ben és 1956. I. félévében. — <i>Csernok Attila</i> ..	99
A kereskedelmi forgalom ingadozásainak statisztikai mérése. — <i>Dr. Gerhard Nullsch</i> ..	105
A munkatermelékenység mérésének módszerei az Amerikai Egyesült Államokban ..	114
Az elektronikus számológépek statisztikai alkalmazása. — <i>Dr. Halabuk László</i>	122
A világpolitikai előterében álló egyes országok népesedési helyzetének jellemzése Lengyelország. — <i>Dr. K. A.</i>	125
Egyiptom — <i>D. P.</i>	128
Irán. — <i>Dr. A. Gy.</i>	133
Az ENSZ európai éves villamosenergia-statisztikai jelentése. — <i>Kármán Tamásné</i> ..	137
Lengyelország a számok tükrében (Az 1955. évi Évkönyv ismertetése). — <i>Nemény Vilmos</i> ..	140
A társadalmi-foglalkozási csoportosítás kérdése. — <i>Demény Pál</i>	213
Magyarország külkereskedelmi forgalma az európai tőkés országokkal (1945—1956). — <i>Kerényi László</i> ..	225
A külkereskedelem tevékenységéből származó nemzeti jövedelem kérdéséhez (Hozzászólás). — <i>Benedekzi Jánosné—Drechsler László</i>	231
A szén vegyipari feldolgozásának egyes kérdései. — <i>Stillerné, Kisteleki Magda—Vinceze Tiborné</i> ..	234
Az általános gazdasági összefoglalás. — <i>Dr. Héja László</i>	240
Az Ipar ágazati rendszero. — <i>Pál E. György</i>	377
A tehérgépkeszítésvárosság gazdaságosságának vizsgálata. — <i>Dr. Szántó Emil</i>	384
A Központi Statisztikai Hivatal Ipari és Építőipari Metodikai Bizottságának megalakulása ..	398
Könyvbírálatok Kornai János: „A gazdasági vezetés túlzott központosítása”. — <i>Péter György</i>	400
Statisztikai indexek. — <i>Dr. Csepinszky Andor—Drechsler László</i>	403

A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár, — Dr. Kovács József	Oldal
Új általános statisztikai tankönyv a Német Demokratikus Köztársaságban. — Köves Pál—Pármiczky	478
Gábor	480
A termelőkétség és az átlagkeresetek alakulása az állami iparban. — Nyilas András	485
A Központi Statisztikai Hivatal Ipari és Építőipari Metodikai Bizottságának állása	497
Az Egyesült Nemzetek Szervezetének statisztikai tevékenysége. — Keressey Zoltán	499
A szovjet állami statisztika központi rendszerének megőrsítése	508

STATISZTIKAI HÍRADÓ

Személyi hírek	144, 415
Szervezeti hírek — Közlemények	144, 243, 415, 510
Nemzetközi statisztikai adatok	148, 246, 418, 514

IRODALOM

Polyóiratsemlé	150, 255, 425, 521
----------------------	--------------------

Készült 4000 példányban
 Felelős kiadó: a Statisztikai Nyomtatvány- és Polyóiratkiadó Vállalat igazgatója
 Felelős szerkesztő: Rédei Jenő
 Műszaki vezető: Gyenes L. György

3871/2. — Állami Nyomda, Bp. 1., Kapisztrán tér 1. — 1957. — Felelős vezető: Koltai Ferenc

CONFIDENTIAL

СТАТИСТИЧЕСКОЕ ОБОЗРЕНИЕ

ЖУРНАЛ ВЕНГЕРСКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО СТАТИСТИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ

XXXV-й ГОД ИЗДАНИЯ, № 6.

ИЮНЬ 1957 ГОДА

СОДЕРЖАНИЕ И РЕЗЮМЕ СТАТЕЙ

STATISTICAL REVIEW

PERIODICAL OF THE HUNGARIAN CENTRAL STATISTICAL OFFICE

35th YEAR № 6

JUNE 1957

CONTENTS AND SUMMARY OF ARTICLES

REVUE STATISTIQUE

PÉRIODIQUE DE L'OFFICE CENTRAL HONGROIS DE STATISTIQUE

XXXVe ANNÉE № 6.

JUIN 1957

SOMMAIRE

СОДЕРЖАНИЕ — CONTENTS — SOMMAIRE

	Стр. Pages
Переход на новый индекс промышленного производства. — Золтан Роман The New Index Number of Industrial Production. — Zoltán Román L'adoption d'un nouvel indice pour la production industrielle. — Zoltán Román	429
Решение коллегии Центрального Статистического Управления об исчислении индекса промышленного производства The Resolution of the Board of the Central Statistical Office about the Computation of Production Indices in the Industry La résolution du Collège de l'Office Central de Statistique sur le calcul des indices pour la production industrielle	445
Роль земельного размежевания 1949—1956 г.г. и его влияние на сельское хозяйство Венгрии. — Ласло Борбей The Role of the 1949—1956 Regroupings of Farms and their Impact on our Agriculture. — László Borbély Le rôle des remembrements effectués de 1949 à 1956 et leurs effets sur l'agriculture hongroise. — László Borbély	447
О методических вопросах изучения истории исчисления национального дохода. — Д-р Роберт Харвиш Methodological Questions Concerning the History of the Computation of National Income. — Dr. Robert Horváth A propos des questions méthodologiques intéressant l'histoire du calcul du revenu national. — Dr. Robert Horváth	463
ОБЗОР — REVIEW — REVUE	
Библиотека Центрального Статистического Управления. — Д-р Йозеф Конович The Library of the Central Statistical Office. — Dr. József Kovácsik La Bibliothèque de l'Office Central de Statistique. — Dr. József Kovácsik	478
Новый учебник основ статистики в Германской Демократической республике. — Пал Ковач A New General Textbook for Statistics in the German Democratic Republic. — Pál Kovács — Gábor Párniczky Un nouveau Manuel statistique général dans la République Démocratique Allemande. — Pál Kovács — Gábor Párniczky	486
Формирование производительности труда и средних заработков в фабрично-заводской промышленности. — Андриш Нилас Trends of Labour Productivity and Average Earnings in the State Industry. — Andrius Nilas Les variations de la productivité du travail et des gains moyens dans l'industrie nationale. — Andrius Nilas	495
Заседание методической комиссии по вопросам промышленности и строительства Центрального Статистического Управления Meeting of the Methodological Committee for Industry and Building of the Central Statistical Office Réunion de la Commission méthodique de l'Office Central de Statistique pour l'Industrie et le Bâtiement	497
Статистическая деятельность Организации Объединенных Наций. — Золтан Кенесуи The Statistical Activity of the United Nations Organisation. — Zoltán Kenessey L'activité statistique de l'Organisation des Nations Unies. — Zoltán Kenessey	499
Укрепление централизованной системы советской государственной статистики Strengthening of Central Statistical System in the Soviet Union Renforcement du système central de la statistique nationale soviétique	505
СТАТИСТИЧЕСКИЕ ИЗВЕСТИЯ — STATISTICAL NEWS — ACTUALITÉS STATISTIQUES	
ЛИТЕРАТУРА — LITERATURE — LIVRES ET REVUES	

ПЕРЕПЕЧАТКА РАЗРЕШАЕТСЯ ТОЛЬКО С УКАЗАНИЕМ ИСТОЧНИКА
REPRODUCTION IN PART OR IN FULL PERMITTED. PLEASE ACKNOWLEDGE SOURCE
LA REPRODUCTION DES ARTICLES N'EST AUTORISÉE QU'AVEC LA CITATION DE LA SOURCE

РЕЗЮМЕ СТАТЕЙ

ЗОЛТАН РОМАН:

ПЕРЕХОД НА НОВЫЙ ИНДЕКС ПРОМЫШЛЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА*

В вступной части автор подвергает анализу содержание различных индексных чисел и указывает на то, что индекс валового производства предприятия не характеризует соответствующим образом деятельность отдельных отраслей производства, и промышленности в целом; этой цели скорее всего соответствует индекс нетто-производства. На основе данных венгерской промышленности за 1949—1956 г. г. он также доказывает, что индекс валового производства и нетто-производства предприятия может отличаться друг от друга в значительной мере; за исследуемый период индекс валового производства показывает более значительный рост промышленного производства, нежели фактически имело место. Наряду с тем, что необходимо установить валовое производство предприятия для различных аналитических целей, в первую очередь для исследования производственных связей отдельных отраслей промышленности, производственные индексы, характеризующие деятельность промышленности необходимо будет в будущем определять на основе динамики нетто-производства.

В дальнейшем автор статьи подвергает подробному исследованию различные методы расчета индекса нетто-производства, применение в социалистических и капиталистических странах, их преимущества, недостатки, источники ошибок. Он предлагает установить динамику нетто-производства ежегодно с полным учетом валовой продукции и издержек из нее затрат на переносный труд, на основе корректив индекса цен. Он предлагает применение вместо неизменных цен во всех отношениях индексов цен. В течение года можно было бы требовать в отдельных отраслях промышленности применение этого же метода, однако в большинстве отраслей промышленности необходимо обратиться к отдельным вспомогательным методам. Такими вспомогательными методами, показателями являются: динамика валовой продукции, динамика производства отдельных (выборочных) видов продукции (валовых неизменными нетто-весами), формирование выписанных рабочих часов (корректированные изменениями производительности труда), формирование расхода материалов. Все эти вспомогательные методы содержат в себе различные предположения и поэтому они могут быть применены только относительно таких отраслей промышленности, где эти предположения могут быть приняты.

В заключение работа занимается проблемами перехода на новый индекс производства. Новые индексы производства необходимо составить после упорядочения отпускных цен производства, на основе цен 1958 года и реконструировать за прошедший период вплоть до 1949 года; до введения этого окончательного индекса производства необходимо определить еще в текущем году нетто-индекс производства на основе 1954 года и до составления окончательного нового индекса производства параллельно публиковать последовательно со старым индексом.

ЛАСЛО БОРБЕЙ:

РОЛЬ ЗЕМЕЛЬНОГО РАЗМЕЖЕВАНИЯ 1949—1956 Г.Г. И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО ВЕНГРИИ

Статья посвящена одному из основоположных вопросов развития сельского хозяйства — вопросу размежевания. В работе кратко освещается значение размежеваний в прошлом и теперь, а также формирование урожаев и содержания скота в связи с размежеванием. Затем автор занимается детальным исследованием факторов, вызвавших изменения.

Автор показывает экономические преимущества размежевания и в то же самое время указывает на то, что нарушение распорядка производства (сезонность, восстановление плодородия почвы, производственной техники) вызывает — непосредственно после размежевания — сокращение объема сельскохозяйственной продукции. В подтверждение этого, разбивая исследуемый период на две части, он подвергает анализу данные об урожаях пшеницы в отдельных областях страны и районах, участвовавших в естественном удобрении. Первым периодом является период 1949—1952 г. г. (годы крупного размежевания), а вторым — 1953—1956 г. г. (годы размежевания производилось в меньшем размере, а летом 1953 года и в 1954 году не было размежевания; размежевание же, произведенное летом 1955 года, не имело никакого влияния на урожай 1955 г.). Соотношение между урожайностью пшеницы в 1953—1955 г. г. и площадью размежеванной пашни, а также между урожайностью пшеницы в 1953—1955 г. г. и площадью удобрением пашни, размежеванной в 1949—1952 г. г. показывают таблицы 1. и 2.

* Статья была написана на основании предложения, внесенного на рассмотрение Методической Комиссии Центрального Статистического Управления по вопросам промышленности и строительства и Коллегии ЦСУ.

После исследования данных пяти областей страны, в которых размежевание было произведено в больших размерах (562 села), автор получает следующие результаты:

Данные в павловия скота с 1950 до 1955 г.

(В колониях Хайду-Бахар, Бекен, Саболь-Ситмар, Саянок и Толма)

Индекс: 1950 г. = 100

Наименование	Поголовье скота в процентах поголовья 1950 г.					
	1950	1951	1952	1953	1954	1955
В селе не было размежеваний	100,0	95,4	101,2	100,0	92,2	112,3
В селе было одно размежевание или регулирование земли	100,0	92,5	98,2	97,3	88,8	99,6
В селе было несколько размежеваний или регулирование	100,0	89,0	89,8	88,6	81,6	92,1

На основе данных, приведенных в статье, автор устанавливает, что после размежевания, произведенного в 1940—1952 г. г. сокращение было больше нормального. В эти годы темпы размежевания были выше, и размежевание было часто использовано в качестве административной меры при создании производственных кооперативов. Результатом этого было то, что во многих местах запускнулся вопрос восстановления плодородия почвы, техника производства была отнесена на задний план, увеличилось стремление индивидуальных крестьян к производству.

Автор в заключение указывает на то, что размежевание должно служить цели построения социалистического сельского хозяйства. В интересах этого необходимо использовать опыт, приобретенный в прошлом в отношении экономического и политического влияния, оказанного размежеванием.

Д-Р РОБЕРТ ХОРВАТ

О МЕТОДИЧЕСКИХ ВОПРОСАХ ИЗУЧЕНИЯ ИСТОРИИ ИСЧИСЛЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ДОХОДА

(ОТВЕТ НА ВЫСТУПЛЕНИЯ ИШТВАН ХЕТЕНИ И ДЬОЛЫ ХАЙНАЛА)*

Свои ответы на два выступления в связи с ранее вышедшей его работой автор группирует вокруг основополагающих проблем учебной истории исчисления национального дохода. Он убежден в том, что диспут чрезвычайно остро поставил на повестку дня теоретические вопросы научной истории в этой области и что корень обсуждаемых вопросов касался зачастую не отдельных отклоняющихся теоретических позиций, занятых по отдельным конкретным вопросам, а что он проистекает из неясности этих методов, равно как и из ошибочных в своей основе методических взглядов, выступавших по этому вопросу. С этим связано и то обстоятельство, что выступления согласились в своей основе с важнейшими положениями работы, послужившей основой для диспута.

Основные уроки, которые можно извлечь из диспута, являются следующие:

1. Имеется основополагающая разница между проблемами исчисления венгерского буржуазного национального дохода в период между двумя мировыми войнами и нынешней практикой исчисления национального дохода социалистического характера в Венгрии, а также между теоретическими проблемами, соответствующими последнему. Качественная разница между первым и вторым была правильно воспринята в выступлении Хетени.

2. Имеется и дальнейшая основополагающая разница и соотношении исчисления венгерского буржуазного национального дохода, как концепции распределения. Первая является скорее экономической концепцией, вторая скорее частнохозяйственной концепцией национального дохода в ходе исторического развития. Хетени правильно указал на то, что работа автора в ходе экспонирования развития не остановилась на этом вопросе развития, однако автор приводит два теоретических и один практический аргумент в доказательство того, что это последнее играло в Венгрии за обсуждаемый период с теоретической точки зрения существенно меньшую роль.

Точка зрения Хайнала четко основывается исключительно на концепции распределения и направлена на развитие такого понятия национального дохода, неоднократно аккумулирующего распределение, которое действительно как для национального дохода стран с буржуазной структурой, так и для стран социалистической структуры. Он выдвигает требование, чтобы это понятие являлось понятием, охватывающим все экономико-статистические детали и частные расчеты. Автор считает аргументы, приведенные выступившим, недостаточными для того, чтобы эти весьма далеко идущие требования можно было бы считать доказанными. В этом играет роль не только теоретическая неясность взглядов Хайнала, неуместность его учебно-исторического метода, но часто играют роль и логические ошибки.

* Служащая основой диспута работа автора: «Буржуазный метод исчисления национального дохода в Венгрии» *Статистическое обозрение* № 4, 1956 г., стр. 324—337. Выступление: *Иштван Хетени*: «Замечания к статье д-ра Роберта Хорвата «Буржуазный метод исчисления национального дохода в Венгрии»» *Статистическое обозрение* № 4, 1956 г., стр. 338—342. *Д-р Дьола Хайнала*: «Некоторые экономико-статистические вопросы определения понятия национального дохода» *Статистическое обозрение* № 11—12, 1956 г., стр. 990—1000.

3. Очень важный урок касается учебно-исторического метода теоретических обобщений процесс развития. Субъективная интерпретация произошедшего в вестественном мире развития охватывает с точки зрения учебно-исторической как можно более широкую эпоху и как можно более широкие теоретические вопросы и это тем более обосновывает, делает необходимым, чтобы объективное экспонирование совпадало и с индивидуальной познающей историей этого предмета. Конкретные разрабатываемые автором в его работе, оспариваются, на этом основании, Хетени в отдельных местах совершенно правильно, в то время, как Хайнал совершенно упустил из виду и эту основную точку зрения.

Д-Р ЙОЖЕФ КОВАЧИЧ

БИБЛИОТЕКА ЦЕНТРАЛЬНОГО СТАТИСТИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ

Библиотека Центрального Статистического Управления была учреждена в 1867 году. В 1844-ом году эта библиотека была второй по величине библиотекой страны. Изданное в 1867-ом году указ обеспечил библиотеке право на получение обязательных экземпляров с правом определения наименований изданий, подлежащих обязательной посылке библиотеке. В 1929-ом году библиотеке обеспечивается право получения обязательных экземпляров всех изданий и наряду с библиотекой имени Сечени библиотека ЦСУ объявляется второй музейного значения библиотекой страны, охватывающей все печатные издания.

Правоприменение, изданное в 1935, 1946, и в 1956 годах, закрепляют особое правовое состояние библиотеки. Развитие библиотеки, начиная на то, что изданные в связи с ее деятельностью правоприменения благоприятно отразились на увеличении ее фонда, происходило неравномерно и не пошло на себя отпечатки квалифицированной работы. Сметный фонд библиотеки был в 1937 году сметен с позиции сметы всего ЦСУ и таким образом возникло приобретение книг как дилетант в зависимости от сметы ЦСУ. Так, например, между 1931 и 1950 г. г. библиотека приобретала едва 100 книг в году. Личный состав библиотеки находился далеко ниже пределов подобных по величине библиотек. Правоприменения обеспечивали поступление обязательных экземпляров, но площадь складских помещений библиотеки не увеличивалась. Библиотека выполняла роль публичной библиотеки, не имея читального зала, проч.

В 1956, году Совет министров, по внесенному Министерством культуры предложению, объявил библиотеку Центрального Статистического Управления самостоятельным учреждением и бюджетосубординированной вопроса штатов и сметы библиотеки, создало основу для ведения библиотечной работы в крупно-производственных условиях. Представилось возможным расчленения библиотечной работы, принятой в других крупных библиотеках.

Начиная с 1-го января 1956 года библиотека перешла на т. н. десятичную (децимальную) систему при разработке и складировании библиотечного фонда, так как это принято в крупных библиотечных странах и в международном соотношении. Одновременно с этим проходила сдвиги соответствующей системы каталогов, соответствующий современным требованиям.

Библиотека в интересах систематической информации издает «Список поступивших иностранных книг», далее «Библиографические журналы». Это последнее издание приводит ознакомление с избранными статьями, вышедшими в 200 иностранных журналах. Библиотека последовательно издает список переводов статей из иностранных журналов. Фонд библиотеки состоит из 360 000 томов. Наиболее ценной частью этого фонда являются венгерские и иностранные официальные издания по статистике. Эта коллекция охватывает 65 (или) 70 томов. В библиотеке имеется примерно 60 000 журнальных единиц (тодов изданий) и 80 000 составляет фонд журналов, не переработанных и частично поступивших по второму экземпляру.

Оборот библиотеки показывают нижеследующие данные:

Год	число читателей
1929	2 144 чел.
1936	3 831
1948	2 574
1951	4 669
1955	20 000

Почти 70% читателей библиотеки составляют студенты университетов и высших школ. Заключительная часть статьи останавливается на вопросе обменных связей библиотеки; библиотека обменивается систематически изданиями с 300 учреждениями и занимается также и научно-исследовательской работой.

SUMMARY OF ARTICLES

ZOLTÁN ROMÁN:

THE NEW INDEX NUMBER OF INDUSTRIAL PRODUCTION*

By way of introduction, the content of the different indices is analysed. It is pointed out that the index for the gross production of the enterprise does not adequately reflect the productive activity of the individual branches and that of the industry as a whole. Productive activity may better be reflected by the index of net production. The 1949-1955 data of Hungarian industry show that the index of gross production and that of net production may differ significantly; in the period under review the index of gross production indicated an increase of industrial production greater than the real one. In addition to computing the gross production of the enterprise for the use of various analyses - first of which is the elucidation of relations between the individual branches of industry - it is necessary to compute the index characterising the productive activity of industry on the basis of the trend in net production.

In the subsequent passages we find a detailed description of the different methods applied in socialist and capitalist countries for the computation of net production indices, their advantages, drawbacks, sources of error are considered. It is suggested that the dynamics of net production should be established yearly by deducting from gross production the comprehensive labour cost figures adjusted with the price index. (In the place of unchanged prices, the application of the price index is recommended). The application of this method in the course of the year might be required in certain branches of industry: in the majority of industrial branches, however, it would be necessary to take recourse to various auxiliary methods. Such auxiliary methods, viz. indices are: the dynamics of gross production, the production dynamics of certain (representative) products (at unchanged net weights), the trend of working hours realized (rectified with changes in the productivity of labour), trend of raw material utilization. All these auxiliary methods imply various assumptions, consequently they can be applied only in those branches where these assumptions are justified.

Finally the problem of switching over to the new production index is dealt with. The new production indices ought to be computed on the 1958 basis, when producers' prices will already have been adjusted, and should be reconstructed as far back as 1949. Furthermore, it would be necessary to establish a temporary net production index on the 1954 basis until the definitive production index is introduced. This new temporary index should be continually published along with old index until the definitive production index is established.

LÁSZLÓ BORBÉLY:

THE ROLE OF THE 1949-1956 REGROUPINGS OF FARMPLOTS AND THEIR IMPACT ON OUR AGRICULTURE

The author deals with one of the basic problems of developing agriculture: the regrouping of farmplots. The significance of regrouping in the past and at present is outlined and its bearing on the trend of yields and stocks indicated. Then factors responsible for the changes in this trend are analysed in detail.

The author draws attention to the economic advantages of regrouping, but at the same time points to the temporary fall in production that may follow regrouping as a consequence of upset of the production routine (crop-rotation, fertilization, production techniques, etc.). To bear out this statement, the period under review is divided into two stages to permit the analysis of the yield of wheat and the trend of manuring in certain counties. The first period covers the years 1949-1952 (period of extensive regrouping), the second period the years 1953-1955. (In the winter of 1953 regrouping was effected only on a small scale, there were no regroupings in the summer of 1953 and in the year 1954; the regroupings carried out in the summer of 1955 did not affect the production results of 1955).

Figures 1. and 2. show the relation of the average yield of wheat in the years 1951-1955 to the areas regrouped, and the connection of the areas treated with farmyard manure in the years 1951-1952, with the areas of arable land regrouped in the years 1949-1952.

* The article is based on the motion presented to the Methodological Committee for Industry and Building of the Central Statistical Office and to the Board of the Central Statistical Office.

6

Having studied the data of five counties (562 villages) where regrouping of farmplots took place on an extensive scale, the author came to the following conclusion:

Livestock numbers expressed in standard animals from 1950 to 1955 (in the counties Békés, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, Szabolcs and Tolna)

Index: 1950 = 100

I t e m s	Livestock in percentages of the 1950 stocks in the year					
	1950	1951	1952	1953	1954	1955
Villages with no regrouping	100.0	95.4	101.2	100.0	92.2	112.3
Villages with regrouping (once)	100.0	92.5	98.2	97.3	88.8	101.6
Villages with regrouping (more than once)	100.0	89.0	89.8	88.6	81.6	92.1

On the basis of the figures exhibited, the author states that the regroupings carried out in the years 1949-1952 entailed a fall in production which was greater than could normally have been expected. The pace of regrouping was exaggerated and in several places the regrouping of farmplots was used as an administrative mean for the creation of co-operative farms. This led in several areas to the neglect of fertilization and to the neglect of improving production techniques, it also checked the individual farmers' impulse to produce.

In conclusion, the author emphasizes that the regrouping of farmplots must serve the establishment of socialist agriculture; accordingly the experience gained from the regroupings of these last years concerning their economic and political consequences should be turned to good account.

DR RÓBERT HORVÁTH:

METHODOLOGICAL QUESTIONS CONCERNING THE HISTORY OF THE COMPUTATION OF NATIONAL INCOME

(REPLY TO THE REMARKS OF ISTVÁN HETÉNYI AND DR GYULA HAJPÁL)*

The author's reply to the two remarks on his previous paper by István Hetényi and Dr Gyula Hajpál is related to the essentially methodological problems concerning the history of the computation of national income. He is convinced that the theoretical questions relating to the history of this science were rather fiercely debated and the problems raised reflected essentially not so much the diverging views on certain questions, but rather the uncertainties in methods and the essentially mistaken methodological views of the reviewers. All this is proved by the fact that the reviewers were, on the whole, agreed with the principal statements of the article in question.

The main theoretical conclusions drawn from the discussion are as follows:

1. There is a fundamental difference between the problems of the bourgeois computations of Hungarian national income as practised during the inter-war period, and the present socialist practice of computation, as well as the theoretical problems involved in the latter. The qualitative differences between the former and the latter practice were correctly demonstrated by Mr. Hetényi's remarks.

2. There is a further basic difference, as regards the Hungarian bourgeois computation of national income, between the two conceptions, i.e. the productive and distributive ones of national income. The former conception is relative to public economy, while the latter developed in history as a conception relative to private economy. Mr. Hetényi was right in pointing out that the author's paper, when describing the course of development, did not deal with the distributive aspect of the conception. In alleging arguments, two theoretical and one practical, the author proves, however that during the period in question the latter aspect was, theoretically, of a minor significance in this country.

3. Mr. Hajpál's view is chiefly representative of the distributive conception. He urges the elaboration of a conception of national income, cumulating repeated distributions, which would adapt itself to countries of bourgeois and socialist structure alike. The conception should be a comprehensive one, covering all detail - computations of economic - statistical nature. The author thinks that the reviewer's arguments cannot sufficiently justify his theses involving far-reaching requirements. Hajpál's unqualified views, his objectionable historical method, as well as his frequent logical mistakes are partly responsible for that.

3. A very important lesson to be drawn concerns the historical method of the theoretical generalization of past development. The wider in range and the more comprehensive in theoretical content is the historian's subjective interpretation of the development in the material world, the more necessary is to conform the objective representation with the individual viewpoint of the historian. Thus the evident solutions as exposed in the author's paper are, in some places, correctly discussed by Mr. Hetényi, whereas Mr. Hajpál completely overlooks this basic aspect.

* See the author's original article, the subject of the debate:

Bourgeois Computation of National Income in Hungary, *Statistical Review*, 1956, No. 4, Pp. 324-337, reviewed by István Hetényi, Remarks about the Article of Dr Robert Horváth, "Bourgeois Computation of National Income in Hungary, *Statistical Review*, 1956, No. 4, Pp. 338-342, and Dr Gyula Hajpál, Economic-Theoretical Aspects of the Conceptual Definition of the Definition of the National Income, *Statistical Review*, 1956, No. 11-12, Pp. 990-1001.

7

DR JÓZSEF KOVACSICS:

THE LIBRARY OF THE CENTRAL STATISTICAL OFFICE

The Library of the Central Statistical Office was founded in 1867. By 1884 it was the second largest public library in the country. A decree of 1897 assured for the library obligatory presentation copies of the works selected by it. In 1929 the right to receive obligatory presentation copies of all publications was granted to the library, in view of its increasing stock and growing importance. By this the library was declared to be the second museum-library beside the Széchenyi-library, comprising all printed matters.

The statutory provisions of 1935, 1946 and 1956 confirmed the exceptional legal status of the library. In spite of the provisions, highly advantageous for the increase of stock, the development of the library, however, was neither constant nor technically adequate. The budget of the library has been merged, since 1937, with the administrative items of the Office, thus the purchase of books has been depending on the budget of the Statistical Office. As a result, the yearly purchase between 1931-1950 hardly amounted to 100 books. The number of librarians and other employees was considerably lower than it is the case in libraries of a similar size. The statutory provisions guaranteed the obligatory presentation copies, but the space in the depots did not become any larger. The library was considered to be a public one, but it was without a proper reading room of its own.

On the proposal of the Ministry of Culture, the Council of Ministers declared, in 1955, the library of the Office to be an independent institution and a national scientific library. This measure, coupled with the arrangement of staff and budget problems, created the possibilities of a library work of great scale. Henceforth it became possible to arrange library work according to various departments, usual in all big libraries.

Since January 1, 1956, the Library adopted the internationally employed universal decimal system, applied in the big libraries of the country in classification and depot work. Simultaneously, a modern system of catalogue was laid down.

In order to provide for the needs of a regular information, the Library publishes a "List of Recently Received Foreign Books", and a "Bibliography of Articles in Journals". This latter publication reports on the selected articles of about 100 foreign journals. A list of the rough translations of foreign articles has been continuously published by the library.

The stock of the Library comprises 360,000 volumes, i.e. library units. Of these the most precious part is a collection of Hungarian and foreign official publications of statistics, comprising 65,000 volumes. The Library is in the possession of about 60,000 units of journals (volumes) and the number of not classified and partly duplicate items is about 80,000 volumes.

The circulation of the library is shown by the following data:

Year	Number of Readers
1929	2,144
1936	3,831
1948	2,574
1951	4,659
1955	20,000

Nearly half of the readers and borrowers consist of university and college students, 15 per cent of them are research workers, 13 per cent are the workers of the Central Statistical Office. In conclusion the article deals with the Library's foreign exchange-relations, including 200 institutes, and with the scientific work of the Library.

Адрес редакции и издательства: Будапешт II, Келеи Кароя, ул. 5.
Editorial and publishing offices: Keleti Károly u. 5, Budapest II.
Redaction et administration: Budapest II, Keleti Károly u. 5.

Заказы принимаются предприятием КУЛЬТУРА Внешнеторговое предприятие по продаже книг и журналов (Будапешт 62 - н. я. 149) или его зарубежными представителями.

Orders may be placed with KULTURA Hungarian Trading Company for Books and Newspapers (Budapest 62, POB 149) or with any of its representatives abroad.

Felelős szerkesztő: Rédei Jenő

Felelős kiadó a Statisztikai Nyomtatvány- és Folyóiratkiadó Vállalat igazgatója.

57-4110. - Egyetemi Nyomda, Budapest. - Felelős vezető: Janka Gyula igazgató.

ROMÁN ZOLTÁN:

ÁTTÉRÉS AZ IPARI TERMELÉS ÚJ INDEXÉRE*

I. A termelési index közgazdasági tartalma

Az ipari termelés indexe a gazdaság fejlődésének egyik legfontosabb mutatója. E mutatószám alapján kívánunk képet alkotni az iparnak, a népgazdaság és legdinamikusabb ágának termelési tevékenységéről, pontosabban: e tevékenység eredményéről.

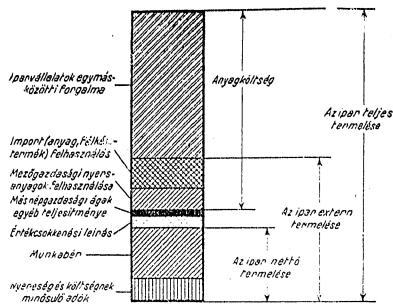
Az ipari termelési tevékenységének eredményét alapvetően az iparban létrehozott új érték, az ipar nettó termelése jellemzi. Ez kifejezi a termelési tevékenységnek mind mennyiségi oldalát (a termelésre fordított munkaidőt), mind minőségi oldalát, hatásfokát (a különböző minőségű munkaráfordítások termelékenységét) és ezzel a termelési tevékenység eredményeképpen létrejövő új érték nagyságát is.

Az ipari termelés fejlődését ezért elsősorban az ipar nettó termelési értékének (más szóval az ipar nemzeti jövedelemhez való hozzájárulásának) alakulása alapján kell megítélni. Ez mutatja megközelítőleg legtisztábban, hogy az ipar milyen mértékben hozott létre új, elosztható értéket, mennyivel járult hozzá a népgazdaság fejlődését leginkább meghatározó nemzeti jövedelem növeléséhez.

Az eddig használt, a vállalati teljes termelés alapján számított termelési index nem jellemzi eléggé hűen az ipar termelésének fejlődését. A vállalati szinten számított teljes termelési érték összegezése iparáganként és az egész iparra többszörös és állandóan változó mértékű halmozódást foglal magában. Az ebből számított termelési index tehát a népgazdaság részére létrehozott termékek mennyiségének és értékének valóságos változásán kívül igen nagymértékben függ az ipar egyes termelő egységeiben kifejtett (eleven) munka és a felhasznált anyagok és félkésztermékek arányától, melyet többek között befolyásol: az előállított termékek összetétele, az iparvállalatok közötti kooperáció, az ipar mezőgazdasággal és más népgazdasági ágakkal való kooperációja és az ipar nemzetközi kooperációja (nyersanyag- és félkésztermékbehozatal, bér munka konstrukciók).

A teljes termelés függését e sok különböző befolyásoló tényezőtől, mutatja az ipar vállalati szinten számított teljes termelési értékének összetételét szemléltető következő ábra is.

* A Központi Statisztikai Hivatal Ipari és Építőipari Metodikai Bizottsága és a Központi Statisztikai Hivatal Kollégiuma elé terjesztett javaslat.

Az ipar termelésének szerkezeti összetétele

Mint az ábrából kitűnik, a teljes és a nettó termelési érték arányát döntően az anyaghányad változása, továbbá az értékesítési leírás és a „más népgazdasági ágak egyéb teljesítménye” hányadának változása befolyásolja.

A felsorolt tényezők olyan hatalmas méretű és viszonylag igen csekély külkereskedelmi forgalommal dolgozó iparban, mint a Szovjetunió ipara, kevésbé éreztetik a hatásukat. Itt a teljes termelés — különösen az ipar szerkezetének bizonyos stabilizálódása után — megközelítően a nettó termelés alakulásához hasonlóan változhat. Ennek ellenére — mint a szovjet közigazgatási irodalomból kitűnik — a vállalati teljes termelési érték alkalmazását a legutóbbi időben a Szovjetunióban is mind több oldalról bírálják, és komolyan foglalkoznak — főleg a munkatermelékenység mérésével kapcsolatban — a nettó, illetőleg az anyagmentes termelési érték megfigyelésével.¹

Magyarországon feltétlenül számolnunk kell azzal, hogy

a) a teljes és a nettó-termelés arányát befolyásoló különböző tényezők hatása sokkal kevésbé egyenlítheti ki egymást, egyrészt, mert jóval kisebb az ipari termelés összvolume, másrészt, mert az ipar ágazati szerkezete sem olyan arányos, kialakult;

b) a külkereskedelmi forgalom szerepe az iparban viszonylag nagy;

c) olyan mélyreható változások mennek végbe iparunkban (s nem egyszer igen rövid idő alatt), hogy a nettó és a teljes termelés alakulása között mind egészen, rövid, mind hosszabb időszakokat tekintve igen nagy eltérések lehetnek.

A teljes és a nettó termelés alakulásának arányát befolyásoló tényezők természetesen ki is egyenlíthetik egymást. Ezt azonban általánosságban

¹ Lásd a cikk végén megadott források között 2-5. szám alatt szereplő tanulmányokat. E tanulmányokban a nettó termelés megfigyelésével szemben is találunk érveket, de ezek szinte minden esetben vállalati mértékűként való alkalmazását bírálják. A vállalati teljes termelési érték alkalmazásáról a többi népi demokrácia (elsősorban Csehszlovákia és a Német Demokratikus Köztársaság) szakmájában is sok vitaanyagot találunk.

nem lehet feltételezni, s ezért az ipari termelést nem elegendő a teljes termelés alapján számítani, vizsgálni. Amint ehhez a megfelelő feltételeket, a megbízható számítási módszereket kialakítottuk, az új index visszamenőleges rekonstrukcióját elvégeztük, rá kell térnünk arra, hogy az ipar alapvető termelési indexeként a nettó termelés indexét használjuk és tegyük közzé.

A termelés és főként a termelési kapcsolatok, a forgalom és az elosztás tervezéséhez és vizsgálatához természetesen — a termékek természetes mennyiségben kifejezett adatain kívül — továbbra is szükség lesz bruttó termelési értékadatokra is. Ezért a vállalati teljes termelés értékét és más, célszerűen kialakított bruttó termelési értékmutatókat ezután is szükséges lesz számítani.

A termelés eredményét tulajdonképpen két nézőpontból vizsgálhatjuk:

1. nézhetjük a vállalat vagy az iparág, az ipar, a népgazdaság által létrehozott és kibocsátott termékek teljes értékét, vagy

2. nézhetjük a vállalat, az iparág, az ipar, illetőleg a népgazdaság által létrehozott új értéket, nemzeti jövedelmet (nettó termelést).

Egy-egy területen a létrehozott és kibocsátott termékek teljes értékét mindig a megfelelően számított, a vállalat, illetőleg az iparág, az ipar, a népgazdaság szempontjából vett extern termelés fejezi ki. Ebből következik, hogy nem elegendő csak a vállalatok extern (teljes) termelését és ezek összegezését vizsgálni, hanem vizsgálni kell az egyes iparágak, az ipar és a népgazdaság extern termelését is. Az egyes iparágak és népgazdasági ágak termelési kapcsolatait, a népgazdaság egészének szerkezetét és fejlődését csak ezen keresztül elemezhetjük. A „népgazdaság extern termelésének” értéke igen közel esik a nemzeti jövedelem, a nettó termelés értékéhez. A különbség elsősorban az értékesítési leírásból (az állólapok elhasználódását pótló termékek értékéből), továbbá a külkereskedelmi tevékenységből adódik. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy népgazdasági nézőpontból a termelés eredményét mindenképpen sokkal inkább a nettó termelés, mint a vállalati teljes termelés fejezi ki.

A nemzeti jövedelem, a nettó termelés értéke népgazdaságilag, meghatározott fizikai termék-volumen is kifejez. Ebben az összefüggésben ugyanis, hogy: nemzeti jövedelem = fogyasztás + nettó felhalmozás ($N = C + J$), mind a fogyasztás, mind a nettó felhalmozás termék-volumen is jelent. Fogyasztás alatt a nem termelési célra elfogyasztott termékek volumene, nettó felhalmozás alatt a termék-készletek változása + a nettó beruházásra szolgáló termékek volumene értendő. [A nettó beruházást úgy kapjuk meg, hogy az összes bruttó (J') beruházásból levonjuk az állólapok elhasználódását pótló beruházásokat. A bruttó beruházással számolva az ENSZ-statisztikákban használatos „bruttó társadalmi termék” ($C + J'$) értékét kapjuk. A nálunk használatos, a vállalati teljes termelési érték összegezéséből származó társadalmi termék-fogalom az előbbieken felül a felhasznált termelési eszközök értékét is magában foglalja ($B = C + J' + T$).] Egy-egy népgazdasági ágra, az iparra vagy egy-egy iparágára a nettó termelés már nem értelmezhető mint termék-volumen, hanem csupán mint új érték létrehozása, hozzájárulás a nemzeti jövedelemhez.

Külön problémakört alkot a termelési indexek meghatározásánál a mérlegelés alapjául szolgáló árak időszakának megválasztása. A legutóbbi időben a termelési index meghatározásánál mindig sok éven keresztül ugyanazon, meghatározott bázisidőszak áraival mérlegetünk, ami az ún. Laspeyres-féle formulával számított állandó súlyú bázisindexnek felel meg. (Ehhez kötött a változatlan árak alkalmazása is.) Új változatlan árakra való áttérés esetén a két szomszédos évet lánccindexszel kapcsoljuk össze. A termelési index számításánál azonban lehetséges másféle mérlegelés is. A mérlegelési súlyok gyakoribb változtatása és más összekapcsolása, különböző index-formulák „keresztezése” stb. Ezzel a problémával we alkalommal nem ki-

² Kiszámításánál az egyes népgazdasági ágak extern termeléséből indulunk ki és „kiszűrjük” a népgazdasági ágak közötti kooperációt. Lásd az ipar termelésének szerkezeti összetételét szemléltető ábrát. Ezeknél az összefüggő számításoknál egyes esetekben az anyagmentes termelési értéket célszerű számolni.

várunk foglalkozni az index számításának gyakorlati kérdéseit tárgyalva, a következőkben mindig a jelenlegi, a Laspeyres-féle formulával számított állandó súlyú bázisindex meghatározását vizsgáljuk.

II. A teljes és a nettó termelés dinamikájának eltérése

A teljes és a nettó termelés dinamikája egymástól jelentősen eltérhet.² A Német Demokratikus Közösségben például 1950—1955 között a gyár-
ipari (építőipar nélkül) teljes és nettó termelés a következőképpen alakult.

A gyár-
ipari teljes és nettó termelés alakulása a Német Demokratikus
Közösségben

Megnevezés	1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955.					
	évben					
Bázisindexek						
1. Teljes termelés	100,0	122,7	142,1	158,1	176,6	190,2
2. Nettó termelés	100,0	127,0	145,3	156,9	180,5	199,3
1:2	100,0	96,6	95,5	101,3	97,5	95,4
Láncindexek						
3. Teljes termelés	—	122,7	115,5	111,3	111,7	107,7
4. Nettó termelés	—	127,0	116,7	105,2	115,7	110,4
3:4	—	96,6	99,2	105,5	96,5	97,5
Eltérés százalék	—	— 3,4	— 0,5	— 3,8	— 3,5	— 2,5

Az egész ipar teljes és nettó termelésének alakulása 1950—1955. között már kevésbé tért el egymástól: a teljes termelés indexe 188,2, a nettó termelésé 192,3, az eltérés mindössze — 2,1 százalék, míg a gyár-
iparnál — 4,6 százalék. (Az összes népgazdasági ág teljes termelésének indexe 170,2; nettó termelési indexe 162,2, az eltérés + 4,9 százalék). A láncindexek évenkénti eltérése is különböző:

Megnevezés	1951. 1952. 1953. 1954. 1955.				
	évben				
Gyár- ipar (építőipar nélkül)	— 3,4	— 0,8	+ 5,8	— 3,5	— 2,5
Egész ipar	— 2,3	— 0,3	+ 5,8	— 2,4	— 1,9

A teljes és a nettó termelés alakulásának eltéréséről a magyar iparra vonatkozólag részletes adatokat csak akkor közölhetünk majd, ha a nettó termelés alapján számított indexet visszamenőlegesen részleteiben is rekonstruáltuk, illetőleg néhány évig a teljes termelés indexével párhuzamosan is számítottuk. Az 1949—1954 közötti időszakra vonatkozó, részben becslést adatok többek között a következőket mutatják.

² A közgazdasági érdeklődés körében azóta folyik vita arról, hogy milyen törvényszerűségek érvényesülnek a teljes és a nettó termelés, pontosabban a társadalmi termék és a nemzeti jövedelem növekedésének dinamikájának összehasonlásánál. E helyütt nem kívánunk foglalkozni e kérdés elméleti oldalával, csupán arra szeretnénk néhány statisztikai adattal rámutatni, hogy e két mutató dinamikájának eltérésevel számolni kell.

Az iparból származó nemzeti jövedelem és az ipari teljes termelés alakulása

Megnevezés	1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954.					
	évben					
Az iparból származó nemzeti jövedelem indexe	100	125	147	174	194	188
Az ipar teljes termelésének indexe	100	126	160	195	217	226
A teljes termelés indexe a nettó termelés indexének százalékában	100	101	109	112	112	120

A nemzeti jövedelem számítások szerint 1949—1954 között a magyar ipar teljes termelésének növekedése a nettó termelés növekedését 20 százalékkal meghaladta (1949. évi árakon számított, 1949. évi konstrukciókra visszavezetett adatok).

Lényegében ugyanezt, sőt nagyobb eltérést mutatnak a szocialista iparra vonatkozó számítások is. Az alábbiakban közlünk egy összehasonlítást a láncindexek alapján is, kiegészítve az 1955. évi adatokkal.

A szocialista iparból származó nemzeti jövedelem és a teljes termelés alakulása

Megnevezés	1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954.					
	évben					
A szocialista iparból származó nemzeti jövedelem indexe	100	142	175	214	240	229
A szocialista ipar teljes termelésének indexe	100	144	194	243	272	279
A teljes termelés indexe a nettó termelés indexének százalékában	100	101	111	114	113	122

A teljes termelés és a nettó termelés aránya (láncindexek alapján)

Megnevezés	1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955.					
	évben					
Ipar						
A teljes termelés indexe a nettó termelés indexének százalékában	100,8	107,9	102,9	100,0	107,5	96,6
Eltérés százalékban	+ 0,8	+ 7,9	+ 2,9	—	+ 7,5	— 3,4
Szocialista ipar						
A teljes termelés indexe a nettó termelés indexének százalékában	101,4	109,3	102,4	98,1	107,5	96,7
Eltérés százalékban	+ 1,4	+ 9,3	+ 2,4	— 1,9	+ 7,5	— 3,3

Meg kell jegyezni, hogy az egyes iparágakból számított nemzeti jövedelem és az iparágankénti teljes termelés indexe közötti ellérés lényegesen nagyobb lehet, mint az ipar egésze esetében, hiszen a tapasztalatok szerint a részindexek eltérései legtöbbször nagyrészt kiegyenlítik egymást.

A termelési volumen alakulására következtethetünk a *vilamosenergia-felhasználásból* is. Bár ennek alakulását a termelési volumen változásához viszonyítva különböző tényezők befolyásolhatják (elsősorban a munka „energia-felszereltsége”), a két index alakulása közötti nagy eltérések feltétlenül arra mutatnak, hogy a teljes termelés indexe 1949—1954. között a valóságosnál nagyobb növekedést mutat. Az egész ipart tekintve, ennél a viszonyításnál az is figyelembe kell venni, hogy a különböző energia-igényességű iparágak aránya eltolódhat. Ennek hatását megközelítően azzal tudjuk kiküszöbölni, hogy csak a motorhajtásra felhasznált energiát vesszük figyelembe. A gyárparra (minisztériumi és helyi ipar együtt) vonatkozó 1949—1954. évi adatok a következőket mutatják.

A villamosenergia-felhasználás alakulása a gyárparban

Megnevezés	1949.	1950.	1951.	1952.	1953.	1954.
	évben					
Összes villamosenergiafelhasználás indexe	100,0	119,1	144,9	170,5	190,5	197,8
Motorhajtásra felhasznált villamosenergia indexe	100,0	119,0	140,7	159,0	181,3	188,8
Teljes termelés indexe	100,0	137,0	181,7	225,1	250,6	255,3
Teljes termelés indexe a motorhajtásra felhasznált villamosenergia indexének százalékában	100,0	115,1	129,1	141,6	138,2	135,2

Az első ötéves terv időszakát vizsgálva tehát a magyar iparban a teljes termelésnek a nettó termelésnél nagyobb növekedése mint határozott tendencia érvényesült. E tendencia egyik lényeges okát az anyagi ösztönzésnek a teljes termelési érték premizálásán alapuló rendszerében, valamint a munkabér-kifizetések szigorú, az anyagköltségek igen laza ellenőrzésében láthatjuk.

Az *anyaghányad* 1949—1954 között jelentős mértékben megnőtt. A fent közölt termelési indexek elemzésénél az anyaghányadot is 1949. évi konstrukcióra és változatlan árakra átszámítva kell vizsgálni. Ilyen adatokat csak a szocialista iparra vonatkozóan tudunk bemutatni.

Az anyaghányad a *szocialista iparban* (1949. évi konstrukcióra és változatlan árakra átszámítva) az első ötéves terv időszakában (közélti számítások szerint) a következőképpen alakult.

Az anyaghányad alakulása a szocialista iparban

Megnevezés	1949.	1950.	1951.	1952.	1953.	1954.
	évben					
Anyaghányad	49,5	50,5	54,5	55,6	55,5	58,7
Bázisindexek	100,0	102,0	110,1	112,3	112,2	118,6
Láncindexek	—	102,0	107,9	102,0	99,9	105,8

A statisztikai évkönyvben található részletesebb, a folyóáras adatokból számított anyaghányadok lényegesen nagyobb növekedést mutatnak. Ezek az adatok azonban a különböző éveket illetően közvetlenül nem hasonlíthatók össze; az ár- és elszámolási konstrukcióváltozások ugyanis lényeges torzítást eredményezhetnek.

Az anyaghányad változását előidézhette:

1. az egyes termékek fajlagos anyagfelhasználásának változása;
2. a specializáció és ezzel összefüggésben az egyes termékek előállításával kapcsolatos kooperáció, illetőleg a kombinációnak, a vertikálisnak az előbbivel ellentétes irányban ható változása*;
3. a választék eltolódása, a munkaigényes vagy anyagigényes termékek részarányának növekedése az egyes iparágakon belül;
4. az ipar ágazati szerkezetének változása, az anyagigényes és munkaigényes iparágaknak az egész ipar termelésében elfoglalt részarányának eltolódása;
5. a különböző szervezeti változások, ár- és elszámolási konstrukció változások, a változatlan árak alkalmazásának egyes hiányosságai stb. (a fent közölt adatokból ez utóbbiak hatása nagyjából ki van szűrve).

A legközelebbi időben e tényezők szerepét, hatását részleteiben, számszerűen is fel kell tárunk.

III. A nettó termelés indexének számítási módszerei

A nettó termelési indexének meghatározására alkalmazható módszerek három fő csoportba sorolhatók:

- A) árindekerek felhasználásán alapuló módszerek;
- B) változatlan árak (vagy változatlan árak és árindekerek) felhasználásán alapuló módszerek és
- C) ún. helyettesítő sorok felhasználása.

A) *A nettó termelési index meghatározásának árindekerek felhasználásán alapuló módszere* abban áll, hogy az egyes időszakokra megállapítjuk a nettó termelés értékét az árváltozások kiküszöbölésével, és az így nyert azonos árszínvonalra hozott adatokat viszonyítjuk egymáshoz. Ez oly módon történik, hogy

meghatározzuk a bruttó (teljes) termelés értékét folyóáron és ezt az adatot a termelői árindekszel helyesbítjük, megállapítjuk az átvitt munka (anyag-, értékcsökkenési leírás, egyéb költségek) értékét folyóáron, s ezt ugyancsak a megfelelő árindekerekkel helyesbítjük, és az előbbi két tétel különbsége megadja a nettó termelési érték összehasonlítható adatait.

Mind a termelési értéket, mind az átvitt munka költségeket valamennyi vállalatra kiterjedő, teljeskörű számbavétellel állapítjuk meg.

Lényegében ezt a módszert alkalmazzák nálunk és a szocialista országokban évenként a nemzeti jövedelem számításoknál, a nyugati országokban a többnyire évenként sorra kerülő ipari censzusok adatainak feldolgozásánál s esetenként (ritkábban) az évközi termelési index számításánál is.⁵

* A továbbiakban, ha a termékek anyaghányadának változására hivatkozunk, ezzel mindig a fajlagos anyagfelhasználás változásának (1.) és a kooperáció változásának (2.) együttes hatására kívánunk utalni.
⁵ A nyugati országokban nem a nettó, hanem az anyagmentes termelési indexet számítják. Ez részben számbavételi nehézségekkel magyarázható; az alapul szolgáló évi megmondásokat most tanulmányozzuk.

Az árváltozások kiküszöbölésének a termelés mérésénél tulajdonképpen két módszere van: vagy változatlan árak, vagy árindek alkalmazása. Az utóbbi években az ipar területén lényegesen csak az előbbi módszerrel, változatlan árakkal dolgoztunk. Tekintettel azonban arra, hogy a változatlan árak alkalmazása hatalmas munkával jár, emellett az árváltozások kiküszöbölését így is csak közelítően oldja meg,* feltétlenül meg kell vizsgálni az árváltozások kiküszöbölésének másik módszerét, az árindek alkalmazását is. Az árindek használata ugyanis — főképpen reprezentáció alkalmazása esetén — összehasonlíthatatlanul kevesebb munkát és költséget igényel, és pontossága — ha sikerül kialakítani megfelelő számítási módszert — bizonyára így is megüti a termelési indexek számításánál megkövetelhető mértéket. Árindek alkalmazása esetén termelési értéket csak a könyvviteli adataiból képeznénk, s ezzel megszűnne az a — korábban nem egyszer tapasztalt — ellentmondás is, mely alig kerülhető el, ha könyvviteli úton és statisztikai úton is számítunk termelési értéket.

Feltevésünk szerint (s ezt kísérleti számításokkal is alá kívánjuk támasztani) a termelési indexek meghatározásánál a reprezentáció alapuló, de helyesen megszerkesztett árindek „pontatlansága” egy-egy iparágat, iparcsoportot vagy az egész ipart tekintve nem okozhat olyan nagyszámú hibát, mely a termelési index helyességét (vagyis a tendencia helyes jellemzését) számottevően befolyásolhatná.

Egyébként amennyiben továbbra is szükség lesz vállalatoként a termelési érték, az erre vonatkozó terv „elszámoltatására”, az változatlan árak nélkül is megoldható oly módon, hogy a vállalatok — mint ez a jövedelmezőség, az önköltségszökkenés vizsgálatahoz eddig is szokásos volt — folyamatosan kimutatják az „árkülönbözöket” az év elején érvényben levő, illetőleg a tervben figyelembe vett árakhoz viszonyítva.

Az árindek számításának általános módszere azon alapszik, hogy meg kell figyelni megfelelő számú konkrét gyártmány-(anyag-) fajta egyedi árának változását, és megfelelő mérlegeléssel ebből lehet következtetni az egy-egy iparágban, iparcsoportban termelt összes termék, összes felhasznált anyag árának (átlagos) változására. Bizonyos árindek számíthatók a vállalatok által kimutatott „árkülönbözöket” alapján is, de a termelői és anyagárindek számításának egyetlen vagy alapvető módszereül még sem választhatjuk ezt, mert:

1. a különböző céloknak megfelelő, különböző szerkezetű árindek ezekből az adatokból csak közvetve, nagy közelítéssel számíthatók;

2. ezek az „árkülönbözöket” gyakran más jellegű korrekciós tételeket is tartalmaznak, és a december 31—január 1 közötti árváltozásokat nem foglalják magukban, és

3. bizonytalan, hogy a jövőben kötelezni fogják-e a vállalatokat ezen (egyébként meglehetősen sok munkát igénylő) kimutatások elkészítésére.

Természetesen abban az esetben, ha egyéb igények miatt a vállalatok kimutatják az „árkülönbözöket”, az árindek meghatározásánál, ellenőrzésénél ezeket az adatokat is fel fogjuk használni, sőt az évközi árindek megállapításánál esetleg döntő mértékben erre támaszkodhatunk.

Komoly problémát jelent az árindek alkalmazásánál az új gyártmányok árváltozásának jellemzése. A változatlan árak használatának is ez volt talán leggyengébb oldala. Változatlan árak alkalmazása esetén minden új gyártmányra külön árgyártást (árvétést) kell készíteni a változatlan árak rögzítésének időpontjára vonatkoztatva. Ez igen sok s már terjedelménél fogva is alig ellenőrizhető munkát jelent! Holott az új gyártmányok pontosabban: az új gyártmányok minősített termékek száma igen nagy, többek között azért is, mert a burkolt termelői áremelés legfőbb lehetőségét takarja. Sok iparágban az új gyártmányokra megállapított folyóárakat még ma sem számítják vissza a változatlan árak keltetésének 1954. január 1-i időpontjára, hanem a folyóárat minősítik változatlan árak, arra való hivatkozással, hogy az iparágban termelői árváltozás (mármost a régi gyártmányok termelői árának hatósági módosítása) nem történt. Ugyanakkor igen sokszor már a folyó termelői árak megállapításában történt burkolt áremelés!

Árindek alkalmazása esetén az új gyártmányok árváltozásának mérését leinkább a „beazonosítás” módszerével közelíthetjük meg. A beazonosítás módszerét olyan új (tömegben vagy egyedileg) gyártott termékeknek lehetne alkalmazni, melyek megfelelő műszaki és gazdasági elemzés alapján korábban gyártott (s így előző időszakbeli) árral bíró termékekkel összehasonlíthatók. Ha kissé bizonytalanok is tünnek ez a módszer, gondoljunk arra, hogy az újnak minősített gyártmányok száma igen nagy, s árai figyelemmel kísérése ezért nem hanyagolható el. Változatlan árak használata

* Lásd: egyedi termékek folyó árak problémáinak az új termékek árának visszaszámításánál, a szolgáltatók folyóáras elszámolása, a bányai ipar és a szövetkezeti ipar termelésének folyóáras elszámolása stb.

esetén ilyen összehasonlításokat, az árak ilyen visszavezetését nemcsak reprezentatív, kevés-számú gyártmányra, hanem minden egyes új gyártmányra el kell végezni! Jogosan tételezhetjük fel, hogyha ezt kevesebb gyártmányra vonatkozólag kell végrehajtani, ez gondos, alapos munkát, sokoldalú ellenőrzést tesz lehetővé, megbízhatóbb eredményt fog adni s még mindig lényegesen kevesebb munkát igényel, mint a „teljeskörű” visszaszámítás.

B) A nettó termelés indexének meghatározására alkalmazható számítási módszerek második csoportja változatlan árak felhasználásán alapszik. Itt — elsősorban attól függően, hogy a számbavétel teljeskörű vagy reprezentatív jellegű-e — a következő lehetőségek adódnak.

1. A bruttó (teljes) termelés indexének kiszámítása nálunk s a szocialista országokban általában eddig kizárólag olyan módon történt, hogy a vállalatok tartoztak valamennyi termék termelését teljeskörűen számbavenni, változatlan árakon értékelni, jelenteni, s az egyes iparágak termelési értékét (a teljes termelésbe tartozó egyéb tételek figyelembevételével) ezen adatok összegezéséből nyertük. E módszer a nettó termelés indexének kiszámításánál a következőképpen lenne alkalmazható:

a) valamennyi termékre megállapítanánk az anyagköltség- és amortizáció nélküli árakat, és a vállalatok a teljeskörűen számbavett termelést ezeken az árakon értékelnék és jelentenék?;

b) az eddigi rendszer fenntartása mellett a vállalatok az anyagfelhasználást is tartoznának változatlan áron jelenteni, és ezt levonnánk a teljes termelés ugyancsak változatlan áras értékéből (e módszer gyakorlatilag aligha vihető keresztül);

c) teljesen az eddigi rendszert tartanánk fenn, a teljes termelést változatlan árakon vennék számba, s az anyagfelhasználási adatokat folyó (elszámoló) áron értékelve gyűjtenék be és árindekkel helyesbítenék.

2. A nyugati országokban a termelési index számítása a censzusok közötti időszakokban nagyobb részben a termékek reprezentatív számbavételén és anyagköltség nélküli változatlan árakon való értékelésén alapszik. Módszerük — a kijelölt termékek termelésének alakulását jellemző viszonyszámok változatlan súlyokkal való mérlegelése — ugyanis lényegében változatlan árak használatának felel meg, mégpedig

a) minthogy általában termékcsoportokat figyelnek meg, csoportárak alkalmazásának²,

b) minthogy a mérlegelési súlyokat az anyagmentes termelési érték (value added) alapján határozzák meg, anyagköltség nélküli árak alkalmazásának.

A számítás a következő képlet alapján történik:

$$\frac{\sum_{k=1}^n q_k \frac{q_1}{q_0} q_0 n_0}{\sum_{k=1}^n q_0 n_0}$$

ahol q_k — a termékcsoport termelése természetes mértékegységben,

² Ez a módszer a termékek anyaghiányának rögzítését jelenti. Az így számított termelési indexben a termék anyaghiányának változása tehát nem jutna kifejezésre.
³ Megfelelő mértékegység (például kalória, hatóanyagtartalom), illetőleg egyenértékű számok alkalmazásával a csoportokat igyekeznek homogénné alakítani.

$q_0 n_0$ — a termékcsoport anyagmentes termelési érték alapján képzett mérlegelési súlya, melyben

n_0 — az anyagköltség nélküli változatlan ár.

A $q_0 n_0$ súlyokkal való mérlegelési központilag kell jelenteniük, értékeknak a termelésről csak mennyiségi adatokat kell jelenteniük, értékadatokat nem.

Ilyen változatlan súlyokkal (szakkal) mérlegelt terméksorokkal jellemzik például az új (éves) nyugat-német termelési indexben a termelési érték 74,8, az Egyesült Államokban az új havi termelési indexben a termelési érték 38,7, az éves indexben 47,0 százalékát. Jórészt ezen alapult a Magyar Gazdaságkutató Intézet által számított termelési index is.

C) Számíthatjuk végül a nettó termelés indexét oly módon is, hogy a nettó termelés dinamikáját ún. szimptomatikus, helyettesítő sorokkal közelítjük meg. Ez a módszer a nyugati országokban alakult ki, elsősorban az adatgyűjtés nehézségei miatt, és a termelési index censuzok közötti számításában elsődrendű szerepet játszik ma is. Ilyen, a nettó termelési indexét helyettesítő sorokként alkalmazhatók:

1. a meghatározott termékcsoportokra vonatkozó kiszállítás alakulását jellemző időszakok, változatlan súlyokkal mérlegelve (lásd B/2. alatt ismertetett módszert);

2. az értékesítési forgalom értékének alakulása, árindexszel helyesbítve;

3. a teljesített munkásórák (ritkábban a munkáslétszám) indexe, a munkatermelékenység feltételezett változásával helyesbítve;

4. a felhasznált (vagy az adott iparág részére szállított vagy termelt) alapvető nyersanyagok mennyiségének alakulása;

5. több különféle, az iparág termelésére közvetve jellemző sor meghatározott súlyokkal való mérlegelése.

A különböző helyettesítő sorok részaránya (a termelési érték alapján) a Német Szövetségi Köztársaság és az Egyesült Államok új indexében a következő:

Megnevezés	Német Szövetségi Köztársaság új termelési indexe (éves)	Az Egyesült Államok új	
		havi	éves
termelési indexe			
C/1. (termékek kiszállítása)	—	6,4	14,6
C/2. (értékesítési forgalom)	10,1	—	9,2
C/3. (teljesített órák)	5,6	45,4	3,8
C/4. (anyagfelhasználás)	6,7	7,5	12,3
Egyéb (C/5. stb.)	2,8	2,0	13,1
B/2. (termékek termelése)	74,8	38,7	47,0
Termelési index összesen	100,0	100,0	100,0

A Magyar Gazdaságkutató Intézet által számított termelési index 14 főcsoportja közül 11 főcsoportnál alkalmaztak helyettesítő sorokat. Legnagyobb részben a teljesített órák, illetőleg a munkáslétszám alakulására támaszkodtak, helyesbítve a munkatermelékenység eléggé bizonytalan

alapon feltételezett változásával. Előszeretl alkalmazták a C/5. alatt ismertetett módszert: számos iparág termelési indexét többféle különböző jellegű helyettesítő sor mérlegelése alapján határozták meg.

Milyen módszereket alkalmazunk mi a jövőben a nettó termelési indexének meghatározásánál?⁹

Javaslatunk a következő:

A hivatalos indexet évenként a nettó termelési érték teljeskörű számbavétele és árindexek segítségével történő helyesbítése alapján állapítsuk meg (A/módszer). Amennyiben a teljes termelési érték változatlan áron való megállapításának jelenlegi rendszerét fenntartjuk továbbra is, a nettó termelési indexét a változatlan áras teljes termelési érték és az anyagköltségek árindexekkel való helyesbítése alapján számítsuk (B/1. c módszer).

Év közben, ahol lehetséges, szintén e módszerekre (A/ vagy B/1.c) támaszkodjunk, mégpedig ott, ahol:

a) a bruttó (teljes) termelés értéke s az átvitt munka költségei havonként kielégítő pontossággal megállapíthatók, és

b) termelői- és anyagárindexek (vagy B/1.c esetén csak anyagárindexek) havonta is számíthatók, illetőleg az előző negyedévi árindexek alkalmazhatók.

Ahol e módszerek alkalmazása év közben gazdaságosan nem vihető keresztül, iparáganként más, kiegészítő módszereket kísérletezünk ki (B/2., C/3. stb.).

Ha a nettó termelés indexét iparáganként év közben más-más módszerrel közelítjük is meg (ami nem ideális, de elfogadható), ezekből a részindexekből (I_k) az iparcsoportok és az egész ipar indexét úgy kell meghatározni, hogy a bázis év nettó termelési értékéből N_0 számított súlyokkal mérlegeljük:

$$I = \frac{\sum I_k N_0}{\sum N_0}$$

A termelési index „tökéletesen pontos” természetesen sosem lesz, azt tudjuk márcsak azért sem, mert a számításának alapjául szolgáló termelői árak sohasem felelnek meg pontosan a termékek „értéke” közötti arányoknak). A termelési indexszel — mint minden indexszel — szemben csak azt a követelményt támaszthatjuk, hogy a tendencia helyes jellemzését adja. Mégis fel kell vetnünk, nem visz-e nagy bizonytalanságot a termelési index számításába a reprezentáció és a helyettesítő sorok említett alkalmazása? A nyugati termelési indexekkel szemben bizonyos bizalmatlanság e módszerek alkalmazása miatt nem indokolatlan. Mint ismeretes, a nyugati országokban a termelési index számítása a censuzok között teljes egészében reprezentáción (B/2.) és helyettesítő sorokon (C) alapul. Nézzük meg a rendelkezésünkre álló adatok alapján, milyen eltéréseket eredményez ez a censuzok adataiból számított „pontos” termelési indexhez viszonyítva.

A termelés növekedése az Egyesült Államokban 1939—1947 között a censuzok adataiból számítva 84, a közelítő módszer alapján 78 százalék volt. Fel kell tételeznünk azonban, hogy egyes éveket, egyes iparcsoportokat, iparágakat tekintve, ennél lényegesen nagyobb eltérések is lehetnek.

⁹ Az arányok „helyességének” a problémájától egyelőre eltekintünk, feltételezve, hogy 1958. január 1-ével sor kerül a termelői árak megfelelő rendezésére. E kérdésre a IV. pontban visszatérünk.

Anglia termelési indexeit vizsgálva azt látjuk, hogy az ipari termelés építőipar nélkül 1938 és 1948 között a censzusok adatai szerint 27,6 az LCES (London and Cambridge Economic Service) közlésű indexe szerint 21,8 százalékkal nőtt. Ezen belül az előző évek iparcsoportonként iparáganként lényegesen nagyobbak, de figyelembe kell itt venni egyrészt, hogy az 1935-1948 közötti időszakban (beleértve ebbe a második világháborút is) az angol ipar fejlődésében különösen nagy és gyors változások voltak, másrészt, hogy a termelési index számításában Anglia a nyugati országok között talán nem áll a legelső helyen.

Ezeket az adatokat azonban mindenesetre megfontolásra és körültekintésre kell hogy irassanak a reprezentáció és a helyettesítés sorok alkalmazásánál illetően. E kisegítő módszereknél figyelembe kell venni, hogy bizonyos feltételezésekkel foglalkozni magukban. Így a termékek reprezentatívumát számbavevővel alkalmazó (B/2.) módszerrel a következőket tételezzük fel:

a) az iparágba tartozó, figyelembe nem vett termékcsoportok termelése ugyanolyan mértékben változott, mint a kiválasztott, megfigyelt termékcsoportok termelése¹²;

b) a termékek összetétele és minősége egy-egy kiválasztott termék-csoporton belül lényegesen nem változott, vagyis a bázisidőszak „csoport-arányai” helyesek maradtak;

c) az egyes termékcsoportok anyaganyaga nem változott. Ez feltételezi, hogy az egyes termékek fajlagos anyagfelhasználása, a termékek előállításával kapcsolatos kooperáció mértéke¹³ és a termékcsoport összetétele anyagigényessége szempontjából nem változott;

d) a szolgáltatások volumenének, valamint a befejezetlen termelés állományának változása elhanyagolható.

E módszer — megengedhető hibahatárral — csak azokban az iparágakban alkalmazható, amelyekben a feltételezéseket a termelés jellegének gondos elemzése alapján (nagy reprezentáció, homogén termékcsoportok, közel azonos anyaganyag, állandósult kooperáció stb. esetén) elfogadjhatjuk. Illetőleg közvetve más mutatókkal is ellenőrizni tudjuk. Emellett a feltételezések eléggé bizonytalanok. Különösen ezeket két census közötti időszakban, tehát 3. de nem ritkán 10 vagy ennél több évre fogadjuk el. Egy éven belül már inkább lehet élni ilyen feltételezésekkel.

Megfelelő mértékegységek választása a termékek számbavételénél (például szenttermelés: kalória, fonttermelés: kilométer, egyes esetekben egyenértékűszámok alkalmazása) lényegesen kitérjeshető a módszer felhasználási területét.

A termékek kiszállításán alapuló (C/1.) módszer — az összes előbbi (B/2.) feltételezésen kívül — még azt is magában foglalja, hogy adott termékek termelése és kiszállítása azonos mértékben változott. E módszer alkalmazása nálunk szükségtelen, hiszen a termelési termékesítés megfigyelésében mindenütt számba tudjuk venni, csak kell helyett a kiszállítást megfigyelni.

¹² Lásd: W. Carter — M. Hanson a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ¹³ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ¹⁴ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ¹⁵ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ¹⁶ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ¹⁷ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ¹⁸ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ¹⁹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ²⁰ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ²¹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ²² Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ²³ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ²⁴ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ²⁵ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ²⁶ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ²⁷ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ²⁸ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ²⁹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ³⁰ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ³¹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ³² Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ³³ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ³⁴ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ³⁵ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ³⁶ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ³⁷ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ³⁸ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ³⁹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁴⁰ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁴¹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁴² Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁴³ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁴⁴ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁴⁵ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁴⁶ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁴⁷ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁴⁸ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁴⁹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁵⁰ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁵¹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁵² Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁵³ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁵⁴ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁵⁵ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁵⁶ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁵⁷ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁵⁸ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁵⁹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁶⁰ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁶¹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁶² Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁶³ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁶⁴ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁶⁵ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁶⁶ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁶⁷ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁶⁸ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁶⁹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁷⁰ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁷¹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁷² Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁷³ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁷⁴ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁷⁵ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁷⁶ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁷⁷ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁷⁸ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁷⁹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁸⁰ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁸¹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁸² Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁸³ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁸⁴ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁸⁵ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁸⁶ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁸⁷ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁸⁸ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁸⁹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁹⁰ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁹¹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁹² Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁹³ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁹⁴ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁹⁵ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁹⁶ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁹⁷ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁹⁸ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ⁹⁹ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében. ¹⁰⁰ Lásd: a cikk 10. sz. 2. fejezetében.

Az értékesítési forgalom megfigyelésén alapuló (C/2.) módszer alkalmazása azt feltételezi, hogy az értékesítési forgalom, továbbá a bruttó és a nettó termelés párhuzamosan alakult. E módszer alkalmazására nincs szükségünk, hiszen folyóáron a termelés folyamatos számbavétele nem ütközik nálunk nehézségekbe.

Inkább alkalmazhatjuk viszont egyes iparágakban azt a feltételezést, hogy rövid időszakot tekintve a bruttó és a nettó termelés párhuzamosan alakul. Ekkor a termelési indexet a bruttó (a teljes vagy a halmazott) termelési érték (folyóáras adatok és árindexek vagy változatlan áras adatok) alapján számíthatjuk. Ez esetben azt feltételezzük, hogy egy-egy rövidebb időszakot tekintve, az egyes termékek anyaganyaga, továbbá a termelés összetétele a termékek anyagigényessége szempontjából nem változik. Nyilvánvaló, hogy a feltételezések csak olyan iparágakban van alapunk, amelyekben a termékek és a termelőfolyamat jellege folytán a kooperáció mértéke nem nagyon ingadozik, a termékek anyagigényessége nem nagyon tér el egymástól.

Ha a teljesített órák alakulásából következtetünk a nettó termelés változására (C/3. módszer), a teljesített órák indexét helyesbítjük a munkatermelékenység¹³ feltételes indexével. E számítás a következő összefüggésen alapszik:

$$\frac{N_1}{N_0} = \frac{H_1}{H_0} \cdot \Delta P$$

ahol N — nettó termelés,
H — teljesített órák,
P — termelékenység.

Amennyiben $\Delta P = \frac{P_1}{P_0} = \frac{N_1}{H_1} : \frac{N_0}{H_0}$, vagyis a munkatermelékenység változását feltételezésünk helyesen állapította meg, a számítás helyes, mert

$$\frac{N_1}{N_0} = \frac{H_1}{H_0} \cdot \frac{N_1}{H_1} \cdot \frac{H_0}{N_0}$$

E számításhoz, mint a képletből is kitűnik, nemcsak a teljesített órák számát kell ismerni (mely általában rendelkezésre áll), hanem a munkatermelékenység változását is, és ezt — minthogy ennek segítségével akár-nak következtetni a termelés alakulására is — jelen esetben nem lehet a szokásos módon, a termelés és a teljesített órák hányadosaként megállapítani. E nehézség a gyakorlatban két módon hidalható át:

a) a munkatermelékenység változásának becslésével, a tervezett vagy az előző időszakban megfigyelt változás figyelembevételével,

b) a munkatermelékenység változásának olyan közvetlen módszerrel történő megállapítása útján, melyhez nem kell előzetesen a termelés változását is ismerni. Ilyen, nálunk még kevésbé ismert és a gyakorlatban még nem alkalmazott módszer: a munkatermelékenység változásának termékenkénti megállapítása a termékegységre eső munkaidő-ráfordítások alapján, s az iparági munkatermelékenységi indexek az így nyert egyedi termelékenységi indexekből megfelelő mérlegelés segítségével történő meghatározása.

¹³ Munkatermelékenységen ill. termelésen az egy teljesített órára eső nettó termelési értéket kell érteni, a termelékenység alapvető mérőszámát.

Hogy jó közelítést ad-e ez a módszer, az attól függ, helyesen vettük-e figyelembe a termelékenység változását. A termelékenység közvetlen mérési módszerével még csak kísérletezünk, de egy-egy évet tekintve a termelékenység változásának becslése is elfogadható eredményeket ad. Egyes iparágakban, például a gépiparban, tehát alkalmazhatjuk ezt a módszert, s ez év közben bizonyára jobb közelítést ad bármelyik más említett módszernél.

Az anyagfelhasználás megfigyelésén alapuló (C/4.) módszernél azt feltételezzük, hogy az iparág termelése az alapvető nyersanyagok felhasználásával azonos arányban változik. E feltételezés helyességét — véleményünk szerint — más oldalról, más mutatókkal is ellenőrizni kell, e módszer csak ez esetben alkalmazható. Tulajdonképpen igazolni kellene, hogy

a) a termékek anyaghányada nem tér el lényegesen egymástól, vagy (és)

b) a termelés összetétele nem változik számottevően, továbbá

c) az egyes termékek anyaghányada és értékesítkönetési leírási hányada nem változik számottevően.

A fentiekben csak a leggyakoribb közelítő módszerekkel foglalkozhattunk. Az egyes iparágak adatainak részletes elemzése során bizonyára más módszereket is ki fogunk alakítani.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a nettó termelés indexét évente árindekex segítségével (A) vagy B/1.c módszer) megfelelő pontossággal meg tudjuk határozni. Ugyanezen módszereket alkalmazhatjuk egyes esetekben év közben is. Más esetekben pedig a közelítő módszerek iparágankénti gondos megválasztása nyújt lehetőséget az évközi ideiglenes index elfogadható pontosságú meghatározására. A közelítő módszerek közül elsősorban az alábbiakat alkalmazzunk:

A közelítő módszer típusa	Számítási képlet*	Feltételezés
A bruttó (teljes vagy halmozott) termelés indexe, főleg áron, árindekexsel helyesbítve vagy változtatlan áron	$\frac{H_1}{H_0}$	$\frac{H_1}{N_1} = \frac{H_0}{N_0}$ vagyis a) a füljagos anyaghányadok nem változnak. b) a termék-összetétel anyagigényesség szempontjából nem változik.
Kijelölt termékesoportok termelésének nettó termelési érték alapján mérlegelt indexe (változtatlan mérlegelési súlyokkal)	$\frac{\sum_1^k q_1 n_0}{\sum_1^k q_0 n_0}$	a) 1, ..., k termékesoport termelésének változása jellemzi az iparág termelésének változását. b) a termékesoportokon belül a termékek összetétele nem változik lényegesen. c) a termék anyaghányadok nem változnak ($n_1 = n_0$). d) a szolgáltatások volumenének, valamint a befejezetlen termelés állományának változása elhanyagolható.
A teljesített órák indexe, a munkatermelékenység változásával helyesbítve	$\frac{H_1}{H_0} \cdot \Delta P_{fett.}$	$\Delta P_{fett.} = \Delta P_{fett.} = \frac{N_1}{H_1} \cdot \frac{N_0}{H_0}$

* B — bruttó termelés, N — nettó termelés, H — teljesített órák, P — termelékenység.

IV. Áttérés az új termelési index számítására

Az új termelési indexre ajánlatos lenne 1959-től áttérni. A nettó termelési érték alapján számított ideiglenes indexet azonban lehetőség szerint célszerű lenne már ez év folyamán megállapítani, s a régi indexszel párhuzamosan közzé is tenni, hogy az ipari termelés fejlődéséről helyesebb képet adjunk. Az új indexre való áttérés a következő fő feladatokat adja.

1. Az indexszámítás bázisának megválasztása. Az új termelési index bázisául az 1958. évet kívánjuk választani, feltételezve, hogy a termelői árak rendezése 1958. január 1-vel megtörténik. Minthogy az árak arányai sohasem pontosan az értékarányokat fejezik ki, a termelési index ebből a szempontból természetesen ekkor sem lesz „tökéletesen pontos”. Mégis feltételezhető, hogy a termelői árak új rendezése sokkal realisabb alapot teremt az index számítására, mint a jelenlegi árak, amikor egyes iparágakban évente sok milliárdos dotációval kell számolni, egyes iparágak nettó termelési értéke irreálisan alacsony.

2. Az index számítási módszerének meghatározása. Mint említettük, alapvető módszerek az árindekex (termelői- és anyagárindekex vagy csak anyagárindekex) alkalmazását tekintjük, de év közben az indexet iparáganként ettől eltérő, más módszerekkel is fogjuk számítani. E módszerek kikísérletezését ez év II. félévében elindítjuk, a különböző módon számított indexeket 1958 végéig párhuzamosan vezetjük, és ekkor határozzuk meg iparáganként a jövőben követendő számítási módszereket véglegesen.

3. A nettó termelés indexének visszamenőleges kiszámítása. Ez a munka nem egy területen komoly nehézségekkel fog járni. Az egyes iparágak indexének meghatározásánál a legtöbb esetben az említett kisegítő módszereket kell majd alkalmaznunk. Az iparági indexekből az iparösszindexét visszamenőlegesen az egyes iparágak 1958. évi nettó termelési értékéből számított súlyokkal való mérlegelés fogja adni. (Természetesen számolni kell azzal, hogy a más bázisra való áttérés a korábbi évekre vonatkozó termelési indexeket is lényegesen befolyásolhatja.)

4. Az új indexre való végleges áttérés előtt a nettó termelés ideiglenes indexét célszerű lenne még ez évben meghatározni és a korábbi indexszel párhuzamosan közzé is tenni. Az erre vonatkozó számítások folyamatban vannak, elsősorban az említett kisegítő módszerek felhasználásával, részben a visszamenőleges érték- és adatok hiánya miatt, részben a jelenlegi árendezzer torzításainak elkerülése céljából.

Az iparágak különböző módszerekkel meghatározott indexeit mérlegelnünk kell azután a bázisra nettó termelési értékével, így kapjuk meg az iparösszindexét. Az ideiglenes index bázisául — összhangban a korábbi indexekkel és számításokkal — 1949. vagy 1954. évet választhatjuk. A teljes összehasonlíthatóság érdekében tulajdonképpen az 1949—1954. éveket 1949. évi bázison, az 1954—1958. éveket 1954. évi bázison kellene számítanunk. A teljes termelés indexe ugyanis szintén e két bázison készült, és a két bázis csak az 1954. évi lánccindexekkel van összekapcsolva. A mérlegelési súlyok kidolgozása a nettó termelési érték alapján mindkét bázisra különleges problémákat vet fel. Az 1949. évről iparáganként a nettó termelési érték adatai nem állnak teljes egészében rendelkezésre. Az 1954. évre vonatkozólag viszont az egyes iparágak, iparcsoportok nettó termelési értékét, ezek arányait nem tekinthetjük reálisnak, a mesterséges ár-konstrukciók, nagy dotációk stb. miatt.

Ezért javasoljuk, hogy az ideiglenes termelési index számításához a mérlegelési súlyok meghatározásánál a nettó termelési érték arányait a teljesített órák (munkás-órák) arányával közelítsük meg. Az ideiglenes index meghatározása során tehát mind egy-egy iparágon belül az iparág indexének megállapításánál — amennyiben erre szükség van (B/2. módszer) —, mind az iparági indexből az iparcsoportok és az össz-ipar indexének megállapításánál a teljesített órák alapján számított súlyokkal mérlegeljünk.

Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy ez csak közelítés. Mint-hogy a nettó termelési érték fő eleme a munkabér és a nyereség, a teljesített munkásórák és a nettó termelési érték aránya változó, s ezt az árképzés mai rendszere¹⁴ mellett befolyásolja: 1. az összes teljesített órák és a munkásórák aránya, 2. az egy órára eső munkabéreköltségek eltérése, 3. a jövedelmezőség eltérő mértéke, 4. az anyag-(átvitt munka) költségek hányadának eltérő nagysága, tekintettel arra, hogy a nyereséget nemcsak a munkabérré, hanem az egész önköltségre számítják. A nettó termelési érték „helyes” arányait azonban más úton sem tudjuk jobban megközelíteni; ha a bérek és a nyereségek oldaláról indulunk el, hasonló problémákkal találjuk magunkat szembe.

A nettó termelésnek fenti elvek szerint számított ideiglenes indexét — a teljes termelés indexével párhuzamosan — tennénk közé 1959-ig, amikor is áttérnénk az 1958. évi bázison (árakon) számított végleges index közelítésére. A két index — az ideiglenes és a végleges — természetesen el fog egymástól térni. Ez következik eltérő szerkesztésükből is, de egyébként eltérések mutatkoznak az ideiglenes index árak (és nem teljesített órák) alapján való mérlegelése esetén is, minthogy a termelői árak rendezése a korábbi árarányokban előreláthatólag nagyobb változásokat fog hozni.

NÉHÁNY FORRÁS MEGJELŐLÉSE:

1. D. V. Szavinszkij: Az iparstatisztika tankönyve, 1954.
2. A. Korenbium: Az iparvállalat termelési volumenének meghatározási módszeréről, *Planovnje Hozajstvo*, 1956. évi 5. sz.
3. W. Lüdman, A. Petrow: Az ipari termelés tervezésének és számbavételének mutatóiról, *Planovnje Hozajstvo*, 1957. évi 1. sz.
4. Tudományos értekezlet a munkatermelékenység tanulmányozásának és mérésének módszertani kérdéseiről az iparban, *Voproszi Ekonomiki*, 1956. évi 11. sz.
5. H. Ostrijenko: Tudományos értekezlet — a munkatermelékenység tanulmányozásának statisztikai módszertani problémái a Szovjetunió népszámszágnál, *Voproszi Ekonomiki*, 1957. évi 3. sz.
6. Index Numbers of Industrial Production, New York, U. N., 1950.
7. G. Firsi: Probleme der industriellen Produktionsstatistik, *Wirtschaft und Statistik*, 1954. évi 7. sz.
8. W. Rüdiger: Neuberechnung des Index der industriellen Nettoproduktion, *Wirtschaft und Statistik*, 1956. évi 3. sz.
9. G. Forbrig: Kritische Betrachtung des westdeutschen Index der Industrieproduktion, *Statistische Praxis*, 1956. évi 7. sz.
10. Revised Federal Reserve Monthly Index of Industrial Production, *Federal Reserve Bulletin*, 1953. évi 12. sz.
11. R. M. Snyder: Measuring Business Changes, A Handbook of Significant Business Indicators, New York, 1955.
12. Ch. F. Carter—M. Robson: A Test of the Accuracy of a Production Index, *Journal of the American Statistical Association*, 1956. évi 3. sz.
13. R. Jónás Magda: A Magyar Gazdaságkutató Intézet új ipari termelési indexszámítása, 1940.

¹⁴ A nettó termelés indexét az árarányok rendkívül erősen befolyásolják. A mérlegelés alapjául a teljesített órákat választva, e problémát egyelőre ki tudjuk kapcsolni bizonyos fokig. A kérdés azonban — az érték képzésének, a használati értéknek és az ár képzésének összefüggéseiből kiindulva — még beható vizsgálatot követel.

A KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL KOLLÉGIUMÁNAK HATÁROZATA AZ IPARI TERMELÉSI INDEX SZÁMÍTÁSÁRÓL

SZERKESZTŐSÉGI MEGJEGYZÉS. A Központi Statisztikai Hivatal Kollégiuma 1957. május 16-án tárgyalta az Ipari és Beruházási főosztály előterjesztését, és ebben a tárgyban az alábbi határozatot hozta.

1. A Központi Statisztikai Hivatal Kollégiuma megállapítja, hogy az ipari termelés fejlődésének mérésére jelenleg használt vállalati teljes termelési indexe nem mutatja kielégítően az ipari termelés változását. A vállalati teljes termelés sokszoros halmozódást foglal magában, az iparon belül az iparvállalatok közötti termelési kapcsolatok folytán, népgazdaságilag pedig a népgazdasági ágak közötti termelési kapcsolatok, valamint az ipar külkereskedelmi kapcsolatai következtében. A vállalati teljes termelés indexét ezért a népgazdaság részére létrehozott termékek mennyiségének változásán kívül, a halmozások mértékének különböző okokból keletkező változása is befolyásolja.

A Központi Statisztikai Hivatal Kollégiuma az egyes népgazdasági ágak, illetőleg iparágak termelési kapcsolatainak elemzéséhez, a különböző mérlegszámításokhoz a vállalati teljes termelés mutatójának meghatározását továbbra is szükségesnek látja. Szükségesnek tartja azonban emellett, hogy havonta, mint az ipar munkáját, fejlődését elsősorban jellemzőt meghatározza, és közé tegye az ipar s az egyes iparágak nettó termelési indexét.

2. A nettó termelési indexet évente egyszer, teljeskörű számbavétel és árindex segítségével kell meghatározni, év közben pedig iparáganként más-más kiegészítő, közelítő módszerek alkalmazhatók (termékek reprezentatív számbavétele, teljesített órák indexe a munkatermelékenység változásával helyesbítve stb.). A termelői árak 1958. évre tervbevett rendezéséig, s a termelési index ezen árakon számított új bázisának meghatározásáig, a nettó

termelés *ideiglenes* indexét kell kidolgozni, vezetni és közzétenni. Az ideiglenes index bázisa az 1954. év legyen. A jelenlegi árrendszer torzításait elkerülendő, az egyes iparágak mérlegelési súlyát az ideiglenes index megszerkesztésénél az 1954. évi teljesített órák alapján kell meghatározni. Az iparági indexeket lehetőség szerint az árak alkalmazását mellőző kisegítő, közelítő módszerekkel kell megállapítani. A nettó termelés indexét ugyan-ezen módszerekkel 1949. évig visszamenőlegesen is rekonstruálni kell.

3. A Kollégium megállapítja, hogy a változatlan árak alkalmazása a termelés számbavételénél rendkívül sok munkát és költséget igényel, ugyanakkor az index bázisának megválasztásánál túlzott kötöttséget jelent. A Kollégium szükségesnek tartja annak megvizsgálását, hogy az árváltozások kiküszöbölése az ipari termelés számbavételénél nem oldható-e meg — kevesebb munkával és megfelelő pontossággal — a változatlan árak helyett árindexek alkalmazása útján. Erre vonatkozólag kísérleti számításokat kell végezni és ennek eredményeitől függően elő kell készíteni a változatlan árak alkalmazásáról az árindexek alkalmazására való áttérést.

Budapest, 1957. május

BORBÉLY LÁSZLÓ:

AZ 1949—1956. ÉVI TAGOSÍTÁSOK SZEREPE ÉS HATÁSUK HAZÁNK MEZŐGAZDASÁGÁBAN

A tagosítás mezőgazdaságunk szocialista átszervezésének nélkülözhetetlen velejárója. Tagosítással a termelőségvetkezetbe lépett dolgozó parasztok szétszórt földjeit nagyüzemi gazdálkodásra alkalmas táblákba vonják össze, illetőleg megteremtik az állami gazdaságok nagyüzemi termelésének alapfeltételét.

A tagosítás földcserékkel, nagy területek megmozgatásával jár. 1949-től 1956-ig a tagosítások során „megmozgatott” földterület (a többször tagosított terület és a csereingatlanok figyelembevételével) több mint 9 000 000 kat. hold¹, messze meghaladja az 1945. évi földreformmal „megmozgatott” terület (kerekén 5 600 000 kat. hold) nagyságát. Ez azért is számottevő, mert a termelés rendjének (vetésforgó, trágyázás stb.) a tagosítással történő megbotlyogtatása — tapasztalat szerint — a termelési eredmények időleges csökkenésére vezet. Az 1949-től 1956-ig végzett tagosításoknál is tapasztalhatjuk a csökkenést, bár egyidejűleg a mezőgazdaság szocialista átszervezésével kapcsolatos tényezők is befolyásolják a termelési eredmények alakulását. A várható terméskiesést növelte a tagosítások során elkövetett számos hiba. Az eddig végzett tagosítások hatásának minél teljesebb és részletesebb megismerése, a tapasztalatok felhasználása nemcsak a törvénytelenések elkerülésére, de reális tervek készítésére is módot ad. Ez annál is inkább fontos, mert a szocialista mezőgazdaság építésében a feladatok nagyobb része még hátra van. A tagosítás hatása mezőgazdaságunk szocialista átalakulásának majd egész témájával összefügg. Jelen tanulmányban természetesen nem térhetünk ki valamennyi kérdés részletes elemzésére, csupán a következő kérdésekkel foglalkozunk. Ezek:

- I. A tagosítások jelentősége régen és most.
  - II. A terméseredmények és az állattartás alakulása a tagosításokkal összefüggően.
  - III. A változásokat előidéző tényezők vizsgálata.
- Az első két kérdéssel rövidebben, a harmadik kérdéssel részletesebben foglalkozunk.

¹ A Földművelésügyi Minisztérium jelentése szerint ebből 5 137 000 kat. hold az érintett községek egész határára kiterjedő tagosítás (földrendezés).

I. A tagosítások jelentősége régen és most

A tagosítások szükségszerű alkalmazását a földbirtokviszonyok alakulása világítja meg.

A jobbágyság felszabadítása az urbéri elkülönítéssel vált a gyakorlatban valósággá. Az urbéri elkülönítés során az urbéri terhek alól felszabadult jobbágyság birtokait és az uraság birtokait elválasztották egymástól. Az uraság földjének kijelölése után a határ megmaradó részén a jobbágyok osztozkodtak. A jobbágy földjét a nyomásos gazdálkodási rendszernek megfelelően legalább három dűlőben kapta. Az osztozkodást megnehezítette, hogy a földek osztályozása igen szűk keretek között mozgott. A legjobb minőségű földből 1100, a közepes földből 1200 és a legrosszabb földből 1300 négyszögöl volt egy becsoldtnak² számítható. Azokban a községekben tehát, amelyekben a talajviszonyok nem voltak egyöntetűek, az igazságos osztozkodás érdekében mindenki kapott minden dűlőben egy kis földet. Az így széttagolt birtok az örökösödések során tovább darabolódott és parcellázódott. Az apa úgy osztotta el földjét, hogy minden parcellából valamennyi gyermekének juttatott. A vásárlások és eladások is fokozták az eldarabolást. A parcellák száma szaporodott, a parcellák nagysága állandóan csökkent.

Az elaprózódás mértékének jellemzésére *Futaky Zoltán* feldolgozta 2329 község 1936. és 1937. évi telekkönyvi adatait. Eszerint 1936-ban 20 248 telekkönyvi végzés 202 813 kat. hold megosztását rendelte el, és 78 264 földrészletből 157 669 részlet keletkezett. 1937-ben 22 049 telekkönyvi végzés alapján 214 774 kat. hold terület megosztását végezték el, és 80 527 földrészletből 168 720 részlet keletkezett. A földrészletek száma tehát egy év alatt az összes községre számítva kerekken 127 000-rel szaporodott.

A kisparcellákön és az elparcellázott birtokokon ésszerű gazdálkodást folytatni nem lehetett. Nemcsak a terület jövedelmezősége csökkent, hanem az elparcellázottság egyre nagyobb mértékben termelési akadályként is jelentkezett a magyar mezőgazdaságban.

A 100 kat. holdnál kisebb mezőgazdasági üzemekhez tartozó parcellák átlagos nagysága 1935-ben az Alföldön a községek 44 százalékában nem érte el az egy kat. holdat, az északi és a dunántúli megyékben pedig csak 170 községben (az északi és a dunántúli községek kevesebb mint 10 százalékában) érte el az egy kat. holdat. Nagykanizsa és Esztergom vidékén levő községekben a parcellák átlagos nagysága 0,23–0,29 kat. hold (368–464 négyszögöl), 150 községben egy tulajdonos parcelláinak átlagos száma 20-nál is több volt. A Központi Statisztikai Hivatal 1935. évi mezőgazdasági statisztikai összeírása szerint a 100 kat. holdnál kisebb szántóföldes földbirtokok 64,3 százaléka volt több tagban. A több tagban levő birtokoknál a tagok átlagos száma 5,7, a parcellák átlagos nagysága 0,7 kat. hold (1120 négyszögöl) volt.

Először a múlt század második felében kezdtek parcellák egyesítésével kedvezőbb termelési feltételeket teremteni. Egységes intézkedéseket azonban csak az 1908. évi VII. és XXXIX. tc.-ek biztosítottak. A tagosítások azonban nem jártak a kívánt gazdasági eredménnyel, nagyon kevés eljárás lefolytatását kérelmezték. 1935-ben — a tapasztalatokat figyelembe véve —

² A becsoldt egységnél értékű terület, amelyet a hozzájáruló, a cserédték, esetleg a forgalmi érték és a haszonberek figyelembevételével állapítanak meg. A becsoldt arányosítja a különböző minőségű földeket. Például 1100 négyszögöl jó minőségű föld egyenlő értékű 1300 négyszögöl gyenge minőségű földdel.

újabb rendelkezések jelentek meg, amelyekkel a tagosítási eljárás olcsóbbá, gyorsabbá, egyszerűbbé és szakszerűbbé vált. Az állam az eljárással felmerülő költségek 20 százalékát magára vállalta. A továbbiakban a tagosítások fontossága annyira előtérbe került, hogy 1942-ben a földművelésügyi miniszter felhatalmazást kapott arra, hogy a tagosítási eljárást kérelem nélkül hivatalból is megindíthatja.³

A tagosítással kapcsolatos rendelkezések elsősorban a mezőgazdaság termelési költségeinek csökkentésére irányultak, tehát a mezőgazdasági termelés jövedelmezőségének megjavítása volt a közvetlen célkitűzés.

A nagyfokú elparcellázottság megszüntetése a mezőgazdasági termelés jövedelmezőségét jelentősen befolyásolja, egyúttal az összefüggő területek, táblák kialakítása a gépi megmunkálás alkalmazásának alapfeltételét jelenti; alkalmat ad korszerű úthálózat kialakítására, a felszíni és a talajvízek levezetésére, kedvezőbb trágyázási lehetőségeket teremt, így fejlettebb termelési színvonal elérését biztosítja. A tagosítással szemben 1945 előtt támasztott követelmény a tagosításban résztvevő gazdaságok jövedelmezőségének megjavítása, a mezőgazdaság termelési színvonalának fejlesztésehez az alapfeltétel megteremtése volt.

A tagosításban résztvevő gazdaságok jövedelmezőségének megjavítása különböző formákban jelentkezett. Az egyéni gazdaságok részére a parcellák egyesítésének ebben az időben (1945 előtt) legjelentősebb előnye az időmegtakarítás volt. Nem kellett a gazdának ideje nagy részét egyik földjéről a másikra való járkálással eltöltenie. Az időben végzett aratás, behordás, cséplés vagy réteknél a kaszálás és szárítás fontos, mert a mezőgazdasági munkával elért eredmény nem vész kárba. Nem lebecsülendő a mesgék felszántásával keletkező terület növekedésében mutatkozó előny sem. *Futaky Zoltán* kimutatta 4 község adatainak összeállításával, hogy 15 662 kat. hold tagosított területen a termőterület 288 kat. holddal növekedett. A dűlőútak területének növekedését (úttalan földek a tagosítás során utakat kaptak) is leszámítva a termőterület növekedése 104 kat. hold, amely 0,7 százalékos növekedésnek felel meg. (Ez országosan mintegy 90–100 000 kat. hold.) A tagosított földeken lehetővé vált a gépi művelés és a megfelelően kialakított táblákon a keresztaszántás is. Kedvezőbb lett a gazda helyzete állattartás szempontjából is. A főlősleges járkálás megszüntével, gépi munka alkalmazásának lehetőségével kevesebb igásállatot kellett tartania, s ezért több haszonállatot tarthatott.

1945 után a tagosítások jelentősége fokozódott. A szétparcellázódás egyik fő tényezője, az örökösödés továbbra is hatott. Az egyéni gazdaságok eldarabolódása különböző birtokpolitikai intézkedések (kulákkorlátozás, ingatlanforgalmi korlátozás stb.) következtében azonban csökkent. A begyűjtés progresszivitása a paraszti birtokok darabolására való törekvést vonta maga után. A szétparcellázottság kisebb mértéke miatt a tagosítás az egyéni gazdaságok részére veszített jelentőségéből, sőt mivel a tagosítás a termelőszövetkezetek, állami gazdaságok részére történtek, az egyéni gazdaságoknak általában nem áll érdekében. Ezzel szemben a tagosítás jelentősége az egész mezőgazdaság számára növekedett. Alapvető változást jelent a szocialista nagyüzemek létrehozása. Ezzel a tagosítások eredményesebb alkalmazása is lehetővé vált. A mezőgazdaság szocialista átszervezése,

³ Ebben az esetben az állam a költségek 50 százalékát viselte. Ez gyakorlatban a nagybirtok nagyobb támogatását jelentette.

községi gazdálkodás folyamatos tagosítás nélküli nem képzelhető el. Ahogyan szétparcellázott birtokokon esszeri gazdálkodás nem volt lehetséges, úgy szeszorított birtokokon gazdálkodás „magyarannal” sincsen lejjogosultsága. Megváltozott a termelés technika, színtartalma is. A mezőgazdasági munkák gépességekben elvett eredmények a gépeltársaságok működése, szükületek megkövetelik a tagosítást. Ezek a változások a tagosítással szemben támasztott követelmények terén is változást kívántak. Nem elég a tagosításban részvevő gazdaságok jövedelmezőségét megjavítani, biztosítani kell a továbbfejlesztés lehetőségét is a szocialista mezőgazdaság megteremtéséhez.

A tagosítás a feudális birtokviszonyok és a kapitalista társadalmi rend közepette csak időlegesen oldja meg a birtokalapozódás problémáját. Különböző intézkedések korlátozások mint a birtokminimum⁶, parcella-minimum⁷ meghatározása vagy az örökösödési jog megváltoztatása szükséges ahhoz, hogy az alapozódás ne váljon ismételen a termelés akadályozójává. A szocialista társadalmi rendszerben a gazdálkodás kollektív formájává, a termelés fejlesztését célzó problémát felelővé.

II. A terméseredmények és az állattartás alakulása a tagosításokkal összefüggően

A tagosítás kétségen kívül gazdasági előnyökkel jár, bár közvetlenül a tagosítás utáni években, az új termelési helyzetbe való beilleszkedés miatt, általában terméseredményekben csökkenés van. A tagosítás gazdasági előnyeiről adott bizonyítékok a Pénzügyminisztérium által 1934-ben elrendelt hivatalos adatszolgáltatás és a Pénzügyminisztérium által 1936—1934 közötti időben tagosított községekben megvizsgálta a mezőgazdasági termelés alakulását és a mezőgazdasági termelés jövedelmezőségére vonatkozó eredményeket. A jövedelmezőséggel kapcsolatos változásokra legszembetűnőbb a szeméstermények holdenkénti hozamának javulása. Ebből a szempontból 51 község adása volt felidőzhető és ezek közül 16 község 20 százalékon aluli, 22 község 20 százalékos, 4 község 25 százalékos és 10 község 25 százalékos meghaladó terméseredményekkel adott számot a tagosított területeken a nem tagosított területek terméseredményével szemben.

Az 1940—1950 közötti végzet tagosításokról nincsenek hasonló adatok. Jövedelmezőségi összehasonlítás nem is lehet végre, mert a fenti elemzés jórészt hosszabb időszak területeiből ad értékeket, másrészt most nemcsak a birtoknyújtásról hanem az értékekről, hanem a gazdálkodás új módszere, a kollektív társasgazdálkodás elterjedése is nagy súllyal szerepel a termelési eredményekben. Most nem egyszerűen arról van szó, hogy a több évig tartó bizonytalanság után megérik a gazda, hogy melyik földet trágyazza, hogy megismerje új földjét, hanem ezen túlmenően egész gondolkodás módjában meg kell változtatni új szemlélettel a szövetkezeti gyarapodáson keresztül kell látni egyéni felelősséget, boldogulást. Így a tagosítás birtokminimum előny lassabban és a közvetlen, az alakulással járó hatással együtt nem jelenik meg. Nagy a súlya az eredményekben a tagosítások során elkövetett hibák elkerülésének és a hibák legnagyobb részének az a szemlélet

⁶ A birtokminimum az a legkisebb birtokterület, amely a földes megélhetését meg biztosítja. Az elemzésben megvizsgált községek a birtokminimum birtokterületének általában meg. A birtokminimumról már nem adhatunk semmiféle adatot, mert az adatok hiányoznak. Az 1934-es évről van az adatok megismeréséről.
⁷ A parcella-minimum az a legkisebb terület, amelyre meg lehet végezni a mezőgazdasági munkákat. A parcella-minimum az a legkisebb terület, amelyre meg lehet végezni a mezőgazdasági munkákat. A parcella-minimum az a legkisebb terület, amelyre meg lehet végezni a mezőgazdasági munkákat.

volt a forrása, amely a tagosítást csak politikai feladatnak tekintette, s nem vette figyelembe termelési kihatásait.

A tagosítás egy fejlődési folyamat nélkülözhetetlen gazdasági tényezője, és itt a kérdést nem a tagosítások jövedelmezősége, vagyis a tagosításra fordított költségek⁸ megtérülése szempontjából kívánjuk vizsgálni. Tervgazdálkodásban azonban fontos tudni, hogy a tagosításokkal kapcsolatban milyen irányú és mértékű változás várható a terméseredményekben. A búza terméseredményének és az istállótrágyázott terület nagyságának vizsgálata képet ad arról, hogy a tagosítás a növénytermelést miképpen érinti. A búza a kalászosok vetésterületének és termésmennyiségének mintegy 60 százalékát képviseli, az istállótrágyázás pedig a terméseredményekben feltétlenül érezhető hatású. Mezőgazdaságunk jelenlegi színvonalán a terméseredmények alakulása jelentős mértékben az időjárás függvénye. Ha tehát vizsgálat tárgyává tesszük a terméseredményeket, tekintettel kell lenni arra, hogy a megfigyelésre kiválasztott területen az időjárás hatása átlagosan egységesen érvényesüljön. A rendelkezésre álló adatok arra mutatnak, hogy — mint nagyobb területi egység — az Alföld és a Dunántúl alkalmas erre. Tekintettel arra, hogy több évre, főleg a nagy tagosítások éveire visszamenőleg községek és társadalmi szektorok szerinti adatok nem állnak rendelkezésre, a vizsgálatot a megyei terméseredményekkel végeztük.

A legáltalánosabban elterjedt kalászos — a búza — terméseredményének vizsgálata azt mutatja, hogy a tagosítások hatásának tendenciája és megközelítő mértéke megyei terméseredményekkel elemezhető. A búza vetésterületének és termésmennyiségének mintegy 85—90 százalékát képviselő Dunántúl és Alföld valamennyi megyéjében az 1949-től 1955-ig elért terméseredményeket vizsgáltuk meg, két időszakra bontva, a nagy tagosítások éveire (1949—1952) és a későbbi évekre (1953—1955) vonatkozóan. (A két időszakban elért terméseredményeket a megyék tagosítottaság⁹ szerint csoportosítottuk és az évenkénti terméseredményeket összesített eredményt osztottuk a figyelembe vett időpontok számával.) A terméseredményeket lehetséges két időszakra bontottan vizsgálni, mert a nagy tagosítások követőleg 1953 telén csak kisebb mértékű tagosítás volt, 1953 nyarán és 1954-ben nem volt tagosítás, az 1955. évi tagosítások pedig már nem voltak hatással az 1955. évi terméseredményekre. A két időszak terméseredményei a tagosítással az 1. ábrán látható összefüggést mutatják.

A két időszak terméseredményeinek összehasonlítása azt mutatja, hogy a tagosítottaság emelkedésével arányosan kedvezőtlenebbül változott a megyék terméseredménye. A legnagyobb mértékben (80 százalék felett) tagosított megyékben a két időszak egymáshoz viszonyított eredménye 20,4 százalékkal rosszabb mint a legkevesebb (30—40 százalékban) tagosított megyék hasonlóan számított eredménye.

Hasonló képet mutat az istállótrágyázott terület nagyságának a tagosítás mértéke szerinti alakulása. Az istállótrágyázásról megyei adatok 1951-től állnak rendelkezésre. Az 1951. és 1952. évi nagy tagosítások kihatása oly erős volt, hogy az a megyei adatokban is mutatkozik. Az istállótrágyázás és a tagosítás között összefüggés áll fenn, mert — mint a későbbiekben láthatjuk — a tagosítás hatással van az állatállomány változására, de egyéb

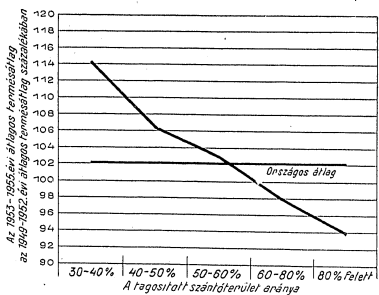
⁸ Az 1955. évi földrendezés során az egy kat. holdra eső költség — a műszaki előkészítés költségével együtt — keréken 6,— forint volt. Az 1956. évi téli földrendezés egy kat. holdra eső átlagköltsége a 10,— forintot is meghaladta.
⁹ Tagosítottaság érintett szántóterület a megye szántóterületének százalékában. A cserőterület is tagosítottaság érintett területnek számít.

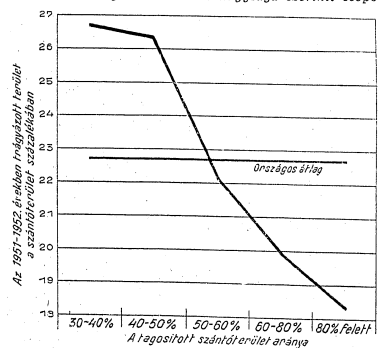

tényezők is fokozták a kapcsolatot. Például az új szövetkezeti tagok trágyakészlete általában kisebb (háztáji) területre került, a tartalék és elhagyott területek évekgig voltak trágyázatlanul, de legfőképpen a többszöri tagosítások miatt fellépő termelési bizonytalanság következtében az egyéni gazdaságok nem látták értelmét a csereföld trágyázásának.

1. ábra. A búza 1953—1955. évi átlagos termésátlaga az 1949—1952. évi átlagos termésátlaga az 1949-től 1952-ig tagosított terület nagysága szerinti csoportosításban

2. ábra. Az 1951—1952. években trágyázott terület a szántóterület százalékában az 1949—1952. években tagosított terület nagysága szerinti csoportosításban

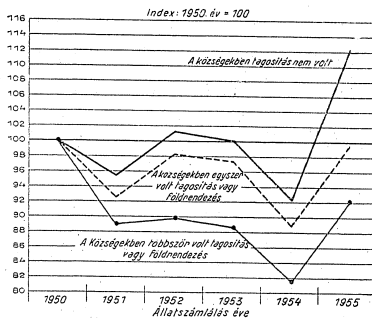
Az 1951—52. gazdasági évben csak 60 százalékát, az 1952—53. évben pedig 70 százalékát trágyázták az 1953—54. évben trágyázott területeknek. A vizsgálathoz kiszámítottuk, hogy a megye szántóterületének hány százaléka a trágyázott terület, az így nyert eredményeket a megyék tagosi-

tottságának megfelelően csoportosítottuk és csoportonként átlagoltuk. Az 1951. és 1952. években trágyázott terület a tagosítással a 2. ábrán látható összefüggést mutatja.

A tagosítások nemcsak a növénytermelést érintették, hatással voltak az állattenyésztésre, az állattartásra is. Az állattartást egyrészt a növénytermelésen keresztül befolyásolta a tagosítás, másrészt a termelőszövetkezetek szervezése kapcsán. A tagosítás hatására nemcsak azok a gazdálkodók csökkentették állatállományukat, akik részére a tagosítás megnehezítette a takarmányellátást, vagy akik a termelőszövetkezetbe szándékoztak lépni, hanem — gyakran a túlkapasok miatt — a fellépő bizalmatlanság, a termelési biztonság hiánya miatt azok is, akiknek módjukban állt az állattartás, és érdekük is lett volna az állattenyésztés. Ez különösen ott éreztette hatását, ahol több ízben tagosítottak.

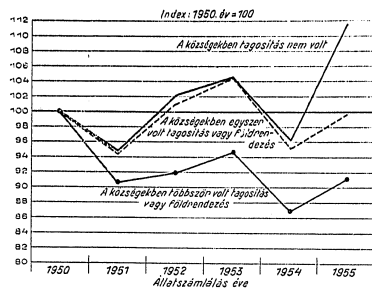
Községenkénti vizsgálat során sem volt mód megfigyelni az állatállományt a tagosítás előtt és a tagosítás után, mert a rendelkezésre álló adatokban az egyes évek téli és nyári tagosításai nincsenek különválasztva, és egyébként is sok esetben az állatszámolás ideje után történt tagosítás már megelőzőleg, az állatszámolás előtt éreztette ezzel kapcsolatos hatását. Így aszerint vizsgáltuk meg az állattartást, hogy egy ízben vagy több ízben tagosítottak-e a községben.

3. ábra. Az állatállomány alakulása számosállatban 1950-től 1955-ig Békés, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, Szolnok és Tolna megyében

A vizsgálat elég széles reprezentációval, öt nagymértékben tagosított megye (Békés, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, Szolnok, Tolna) községeiben (562 községben) az egyéni gazdaságok és a termelőszövetkezetek állatállományára terjedt ki. A vizsgálatból csak azok a községek maradtak ki, amelyeknek adalái határátcsoatlás vagy egyéb ok miatt nem voltak több évre összehasonlíthatók.

4. ábra. A szarvasmarhaállomány alakulása 1950-től 1955-ig Békés, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, Szolnok és Tolna megyében

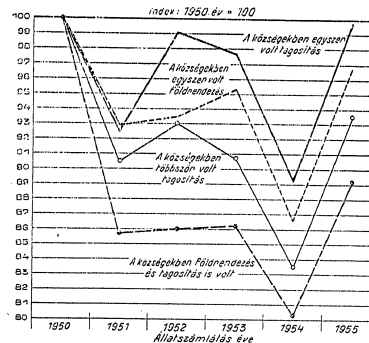

A vizsgált községekben az állatállomány (négy főállatfaj) 1950-ről 1951-re 10,2 százalékkal csökkent. A csökkenés mértéke legkisebb a nem tagosított községekben (4,6%) és legnagyobb a többször tagosított községekben (11,0%). Az egyszer tagosított községekben az 1950. évi állományhoz viszonyított állatlétszám a következő években a tagosítás hatására általában 2,7–3,4 százalékkal alacsonyabb, mint a nem tagosított községek hasonlóan számított állatlétszáma, 1955-ben azonban ez a különbség már 12,7 százalék. A többször tagosított községekben ez az eltérés jóval nagyobb, és az 1951. évi 6,4 százalékról 1955-re már 20,2 százalékra emelkedik. A tagosításnak az egyéni gazdaságoknál jelentkező hatása a fentieknél jóval nagyobb volt, enyhíti azonban a helyzetet, hogy sok esetben a községen belül történt az adás-vétel. Számtottevően enyhíti a csökkenést az is, hogy a termelősövetkezetek több esetben más községekből állatokhoz jutottak. A nem tagosított községekben az állatlétszám kedvezőbben alakult, különösen az 1955. évi arányeltolódás szembetűnő. Az értékelésnél figyelemmel kell lenni arra, hogy a nagyüzemi állattartáshoz szükséges istállók építése nem haladt kellő ütemben.

Vizsgáljuk meg a tagosítás hatását a tagosított terület nagysága szerint is. A község egész határára kiterjedő tagosítás (földrendezés) hatása természetesen nagyobb, mint a kisebb területre kiterjedő tagosítás. (Lásd az 5. ábrát.)

A tagosítás és a földrendezés hatását egyébként is külön kell vizsgálni, mert közöttük lényegbevágó különbség van. Azokban a községekben, ahol földrendezés volt, már szocialista viszonyok között folyik a termelés. Itt a termelés biztonsága dominál, az egyéni gazdaságok visszahúzódása alig érezhető. A bemutatott községekben a földrendezést több tagosítás (1,5) előzte meg, illetőleg a községek nagy százalékában (14,5%) kétszer volt földrendezés, tehát többször, nagyobb mértékben zavarták meg a gazdálkodás rendjét.

5. ábra. Az állatállomány alakulása számosállatban 1950-től 1955-ig Békés, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, Szolnok és Tolna megyében

III. A változásokat előidéző tényezők vizsgálata

Vizsgáljuk meg, hogy az előzőekben bemutatott összefüggéseket milyen tényezők okozzák. A szocialista mezőgazdaság építésében normális folyamat mellett a tagosítások menetét, ütemét a termelősövetkezeti mozgalom előrehaladása szabja meg. 1951-ben, 1952-ben azonban a tagosítást nagymértékben a termelősövetkezetek szervezésére használták fel. 1951-ben például 83, 1952-ben 12 olyan ügynevezett termelősövetkezeti község rendezése történt meg, ahol a termelősövetkezeti mozgalom fejlődése a 60–70 százalékot sem érte el, tehát az engedélyezési feltételek nem voltak meg. Az adminisztratív eszközökkel létrehozott termelősövetkezetek termelési eredménye természetesen rontotta a megyei átlagokat. Megfelelő körülmények között is pár esztendő szükséges a nagyüzemi gazdaság megszervezéséhez és ahhoz, hogy a nagyüzemi módszerek hatása a természettermékekben is határozottan kifejeződjék. Ezeknek a termelősövetkezeteknek gyengébb eredményét az egészen kiválóan dolgozó termelősövetkezetek eredménye nem tudta ellensúlyozni. A termelősövetkezetek számszerű fejlesztését és földjeik tagosítását nem követte a nagyüzemi gazdálkodás megszervezése, a vezetésben általában hiányzott a megfelelő mezőgazdasági szaktudás, illetőleg üzemszervezési gyakorlat. Egyébként is az 1949–1952. években nagy területek kerültek ki a gondos művelés alól. Sok termelő nem volt érdekelt a termelésben, ezért földjét felajánlotta vagy elhagyta. 1949–1953-ig (a területátvételek beszüntetéséig) kerekén 400 000 személy közel 2,5 millió kat. földet ajánlott fel vagy hagyott el, legnagyobb részt tagosítások során vagy ezzel összefüggően. Ezeknek a birtokpolitikai célokra rendelkezésre álló területeknek hasznosítása igen vontatottan történt. Több esetben pedig mindenáron hasznosítani akarták ezeket a területeket, és a termelősövetkezeteket „rábírták” a területek átvételére, noha

egy-egy termelőszövetkezeti tagra 20 kat. holdat meghaladó föld jutott megmunkálásra. Ez természetesen sem a termelőszövetkezeti tagoknak, sem a földnek nem használt. A termelőterület elhanyagolása a természettermelésben éreztette hatását. Sok esetben ráfizetéssel folyt ezeken a területeken a termelés és a területek termőképessége is tovább romlott. Vas megyében például a községi kényszerhasznosított tartalékterületeken vetett kalászosok termelésénél 1122 kat. holdon kerekén 460 000 forint volt a ráfizetés (az átlagos terméseredmény kat. holdanként 2,2—2,5 q volt) az 1953—54. gazdasági évben.

A termésátlagok csökkenéséhez hozzájárult az is, hogy mind kevesebb kalászosot vetettek jó elővetemény után. A nagy tagosítások ideje óta évről évre csökkent a lucerna vetésterülete. Az 1956. évi lucerna-vetésterület az 1952. évinek csak 61,3 százaléka (Hajdú-Bihar megyében csak 39,4 százaléka) volt.

Az évelő növények vetésterületének csökkenésére vezetett, hogy a kártalanítások elmaradása és a többszöri tagosításokkal járó termelési bizonytalanság következtében az egyéni gazdaságok tartózkodtak a nagyobb beruházást igénylő évelő telepítésétől. A gépjárművek az aprómagszeplésre nem fordítottak gondot, és az ebből származó károsodások visszavetették a magtermelési kedvet, ugyanakkor a táblába került fiatal évelők felszántásával fokozódott a magszükséglet. A fellépő vetőmaghiány akadályozta, hogy a szocialista szektor pótolja a kieső vetésterületet. A lucerna helyett felülvetésnek vetett vöröshere termelése került előtérbe, még olyan megyékben is, ahol azelőtt ez nem honosodott meg. A feltétlenül szükséges takarmánymennyiséget tehát a tagosítások hatására egyényári növények termelésével biztosítják a gazdaságok jórésében.

A lucerna és a vöröshere vetésterületének alakulása

Év	Lucerna	Vöröshere
	vetésterülete (kat. hold)	
1952.	519 616	127 672
1956.	318 400	203 358
1956. évi vetésterület az 1952. évi vetésterület százalékában	61,3	220,8

A talaj termőerejének csökkenése szoros összefüggésben volt azzal, hogy a tagosítások milyen mértékben érintették az egyéni gazdaságok termelési feltételeit és termelési kedvét.

A cseréngatlanok az eredeti tulajdonnal rendszerint rosszabb minőségűek és a lakóhelytől általában távolabb fekszenek. Emiatt az egyéni gazdálkodók számára jelentősen rosszabbodtak a termelési feltételek. 1952-ben ezzel kapcsolatosan négy megyében (400 gazdaságnál) végzett adatgyűjtés eredményei szerint a cseréngatlan kataszteri tiszta jövedelme az eredeti terület jövedelmének földrendezésnél 80,8 tagosításnál pedig 85,1 százalékát tette ki; a cseréngatlanok a lakóhelytől való átlagos távolsága pedig 92,9, illetve 41,7 százalékkal nőtt az eredeti terület átlagos távolságához viszonyítva.

A föld kicserélése, de főleg a kártalanítások elmaradása jelentősen csökkentette az egyéni gazdaságok termelési kedvét. A tagosítással érintettek száma, a kicserélt föld nagysága a tagosítások során évről évre növekedett. 1953-ban volt a legnagyobb, de 1955-ben is 100 kat. hold tagosított területből 39 kat. hold dolgozó paraszt földje volt.

A kicserélt föld* arányának alakulása

A tagosítás ideje	Tagosítással érintett	
	dolgozó parasztok	kulákok
	területe a tagosított terület százalékában	
1949.	13,7	8,6
1950.	23,0	27,2
1951.	35,5	17,1
1952.	38,1	7,2
1953.	44,7	11,1
1955.	39,0	5,9
1949—1955.	28,7	14,6

* A földrendezések során kicserélt föld nélkül.

A tagosítások és a földrendezések során kerekén 486 000 dolgozó paraszt 1 227 000 kat. hold földjét és 58 000 kulák 462 000 kat. hold földjét cserélték ki.

A tagosítással érintett dolgozó parasztok száma és a kicserélt föld nagysága a következő okok miatt növekedett: 1949-ben 100 kat. hold földet 15 dolgozó paraszt művelt, 1955-ben már 19; az első években a kulákok földjét nagyobb mértékben vették igénybe; a tagosításokat fontos üzemszervezési és gazdasági követelmények tették szükségessé (miután pedig a tagosítások az állami gazdaságok, a termelőszövetkezetek érdekében történtek, a gazdasági érdekek alapján támasztott igények kielégítése a dolgozó parasztokkal szemben több hibát követtek el (számos esetben a dolgozó parasztok földjének nagymértékű megmozgatása annak következménye, hogy a dolgozó parasztok legjobb földjein alakították ki a termelőszövetkezeti táblákat).

Különösen nagy visszahatással járt, amikor egy-egy községben ismételt tagosítottak. Sok dolgozó parasztnak több esetben is kicserélték a földjét, és ez fokozottan éreztette hatását a termelésben.

A tagosított községek megoszlása a tagosítottság foka szerint (1949—1955)

Tagosítottság foka	Községek száma	
	összesen	az összes község százalékában
Egyszer volt tagosítás.	567	26,6
Többször volt tagosítás.	663	20,0
Egyszer volt földrendezés.	207	6,3
Földrendezés és tagosítás is volt	643	19,6

2360 községben 4207 tagosítás, illetőleg földrendezés volt. Egy többször tagosított községben átlagosan 2,4-szer tagosítottak. Azokban a községekben, ahol földrendezés volt, megelőzőleg átlagosan 1,4 alkalommal tagosítottak. (898 községben, amelyekben a szocialista szektor nem rendelkezett számottevő területtel, nem tagosítottak.)

A többször tagosított községek közül 454 községben kétszer, 132 községben háromszor, 67 községben pedig négyszer vagy ennél többször tagosítottak.

A földrendezéssel és tagosítással érintett községek közül 424 községben a földrendezést megelőzőleg egyszer volt tagosítás, 121 községben kétszer, 32 községben háromszor vagy ennél többször tagosítottak. 66 községben kétszer volt földrendezés. (A földrendezéssel többször érintett és tagosítással is érintett községeket nem mutattuk ki.)

A többször tagosított községek nagy száma mellett nagy volt a többször tagosított terület nagysága is. A többször tagosított terület a tagosított összes területnek 28,7 százaléka.

A termelési eredmények szempontjából az sem közömbös, hogy a gazdasági év melyik időszakában tagosítanak. Az aratás utáni nyári tagosítások kevésbé zavarták a termelés folytatását, mint a téli tagosítások alkalomával a gazdasági év közepén végrehajtott ingatlancserék. Különösen azért volt káros a téli tagosítás, mert nagyon sok kérdést (az őszi vetések betakarítása, csereterületek megfelelő előkészítése a tavasziak alá, az évelők igénybevétele, a fennálló szerződéses termelési kötelezettségek teljesítése, a már lebontott termelési tervek átalakítása az új helyzetnek megfelelően stb.) nem lehetett kielégítően megoldani, és a dolgozó parasztokat károsodás érte. A termelősövetkezeti községek földrendezésénél ezek a problémák kisebb mértékben álltak fenn.

A télen tagosított területek (1949—1956)

Év	Télen	
	tagosított terület	földrendezéssel érintett terület
	kat. hold	
1951.	—	271 700
1952.	191 184	450 068
1953.	50 774	339 698
1954.	—	—
1955.	—	—
1956.	—	162 085

A téli tagosítás mellett szól, hogy a tagosítások lebonyolítására kevés szakember áll rendelkezésre, és nagyobbütemű tagosítás csak a szakemberek évente kétszeri munkábaállításával bonyolítható le. Kérdés azonban, hogy a tagosítás nagy üteme nem káros-e, milyen szerepe van a termelésben. 1942-ben, amikor a szakemberek elérték, hogy közérdekből kérelem nélkül is megindítható legyen az eljárás, 30 év alatt évi 100 000 kat. hold rendezésével válték megoldhatóvá a tagosítás problémáját. Ezt megelőzőleg 34 év alatt kerekén 540 000 kat. holdat tagosítottak,⁸ tehát az igényelt-nél jóval kevesebbet. Azóta megváltoztak a szükségletek — hiszen megszűnt a nagybirtokrendszer —, nagyobb ütemű tagosítást kellett végrehajtani Mégis a tagosítások üteme 1949-től 1952-ig túlzottan nagy volt.

⁸ Az egyes tagosítások éveig tartottak. Például a már említett pénzügyminisztériumi adatgyűjtés során megfigyelt 71 község 20 százalékában a tagosítás két év alatt befejeződött, 43 százalékában 3-4 évig, 22 százalékában 4-5 évig tartott és 15 százalékában 8 évvel is tovább húzódt.

A tagosított terület aránya (1949—1956)*

Év	Tagosított		Földrendezéssel érintett	
	terület az összes terület	szántóterület az összes szántóterület	terület az összes terület	szántóterület az összes szántóterület
	százalékában			
1949.	3,71	5,30	—	—
1950.	4,10	6,25	—	—
1951.	3,53	5,11	12,14	13,64
1952.	3,97	5,74	10,48	11,80
1953.	0,31	0,43	2,10	2,14
1954.	—	—	—	—
1955.	0,98	1,47	6,06	6,88
1956.	—	—	1,00	0,94

* Az 1956. évi nyári tagosítások nélkül. (A Földművelésügyi Minisztériumnak csak becslést adtak állnak rendelkezésre.)

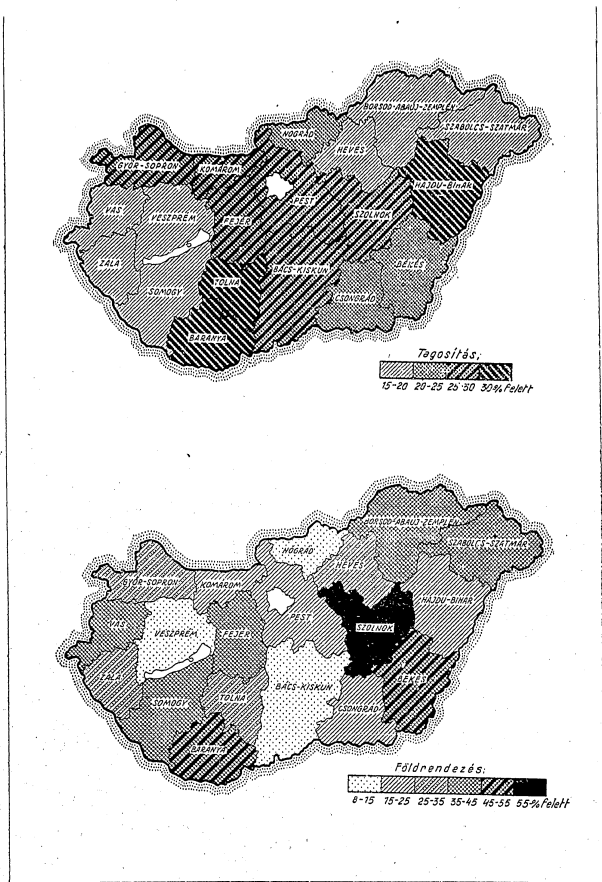
A tagosítások során több olyan hibát követtek el, amely kizárólag a nagy ütem következménye. Legsúlyosabb ezek közül, hogy nem jól választották meg a tagosítás helyét. Körültekintőbb munkával, illetőleg a politikai és területi feltételek gondosabb megvizsgálásával több községben elkerülhető lett volna a többszöri tagosítás. A nagy ütem mellett az engedélyezési feltételek fennforgását nem lehetett megfelelően ellenőrizni. Erre pedig nagy szükség lett volna, mert egyes helyeken a helyi vezető szervek a tagosítással a termelősövetkezetek szervezését kívánták megoldani.

Nagyobb mértékű tagosítás esetén a tagosítást követő terméskiesés is nagyobb. Ezért — véleményünk szerint — tervgazdálkodásban csak olyan mértékben helyes tagosítani, hogy a tagosított területen bekövetkező terméskiesést figyelembe véve reális, a szükségletek kielégítését biztosító terv legyen készíthető. A tagosítás gazdasági előnyeit tekintve természetesen célszerű lenne minél nagyobb területek tagosítása még nehézségek árán is. Figyelembe kell azonban venni, hogy tagosítást legnagyobb részt termelősövetkezetek részére végzünk, és a gazdálkodás szövetkezeti formája társadalmi átalakulást is jelent.

Egyes években végzett nagyarányú tagosítások döntő hibája volt, hogy nemcsak ott tagosítottak, ahol nem volt meg a tagosítás feltétele, hanem még ott is, ahol a termelősövetkezet megfelelő működésének a feltétele sem volt meg. Az önkéntesség megsértésével alakított termelősövetkezetek működése sem gazdasági, sem politikai eredményt nem jelentett, ezek a termelősövetkezetek előbb-utóbb feloszlottak, vagy tagjaik nagy része kilépett. A tagosításnak szorosan a termelősövetkezeti mozgalom fejlődésével kell haladnia.

A feloszlások és többszörös tagosítások következtében a termelősövetkezetek részére 1949-től 1956-ig tagosított terület jóval nagyobb, mint a termelősövetkezetek jelenlegi területe.

6. ábra. Az 1949-től 1956-ig tagosítással és földrendezéssel érintett szántóterület megyénként, a megye szántóterületének százalékában

A termelőszövetkezetek részére tagosított terület a termelőszövetkezetek területének százalékában

Időpont	A tagosított	
	összes terület a termelőszövetkezetek összes, illetve szántóterületének százalékában	szántóterület
1949. XII. 31.	51	53
1950. XII. 31.	74	76
1951. VI. 30.	51	52
1951. XII. 31.	100	98
1952. VI. 30.	100	100
1952. XII. 31.	107	109
1953. VI. 30.	105	106
1953. XII. 31.	149	157
1954. VI. 30.	149	157
1954. XII. 31.	157	169
1955. VI. 30.	153	165
1955. XII. 31.	151	165
1956. VI. 30.	139	152
1956. XII. 31.	332	367

A termelőszövetkezetek tagosításánál mutatkozó előrefutás nemcsak annak a következménye, hogy sok helyen nem tartották be az engedélyezési feltételeket, hanem részben annak is, hogy ezek a feltételek kezdetben nem tartalmazták a megfelelő gazdasági és politikai követelményeket. A feltételek ilyen tartalmú helyes meghatározása, betartásuk biztosítása alapvető jelentőségű. A tagosítások üteme nem lehet laza feltételek függvénye, hanem a gazdasági és politikai eredmények kölcsönhatásának kell biztosítania a tagosítások helyes ütemét.

A tagosítás önmagában nem oldja meg sem a termelőszövetkezetek fejlesztésének, sem a mezőgazdaság fejlesztésének problémáját. A tagosítás csak egyik feltétele a szocialista mezőgazdaság felépítésének. A továbbiakban azonban feltétlenül szem előtt kell tartani a tagosítások gazdasági és politikai kihatásával kapcsolatosan az elmúlt években szerzett tapasztalatokat. Ezek közül, az elmondottak alapján, legfontosabb kérdésként a következőket sorolhatjuk fel:

- a) a tagosítás nem lehet öncélú, a mezőgazdaság szocialista átszervezését kell szolgálnia. A mezőgazdaság fejlesztési terveiben a tagosítás számottevő tényező. Ezért minden tervidőszakban körültekintően kell meghatározni a tagosítható terület nagyságát, és csak olyan nagyságú területet szabad tagosítani, amely — figyelembe véve a várható terméscsökkenést — reális, a szükségleteknek megfelelő terv készítését nem akadályozza;
- b) a tagosításnak alapul kell szolgálnia a jövedelmező termelőszövetkezeti gazdálkodás megteremtéséhez és fejlesztéséhez; nem lehet a termelőszövetkezetek szervezésének adminisztratív eszköze;
- c) a nagyobb termelési kieséssel járó téli tagosításokat és a többszörös tagosításokat el kell kerülni a megfelelő elővetemény és talajelőkészítés biztosítása érdekében;
- d) a tagosítás engedélyezési feltételeit — a tapasztalatok figyelembe vételével — helyesen kell meghatározni;
- e) az engedélyezési kérelmeket gondosan felül kell vizsgálni;

f) a termelés biztonsága érdekében a végrehajtásra vonatkozó jogszabályokat szigorúan be kell tartatni (biztosítani kell mindenki számára a panaszbenyújtási lehetőséget);

g) biztosítani kell a tagosítás szakszerű végrehajtását.

h) a körütekintő végrehajtás érdekében a munkálatok lefolytatására egy hónapnál hosszabb időt kell engedélyezni.

A szocialista mezőgazdaság felépítése során elért eredményeket nem szorítják háttérbe a bemutatott negatívumok. Ezek egy része, mint például a búza terméseredményének csökkenése, viszonylagos, mert hiszen az 1949—1956. évek termésátlaga országosan 4,3 százalékkal meghaladta az 1931—1940. évek termésátlagát. A negatívumok kiküszöbölésével azonban a fejlődés jelentősebbé, gyorsabbá tehető.

IRODALOM

- Fehrenheill—Gruppenberg László: Magyarország tagosítási szükséglete. 1912.
 Futaky Zoltán: A birtokrendezés közigazgatási feladatai és következményei. Budapest. 1941.
 Dr. Hantos László: A mezőgazdasági ingatlanok elaprózódása. A mezőgazdaságfejlesztési kutatószolgálat kiadása. 1944.
 Hollóskály Antal: A tagosítás gazdasági jelentősége és végrehajtása. Földművelésügyi Minisztérium kiadása. 1912.
 Kleissner Zoltán: A tagosítások gyakorlati kivitele és gazdasági előnyei. A földmérő magánmérnökök Országos Egyesülete. Budapest. 1932.
 Dr. Ozorovszky Ervin — Dr. Tótrai István — Dr. Kovács Elemér: Tagosítás és birtokrendezések. Igazságügyi Minisztérium. Budapest. 1938.
 Magyarország földhírtokviszonyai az 1885. évben törvényhatóságok és községek (városok) szerint. Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat. 99. kötet.
 Állami Levéltár anyaga, Szombathely, VIII. 293—327., VIII. 327—362.

DR. HORVÁTH RÓBERT:

A NEMZETI JÖVEDELEMSZÁMÍTÁS TANTÖRTÉNETÉNEK MÓDSZERTANI KÉRDÉSEIRŐL

(VÁLASZ HETÉNYI ISTVÁN ÉS DR. HAJPÁL GYULA
HOZZÁSZÓLÁSÁRA)*

Mint szerző csak örömmel állapíthatom meg azt aényt, hogy dolgozatomban kapcsolatban két olyan hozzászólás is napvilágot látott a magyar nemzeti jövedelemszámítás gyakorlati szakemberei részéről, amelyek ismételt lehetőséget nyújtanak a nemzeti jövedelemszámítás fontos kérdésére való visszatérésre.

Az alábbiakban válaszomat elsősorban a nemzeti jövedelemszámítás tantörténeti kérdéseinek módszerei problémái köré csoportosítom, miután tanulmányom, melyhez a hivatkozott hozzászólások kapcsolódtak, a szó szoros értelmében vett tantörténeti tanulmány, továbbá miután a hozzászólások részéről tovább vitatni kívánt kérdései is főleg ebbe a síkba esnek. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy válaszom során nem kívánok olyan problémákat is érinteni, amelyek az általam követett irányvonalhoz csak távolabbról kapcsolódnak, mégis válaszomat főleg ebben a vonalban kívánom tartani azért, mert ez lehetőséget nyújt szinte minden olyan lényegesebb kérdés megtárgyalására is, amelyet a hozzászólások felvetettek.

Mielőtt az egyes kérdések tárgyalásába belebocsátkoznék, röviden szeretnék annak a véleményemnek kifejezést adni, hogy tulajdonképpen egyik hozzászólás sem szorított kizárólag tanulmányom bírálatára, hanem egyben a magyar nemzeti jövedelemszámítási irodalom bírálatát is nyújtotta sok tekintetben. Ezzel a kétségtelenül igényesebb megoldással csak egyet-érteni lehet. Ugyanakkor azonban azt is le kell szögezmem, hogy ezáltal menthetetlenül mindkét hozzászólásban olyan éle is mutatkozott a bírálatnak, mely a magyar nemzeti jövedelemszámítási irodalom még fennálló hiányosságait vagy általában mutatózó elmaradottságát a vita alapját képező dolgozatomban hiányosságaként exponálta, vagy legalábbis ilyen félreértések keletkezését nem zárta ki. Különösen feltűnők ezek a tendenciák

* A szerzőnek a vita alapjául szolgáló tanulmánya: „A polgári nemzeti jövedelemszámítás Magyarországon”. Statisztikai Szemle, 1956. évi 4. sz. 324—357. old. — Hozzászólások: Hetényi István „Hozzászólás dr. Horváth Róbert „A polgári nemzeti jövedelemszámítás Magyarországon” c. cikkéhez”. Statisztikai Szemle, 1956. évi 4. sz. 338—342. old. — Dr. Hajpál Gyula „A nemzeti jövedelem fogalmi meghatározásának egyes gazdaságtelméleti kérdései”. Statisztikai Szemle, 1956. évi 11—12. sz. 990—1001. old.

Hajpál Gyula hozzászólásában, olyannyira, hogy válaszom megszerkesztése során problémákat okozott sokszor annak megállapítása, hogy vajon mikor adressálja meglehetősen messzemenő kifogásait dolgozatom címére és mikor általánosságban a magyar nemzeti jövedelemszámítás szakirodalmának művelői címére, akik közé — többek között — Hajpál Gyula is tartozik.

Ezekre a kérdésekre az alábbiakban a részletek során konkrétan vissza fogok térni, de ennyit már előljáróban is szükségesnek tartottam elvi szempontból kiemelni.

Érdemi megállapításaimat azzal kell kezdenem, hogy mindkét hozzászólás végeredményben elfogadta tanulmányom alapvető megállapításait és abban is egyetértett, hogy az bizonyos értelemben hézagpótló természetű volt. Világosan látják azt is, hogy e hatalmas és döntő gazdaságstatisztikai problémákör hangsúlyozottan első megközelítést jelentő dolgozatom természetesen nem oldhatott meg minden tisztázásra váró alapvető kérdést és éppen ez adta számukra az ösztönzést, hogy a tanulmány szigorúan körülhatárolt problémaköréből olyan kérdéseket is felvessenek, melyeket tanulmányom nem is kívánt érinteni. A két hozzászólás közül mégis Hetényi István hozzászólása kapcsolódik szorosabban a dolgozatomban tárgyalt magyar polgári nemzeti jövedelemszámítási problémákhoz és nemcsak rendszeresége, valamint megállapításainak szigorú tárgyilagosságra való törekvése folytán, de a nemzeti jövedelemszámítás tantörténeti módszertani kérdései szempontjából is tisztultabb felfogást képvisel. Így például alapvetően tisztában van azzal, hogy a nemzeti jövedelemszámítás problémái, különösen történetileg, eltérő elméleti alapon állnak a polgári és a szocialista gazdaságstatisztika területét szemlélve és ezt a minőségi különbséget egész hozzászólásában tudatosan érvényesíti álláspontja kifejtése során. Az alábbiakban éppen ezért elsőnek Hetényi István megállapításával kívánok foglalkozni, mégpedig a kérdéseknek általa felvetett sorrendjében.

Az első két pontban felvetett problémát Hetényi úgy exponálja, hogy dolgozatom ezekkel a kérdésekkel nem foglalkozik, avagy nem domborítja ki azokat megfelelően. A hozzászóló itt kétségtelenül igen lényeges kérdést vetett fel nemcsak tartalmilag, de módszertanilag is. Egy tantörténeti jellegű dolgozatnál a döntő kérdés éppen annak mérlegeléséből áll el, hogy függetlenül a dolgozat terjedelmétől, melyek azok a legfontosabbnak tartott kérdések, amelyekre minden körülmények között ki kell terjeszkedni, és melyek azok, amelyek még említendőek ugyan, de a fő kérdésekhez való viszonyukban csupán, viszonylagos jelentőségüknek megfelelő megvilágításban. Egy tantörténeti dolgozat szerzőjének e kérdések megoldása okozza a legtöbb problémát, mert hiszen ezeken keresztül dől el, hogy kellően uralja-e a hatalmas anyagot, látja-e a dialektikus összefüggéseket és hogy ezekre figyelemmel miként tudja mondanivalóját kifejezni.

A tantörténetés tárgyalásmódja természetesen egyéni interpretálása a nemzeti jövedelemszámítási elmélet és gyakorlat lefolyt fejlődésének, de megfelelő tárgyi bizonyítékokra épít és éppen azon keresztül, hogy expozíciója mennyiben képes a lefolyt fejlődést objektíven is visszatükrözni, egyben arra is felelet ad, hogy e fejlődésről való egyéb nézetei, álláspontjai is mennyiben voltak helyesek. Az is világos, hogy minél rövidebb keretben, minél nagyobb fejlődési szakaszt felölelve és minél szélesebb probléma-

körökre kiterjeszkedve végzi ezt a munkát, annál inkább kell hasonulnia tevékenységének az absztrakcióhoz. Az érdemi probléma, a tantörténeti értékelő feladat mikénti megoldásának egyéni interpretációjából folyó elodázhatalansága és felelőssége ebből fakad.

Dolgozatom megírása során tudatában voltam ennek a nehézségnek és tisztában vagyok azzal is, hogy távolról sem sikerült ezen a téren minden kérdést kielégítően megoldanom. Hetényi hozzászólása egyik fő érdemének azonban éppen azt tekintem, hogy ezt a problémát helyesen érzékelt. Sőt, egy további érdeme, hogy hozzászólása első két pontjában konkrétan vetette fel, szemben Hajpál Gyula hozzászólásával, aki ezt a problémát dolgozatommal kapcsolatban mégcsak nem is érzékelt. Mászóval Hajpál Gyula nem értette meg azt az alapvető tantörténeti szempontot, hogy a tantörténeti tanulmány egyéni állásfoglalása elsősorban az *expozíció módjában* van.

1. Ami most már Hetényi hozzászólását érdemben illeti, első kritikai megjegyzése — hogy tanulmányom nem állapítja meg egyértelműen a nemzeti jövedelemszámításnak a magyar közgazdászok általi elhanyagolásában a polgári gazdaságstatisztikusok azon szerepét, hogy nem vontak le nemzeti jövedelemszámításukból megfelelő következtetéseket, bár utal általánosságban a magyar közgazdászok elutasító jellegű álláspontjára — kétségkívül egy a fenti kategóriába tartozó fontos nuánszírozási probléma. Ez a szempont még akkor is nagyon figyelemreméltó, ha azzal csak részben tudok egyetérteni.

Kétségtelen, hogy a polgári közgazdászok általában — de különösen az elmélet képviselői — nem nagy figyelmet szenteltek a nemzeti jövedelemszámítás kérdésének és főleg nem látták annak óriási gazdaságpolitikai jelentőségét olyan világossággal, mint ahogy ezt ma akár a polgári, akár a marxista gazdaságtan és statisztika köreiből egyaránt látják. Erre különös élességgel a közelmúltban éppen *Colin Clark* mutatott rá, a gazdasági haladásról írott műve második kiadásának előszavában.¹

A polgári gazdasági elmélet ilyen viszonyai között elsősorban a polgári gazdaságstatisztikusokra hárult az a feladat, hogy a gazdasági fejlődés tényeinek vizsgálatával a polgári gazdaságelmélet számára a helyes utat megmutassák és éppen ez magyarázza a magyar polgári nemzeti jövedelemszámítás azon pionírjainak érdemeit is — elsőnek *Felmerét* —, akiknek működésével dolgozatomban foglalkoztam. Ezt helyesen látta meg különben Hajpál is hozzászólásában. Hetényinek tehát abban igaza van ugyan, hogy a polgári gazdaságstatisztikusok általában nem vontak le helyes következtetéseket nemzeti jövedelemszámításuk eredményéből, ennek ellenére szerepüket a polgári gazdaságtan fejlődése szempontjából a magam részéről inkább pozitívan, mint negatívan értékeltem tanulmányomban, az előbbi tartva a fejlődés szempontjából döntőnek és jellegzetesebbnek. Emellett a fő irányvonal mellett kétségtelenül igaz az is, hogy miután általában inkább szorítottak a tények exponálására, mint további megfelelő következtetések levonására, ez bizonyos mértékig visszahatótt a polgári gazdaságtanra, a haladás irányában gyakorolt hatásukra, gyengítve a stimulus intenzitását.

Ha ilyen történeti megvilágításban elemezzük a Hetényi által felvetett első kérdést, azt is meg kell látnunk, hogy az általam tárgyalt korszakban túlzott követelménynek látszik a polgári gazdaságstatisztika képviselőivel

¹ C. Clark: The Conditions of Economic Progress, Second Edition, London, 1951, VI. old.

sem. A nemzeti jövedelemnek a teljes egyéni jövedelmek összegeként való definiálásától visszariadt főleg azért, mert termelési alapon álló fogalmi bázisa nem engedte meg, hogy a honvédelem, egészségvédelem, közoktatás stb. szolgáltatásait is minden további nélkül a termelés fogalmába beletartozó szolgáltatások nyújtásának minősítse.

Ez utóbbira csak a teljesen határhaszonelméleti és nem kifejezetten gazdasági szükséglet-kielégítési, hanem a közgazdaságtan területéről már részben kilépő etikai és társadalomtudományi alapon álló „jóéleti közgazdaságtani” felfogás volt csak képes, főleg abban a változatában, amelyet ebben az időben Pigou képviselt. Pigou az emberi jólét olyan etikai értelemben vett fogalmát tette meg végeredményben „közgazdasági” kritériumnak, mely szerint az emberi boldogság mindennemű emelése, ami a pénz segítségével egy cseregazdasági rendszerben megszerezhető, végső összefoglalásában a nemzeti jövedelem megoszlását jelképező nemzeti jövedelemfogalommal, „national dividend”-del egyenlő. Ezzel a felfogással természetesen eltűnik a termelés forgalmában a különbség a materiális és immateriális javak, azaz szolgáltatások között, mert hiszen a honvédelem, egészségvédelem stb. „szolgáltatásai” is azon keresztül, hogy a pénz segítségével megvásárolhatóak, „közgazdasági” tényezőkké és a nemzeti jövedelem növelesének tényezőivé, „termelésé” is lépnek elő egyben.⁴

A határhaszonelmélet alapján álló magyarországi polgári közgazdászok nem fogadták egyértelműen Pigou tanításait, de különösen nem annak éppen a nemzeti jövedelemre vonatkozó felfogását. Heller Farkasnak például súlyos aggályai voltak abban a tekintetben, hogy a jövedelem fogalma, amely nézete szerint tiszta magángazdasági fogalom, egyáltalán közgazdasági fogalomná bővíthető-e. Heller felfogásának kétségtelenül megvolt a helyes tudományos alapja, miután világosan látta, hogy amennyiben a jövedelmet nem mint realjövedelmet, azaz gazdasági szükségletek kielégítésére alkalmas javak és szolgáltatások összességét, hanem mint közelebbről meg nem határozott pénzbeli jövedelmet fogjuk fel, amelynek fő kritériuma csak az, hogy vásárlóerő és nem az, hogy gazdasági, hanem nem gazdasági, kulturális, egészségügyi stb. szükségletet elégítünk ki vele, akkor az így definiált jövedelmet nagyon nehéz nemzetgazdasági fogalomként értelmezni, s még kevésbé az egyéni jövedelmek egyszerű összegéből előálló aggregátumként. Egy ilyen felfogás végső eredményben inkább össze-zavarja, mint „közös nevezőre hozza” a termelés és az elosztás nem feltétlenül egy síkon lebonyolódó problémáit és ezzel különemű kategóriákat foglal össze egyetlen aggregátumban, — ahogy ezt újabban a polgári közgazdaságtan egyes köreiből is világosan látják.

Konceptuálisan az egyik lehetséges megoldás tehát a realjövedelmeknek megfelelő jövedelemmegoszlást kutatni, mely utóbbi kérdések természetesen közös nevezőre hozhatók, ha a nemzeti jövedelemszámítás sikkján is a nemzeti jövedelem termelési fogalmával dolgozunk. Ahogy Nicholson is kiemelte legutóbb, — az utóbbi fogalom azon a hallgatóságos feltételezésen nyugvoan értelmezhető csak, hogy a jövedelemeloszlási struktúra nagyjából stabil, vagy legalábbis rövidlejáratra nem változik alapvetően.⁵ Telle-

⁴ V. ö. C. Clark 1. alatti id. m. 7. és köv. old.

⁵ J. K. Nicholson: Some problems in the Measurement of Real National Income, Income and Wealth, Series IV., London, 1955, 146. old.

sen eltérő koncepcióra vezet viszont az, amennyiben a teljes kumulált vásárlóerővel megvásárolható gazdasági és nem gazdasági jellegű összes javak és szolgáltatások volumenét kívánjuk felmérni.

A nemzeti jövedelem Pigou-féle definícióját a magyar polgári közgazdászok közül csupán Neubauer tette magáévá. Miután a nemzeti jövedelem ilyen értelmezését a Pigou által kialakított és részéről elfogadott „jóéleti közgazdaságtan fogalmával” s az ennek megfelelő termelési definícióval a rendszer belső logikáját tekintve joggal teljesen összefüggő fogalomnak tekintette, ezen az alapon tehetta meg azt a Hetényi által a második kérdéssel kapcsolatban idézett kijelentését is, mely szerint a nemzeti jövedelem fogalma „a közgazdaságtan teljesen tisztázott kérdései közé tartozik.”

Ebből a szempontból azonban döntőnek kell tartanunk a magyar polgári nemzeti jövedelem számítása szempontjából azt, hogy a Pigou-féle definíció nem vált semmiféle konkrét nemzeti jövedelemszámítási tevékenység alapjává Magyarországon, sőt Neubauer is azon kritikai tevékenységét, amellyel a Matolcsy—Varga-féle nemzeti jövedelemszámítást, majd pedig a Matolcsynak a jövedelmek magyarországi megoszlására vonatkozó számításait elemezte, szintén nem elsősorban és nem kizárólagosan ezekre a megfontolásokra alapította. Más szóval, midőn dolgozatom megírásánál célként azt tűztém ki, hogy elsősorban a magyar polgári nemzeti jövedelem számítás legfontosabb elméleti és elvi kérdéseivel foglalkozzam, úgy ahogy azok akkor a magyar polgári gazdaságtanstruktúra szempontjából felvetődtek, azt kellett konstatálnom, hogy a nemzeti jövedelemelosztásra vonatkozó olyan kifejezetten elméleti koncepció, amely gyakorlati számítások vagy legalábbis részletszámítások alapjává vált volna, tulajdonképpen nem merült fel.

Fellner Hetényi által hivatkozott számítása például a nemzeti jövedelem megoszlására vonatkozó számítások helyett kifejezetten adóterhemegoszlást számított. Felfogása ul., ahogy erre a dolgozatomban is hivatkoztam, az volt, hogy az általa kifejlesztett nemzeti jövedelemfogalom és tárgyi módszer alapján nem lehet a nemzeti jövedelem megoszlását kiszámítani, s erre a célra a nemzeti adóalap fogalmát fejlesztette ki, amely a nemzeti jövedelemnél szélesebb, az egyéni jövedelmek összegénél azonban szűkebb körű, de mindenesetre kumulált fogalom. E fogalom kifejlesztése is túlnyomórészt empirikus alapon, a rendelkezésre álló adóstatistika alapján történt, valamint a népszámlálások foglalkozási statisztikáinak felhasználása alapján. Eppen ezért különösebb visszhangot konceptuális részére vonatkozóan nem is váltott ki.⁶ Hasonlóan empirikus koncepciót fogadott el Matolcsy Máttyás is hivatkozott számításaiban, akit az egyéni jövedelmek összességéből eszközölt levonások és alkalmazott számítási módszer végül is nagyon közelhozott a Fellner-féle nemzeti adóalap fogalomhoz. Neubauer mindkettőjükkel szemben főleg azt vitatta, hogy a nemzeti adóalap fogalma helyett a jövedelemelosztás vizsgálatahoz helyesebb lenne a nemzeti jövedelemből kiindulni, mégpedig annak az összes magánjövedelmek szerinti felosztásában.⁷

⁶ V. ö. Fellner F.: Adóterhemegoszlás. Székesfehérvári Statisztikai Közlemények, 97. köt. 3. sz., 1936. 5. és köv. old., továbbá 246. és köv. old., valamint Hegedűs Lóránt rávonatközé recenziójával, Közgazdasági Szemle, 1937. 132. és köv. old.

⁷ V. ö. Matolcsy M.: Jövedelemelosztás Magyarországon. Közgazdasági Szemle, 1936. 271. és köv. old., továbbá Neubauer Gy.: A magyar nemzeti jövedelem megoszlása. Közgazdasági Szemle, 1940. 317. és köv. old.

Ebből a szempontból azonban a fejlődés döntő sajátosságának kell minősíteni mégis azt, hogy bár Fellner és Matolcsy hivatkozott számításai kétértelműen a magyar nemzeti jövedelem ez időbeli megosztására vonatkozó jelentős statisztikai termékek, melyeknek természetesen volt egy inkább empirikus vagy eklektikus alapon kialakított elméleti alapjuk, mégis ezeknél a számításoknál a konceptuális problémák még annyi szerepet sem játszottak, mint a dolgozatomban tárgyalt első fő nemzeti jövedelemszámítási problémakörben, miután az erőfeszítések túlnyomó része kifejezetten a tartalmi kérdésekre összpontosult.

Eppen ebben rejlik az a *második fő elméleti megfontolás*, amely miatt a nemzeti jövedelem megosztására vonatkozó fejtegetéseket a magyar polgári nemzeti jövedelemszámításokkal kapcsolatban — ha egyelőre átmenetileg is — helyesebbnek láttam mellőzni, illetve egy későbbi vizsgálódás számára tartottam fenn. Ez annál is inkább helyesnek látszott, mert e kérdések nyilvánvalóan átvezetnek már a magyar polgári nemzeti jövedelemszámítás egy olyan további tantörténeti megközelítéséhez is, amely nagyobb és részletkebe menő figyelmet fordít mindkét fő kérdés elméleti alapkérdéseire, továbbá a számítások eredményét a tartalmi kérdések síkján is vizsgálja, mind közgazdaságtani, gazdaságpolitikai, mind társadalomtudományi és politikai történeti mondanivalója szempontjából is.

Talán felesleges is hangsúlyozni, hogy tanulmányom a nemzeti jövedelemszámítás első fő problémakörébe tartozó expozíciója során az adott kutatási célra való tekintettel az utóbbi, számítástechnikai módszerei, valamint tartalmi megközelítésre szintén nem terjeszkedhetett ki. Elméleti felfogása mellett legfeljebb az itt körvonalazott keretnél is rövidebben térhetett volna csak ki a második fő kérdésre vagy inkább csak az első fő kérdéssel való összefüggésének vizsgálatára, miután az utóbbi fő kérdés elméleti expozíciója már szétfeszítette volna akkori tanulmányom adott kereteit. Még kevésbé nyílt természetesen módomban arra, hogy a második fő kérdésnek egy olyan, a tényleges adatokon alapuló tartalmi expozícióját adjam, mint hozzájárulásában Hetényi István, amelyet természetesen a hozzájáruló többször és kifejezetten hangoztatott szándéka ellenére is dolgozatommal kapcsolatos „párhuzamos cikkek” kell minősítenem.

A 3. pontban felvetett kérdéssel kapcsolatban és egyáltalán Hetényi magasszínű hozzászólásával kapcsolatban utolsónak még csupán azt a gyakorlati megfontolást kívánom felvetni, hogy a magyar polgári nemzeti jövedelemszámítás feldolgozásának azok az útjai, amelyeket hozzájárulása és szándékaim is kijelölnek, már nem annyira a magános kutató számára is hozzáférhető elméleti kutatás területe, hanem olyan kollektív munkaszervezést és technikai felkészültséget igényelnek, amelyek inkább csak tudományos intézetekben vagy olyan gyakorlati intézmények keretében állanak csak rendelkezésre, melyekben a módszerei és tartalmi kérdésekkel kapcsolatos ellenőrző vagy átcsoportosító számítások elvégzése is lehetséges. Azoknak az országoknak a példája, amelyek, mint például Anglia, Egyesült Államok, Franciaország, Svédország stb., a szocialista nemzeti jövedelemszámítás oldaláról pedig elsősorban a Szovjetunió és Lengyelország, melyek az itt vázolt tantörténeti problémákat már megoldották, azt mutatja, hogy ezek az eredmények túlnyomóan munkaközösségi munkák eredményeiként

állottak elő. Ez olyan gyakorlati szempont természetesen, amelyet szintén nem hagyhattam figyelmen kívül dolgozatomban megírásánál.

*

Ami *Hajpál Gyula* hozzászólását illeti, általánosságban meg kell állapítanom, hogy ez a hozzászólás nemcsak mondanivalóját, de módszerét tekintve is sokkal kevésbé szabatos és sokkal kevésbé hozzászólás jellegű abban az értelemben, hogy a dolgozatomban érintett kérdések körén belül maradnának fejtegetései. Jellemzi ugyanis, hogy hozzászólás címén is csupán dolgozatomban azokkal a kiragadott kérdéseivel foglalkozik, melyek mai, azaz jelenlegi szocialista nemzeti jövedelemszámítási gyakorlatunk számára kidolgozandó közgazdaságtani nemzeti jövedelem fogalom megalkotásával kapcsolatba hozhatók, illetve, amelyek ebbe — szerinte — nem illeszkednek bele.

Hajpál Gyula ezen a címen tulajdonképpen dolgozatomban mondanivalójának téves reinterpretálását, illetve a Matolcsy—Varga-féle nemzeti jövedelemszámítás részéről bírált tételeinek — mondhatni — apológiáját nyújtja. Cikke végén megállapítja ugyan, hogy törekvése, az új nemzeti jövedelem fogalom kialakítása nem járt sikerrel, de követelményként továbbra is fenntartja azt a célkitűzést, hogy a nemzeti jövedelemszámítási gyakorlat számára a jelenlegi „dogmatikus” és „merév” nemzeti jövedelemszámítási fogalom helyett új, a számítások gyakorlati lebonyolítását megkönnyítő és tulajdonképpen az összes szolgáltatásokat magába foglaló nemzeti jövedelem fogalmat kell kialakítani. Ezzel a problémafelvetéssel egyet lehet érteni, feltéve, hogy az új nemzeti jövedelem fogalom kialakítása sem dogmatikusan, azaz nem valamely olyan „a priori” helyesnek tartott nemzeti jövedelemszámítási elképzelés alapján történik, hogy az összes szolgáltatások abban elhelyezhetők legyenek, hanem olyan érvek alapján, amelyek a gazdaságstatisztikai gyakorlat általánosításának tekinthetők, és természetesen tudományosan is helytállóak. Ebből a szempontból azonban súlyos kifogásokat kell támasztanom Hajpál Gyula egész kifejtett gondolatmenetével szemben, nemcsak tartalmi, de tantörténeti módszertani szempontból is.

Ezek között az első és legfontosabb kifogás abban áll, hogy Hajpál gondolatmenete teljesen tértől, időtől és gazdaságtársadalmi rendszertől elvonatkoztatott, valamely abszolút értelemben helyesnek tartott közgazdaságtani nemzeti jövedelem fogalom kialakítására törekszik. Ez felel csak meg ugyanis felfogása szerint egy valamilyen ugyanancsak univerzalizisztikusan elképzelt statisztikai módszernek, amely feltehetően mindenfajta gazdasági és társadalmi struktúrájú ország nemzeti jövedelem számításai gyakorlatában egyformán sikerrel lenne alkalmazható. Egy ilyen álláspont eleve hibás, amely eltekint a történelmi fejlődésnek olyan alapvető tényeitől, hogy a polgári közgazdaságtanban is a nemzeti jövedelemnek többféle fogalma alakult ki, amelyek között is vannak — ahogy már dolgozatomban leszögeztem — inkább kifejezetten közgazdaságtani alapon álló nemzeti jövedelemszámítási koncepciók, és vannak inkább magángazdasági jellegű nemzeti jövedelem koncepciók, továbbá, hogy a történelmi fejlődés során kialakult a nemzeti jövedelemnek egy marxista közgazdaságtani fogalma is, amely természetesen az előbbiektől még a hozzá legközelebb állókkal sem azonos.

Tantörténeti szempontból a magyar polgári nemzeti jövedelemszámítás főbb elméleti kérdéseivel kapcsolatos dolgozatok problémaköréből való kilépés és a mai szocialista jellegű, azaz elméletileg a marx-lenini gazdaságelméletben gyökerező, gazdaságstatisztikailag pedig a szocialista termelési gyakorlat alapján álló nemzeti jövedelemszámítás problémaköréhez való előrehaladás az egész problematika minőségi megváltoztatásával egyértelmű. Ennek teljes szem elől tévesztése, illetve a kérdés olyan vulgáris értelmezése, ahogy Hajpál Gyula szóbanforgó cikke egyenesen velem, mint a polgári nemzeti jövedelemszámításról szóló tantörténeti cikk szerzőjével polemizál azon alapon, hogy az általa javasolt új fogalommal a polgári gazdaságstatisztikai kérdéskörre tett kritikai megállapításaim nincsenek összhangban, nyilvánvalóan *célját tévesztett*.

El lehet képzelni természetesen azt is, hogy a hozzászólásban „ex cathedra” kijelentett álláspont mai gazdaságstatisztikai gyakorlatunk elméleti általánosításából állott elő, ennek gondolatmenete és részletesen kifejtett érvelése azonban egy ilyen döntő fontosságú kérdésben nem melőzhető, éppen annak nagyon messzemenő konzekvenciáira tekintettel.

Ha megvizsgáljuk azt a nemzeti jövedelem fogalmat, amelyet Hajpál Gyula cikke inkább elleplez, mint világosan előtérbe állít, úgy arra a konkluzióra kell jutnunk, hogy az nem egyéb, mint visszatérés a nemzeti jövedelemnek ahhoz a Pigou-féle fogalmához, amelyet már Hetényinek adott válaszában érintettem és amelyet a Colin Clark-féle számítás sem fogadott el minden további nélkül a nemzeti jövedelem közgazdasági definíciójaként, még kevésbé a Matoicsy—Varga-féle számítás.

Pigou és Clark álláspontjának összehasonlítása is megmutatja, hogy a polgári közgazdatágtanban is megvan alapjában az az alapvető konfliktus, amelyet válaszom első részében Hetényi hozzászólásával kapcsolatban úgy exponáltam, hogy a nemzeti jövedelemnek két alapvető koncepciója közül az egyik inkább termelési, a másik pedig inkább fogyasztási és vele összekapcsolatlan jövedelem elosztásra irányuló fogalom. Ennek az ellentétnek a közgazdaságtani alapjai megtalálhatók — mint látjuk — a polgári közgazdaságtanban is kialakult objektív értékeléssel és szubjektív értékeléssel közötti alapvető különbségben és az ezeknek megfelelő materialisztikus, illetve idealisztikus társadalomtudományi fel fogásban.

Marx, mint ismeretes, az az előbbihez, azaz az objektív értékelélethez kapcsolódva fejtette ki a történelmi materializmussal összhangba hozott közgazdasági értékeléleletét és a társadalmi újratermelés sémáin keresztül a *szocialista társadalom számára is érvényes módon* mutatta ki a társadalmi újratermelés anyagi alapjainak növelése terén fennálló összefüggéseket. Az általa kialakított nemzeti jövedelem fogalom tehát elsősorban termelési koncepcióként alakult ki és csak miután a társadalom anyagi alapjainak termelését biztosító eredeti jövedelmek képzését megvizsgálta, kapcsolta ehhez a származékos jövedelmek képzésének problémáját és a nemzeti jövedelem osztályok szerinti elosztásának kérdését. Ennek kapcsán mutatta be azt is, hogy a kapitalista társadalomban a jövedelemelosztás folyamata ezeket az alapvető összefüggéseket elhomályosítani igyekszik és ezekre az összefüggésekre érvényes az az idézet is „Érték-többletelméletek” c. munkájából, melyeket többek között tőle Hajpál is idéz.

Az eddigiekből már kiviláglik az is, hogy amennyiben a nemzeti jövedelem megtermelésének koncepcióját mellőznénk, illetve kizárólag a nemzeti jövedelemnek olyan újraelosztási koncepcióját fogadnánk el, amely az eredeti és származékos jövedelmeket egyaránt magában foglalja, úgy a termelési politika számára végeredményben nem maradna objektív mérték, mely a nemzeti jövedelem növelésénél a termelés helyes arányainak megtervezését biztosítaná. A szocialista nemzeti jövedelemszámítási irodalomban ezt legutóbb *Koziolek* húzta nagy erővel alá, rámutatva arra, hogy ezt az összefüggést helytelenül felfogva a társadalmi élet anyagi alapjait nem biztosító és ezért nem produktívnak tekintett, bár társadalmilag szükséges tevékenységek volumene így helytelenül konkurálhatna a produktív munka volumenével ez utóbbi rovására.⁸

A szovjet közgazdászok közül újabban *Sztrumilin* akadémikus mutatott rá, hogy csak a real nemzeti jövedelem fedezheti a nem termelő szféra ráfordításait és hogy például a hadsereg kiadásai nem a termelési, hanem a kiadási oldalon jelentkeznek.⁹ A termelés fogalmának reális materiális termelésként való meghatározását tehát sem közgazdaságtani szempontból, sem gazdaságstatisztikai szempontból nem lehet helytelennek minősíteni és az ehhez kapcsolódó eredeti és származékos jövedelmek közti megkülönböztetést is alapvetőnek és nemcsak a közgazdaságtan, de az egész társadalomtudomány és statisztikai tudomány számára is döntő jelentőségűnek kell tekinteni. Az olyan törekvés tehát, amely ezeket a társadalmi és tudományos fejlődésben óriási jelentőségű megállapításokat és megkülönböztetéseket minden további nélkül és oly módon akarja mellőzni, hogy egy olyan szélesebbkörű termelésfogalommal kíván operálni, amely ezekre a fontos alapvető megállapításokra nincs tekintettel, sőt, ezeket a megkülönböztetéseket egyenesen elhomályosítja, semmi esetre sem látszik helyesnek.

Egy fokkal még elfogadhatóbbnak látszana egy ilyen reformtörekvés akkor, ha amellet érvelne, hogy a régi fogalom *mellett* olyan új, *magasabbrendű fogalmakat* is ki kell fejleszteni, amelyek az előbbieket magukba foglalják, vagyis az azok meritumát jelentő megkülönböztetéseket is megteszik, de ugyanakkor további, azokra felépülő összefüggések egyidejű szintetizálását is lehetővé teszik. Ez utóbbi érvelés jobban beleilleszkedne abba a gazdaságstatisztikai vonalba is, amely elsősorban gyakorlati kívánalmak alapján kíván egyes olyan összefüggéseket feltárni, melyek a „rég” nemzeti jövedelem fogalom segítségével, illetve annak tartalmi kitöltésén keresztül nem feltétlenül tárhatók fel. Hajpál exozicójából olyan benyomás is meríthető, hogy az utóbbi érvelés felé is hajlik, bár nem kifejezetten. Az a merev felfogás azonban, amellyel Hajpál nemcsak az „éles ellentét”-et, de mindenfajta különbséget az eredeti és származékos jövedelmek között megszüntetni igyekszik abból a célból, hogy a termelés fogalmát a szolgáltatások előállítására is kiterjeszthesse, miután érvelése szerint „... éppen a fogalmak tisztázottságából származó merevség akadályozza a felvetett probléma kívánatos (— szerinte kívánatos!) megoldását...¹⁰ mégiscsak a likvidátori tendenciák túltengését mutatja felfogásában.

Ezzel kapcsolatban röviden még annyit kívánunk megállapítani, hogy egyébként sem a polgári közgazdaságtan és statisztika, sem a szocialista

⁸ H. Koziolek: Zur marxistisch-leninistischen Theorie des Nationaleinkommens. Berlin, 1953, 64. és köv. old.
⁹ Sz. Sztrumilin: A népjóléti mérésének kérdéséhez, *Vesztnik Sztaizsztatiki*, 1954. évi 4. sz.
¹⁰ Hajpál Gy.: id. cikk 999. old.

gazdaságtudomány és gazdaságstatisztika képviselői nem ezen a vonalon keresik elsősorban a nemzeti jövedelemszámítások segítségével meg nem oldható kérdések megoldását, hanem a mérlegmódszeren alapuló anyagi és pénzügyi mérlegek egész rendszerének a kidolgozásában, vagy pedig olyan, a struktúravizsgálatra alkalmas matrixok, illetve modellek kidolgozásában, amelyek további, bonyolultabb összefüggések feltárására is alkalmasak. Erre alább még visszatérünk.

Megjegyzendő még, hogy amennyiben a polgári gazdaságtan és a polgári gazdaságstatisztikai elmélet területén kívánunk is maradni, akkor is szigorúan különbséget kell tennünk a nemzeti jövedelem, mint termelési realjövedelemfogalom és a neki megfelelő végső fogyasztóhoz jutó fogyasztási jószágmenyiség, továbbá a nemzeti jövedelem mint össz-fogyasztási mérésére alkalmas kumulált fogalom között — mely utóbbi a fogyasztási színvonal mérésére is alkalmas — és végül a nemzeti jövedelem, mint az ún. „nemzeti jólét” mérésére szolgáló Pigou-féle fogalom között. E három eltérő jellegű fogalomagregát összekeverése igen nehézkes teszi Hajpál javaslatának megértését. Az általa kifejtett álláspont — érzésem szerint — valahol a második és harmadik álláspont között helyezkedik el, de közelebbről meg nem határozható módon.

Kuznets e három fogalom közötti megkülönböztetést már egy 1947-es előadásában igen nagy világossággal megtette, s ugyanitt utalt arra is, hogy a nemzeti jövedelem ortodox, azaz a három közül elsőnek említett megközelítést tartja a leggyümölcsözőbbnek. Ezen belül ugyanis olyan további, a nemzeti jövedelemszámítás keretében eddig nem érintett kérdések kutatására helyezhető a súly, mint a termelési struktúrában mutatkozó, azaz az iparosodás fokában, a világgazdasági munkamegosztásba való betagozódás mértékében, avagy az államosítás foka következtében előálló alapvető különbségek kutatása, amelyek végül is elvezetnek a gazdaságtársadalmi rendszer gazdasági és társadalmi intézményeinek különbségeiből eredő differenciáltság feltárásához.¹¹ Ezek a javaslatok éppen úgy nem az univerzális gazdaságstatisztikai módszerek irányába esnek, mint ahogy a fent említett nemzeti jövedelemszámításon túli módszerek sem. A Cambridge határhasoniskola egyik tekintélyes képviselőjének, Joan Robinsonnak egy legújabb állásfoglalása is arra utal különben, hogy a jóléti gazdaságtan azon korábbi megállapításainak értékét, amelyeket Pigou ismertető nézeti is képviselnek, igen csekélyre, mindenesetre lényegesen kevesebbre értékeli, mint Hajpál ezekre felépülő fejtegetései.¹²

A szocialista közgazdászok körében — tudomásom szerint — még kevésbé az összes szolgáltatásokkal megnövelt nemzeti jövedelemfogalom a túlnyomóan elfogadott. *Tureckij és Kurszkij* ilyen irányú álláspontját általában elutasítással fogadták¹³ és a rendelkezésünkre álló újabb irodalomban sem találtam nyomát hasonló sikeres törekvéseknek. Helyesen tette volna tehát Hajpál, ha ezeknek bővebb teret szentelt volna cikkében, amennyiben ilyen anyaggal rendelkezik. E fontos kérdést módszertani-lag végleg nem lehet *névtelen tekintélyekre* való hivatkozással elintézni.

¹¹ S. Kuznets: National Income and Industrial Structure, London 1951. 176. és köv. old., illetve 145. és köv. oldál.

¹² J. Robinson: The Accumulation of Capital, London, 1956. 389. és köv. old.

¹³ V. á. Koziolek: id. en. 60. old.

Ugyancsak elfogadhatatlan tudományos módszertani szempontból az az érvelés is, mely *Marxra*, illetve *T. V. Rjabuskinra* hivatkozással helytelen szillogizmust használ a bizonyítás érdekében. Ugyanis Marxnak azon megállapításából, hogy a termelő munka meghatározása nem a munka folyamatából, hanem annak társadalmi viszonyaiból és megszervezettségéből kell, hogy következzen, *Rjabuskin* helyesen következteti azt, hogy „... a tőkés társadalomra vonatkozóan Marx bebizonyította: ha a szolgáltatások teljesítését mint tőkés termelést szervezik meg... és ha a szolgáltatások úgy lép be a cserefolyamatba, mint bármilyen más áru, akkor a szolgáltatások összege gazdasági lényegét tekintve nem fog különbözni a szokásos termeléstől, és ez a termelés részt vesz az értéktöbblet létrehozásában.” Egyik megállapításból sem következik azonban *logikailag*, hogy a *szocialista viszonyok között*, a nemzeti jövedelem szocialista fogalmára vonatkoztatva és mindenfajta, termelő és nem termelő „... szolgáltatások létrehozásának termelő munkaként való kezelése, az ilyen munka eredményének pedig az anyagi természetű jószágokkal együtt történő számbavétele nem ellenkezik a marxista gazdaságelmélet szellemével.”¹⁴ Ez lenne ugyanis éppen az a tétel, amely bizonyítandó, s amelynek bizonyításával Hajpál adós marad.

Mint korábban már céloztunk rá, azokat a problémákat, amelyeket Hajpál Gyula felvet és amelyeket a nemzeti jövedelem fogalom teremtésén túli szférára való kiterjesztésével akar megoldani, a szocialista gazdaságstatisztika fejlődése túlnyomórészt a népgazdasági mérlegrendszer kiépítésén keresztül oldotta meg, elsősorban a nemzeti jövedelem mérlegének kiépítésén keresztül. A nemzeti jövedelem olyan terméke, mint amilyent például *M. Bor* fejtegetései is tartalmaznak és amely megkülönbözteti a nemzeti jövedelem felmérését a termelés, az elsődleges elosztás, a másodlagos elosztás, a végleges elosztás és a felhasználás stádiumában, lehetővé teszi olyan bonyolultabb összefüggések feltárását, amelyet a felmerülő összes problémáknak egy kiterjesztett nemzeti jövedelem fogalomba való becsúfolásával semmi körülmények között nem lehetne elemezni.¹⁵ E kérdésnek egy másik megoldása a népgazdasági végső összefüggések kettős nyilaslatisztikai táblázatokban való olyan feltárása, amelyet a *Leontief*-féle input-output módszerhez hasonló strukturális analízis tesz lehetővé és amelyet legutóbb *Sztrumilin* szovjet akadémikus fejtejt ki.¹⁶

A szocialista nemzeti jövedelemszámítási gyakorlat ezekben a kiterjesztett keretekben sok bonyolult részletkérdést oldott meg és képes volt a ráháruló feladatoknak nagyban-egészen eleget tenni, sőt hatást gyakorolt nem egy esetben a polgári gazdaságtan fejlődésére is. A magyar nemzeti jövedelemszámítási gyakorlat azon megoldása például, amely a lakosság pénzforgalmi mérlegének kérdését a magánjövedelmek tulajdonképpeni direkt felmérése nélkül is meg tudta oldani, a nemzeti jövedelemszámítási kérdésekkkel foglalkozó 1953-as római nemzetközi kongresszuson is figyelmet keltett.¹⁷

A pénzforgalmi mérlegnek problémáinak megoldásánál azonban világosan kell látni, hogy ezek eltérő céljuknak megfelelően a nemzeti jövedelem-

¹⁴ Hajpál Gy.: id. cikke. 907. old.

¹⁵ *M. Bor*: A szovjet nemzeti jövedelem tervezéséről. *Veszünk Szocializáció*, 1951. évi 6. sz.

¹⁶ Sz. Sztrumilin: A népgazdasági mérleg, mint a szocialista tervezés eszköze. *Közgazdasági Szemle*, 1955. évi 1. sz. 56. és köv. old.

¹⁷ *J. B. Jackson*: Social Accounting in Eastern Europe, Income and Wealth. Series IV, London, 1956. 257. és köv. old.

adta termelési és termelési fogalmi kerettel nem feltétlenül közös síkban vannak s ez utóbbival közös összefüggésüket a népgazdasági mérlegrendszer részmérlegeinek egymással való összefüggésén keresztül külön problémaként kell megoldani, mely adott esetben esetleg csak bizonyos tételek levonásán és kiegészítő mérlegek beállításán keresztül történhet meg. Azt az érvet sem tudnám tehát a magam részéről elfogadni, hogy a pénzforgalmi mérlegek vagy az életszínvonal számítások problematikájának egyetlen és egységes nemzeti jövedelemszámítás keretében való megoldása miatt van szükség a nemzeti jövedelem fogalmának olyan jellegű átalakítására, mint amelyet Hajpál javasol.

Mellőzve most már a részletkérdéseket, csupán még az alábbi lényegesebb módszertani kérdések megvilágítására kívánok szorítkozni, mint amelyek mellett nem lehet elmennem szó nélkül. Tanulmányom elolvasása bárkit meggyőzhet arról, hogy a nemzeti jövedelem közgazdasági jellegű felfogása alatt a materiális jószágtermelést, az ezzel összefüggő s Marx által meghosszabbított termelésnek tekintett termelési szolgáltatások fogalmát értem, szemben a nemzeti jövedelem magángazdasági jellegű felfogásával, amely a nemzeti jövedelmet — mint meghatározottam — némi korrekciókkal, de lényegében a magánjövedelmek összességéként fogja fel. Ez utóbbira ilyen értelemben többször is hivatkoztam dolgozatomban, vagyis Hajpál azon fogalmazása, hogy nem lehet megállapítani, miben látom a különbséget a magángazdasági és a közgazdasági felfogás között, — elnézésen alapul. Annál is inkább, mert Fellner fő érdemének elsősorban a közgazdasági jellegű fogalom kidolgozását tartottam és csak másodsorban azt — amit általában a nemzeti jövedelemszámítási tantörténeti irodalom —, hogy a fenti fogalomnak jobban megfelelő tárgyi módszert dolgozta ki. Hajpál teljesen szem elől téveszti dolgozatomnak ezt az egyik fő és önálló megállapítását akkor, amidőn siet velem egyetérteni abban, hogy Fellner különös érdeme az, hogy a tárgyi módszert tartotta megfelelőbbnek a nemzeti jövedelem kiszámításánál.

Hasonlóan felületesnek kell minősítenem Hajpál azon megállapításait is, amelyek azt a látszatot kívánják kelteni, hogy én a nemzeti jövedelem magángazdasági jellegű fogalmát nem éppen úgy közgazdaságtani fogalomnak tekintem, mint annak közgazdaságtani jellegű fogalmát. Korábban már utaltam arra, hogy „jövedelem” szó magángazdasági eredetű, valamint arra is, hogy miképpen nyert mégis polgárjogot a közgazdaságtanban mint „nemzeti jövedelem” és válaszom további részei is, valamint dolgozatom gondolatmenete is világosan arra utal, hogy a magángazdasági jellegű nemzeti jövedelmet mint fogalmat a nemzeti jövedelem közgazdasági fogalma alá, mint legközelebbi fogalmi nem (genus proximum) alá sorolom. Precizizációként le kell szögezmem, hogy azt a képtelenséget, hogy a nemzeti jövedelem magángazdasági jellegű fogalma vagy felfogása magángazdasági fogalommal azonos és hogy az életszínvonal vagy a szolgáltatások értékének számbavétele nem közgazdasági jellegű számítás, sehol le nem írtam, szemben Hajpál téves megállapításával.

Nem tartozom azok közé sem, akik — mint például a nemzeti jövedelemszámítás 1955. évben lefolyt lengyel vitájában Bolland professzor — azt az álláspontot képviselték, hogy „... a gyakorlat követelményeinek nem szabód alakítaniuk elméleti fogalmaink lényegét, hanem ellenkezőleg, a ter-

vezés és az adatszolgáltatás módszereinek kell a lehetőség szerint pontosan megfelelniök az elméleti fogalmaknak.¹⁸ A nemzeti jövedelemszámítási gyakorlat elméleti általánosításának azonban nézetem szerint lényegesen konkrétabbnak és elméletileg is sokkal felkészültebbnek kell lennie ahhoz, hogy egy ilyen nagyjelentőségű elméleti kérdésben a közgazdaságtan kialakult és helyes kategóriáinak új fogalmakkal való felcserélését eredményezze. Ehhez a gyakorlat részletekbemenő és elmélyült elemzésén kívül nem utolsó sorban szükséges az empirikus felfogás mellett a legmesszebbmenő elméleti felkészültség is, valamint a tudományos módszer szubjektív, elfogultságtól független és objektív alkalmazása.

Sajnálattal kell megállapítanom, hogy az elméleti munkának általában mutatkozó lebecsülése, s nem utolsó sorban a magyar polgári nemzeti jövedelemszámítással kapcsolatos részemről kifejtett elméleti munkának különös mértékben való lebecsülése, továbbá a tudományos módszer olyan általánosan elfogadott elveitől való elrugaszkodás, mely nem tesz különbséget az átvett idegen és a saját önálló álláspontok között, sőt egyenesen kifogásolja az ilyen jellegű, precizizációt dolgozatomban, nemkülönben az idézések és hivatkozások mellőzése, nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy Hajpál Gyulának nem sikerült azokat az empirikus gazdaságstatisztikai tapasztalatokat felszínre hoznia, melyekkel nemzeti jövedelemszámítási gyakorlatunk terén — legjobb tudomásom szerint — bőségesen rendelkezik.

¹⁸ Bolland — Gordon — Kumanowski — Mine B.: A szocialista társadalom nemzeti jövedelmének kérdéséhez. *Ekonomista*, 1955. évi 5-6. sz.
4. Statisztikai Szemle

SZEMLE

A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára

A statisztikai könyvtár és térképár alapjait megvető szervezési munkálatokat az 1848-as Országos Statisztikai Hivatal igazgatója, *Fényes Elek* indította el. Tekintettel azonban arra, hogy a szabadságharc leverése megbénította az Országos Statisztikai Hivatal életét, a könyvtár is csak 1867-ben, az országos statisztikának a kiegészítéssel történő újjászülésével indulhatott el a fejlődés útján.

Fényes Elek, illetve később *Keleti Károly* azért tartotta különösen fontosnak a könyvtárszervezés ügyét, mert az elmaradt magyar statisztika fejlődését csakis a hazai és külföldi irodalomra alapozva látta biztosítottak.

A könyvtár alapításában így az a célzat nyilvánult meg, hogy a Statisztikai Hivatal adatszolgáltató és tudományos statisztikai munkáját hazai és külföldi szakirodalommal támogassa. E funkciója már eleve megszabta gyűjtőkörét. Kezdetből fogva teljességre törekedett a statisztika tudományos műveléséhez szükséges szakirodalom gyűjtésében. E célból már alapításának évében megkezdte külföldi cserekapcsolatainak kiépítését.

A külföldi könyvtárakkal létesített cserekapcsolat révén az 1884. évi könyvtárstatisztikai összeírásában 17 239 kötetes állományával mint az ország második legnagyobb hatósági könyvtára szerepel. Állományának fele statisztikai anyag volt.

Döntő változást hozott a Könyvtár életében az 1897. évi 35. törvénycikk, mely a Központi Statisztikai Hivatal működését szabályozta. Ez a törvény a Könyvtárnak válogatási joggal köteleispéldányt juttatott.

A törvény kimondja, hogy a Központi Statisztikai Hivatal törvényben meghatározott feladatai előmozdítására:

„az ország közállapotára vonatkozó közérdekű viszonyok nyilvántartására, hazai és nemzetközi statisztikai adatok gyűjtésére, valamint a Hivatal egyéb feladatainak ellátására nyilvános könyvtárat és térképgyűjteményt tart fenn.”

A törvény a Statisztikai Hivatal feladatainak ellátása érdekében rendeli el a nyomdatermek statisztikai célokra történő beszolgáltatását.

A beszolgáltatási kötelezettség kiterjed: „1. gépi sokszorosítás útján kötetes vagy füzetes alakban kiadott mindennemű írói műre, kivéve a tisztán szépirodalmi tartalmúakat; 2. minden időszakos folyóiratra, kivéve a tisztán szépirodalmi tartalmúakat, s a hetenként vagy egy hétnél rövidebb időközökben megjelenő hírlapokat; 3. iskolai értesítőkre, mindennemű évi jelentésekre, statisztikai kimutatásokra, czím- és névtárakra, továbbá föld- és térképekre.”

A törvény végrehajtási utasítása (1898. évi 8330/1897. Ker. Min. eln. sz. rendelet) kimondja azt is, hogy a hivatal kebelében fenntartandó nyilvános könyvtár és térképgyűjtemény — a hazai irodalom termékei mellett — a világirodalom termékei közül is ne csak a szoros értelemben vett statisztikai szakmunkákat, hanem a terület, népesség, közegészségügy, közművelődés, közgazdaság, állami pénzügy, jogszolgáltatás, közjog, közigazgatás, véderő és egyéb közviszonyokra vonatkozó tudományos forrás-műveket, folyóiratokat és általában mindazon segéd-tudományok értékesebb irodalmi termékeit tartalmazza, amelyek szükségessékhöz, hogy a hivatal — munkakörének egyetemes és tudományos természetéhez képest — állandóan a kor színvonalán maradjon.

SZEMLE

470

A rendelet intézkedik a Hivatal cserekapcsolatainak intézményes megszervezéséről, amennyiben elrendeli ingyenes példányok biztosítását. *Bokor Gusztáv* 1895-ben már azt írja: „Az európai statisztikai hivatalok mind megküldik kiadványaikat, de cserekapcsolatban van a Könyvtár a washingtoni, ottawai, laplati statisztikai hivatalokkal, az új dél-walesi kormányval, egyéb tengertúli hatóságokkal is.”

A Könyvtár állománya 1896-ban 65 990 darab, ebből 16 532 kötet, 35 733 füzet, 35 725 térkép és apróbb nyomtatvány volt. Az évenkénti kölcsönzések száma mintegy 8000, a Könyvtár létszáma 6 fő volt.

A köteleispéldány-jogosultság igen kedvezően segítette elő a Könyvtár állományának gyarapodását. A köteleispéldány-jogosultság természetesen egymagában még nem jelentett szükségessé a fejlődést. Az állomány növekedését nyomon kellett volna követnie a könyvtári létszám, a költségvetés, a szakmai színvonal, a könyvtári férőhely megfelelő arányú fejlődésének is. Az erre vonatkozó adatok azonban nem éppen kedvezők.

A Könyvtár költségvetése 20 éven keresztül 1907–1927-ig teljesen változatlan (10 000 korona) volt. Nem csoda, hogy az 1927/28. évi költségvetést az alábbi megjegyzéssel látják el: „A világháború óta a Hivatal Nyilvános Szakkönyvtárának fejlesztésére és a begyűjtött könyvek be-kötésére semmit sem fordítottak, 18 000 kötet kötetlen. Az országnak nagyság szerint ötödik könyvtára a biztos pusztulásnak néz elébe, ha sürgősen nem pótolják a halaszthatatlan munkákat.”

A könyvtári beszerzésre fordított előirányzatot — mely 1877-től külön szerepelt a Hivatal költségvetésében — 1937-től egybeolvasztják a hivatali tételekkel. Ettől kezdve nem kísérhető nyomon a Könyvtár pénzügyi előirányzata. Ekkor már világosan megállapítható volt, hogy a hivatali könyvtári kereteket a Könyvtár kinötte és évről évre egyre sürgetőbb igényrel merült fel az 1897. évi törvényben meghatározott nyilvános könyvtári jelleg megteremtése, ehhez megfelelő létszám és a gyarapodó állom-

mány elhelyezését, megőrzését biztosító pénzügyi fedezet biztosítása.

A feldolgozás módja is sok kívánnivalót hagyott maga után. A statisztikai tudományok az utóbbi évtizedekben bekövetkezett rohamos fejlődése fokozott igényeket támasztott a könyveszerzéssel és a beérkezett anyag dokumentálásával, népszerűsítésével szemben is. Ezeknek a kívánalmaknak a Könyvtár nem tudott eleget tenni. (Vétel útján 1931–1950 között alig 100 könyvet szereztek be évente.)

Igy éveken keresztül gyűlt az értékes könyvtáranyag anélkül, hogy megfelelően feldolgozva a kutatók számára hozzáférhető lett volna. Fokozta a nehézséget a Könyvtár elavult szakrendszere, valamint az, hogy a Könyvtárnak csupán 5–6 fő befogadására alkalmas olvasóterme volt, kizárólag néhány belső kutató számára.

Időközben a Könyvtár feladatai tovább szaporodtak. Az 1929. évi XI. tc. már az állományában és tudományos jelentőségében megnövekedett könyvtár új státusát rögzíti. Ezután a Széchenyi Könyvtár mellett a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárának is meg kell küldeni minden sajtóterméket, amely az országban megjelenik. A törvény a Könyvtár feladatává teszi, hogy a beszolgáltatott kiadványok alapján elkészítse a nyomdatermek statisztikáját.

A Könyvtárról szóló 1929. évi XI. tc. V. fejezete négy könyvtár részére írja elő köteleispéldány szolgáltatását. Az Országos Széchenyi Könyvtárnak és a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárának teljes, a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Országgyűlés Könyvtárának válogatási jogot biztosít.

A törvény a köteleispéldány beszolgáltatás ellenőrzését a Széchenyi Könyvtár és a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára köteleységévé teszi. A törvény 42. §-a szerint „A köteleispéldányok beszolgáltatásának ellenőrzése végett a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchenyi Könyvtárának és a Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárának igazgatósága jogosult a nyomtatók által az 1914. XIV. tc. 6. §-a értelmében vezetett nyomdakönyvekbe betekinteni.”

A köteleispéldány-szolgáltatás helyzetét 1935-ben a vállás- és közoktatásügyi miniszter 9300/1935. sz. rendelete szabályozza, mely a múzeum, könyvtár és le-

1. *Bokor Gusztáv*: A magyar hivatalos statisztika fejlődése és szervezete. Budapest, 1896. 207. old.

váltáruj nemely kérdését renzei. A rendelet V. fejezete szerint: „... a kiadó tartozik a nyomdatermek köteles példányát az Országos Széchényi Könyvtárnak és a Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárának a kiadói kimutatással egyidejűleg beszolgáltatni.“

A felszabadulás után egészen 1946-ig a 9300/1935. VKM rendelet alapján folyt a kötelespéldány-szolgáltatás. 1946-ban a 3870/1946. ME számú rendelet intézkedik a kötelespéldány-szolgáltatásról. A rendelet újat nem tartalmaz, csupán a korábbi rendelkezéseket ismétli meg.

„A Könyvtár jellegében 1949-ben a Központi Statisztikai Hivatal átszervezése alkalmával következett be lényeges fordulat. A Hivatal elnöke, a népművelési miniszterrel együtt, a Könyvtárat nyilvánosnak minősítette. 1949-ben 50 személyes olvasótermet kapott a Könyvtár. Ezzel a budai lakosság több évtizedes kívánsága teljesült.

Újabb fordulatot a 213/1951. számú minisztertanácsi rendelet, illetve a rendelet végrehajtási utasítása jelentett a Statisztikai Hivatal Könyvtára szempontjából.

A rendelet az eddigi teljes kötelespéldányjogú két könyvtár mellé besorolja a Debreceni Egyetemi Könyvtárat. (6. §.) Az Országos Széchényi Könyvtár a hozzá tizenkét példányban beküldött sajtótermékekből két kötelespéldányt saját céljára tart vissza, egy-egy példányt pedig a Központi Statisztikai Hivatalnak és a Debreceni Egyetem Könyvtárának küld meg.

A rendelet végrehajtási utasítása a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárának az 1929. évi XI. tc.-ben biztosított azon előnyét, mely szerint a nyomdatermekből akkor is kap egy példányt, ha azok különböző minőségű papíron, vagy különleges kiállításban (díszkiadás) jelentek meg — elveszi és ezt a kiváltságot a Debreceni Egyetem Könyvtárára ruhazza. (V. §. 1929. évi XI. tc. és 1011—106/1951. (XI. 18.) KM számú rendelet 1. §.)

Ugyancsak megszünteti a rendelet a Könyvtárnak a nyomdáknál, illetve kiadókánál történő ellenőrzési jogát.

A kötelespéldány beszolgáltatásának a fentiekben körvonalazott rendje napjainkban is fennáll és azt a Népköztársaság Elnöki Tanácsának a könyvtáruj szabá-

lyozásáról szóló 1956. évi 5. számú törvényerejű rendelete sem érinti.*

A kötelespéldány-szolgáltatás ellenőrzését továbbra is az Országos Széchényi Könyvtár feladatává teszi, a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárának kötelespéldány-jogosultságát és a nyomdatermek-statisztika kérdéseit a rendelet pedig nem érinti.

1955-ben a Statisztikai Hivatal előterjesztéssel fordult a Minisztertanáchoz a Könyvtár önálló intézményé nyilvánítása tárgyában. Az előterjesztés indoklása szerint a Könyvtár eredeti feladatának keretein — hogy elsősorban a Hivatal egyes szakosztályainak elvi és gyakorlati munkájához nyújtson forrásanyagot — régen túlnőtt. Az előterjesztésből eredő kedvezőtlen viszonyok, elsősorban a könyvtári dolgozók kis létszáma nem tette lehetővé a szakirodalom dokumentálását. Nem történt meg eddig a statisztikai kéziratok anyag összegyűjtése, a kutatómunkával foglalkozni kívánók részére nem készült megfelelő szakbibliográfia és nem készülhettek a meglévő munkákról tájékoztató tartalmú ismeretéseik.

A Könyvtár feladatai nem voltak szervezettel összefüggésben sem a felügyelet gyakorló szakfőosztály, sem pedig a Hivatal mindennapi munkájával. Miután a Könyvtár már évek óta Buda legnagyobb könyvtára volt, azt a statisztikai kutatókon kívül a budai lakosság is rendszeresen igénybevette.

A Könyvtár önállóságának erős korlátozottsága miatt nem tartható fenn szoros kapcsolat az ország többi nagy könyvtárával.

Önálló elszámolás hiányában a Könyvtár dologi és személyi kiadásai a Hivatal költségvetését terheltek, ez pedig természetesen azzal a hátránnyal járt, hogy a Könyvtár, mint a Hivatalnak nem statisztikai tevékenységet folytató kisegítő részlege, az egyes szakosztályokhoz viszonyítva bizonyos mértékig hátrébe szorult.

* A nyomdatermek-statisztika ma három egymástól többé kevésbé független szerv munkája eredményeként készül. Az Országos Széchényi Könyvtár az adatszűrés ellenőrzési végei, a Statisztikai Hivatal Könyvtára az adatok feldolgozását készíti, a Központi Statisztikai Hivatal Népművelési osztálya pedig az elvi munkákat végzi.

A Minisztertanács a Hivatal előterjesztését elfogadta és 1955. január 1-én a Könyvtárat önálló intézeté nyilvánította.

A KÖNYVTÁR ÁLLOMÁNYA

A Könyvtár állománya becslést adatok szerint kb. 280 000 db könyv. Ebben a számban nem szerepel a duplumraktár és a feldolgozatlan könyvek állománya. Ezek száma kb. 80 000 kötetre tehető.

A feldolgozott 280 000 kötetből 65 000 kötet hivatalos statisztika, 60 000 kötet folyóirat, kb. 40 000 kötet pedig egyéb társadalomtudomány. Az állomány többi része műszaki, orvostudományi, irodalmi anyag, ezenkívül kéziratok anyag, térkép, folyóirat, hírlap.

Az állomány legértékesebb részét, az ún. hivatalos statisztikai anyagot, a Könyvtár teljesen külön raktárban tárolja. Ez az anyag felöleli az egyes országok hivatalos statisztikai kiadványait; évkönyveket, zsebkönyveket, havi-, negyedévi statisztikai közleményeket, demográfiai, ipari, kereskedelmi, valamint más szakstatisztikai kiadványokat. Ez az állomány, miután Magyarország egyetlen más könyvtárában sincs meg ilyen teljességgel, a legkeresettebb.

Az általános statisztika elméletére és módszertanára vonatkozó kiadványokban a Könyvtár ugyancsak gazdag, bár a háború és a selejtezés alkalmával az állomány jelentős károsodás érte. A hivatalos anyagban leginkább a két világháború közötti időszakból vannak hiányok, valamint a Szovjetunió és a népi demokráciák 1945 utáni statisztikai anyagánál.

A külföldi hivatalos statisztikai anyag gazdagságát mutatja, hogy például a nemzetközi kiadványok a Nemzetközi Statisztikai Intézet megalakulásától, a Népszövetség, az ENSZ jelentősebb statisztikai kiadványai mind megtalálhatók a Könyvtárban. Ugyancsak viszonylag teljesen mondhatók a nagy statisztikai multira visszatérítő északi államok (Svédország, Norvégia, Finnország, Dánia), valamint Anglia hivatalos statisztikai kiadványai. Sajnos nem mondhatjuk el ugyanezt a Szovjetunió, Franciaország és Ausztria statisztikai kiadványairól.

Könyvgyarapodás szerkesztéséről szóló szerint

Év	Kötelese-példány				Össze-sen
	Vétel	Csero	Ajtások	Kötelese-példány	
1931	80	1475	002	2025	4 701
1932	91	1548	010	2490	4 751
1933	90	1172	008	1280	3 491
1934	90	1592	312	2923	4 257
1935	181	1396	451	3340	5 308
1936	181	1288	300	3498	7 330
1937	90	1625	459	3774	8 057
1938	77	1405	052	3631	8 705
1939	83	1855	012	5000	7 650
1940	42	792	308	5790	6 052
1941	107	524	409	5507	6 007
1942	78	430	450	5008	6 035
1943	114	658	514	8800	8 082
1944	54	343	578	6022	7 497
1945	—	282	188	3032	4 102
1946	48	724	202	3104	4 073
1947	87	700	207	3804	4 807
1948	12	551	78	2343	2 984
1949	82	548	897	1138	2 645
1950	10	574	993	1893	3 470
1951	1147	807	1508	4548	8 095
1952	2924	168	840	6157	9 470
1953	1907	1055	240	9948	13 540
1954	1025	1143	823	7073	10 964
1955	1080	1180	1104	4760	8 100
1956	751	892	028	9873	12 114

Amint a könyvgyarapodási statisztikából megállapítható a Könyvtár állománya 1931-től 1956. év végéig 173 500 kötettel huszonöt év alatt csupán 82 195 kötetnyi egység volt a gyarapodás, addig 1936-tól 1956-ig 152 839 kötetnyi egység.

Gazdag a Könyvtár folyóiratokban is. Mint kötelespéldány-jogú könyvtárnak jár az összes hazai folyóirat. A statisztikai tudomány igényeinek kielégítésére pedig 450 külföldi szakfolyóirat jár a Könyvtárba.

A folyóiratok között 36 angol, 29 szovjet, 28 amerikai, 21 német demokratikus, 14 nyugat-német, 25 francia folyóirat és hírlap található.

Igen keresettek a Hivatal Könyvtárban a Szovjetunió és a népi demokratikus országok statisztikai folyóiratai: *Vesznik Sztatistiki*, a cseh *Statistický Obzor*, a lengyel *Przeegląd Statystyczny*, a *Statistische Praxis*, a Német Demokratikus Köztársaság statisztikai folyóirata, a román *Revista de Statistica*, a jugoszláv *Statisticka Revija*.

Az alapvető nemzetközi statisztikai kiadványok mellett, mint például: *Monthly Bulletin of Statistics (United Nations)*, *Population Bulletin of the Uni-*

ted Nations, Revue de l'Institut International de Statistique, minden fontosabb statisztikai folyóirat megtalálható. A fontosabb periodikák közt megtalálható a Bulletin Statistiques de l'OECE Commerce Extérieur, Bulletin Statistiques de l'OECE Statistiques Générales, Bulletin Mensuel, Economie et Statistiques Agricoles (FAO), Economic Bulletin for Europe, International Financial Statistics, International Labour Review.

A KÖNYVTÁR OLVASÓFORGALMA

Az 1955. évi működéséről szóló jelentés 20 000 olvasóról tesz említést. Ez napi átlagban kb. 60 olvasót jelent, ami — az olvasóterem jelenlegi 50 férőhelyét figyelembe véve és összehasonlítva más könyvtárak forgalmával — nem kielégítő. Az olvasók tényleges számáról azonban nem kapunk képet, mivel a Könyvtárnak beiratkozott olvasói csak 1956. óta vannak, ezelőtt beiratkozási rendszer nem volt. Minden használat minden alkalommal egy ún. „belepólyegyűjtő” töltött ki, amelynek hátlapján feltüntették a könyvigényt. Ez a belepólyegyűjtő kombinált kérdőlap szolgált a napi statisztikák elkészítésére.

A Könyvtár olvasótermét használó olvasók száma

Év	Fő
1950	2 144
1951	3 831
1952	2 574
1953	4 069
1955	20 000

Az olvasók közel 70,0 százaléka egyetemi, főiskolai hallgató és középiskolás. A használt könyvek szakok szerinti megoszlásának elemzése azt mutatja, hogy a nyilvános könyvtári funkciók ugyancsak jelentősek a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárában. E legerősebben használt szakok a statisztika és közgazdaságtudomány mellett, a „Szépirodalom”, „Élettan”, „Orvostudomány”, „Vegytan”, „Földtan”, „Növénytan”.

A könyvtár 1955-ben 6500, 1956-ban 5800 kötetet kölcsönzött. A legnagyobb kölcsönvevő maga a Statisztikai Hivatal. Mellette erősen igénybeveszi a Hivatal Könyvtárát a Magyar Tudományos Akadémia Matematikai Intézete, Közgazdaságtudományi Intézete, Állam- és Jogtudományi Intézete, Atomfizikai Kutató Intézete és Földrajztudományi Kutató-

csoportha, az egyetemek, valamint a Minisztertanács és az egyes minisztériumok: Könyvügyi Minisztérium, Külkereskedelmi Minisztérium, Honvédelmi Minisztérium, Munkaügyi Minisztérium.

Nem írt e cikk keretében a Könyvtár 1945 utáni munkájának részletes elemzése. Ennek az elvégzésére kellő történelmi távlat hiányában nem is vállalkozhatunk. Ezért a Könyvtár munkájának részletes elemzése helyett inkább csak a munka változásairól áttekintést kívánjuk itt rögzíteni.

A KÖNYVTÁRI MUNKA LEGFONTOSABB KÉRDÉSEI

Egy könyvtár egészséges működése a személyi és anyagi előfeltételek mellett a könyvfeldolgozás szakszerűségén, a kellően átgondolt és szervezettel megvalósított állománygyarapításon, megfelelő színvonalú tájékoztató munkán, megfelelő katalógus és raktári rendszeren nyugszik.

Vizsgáljuk meg, hogy ezeknek a követelményeknek mennyiben felel meg a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára.

1. Feldolgozás. A könyvtártudomány mai követelményének megfelelő könyvfeldolgozási munka 1955 előtt nem folyt a Könyvtárban. A beérkező könyveket az olvasószolgálat dolgozói egyéb munkájuk mellett dolgozták fel.

A feldolgozás 1955. év végéig 95 sajtó- és müncheni, illetve a göttingai rendszerhez hasonló szakcsoport szerint történt. Ez a szakrendszer, mely a múlt században és a XX. század első évtizedeiben egészen a Könyvtár kötelesempéldány-jogosultságáig igen jó áttekintést biztosított, az utóbbi évtizedekben szűk lett és nem tudta betölteni rendszerező szerepét. Hozzájárult ehhez az is, hogy a statisztikai tudomány fejlődése megkívánta volna új szakok létesítését, a régiak átszakozását. Ez a munka azonban elmaradt. Fokozta a feldolgozási nehézséget az is, hogy egyes szakcsoportok fogalmi ismereteire vonatkozóan semmi írásbeli utasítás nem volt. Ezért a Könyvtár 1956-ban áttért az ország nagy könyvtárjaiban, illetve a nemzetközileg használatos Egyetemes Tizedes Osztályozás rendszerének bevezetésére és a régi szakrendű elhelyezés helyett a mechanikus raktározásra.

Az új feldolgozási módszerre való áttéréssel egyidőben szükségessé vált a munkamenet ésszerűbb elhatárolása. Feladatokat szűkebb körbe rendeztünk. A raktározásról a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárában:

- a) a statisztikai csoport a magyarországi könyvtárak statisztikai adatai gyűjtését végzi és a könyveket feldolgozza;
- b) a napló, illetőleg jelzetadó csoport a könyvtárba beérkező könyv, folyóirat, brosúra stb. anyagát a feldolgozás módja szerint osztályozza, a kötelező példányokat azonosítja a Széchenyi Könyvtárból érkező katalóguscédulákkal, a könyveket naplózza és a szükséges kiadványoknak megadja a naplószámú azonos raktári jeleket;
- c) a katalógizáló csoport elvégzi a kötelesempéldány anyag katalógus céduláit a szükséges munkákat. Vétel, csere, újítók útján hirtelre vett könyvek és reklámizálás esetén címléírást készít, szájozza a könyveket, kijelöli a sokszorosítandó katalóguscédulák számát. Sokszorosítás után ezeknek a katalóguscéduláit is ellátja, beszállásra előkészíti, beszállja a katalógusokba és a katalógusokat gondozza.
- d) a sokszorosító és címleíró részleg a katalógusok címléírását stencillre írja, majd a katalóguskartókra levojnja. A könyveket címkező és raktározásra átadja.

2. Katalógusok. A Könyvtár első katalógusa 1885-ben készült el a budapesti országos kiállítás alkalmával. A statisztikai művek száma a katalógus szerint 30 000 volt. A második katalógus 1898-ban készült. Ez a címjegyzék nehezen áttekinthető cédulakatalógus volt. 1915-ben kiadta a Hivatal „A Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal Nyilvános Könyvtárának könyvjegyzékét”. Ez a könyvjegyzék csupán a hivatalos statisztikai kiadványokat tartalmazta, 26 féle szakcsoport szerinti bontásban. A szakcsoportok közül országok, illetőleg városok kiemelt címszavai találhatóak.

1919-ben megjelent a Hivatal Könyvtárának nem hivatalos statisztikai és egyéb kiadványokat tartalmazó címjegyzék 95 szakcsoport szerinti bontásban. Ebben a kötetben már néhány csoportot betűjellel további alcsoportra bontottak és itt is érvényben maradt a csoportokon belüli földrajzi bontás.

1920-ban és 1934-ben az előző címjegyzékekhez pótlózatot adott ki a Hivatal.

Az eddig megjelent nyomtatott katalógusok oldalterjedelme összesen 1862 oldal. Minden egyes kötet végén névmutató található, továbbá a később megjelent kötetek között és a köteteken belül is utalórendszer épült ki. A kötetek sajátságossága, hogy a szerző nélkül megjelent műveket igen sokszor kiemelt címszó alatt csoportosította és egymás

után sorolta fel. A kötetekben önálló szakcsoport alatt — 96 — szerepel a könyvtárban található folyóiratok címe is.

Az 1933-tól 1956-ig beszerzett hivatalos és nem hivatalos statisztikai és egyéb műveket tartalmazó anyag negyedik terjedelmű cédulákon van feldolgozva. Ennek a cédularendszernek a felépítése meg egyezik a kötetekben napvilágot látott katalógus rendszerrel. Ez a katalógus rendszer mintegy 50 000 cédulát terjedelmű cédulát foglal magában.

Az 1946-tól 1956-ig terjedő időszak nem hivatalos statisztikai tárgyú könyvállománya szabvány méretű kartonon van feldolgozva 96, illetve több 97 szakcsoport szerinti bontásban és ehhez az anyaghoz kapcsolódóan megvan a szerzők szerinti kartonkatalógus is. Az 1946 utáni nem hivatalos statisztikai tárgyú művek kartoncédulái mintegy 50 000-re tehetőek.

A raktározás a 97 szakcsoportnak megfelelően folyt 1956. január 1-ig azután áttértünk a currens folyószámszerinti raktározásra. Egyedül a hivatalos statisztikai különgyűjteményről tartottuk meg a régi — országoként történt — raktározási rendszert.

A sokféle katalógus bonyolulttá tette a feldolgozást és az olvasók tájékoztatását, ezért a Könyvtár 1956. január 1-től kezdődően áttért az Egységes Tizedes Osztályozási (ETO) rendszerű szak- és betűrendezésű katalógus bevezetésére. Ezzel kapcsolatban megkezdődött a reklámizálás, az említett katalógusok átmozdítása, az új ETO katalógusba. Ez a revíziós munka nemcsak a katalógus bevezetésére, hanem egyszerűsége miatt az állomány mennyiségi ellenőrzésére is alkalmas nyújt.

3. Könyveszerzés. Egy könyvtárnak a tudományos haladással lépést tartó fejlődését legkönnyebben a könyv- és folyóirat-beszerzésből lehet megítélni. A változatos nélkül összehalmozódott könyvanyag szétforgácsolása, eredeti rendeltetését messze elteríti a könyvtárat. Az a tudományos könyvtár, amelyik mindent gyűjt, nem gyűjtheti megfelelő intenzitással azt, ami számára a legfontosabb. Nagyjából ez volt a helyzet a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárában is.

A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára állományának összetételét, amint

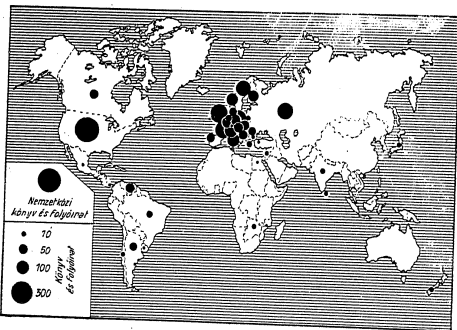

erre már utaltunk kezdetől fogva, jelentősen befolyásolták a külföldi cserekapcsolatok. Ezek keretében egészítődött ki a könyvtár statisztikai állománya. 1939 óta a külföldi csere útján beérkező könyvallomány figyelemmel kísérhető. Ezen idő alatt csere útján 24 000, ajándék útján 14 000 kötet érkezett a Könyvtárba.

National d'Etudes Economiques, Paris) és a Mezőgazdasági Minisztérium Ministère de l'Agriculture, Paris) statisztikai szerveivel alakult ki csererendszer.

A régi dem. országok között minden jelentőségi könyvtárban csererendszerben állunk. Cserkapcsolat van a Német Szociálisták Köztársaság, Ausztria, Svájc, Olaszország, Svédország, Norvégia, Finnország, Kanada, Belgium, Ceylon, Brazília, Portugália, Argentína, Panama, India, Egyiptem, Hollandia, Izrael, Új-Zéland és több más ország intézményeivel.

A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárának csererapcsolatai (1939)

Jelenleg a Könyvtár háromszáz szervevel van csererapcsolásban, így többek között az Egyesült Nemzetek Statisztikai Hivatalával (Statistical Office of the United Nations, New-York); a Nemzetközi Munkaügyi Hivatallal (International Labour Office, Geneva); az Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezettel (Nemzetközi Szervezet, Rome); a Munkaügyi Nemzetközi Szervezettel (Organisation for International Labour, Geneva); az UNESCO Könyvtárközi Szociális Intézetével (Institut International de la Bibliothèque de la Santé, Paris); a Nemzetközi Fizetések Bankjával (Bank for International Settlements, Basel) stb.

A Szovjetunió nagyobb könyvtárai közül a Központi Statisztikai Hivataléval; a Tudományos Akadémia alapkönyvtárával (Fundamentálnaja Biblioteka SZSZSR, Moszkva); valamint a Leninből a Tudományos Akadémia Könyvtárával és a Német Gazdaságkutató Intézetével (Deutsches Wirtschaftsinstitut, Berlin) tartunk állandó kapcsolatot. A Népszámlálási Hivatallal (Bureau of the Census, Washington); a Kongresszusi Könyvtárral (Library of Congress, Washington); a New-Yorki Nyilvános Könyvtárral (New-York Public Library) stb.

Nagybritanniából a Statisztikai Hivatalon kívül a Közgazdasági Egyesület Könyvtára (British Library of Political and Economic Science, London); és az Angol Királyi Statisztikai Társaság (Royal Statistical Society, London) küldi meg rendszeresen kiadványait.

Franciaországból a Statisztikai Intézet (Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques, Paris) és a Demográfiai Intézet (Institut

4. A Könyvtár tudományos munkája.

A Statisztikai Hivatal Könyvtára a felszabadulás előtt a Hivatal lapjában — a Statisztikai Szemlében — adott rendszeresen értesítést állományának gyarapodásáról. A könyvtárba beérkezett fontosabb kiadványok jegyzékét a Statisztikai Szemle 1925—1943. évfolyamai, a beérkezett folyóiratok szemléjét az 1926—1943. évi évfolyamok, a könyvtár forgalmára vonatkozó adatokat az 1929—1933, valamint az 1935—1943. évfolyamok tartalmazzák. A Szemle ismertette a beérkezett fontosabb új könyveket is. Ugyancsak a Statisztikai Szemlében számolt be a Könyvtár a fejlődését és forgalmát érintő fontosabb kérdésekről is. A felszabadulás után a Könyvtár kiszorult a Szemléből s hosszú ideig nem tájékoztató olvasóit állományának gyarapodásáról.

1955 előtt a Könyvtárnak szűkös létszámviszonyainál fogva önálló bibliográfiai kiadványai nem voltak. A Könyvtár dolgozói résztvettek a Közgazdasági Egye-

tem és a Terhivatal által szerkesztett számviteli és statisztikai bibliográfia szerkesztésében. Ez a kiadvány az 1945 utáni számviteli és statisztikai anyagot foglalja össze.

1955-től kezdve a Könyvtár szerkesztési jegyzéket készít a Könyvtárba beérkező külföldi könyvekről. A folyóiratanyagban közölt friss módszertani és tényanyagot ismertető cikkekről való tájékoztatás céljából folyóirataikkal bibliográfiát készít. A Könyvtárba járó 450 külföldi folyóirat közül 200 legfontosabb folyóirat anyagát dolgozza fel szelektív alapon. Ezek cikkeimeiről sokszorosított bibliográfiát ad ki. Ez a kiadvány az első gyors tájékoztatást van hivatva megoldani a statisztika elméleti kérdései és számaingyára iránt érdeklődő kutatók számára. A beérkezett érdeklődések és igények alapján végzi a Könyvtár a cikkek fordítását és dokumentálását. A lefordított cikkek fordítási jegyzékét készít, amit széles körben publikál.

Fontos bibliográfiai feladata a Könyvtárnak, hogy a statisztikai tudomány jeleseit munkásságát, egyben a magyar statisztika történetét segítsen megismerni. Schwartner Márton, Magda Pál, Pényes Elek, Kőrösy József, Keleti Károly és Puday László munkásságát kivéve úgy szólván még nincsenek elég mélyrehatóan felderítve a magyar statisztika fejlődésének főbb állomásai.

Ezen az úton a Könyvtár 1954-ben tette meg az első lépést. A Gorkij Könyvtár helyiségeiben kiállítást rendezett a magyar statisztika történetéről. Ezt a hasznos vállalkozást a Könyvtár a statisztika egyes kiemelkedő művelőiről készítő kiállításával és röplapbibliográfiával kívánja folytatni.

Az említett könyvtártudományi feladatok mellett még a következő tudományos témák kidolgozása folyik a Könyvtárban.

a) A történeti statisztika forrásai

A statisztikai tudománynak a hivatásos statisztikai szolgálat előtt időszakokra vonatkozó összeírások metodikája és tananyaga eddig eléggé ismeretlen volt. Történettudományunk nem hasznosította eléggé ezeket a forrásokat. Az Országos Levéltár és a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára között kialakult munka-

kapcsolat a források megismertetését és felhasználását célozza.

Az első tanulmánykötet a dícajegyzékek, a dézsmajegyzékek, az urbáriumok, az 1715—20-as összeírás, a Mária-Terézia-féle urbéri tabellák, a II. József-féle népszámlálás, az erdélyi összeírások, az 1828-as összeírás és az 1848-as városi népszámlálás ismertetését tartalmazza.

Az egyes források ismertetését az Országos Levéltár és a Központi Statisztikai Hivatal tudományos kutatói végezték el, legtöbbször olyanok, akik hivatali munkájuknál fogva évtizedek óta ismerik, tanulmányozzák az általuk ismertett forrásokat.

A most megjelent első kötet a történeti statisztika művelése terén az első lépést kívánta megtenni azért, hogy összefoglalja a legfontosabb forrásokat, ismerteti az összeírások célját, létrejöttét, tartalmát, kritikailag vizsgálja a források történeti statisztikai értékét, egyben módszertani útmutatást és példákat ad a forrásokban szereplő adatok tudományos feldolgozásához és értékeléséhez.

A továbbiak során negyedévenként megjelenő közlemények útján tájékoztatják a két intézmény kutatói a tudományt, a munka újabb eredményeiről.

b) Helytörténeti kutatások

A Központi Statisztikai Hivatal és az Országos Levéltár kutatóinak közösen megállapított kutatásai és szerkesztési módszerei alapján indultak meg a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával mindkét intézményben a „Magyarország helyiségeinek történeti lexikona” című kiadványszerzőtet kiadványainak elkészítő munkálatai.

A munkálat célja, egy teljes helytörténeti lexikon elkészítése, 1526-tól napjainkig terjedő korszak lexikális jellegű adatainak összeállítása, amely a Csánki Dezsa: „Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában” c. művével, valamint a folyamatosan levő, más még hiányzó korszak-k azonos feldolgozásával együtt hazánk teljes helytörténeti feldolgozását alkotja.

A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára az elmúlt években a hazai és kül-

földi közgazdasági irodalom beszerzése és hozzáférhetővé tételével jelentősen segítette a statisztikai tudomány fejlődését.

A Könyvtár gazdag anyagához képest azonban a forgalom még egyáltalán nem nevezhető kedvezőnek. Ahhoz, hogy a Könyvtár anyaga a különböző tudományok számára még hozzáférhetőbb legyen, tovább kell fejleszteni a könyvtári munka színvonalát. A feladat elsősorban a tájékoztató munka területén jelentkezik. Sürgős igény lép fel egy külföldi folyóiratcímle létrehozásának szükségessége, mely a legfontosabb módszertani és tényanyagról tájékoztató statisztikai tudomány munkáit. Ezzel párhuzamosan jelentkezik a dokumentáció erőteljesebb fokozásának szükségessége. Az elmúlt évben a Könyvtár sokszorosító és leolvasókészüléket szerzett be és megkezdte a mikrofilmzést. A statisztikai anyag felhasználhatósága érdekében a jövőben fokoznia kell a filmzést, hogy

így a statisztikai tényanyag, táblázatos számadatok beszakozható, csoportosítható legyen s megkíméljük a folyóiratanyagot a rongálódástól, elvesztéstől.

A könyvbeszerzés terén a magyar statisztikai irodalom teljessé tétele szükséges, a kirívó hiányok azonnali, sürgős pótlása, a külföldi statisztikai irodalom gyűjtése terén nagyobb szelekció és tudományos igény. Az olvasószolgálat és feldolgozási munka, valamint a raktár terén a rendszeres munkát biztosító állományi revízió fokozása.

A Könyvtár ez évben ünnepli 90 éves fennállását. Ez az évforduló ok az ünnepelésre, de intő kötelesség egyben arra, hogy a kilenc évtizedes könyvtár múltját méltóan örizzük, történetének tanulságait leszájazzuk s kijelöljük a követendő utat a további esztendőkre.

Ez a tanulmány is lényegében ennek a célkitűzésnek igyekezett eleget tenni.

Dr. Kovácsics József

Új általános statisztikai tankönyv a Német Demokratikus Köztársaságban*

Az elmúlt évben jelentős munkával gazdagodott a Német Demokratikus Köztársaság statisztikai szakirodalmába. Megjelent az elméleti statisztika egyetemi tankönyve, melynek szerzői Dr. Eva Hernde és Dr. Otfried Kuhn, a lipcsei Marx Károly Egyetem Statisztikai Tanácsának munkatársai. A könyv jelentőségét elsősorban az adja meg, hogy — mint azt a szerzők az előszóban megjegyzik — ez az első marxista alapon álló ilyen jellegű tankönyv Németországban. Eppen ezért a munka nem csupán a Német Demokratikus Köztársaság területén, hanem külföldön is érdeklődésre tarthat számot.

Mindemellett fontos a könyvvel a Statisztikai Szemle hasábjain foglalkozni, már csak azért is, mert — nézetünk szerint — az elmúlt években nem folyt megfelelő nemzetközi együttműködés és tudományos tapasztalatcsere a szocialista országok statisztikai szakemberei között. Ezen a helyzeten minél előbb változtat-

nunk kell, és ennek első feltétele egymás eredményeinek megismerése, értékelése és kölcsönös bírálat. Ehhez kívánunk hozzájárulni ezzel az ismeretösszeállítással.

A továbbiakban először a könyv általános értékelésével foglalkozunk, majd részletesen kitérünk egyes — az elméleti statisztika oktatása szempontjából különösen fontos — fejezetek bírálatára.

A *Statistische Praxis* című folyóirat múlt év decemberi számában bírálat jelent meg a könyvről dr. Ursula Lange tollából. E bírálatra, amelynek nagy részével egyetértünk, később még visszatérünk.

A TANKÖNYV TARTALMA ÉS FELÉPÍTÉSE
Előjáróban megállapíthatjuk, hogy a szerzők munkája elérte az előszóban körvonalazott célkitűzést, jelentősen hozzájárult a szocialista statisztika fejlődéséhez és bizonyára sok termékeny vitának veti meg az alapját. Színvonalra felette áll több általunk ismert hazai és külföldi általános statisztikai tankönyv színvonalának. Ugyanakkor nem hallgathatjuk el azt sem, hogy több kérdésben nem

értünk egyet a szerzőkkel és a könyv szerkesztői felépítését is bizonyos szempontból kifogásoljuk.

A könyv egyik fő erőnyének a statisztika alapfogalmainak (statisztikai sokaság, egység, ismérv) alapos kifejtését és következetes használatát tartjuk. Ez megadja a tárgyalás alapvonalát, és lehetőséget nyújt az elemzési módszerek logikus kifejtésére.

Didaktikai szempontból feltétlenül előnyös a könyv bő példaanyaga, a sok jó dőra. Helyes az is, hogy a tételeket alaposan megmagyarázza, bizonyítja, bár egyes helyeken a magyarázatot talán kissé feleslegesen hosszúnak, fázasztónak érezzük (például a 262—265. oldalakon az idősorok típusainak leírása).

A szerzők a statisztikát a társadalmi tömegjelenségeket vizsgáló önálló tudományként definiálják és tárgyalják. Ezt a tárgyalást a dialektikus materializmus szellemében folytatják le, és így joggal léphetnek fel azzal az igénnyel, hogy marxista tankönyvet írtak.

Kétségtelen azonban, hogy ez a feladatok egyes témáknál mélyenszántóbb fejtegetésekre is módot nyújthatott volna. A statisztikai csoportosításról tett megállapítások például — nézetünk szerint — nem merítik ki a kérdés lényegét, nincs megfelelően tisztázva a nagy számok törvényének és a normális eloszlásnak a szerepe a statisztikában. (A részletes ismertetésnél e kérdésekre még visszatérünk.) Egyes igazán jól sikerült és alaposan ismertettet részek mellett tehát bizonyos hiányérzet is marad az olvasóban. Ezt a hiányosságot azonban csak részben sikerül áthidalni a szerzőknek a könyvben bővebben (nézetünk szerint túl bővebben) található idézetekkel. Ebből a szempontból most főleg a marxizmus-leninizmus klasszikusából vett idézetekre és egyes szövegt munkák-ból vett idézetekre gondolunk.

Mintegy 130 idézet található a könyvben, ebből például 50 Leninről származik. Félreértések elkerülése végett leszögezzük: tudatában vagyunk annak, hogy Lenin és a marxizmus többi klasszikusa sok bölcs útmutatást, megszívlelendőt és többek között a statisztikát is érintő tudományos megállapítást tett. Mégis egy statisztikai tankönyvben az idézetek e sokasága már formálisnak tűnik. Itt

jegyezzük meg, hogy szükségtelennek éreztünk egy sor szakmai jellegű hivatkozást is. Így például olyan közismert tényekről mint a fű és lógy születtek aránya vagy olyan egyszerű tétel bizonyításáról, mint a számtani átlag egyes tulajdonságai, felesleges más tankönyveket citálni (vö. 144., 201., 265. old.).

Nincs módunkban e helyen részletesen taglalni a statisztika alapfogalmainak elapvetően helyes kifejtését, melyet a tankönyv második fejezete tartalmaz. Csupán egyetlen témával kívánunk foglalkozni, ami a tankönyv szerkesztésével kapcsolatos kifogásaink megértéséhez szükséges. Ez a terület a statisztikai ismérvek osztályozása.

A tankönyv az ismérvek három fajtáját különbözteti meg: dologi, területi és időbeni ismérveket. Határozottan elveti és a polgári statisztika szemléletének minősíti a dologi ismérvek további két fajtáját: a mennyiségi és minőségi ismérvek bevezetését. Szerzők véleménye szerint e megkülönböztetés azért helytelen, mert a mennyiségi és a minőségi ismérv fogalmi elhatárolása lényegében a mennyiség és minőség dialektikus egyensége elvének feladását jelentené. „Ebben az jut kifejezésre, hogy (a polgári statisztika) a jelenségektől a felszínre törekszik, ahelyett hogy mélyebbre hatolna.“ (42. old.)

Véleményünk ezzel szemben az, hogy a mennyiségi és minőségi ismérv kategóriájának elismerése a statisztikai tudományban szükséges, és elvetése csupán neheztli a tárgyalást és az áttekinthetést, bonyolultabbá teszi a szerkezetet, egyszerűen sem tartalmi, sem didaktikai szempontból nem tekinthető hasznosnak. A mennyiségi és a minőségi ismérv szétválasztása ugyanis mindenképp mód-szerint szükséges, mivel egészen más statisztikai elemzési eszközök kapcsolódnak a mennyiségi, és ismét mások a minőségi ismérv fogalmához. Így az átlag, a szóródás és az eloszlás használata csakis akkor merül fel, amikor a sokaságot valamely mennyiségi ismérv alapján vizsgáljuk. Természetesen a szocialista statisztika a jelenségek mennyiségi vizsgálatát mindig ezek minőségi tulajdonságaival szorosan összekapcsolva hajtja végre, így az átlagszámítást összeköti az osztályozással, homogén csoportok

* Hernde-Kuhn: Grundlagen der Statistik für Wirtschaftler, Berlin, 1956, Verlag: Die Wirtschaft, 512. oldal.

képzésére törekszik, ismeri és felhasználja a vizsgált sokaság természetének megfelelő tudomány (politikai gazdaságtan, üzlettan, agrárgazdaságtan stb.) tételét. Mindez azonban nem indokolja a mennyiségi és minőségi ismérv szerinti megkülönböztetés tagadását. Eppen mivel használatuk elkerülhetetlen, maga a tankönyv is kénytelen élni ezekkel, de a hivatkozás így körülményes és nehézkes.¹

Ennek előrebocsátása után áttérünk a tankönyv beosztására. A könyv 13 fejezetet ölel fel, és ezek a következők:

1. A statisztika fogalma és feladatai
2. Megfigyelés és feldolgozás
3. Csoportosítás a statisztikában
4. Középértékek és szóródási mutatók
5. Vizonyszámok
6. Statisztikai sorok
7. Korrelációs számítás
8. A statisztikai mutatószámok rendszere
9. Mérlekmódszer a népgazdasági tervezésben
10. A táblaszerkesztés és a statisztikai anyag grafikus ábrázolásának technikája
11. Statisztikai adatok elemzése
12. A statisztika szervezete a Német Demokratikus Köztársaságban
13. A statisztika története

A tankönyv ellenőrző kérdéseket és feladatokat is tartalmaz, tehát a tananyag begyakorlását is elősegíti.

A fejezetek sorrendjének tárgyalásánál azonnal feltűnik, hogy a statisztikai sorokkal foglalkozó rész tárgyalására csupán a könyv közepe felé (pontosan a 253. oldaltól kezdve) kerül sor. Ennek oka talán az lehet, hogy statisztikai sorok nem csupán abszolút számokból képezhetők, hanem viszonyszámokból, átlagokból, indexekből is, ezért ez utóbbiak tanítása megelőzi a statisztikai sorokét. Nézetünk szerint azonban a statisztikai sorok alapításai, a minőségi, területi, mennyiségi és idősorok már a statisztikai munka korábbi szakaszában keletkeznek, amikor, amikor a sokaságot a megfelelő (minőségi, területi stb.) ismérvek alapján osztályozzuk, csoportosítjuk. Ezeket az alaptípusokat tehát indokolt már a csoportosítással egyidejűleg bemutatni és a további rendszerezést éppen ennek meg-

¹ Példa: „Qualitativ ausgedrückte Variationen sachlicher Merkmale“, vagy „Merkmalsvariationen mit quantitativem Ausdruck“ (43. old.)

felelően folytatni. Így tehát, nézetünk szerint, az elméleti statisztikai tannanyag gerincét éppen az egyes sorok elemzési módszereinek kell alkotnia. Például a középértékek és a szóródás tárgyalása a mennyiségi (gyakorisági) sorok elemzése keretében tartozik, viszont az idősoroknál tárgyalandó a trendszámítás és az indexek stb.

Ezzel a megoldással kiküszöbölhető minden olyan zavaró ellenmondás, amit ennél a könyvnel is tapasztalhatunk. Így az, hogy nagyszámú statisztikai sor található a könyvben a sorokkal foglalkozó fejezet előtt. Ugyanakkor e fejezet jó részét az idősorlemzés tölti ki, tehát „Statisztikai sorok“ címszó alatt ismerkedünk meg például a mozgó átlagolással és a szezonindex-számítással.

Látható, hogy az általunk javasolt és helyesnek tartott szerkezet hasznosan és következetesen csak úgy oldható meg, ha elfogadjuk a mennyiségi és minőségi ismérv fogalmát. A „dolgi sorok“ elemzésével foglalkozó fejezet amugyis csak formális cím lenne, mert ezen belül határozottan e két témával kellene foglalkozni.

Helyes, hogy külön fejezet foglalkozik a táblaszerkesztés és az ábrázolás technikai kérdéseivel (és csakis ezzel, mert az elemzésben való alkalmazás és az egyes speciális típusok bemutatása más fejezetek feladata). Ha például lenne külön fejezet a területi sorok elemzéséről, akkor a kartogramok típusait ott kellett volna bemutatni, viszont a logaritmiikus léptékekkel ellátott grafikon jobb helyen lenne az idősorokkal foglalkozó fejezetben. Meggondolandó azonban, hogy — a sorokhoz hasonlóan — nem lett volna-e helyesebb ezt a fejezetet előbbre hozni. Hasznosnak tartjuk az elemzéssel foglalkozó 11. fejezet beiktatását is.

A könyv szerkezetével egyébként egyetértünk. Helyesnek tartjuk, hogy a megfigyeléssel és feldolgozással kapcsolatos fejezet második helyre került, és nem az elemzés után tárgyalják, mint egyes hazai szerzők. Itt említjük meg (mivel erre a fejezetre később nem térünk vissza) az adatfeldolgozás módszereinek rendkívül szemléletes és világos előadását.

Végül megemlíttük, hogy nem vagyunk meggyőződve arról, szükséges volt-e a könyvben a mérlegekkel foglalkozó 9. fe-

jezet beiktatása. Az hisszük igaza van dr. Ursula Langenak, aki erről a következőket írja: „Egy tankönyvben vagy a statisztika általános elméletével foglalkozunk, vagyis az egyes szakstatisztikákban felhasznált módszerek és mutatószámok általánosításával, vagy gazdaságstatisztikával, amely az általános népgazdasági jelentőséggel bíró területekről veszi mutatószámait, mint például a népgazdasági mérlegek, a nemzeti jövedelem stb.“² Eppen ezért a tankönyvben a mérlegekről inkább általánosságban, mint statisztikai módszerről kellett volna írni. Tudomásunk szerint az elméleti statisztikai irodalomban még nem történt kísérlet a mérlegeknek erről az oldalról történő kifejtésére.

A tankönyv beosztásának vizsgálata után áttérünk néhány fejezet részletes ismertetésére, illetve bírálatára.

CSOPORTOSÍTÁS A STATISZTIKÁBAN

A szerzők azt állítják, hogy a csoportosításnak nincs semmiféle statisztikai elmélete (89. old.). Mégis megjelölik a csoportosítás feladatát három pontban, a csoportosításnak — állítólag Lenin által kidolgozott — alapelveit négy pontban és a csoportképzés általános szabályait nyolc pontban (127—129. old.). Ezeket a feladatokat, alapelveket és szabályokat a statisztikai tudomány fogalmainak segítségével magyarázzák, vagyis a csoportosítás statisztikai elméletét fejtik ki, véleményünk szerint egészen jól.

Természetesen a csoportosítást is, mint minden statisztikai elemző tevékenységet, csakis az adott statisztikai probléma tárgyát képező jelenség természetét megvilágító tudomány vagy tudományok, elsősorban a politikai gazdaságtan vonatkozó tételeinek állandó szem előtt tartásával lehet elvégezni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy akár a csoportosításnak, akár az átlagszámításnak, korrelációs számításnak stb. statisztikai elméletét helyettesíteni lehetne a politikai gazdaságtannal, a történelmi materializmussal vagy bármilyen másossal. Ha ez így lenne,

akkor a szerzőknek nem kellett volna ezt a könyvet megírniuk.

Nem tartjuk helyesnek azt sem, hogy a csoportosítás alapelveinek szerzőségét Leninnek tulajdonítsák.³ Lenin a csoportosításnak sok ragyogó példáját szolgáltatja, és egyidejűleg bizonyos általános elveket is megfogalmazott. Ezek az alapelvek azonban — ha más fogalmazásban is — már korábban is ismeretesek voltak. A Lenin előtti polgári statisztikusok és közgazdászok is csoportosítottak, még hozzá nagyjából ugyanolyan statisztikai elméleti megfontolásból kiindulva, mint amilyenekből Lenin indult ki, de politikai gazdaságtani elméletük, társadalomszemléletük a Leninétől eltérő, illetve azzal szembenálló, polgári elmélet volt, ami megakadályozta őket abban, hogy az osztályharc szempontjából „kénes“ területeken felismerjék az összefüggések lényeges elemeit, többek között az összefüggések lényegét feltáró csoportképző ismérveket. Lenin, amikor a csoportosítás ragyogó példáját szolgáltatja, akkor elsősorban nem a statisztika, legalábbis nem a statisztika általános elmélete, hanem a politikai gazdaságtan és más társadalomtudományok számára adott újat, természetesen ugyanakkor ezek a csoportosítások a statisztika szempontjából is igen figyelemreméltóak és tanulságosak.

A szerzőkkel szembeni igazságosság megkívánja annak megjegyzését, hogy az itt általunk bírált túlzó nézet nem túlzó ered, ezek — egyes más túlzó és merev nézetekhez hasonlóan — nagymértékben elterjedtek tankönyveinkben. Mi úgy gondoljuk, hogy a szocialista statisztika fejlődése érdekében az ilyen túlzásokat a jövőben el kell kerülnünk.

A fejezet szükséges és értékes részének tartjuk a csoportosítással kapcsolatos technikai kérdések részletes tárgyalását.

A csoportosítás témakörén belül még a nálunk másodlagos csoportosításnak nevezett módszer (a könyvben: Gruppenumrechnung) tárgyalásához kívánunk hozzájárulni. Helyes, hogy a szerzők szakítottak azzal a gyakorlattal, ami abban állt, hogy egyes tankönyvek ez alatt a cím alatt csak a Lenin által „A kapitá-

² Dr. Ursula Lanne: Grundlagen der Statistik für Wirtschaftler (Rezension). Statistische Praxis. 1956. évi 12. sz.

³ Hasonló véleményt fejtett ki dr. Ursula Lange is tölcsett cikkében.

lizmus fejlődése Oroszországban" c. könyvben végzett ilyen számítás ismertették. Így az olvasónak az lehetett a benyomása, hogy ez a módszer másutt nem alkalmazható, továbbá a lenini példa számítástechnikai szempontból eléggé nehéz, oktatási célra — ebből a szempontból — nem a legalkalmasabb. A szerzők könnyen áttekinthető, egyszerű bemutató példát készítettek, és csak ezután ismertették a Lenin által végzett számítását, ami így könnyebben megérthető.

A pozitívumok mellett azonban egy negatívumot is megállapíthatunk ebben a fejezettrészen. A másodlagos csoportosításról általánosságban írta ki Lenin, hogy a módszer lényegének — helyesen — azt tekintik, ami Lenin ilyen természetű számításainak a lényege volt. A bemutató példa (és az ellenőrző kérdések között szereplő példa, amelyek nagyon hasonlít a bemutató példára!) azonban igen alkalmas arra, hogy a tanban igen alkalmas arra, hogy a tanban ismét olvassék a másodlagos csoportosítás lényegét félreérték. A bemutató példában két ország üzemai és munkásai vannak csoportosítva a munkáslétszám alapján meghatározott üzemnagyság szerint. A csoportközök nagysága azonban a két országban különböző, a csoportok tehát nem azonosak. A feladat az, hogy a termelés koncentrációjának előrehaladottságát hasonlítsuk össze a két országban. A szerzők úgy oldják meg a feladatot, hogy az összes üzemek 30 százalékát kitevő legkisebb üzemek, valamint az összes üzemek 5 százalékát kitevő legnagyobb üzemek hányadát számítják ki az összes üzemek létszáma-hoz viszonyítva mindkét országban. Ha a feladatot csak a koncentráció vizsgálata, akkor azt többféleképpen megoldhatjuk, így például szóródászámítással is, amit a csoportközök nagyságának különbözősége a két országban egyáltalán nem zavar. Lenin számításainál a probléma nem merült ki abban, hogy a csoportközök nem voltak egyformák a különböző területeken. Leninnél maga a csoportképző ismerv se volt mindenütt azonos, bár a különböző ismérvek mind ugyanazt a célt szolgálták. Így a parasztgazdaságok egyik esetben az ígásállatok száma szerint, a másik esetben a vetésterület nagysága szerint voltak csoportosítva. Mindkét csoportképző ismerv a parasztság ré-

tegeződésének, osztályozódásának vizsgálatát teszi lehetővé. Az összehasonlítás azonban csak úgy lehetséges, ha a két összehasonlítandó sokaságban sikerül a parasztságunk gazdaságilag azonos rétegeit egyformán különválasztani. Szemben a tankönyv bemutató példájával, amelyben a „legkisebb 30 százalék” és a „legnagyobb 5 százalék” a két sokaságban nem azonos nagyságú üzemek csoportját jelenti, Lenin éppen abból indul ki, hogy Oroszország különböző kormányzóságai-ban a parasztság „legszegényebb 50 százaléka” és „leggazdagabb 20 százaléka” a parasztságunk alapján véve azonos gazdasági helyzetben levő csoportját. Célnak nem a „koncentrációnak”, illetve az ő esetében a parasztság differenciálódásának különbözőségét, hanem ellenkezőleg: azonoságát kimutatni a különböző területeken. Magát az 50 és a 20 százalékot Lenin nem önkényesen, hanem a valóságos viszonyok tanulmányozása alapján — persze egy kis önkényes „kerék-téssel” — állapította meg. Ezzel szemben a tankönyv példájában a 30 és az 5 százaléok kiválasztása teljesen önkényes. A célnak ugyanúgy megfelelt volna — mondjuk — az „alsó” 45 és a „felső” 15 százalék kiválasztása is. Nem mondhatjuk, hogy két olyan országban, ahol az átlagos üzemnagyság és a koncentráció is különböző, egyaránt éppen az üzemek „legkisebb 30 százaléka” tekinthető kis-üzemnek és „legnagyobb 5 százaléka” nagyüzemnek. Sokkal inkább helyes lenne az, ha a kisüzem és nagyüzem fogalmát a két országban azonos módon definiálna — többek között — kimutatnánk azt is, hogy míg például az egyik országban az összes üzemek 30 százaléka kisüzem, 5 százaléka nagyüzem, addig a másik országban ez az arány ennyi vagy annyi százalék.

A Lenin által alkalmazott módszer lényege tehát: különböző, de hasonló tárgy jelentőségű ismérvek vagy azonos, de különböző csoportközökkel megadott ismérvek alapján azonos fajta sokaságon belül egyértelmű csoportosítás végrehajtása, aminek eredményeképpen az egyes sokaságok egymáshoz megfelelő csoport-tal egyaránt összehasonlíthatók. Ennek a módszernek alkalmazása során felmerülnek bizonyos számítástechnikai problémák, amelyeknek ismertetésére a tan-

könyv bemutató példája igen alkalmas, de a bemutató példa lényege olyan statisztikai probléma, amely máshová tartozik.

Végül nem látjuk bizonyítottat az a megállapítás, hogy a másodlagos csoportosítást különösképpen a kapitalista statisztika adatainak elemzése során kell felhasználni.

KÖZÉPÉRTÉKEK ÉS SZÓRÓDÁSI MUTATÓK

Ez a fejezet a középértékek teljes és mélyreható tárgyalását tartalmazza. Mind az átlagokból (számtani átlag, harmónikus átlag, mértani átlag, négyzetes átlag), mind pedig a helyzeti középértékekkel megismerkedhetünk benne. Nálunk is megvileendő a tankönyv következő megállapítása: „A gyakorlati statisztikai munkában ma szinte kizárólag a számtani átlagot alkalmazzák. A következő részben azonban megmutatjuk, hogy a többi említett középérték alkalmazása is észszerű és szükséges” (135. old.).

A fejezetben különösen a számtani átlagról szóló rész sikerült jól. Itt néhány igen instruktív ábrát és példát is találhatunk (145., 147. old.). Egyetértünk azzal is, hogy tárgyalják a számtani átlag olyan tulajdonságait, mint az eltérések négyzetösszegének minimuma, és ezt később szembeállítják a medián egy hasonló tulajdonságával (ott a lineáris abszolút eltérés a legkisebb). Nem tudunk azonban egyetérténi szerzőknek a harmónikus átlagról vallott felfogásával. A 150. oldalon ezt olvassuk: „A statisztikában használják egy középértéket, amely külső formájában a matematikai harmónikus átlagnak felel meg. Ezt a statisztikai középértéket ugyancsak harmónikus átlagnak nevezik. Ez azonban csupán a átlagolt számtani átlag kiszámításának egy különleges formája.” E nézet szerint tehát a statisztikában a harmónikus átlag nem „egyenrangú társa”, a számtani átlagnak, csupán egy speciális esete. Ehhez hasonló felfogással a magyar szakirodalomban is találkozhatunk.¹

A példák azonban, melyek hivatva lennének ezt a tényt alátámasztani (150—152. old.), nem meggyőzők. Itt ugyanis arról van szó, hogy viszonyszámok átlá-

golása esetén bizonyos súlyok használata harmónikus átlag, más súlyoké viszont számtani átlag alkalmazását teszi szükségessé. A helyes eredmény természetesen mindkét esetben egyezik. Nem látjuk be, hogy ez mennyiben bizonyítja a harmónikus átlag alárendelt szerepét.

A szóródás mutatószámai közül az átlagos eltérés, a négyzetes eltérés, a kvartilis eltérés, és a Gini-féle mutatószám szerepel a fejezetben, ez utóbbi talán jelentőségéhez képest túli nagy súllyal és terjedelemben.

Helyes volt már a fejezet első pontjában tisztázni a csoportátlag és az általános átlag fogalmát és felhívni a figyelmet alkalmazásának sajátosságaira. Nagy kár azonban, hogy ezek a kérdések nincsenek megfelelően összekapcsolva a nagy számok törvénye és a normáloszlás szerepel az oldalról nem kapnak megvilágítást.

E két utóbbi kérdés (a nagy számok törvénye és a normál eloszlás) nézetünk szerint a könyvben található mélyrehatóbb tárgyalást igényelt volna. Helyesen állapítják meg a szerzők a 192. oldalon: „A normális szóródás megjelöli azt a területet, amelyen belül az egyes értékek pozitív és negatív irányú eltéréseit az átlagtól matematikailag meg-alapozottan véletlennek tekinthetjük.” Ebből azonban nyilván folyik néhány következmény a statisztikai csoportosítással kapcsolatban, amellyel a könyv adós marad. Hiányoljuk továbbá a központi határeloszlás törvény (Ljapunov-tétel) tárgyalásának ismeretetését, és adja meg ugyanis a normális eloszlás bekövetkezésének feltételeit. Jó lett volna egy ábra is itt, amely bemutatja a jellegzetes harangalakú Gauss-görbét.

Jól egészíti ki a fejezetet a reprezentatív megfigyelés hibaszámításával kapcsolatos részének ismertetése. Itt mindössze két kisebb megjegyzést kívánunk tenni. A megfigyelés szervezésénél (54—55. old.) felsorolja a könyv a különböző kiválasztási eljárásokat (egyszerű véletlen, rétegzett, többlépcsős stb.). A 200—201. oldalon található formulák ezek közül csak az egyszerű véletlen mintavételre vonatkoznak, ez azonban a szövegből nem tűnik ki, és így félrevezető

¹ Péter György: Általános statisztika. Tankönyvkiadó, Budapest, 1955. 97. old.

lehet (a 202. oldal lábjegyzete csak az ismétléses és ismétlés nélküli kiválasztásra utal, ezt a kérdést nem tisztázza). Másrészt megjegyezzük, hogy a 202. oldal példája nem szerencsés. Végeredményben egy 1000 hektáros burgonya vetésterület 165 hektárjáról kellene mintát vennünk. Ezzel szemben a termésbecslésnél sokkal kisebb mintával szoktak dolgozni.

A könyvben található standard hiba képletében (201. old.) a négyzetes eltérés (jele s) a mintasokaságra vonatkozik. Nincs azonban világosan elmagyarázva, hogy ezzel tulajdonképpen az alapsokaság szóródását becsüljük, amit a társadalmi statisztikában szokásos nagy minták esetén nyugodtan megtehetünk. Sőt zavaró, hogy feltétel nélküli követelménynek tekintik az alapsokaság szóródásának ismeretét valamely régebbi megfigyelés alapján (és ezt is s -el jelöli).

Nem találkoztunk e fejezetben — sem a könyv egyéb fejezetében — a standardizálással. A szerzőknek talán az a véleményük, hogy ez speciális demográfiai kérdés, és így nem témája egy elméleti statisztikával foglalkozó könyvnek. Saját gyakorlatunk azonban — és ezt támasztják alá egyetemisták tapasztalataink is — arról győzt meg, hogy a standardizálás alkalmazási területe jóval szélesebb, mindenütt hasznosan alkalmazható, ahol átlagok összehasonlításáról, az egyes tényezők hatásainak méréséről van szó.

VISZONYSZÁMOK

Ennek a fejezetnek csak az indexekre, illetve az összetett indexekre vonatkozó részével kívánunk foglalkozni. Egyetértünk dr. Ursula Lange azon véleményével, hogy az indexszámítás — amin mi csak az ún. összetett indexek számítását értjük, az egyszerű indexeket ugyanis a viszonyszámok közé soroljuk — külön fejezetben, az egyszerű viszonyszámoktól elkülönítve helyesebb tárgyalni.

Véleményünk szerint a könyvnek ez a része sikerült a legkevésbé. Úgy találjuk, hogy már az indexek egyes fajtáinak a felsorolása és megkülönböztetése is hibás, amennyiben összekeverednek egymással azok a szempontok, amelyek szerint az indexek egyes fajtái megkülönböztethetők. Így például nem tűnik ki, hogy

egyrészt vannak különböző tartalmú, jelentésű indexek, és másrészt a tartalom, jelentés szempontjából egy meghatározott fajta indexet többféle formában lehet kiszámítani.

Valamikor az indexszámítás egyet jelentett az árindexszámítással. A polgári statisztikai könyvek, különösen a régebbiek, ezért „indexszámítás” cím alatt főképpen az árindexeket ismerték. Nem helyeseljük, hogy a szerzők bizonyos didaktikai elképzelések miatt a megkívántnál is nagyobb mértékben átvették ezt az elavult szemléletet. Így az „Aggregátindex” cím alatt a volumenindex (Mengenindex) éppen hogy csak meg van említve, az értékindex (a könyv terminológiája szerint ez a „volumenindex”) is itt szerepel, de az ár-, a volumen- és az értékindex közötti számszerű összefüggés (az ún. tényezőpróba) sem itt, sem másutt nem található meg a könyvben.

Az indexek súlyozásáról szóló részben (ami szerint például az árindexet csak a tárgyi időszak mennyiségével súlyozva helyes számítani) nézetünk szerint megegyezik és nem kellően megalapozott állítások találhatók. Itt is meg kell azonban jegyeznünk, hogy ez a nézet szintén nem a szerzőktől ered, hanem egyike azoknak a hibás álláspontoknak, amelyekre már utaltunk, és amelyek — véleményünk szerint — nem merevedhetnek a szocialista statisztika „hivatalos” álláspontjává.

Külön pontban ismerteti a könyv az ún. harmonikus indexet. Ha itt visszalépünk a harmonikus átlaghoz, az a benyomásunk támad, hogy a szerzők el akarják titkolni azt, hogy a „harmonikus index” nem más, mint az egyéni indexek súlyozott harmonikus átlaga. A súlyozott harmonikus átlagra korábban nem közölték olyan formájú képletet, ami ezt a felismerést itt meglágyítja. Csak az aggregátindex átalakításaként mutatják be a harmonikus indexet.

Meglepő, hogy míg az aggregátformával azonos eredményhez vezető harmonikus átlagformát (ha nem is kielégítő módon) külön pontban tárgyalják a szerzők, addig az aggregátformával azonos eredményhez vezető szimultán átlagforma egyáltalán nem szerepel a tankönyvben.

Ezzel szemben találunk egy külön pontot „aritmetikai index” címmel, ami a $\bar{p}$ -egyéni indexeknek q_i adatokkal súlyozott számtani átlaga, és így nem vezethető vissza az árindex általánosan használt aggregátformájára. Nem tagadjuk ennek az indexnek a létjogosultságát, de feltétlenül meg kellett volna mondani, hogy alkalmazása csak homogén árucsoport árváltozásának vizsgálatánál indokolt, amikor a q_i adatok összeadhatók. Az a különös megállapítást is olvashatjuk itt, hogy ez a bizonyos „aritmetikai index” szigorúan véve nem index, hanem (?) az egyéni indexek súlyozott számtani átlaga. De hiszen az indexszámításnak egyik legsajátosabb alapfogolata éppen az, hogy az összesítő index az egyéni indexeknek valamiféle átlaga.

A láncindexszel foglalkozó pont helyét nem találjuk jónak. Helyesebb lenne a több időszak adatai alapján számított indexek (indexsorok) tárgyítását külön választani a csupán két időszakot összehasonlító indexektől. Hiányoljuk a változó súlyokkal számított láncindexek ismertetése mellett az indexsorok számításának legalább egy-két fontosabb többleti változatának ismertetését is.

A „változó állományú index” című pontban megtaláljuk annak a három indexnek az ismertetését, amelyeket mi változó állományú, változatlan állományú és aránytelődési vagy összetétel-indexnek nevezünk. Ezekkel az elnevezésekkel a német irodalomban is találkozunk.⁶ Nem értjük, hogy a szerzők miért csak az egyiket tartották meg ezek közül. Ha a „változatlan állományú index” elnevezést nem találják jónak (ez önmagában érthető lenne), és nem is alkalmazzák, akkor a „változó állományú index” elnevezés is elvesztéi értelmét, különösen akkor, ha ez mindhárom index közös nevéként szerepel. Ama megállapítás helyett, hogy a változó állományú indexből az összetételváltozás hatását kiküszöbölve az aggregátindexhez jutunk, helyesebb lenne azt mondani, hogy a változatlan állományú index kiszámítható —

többek között — aggregátformában is. Ugyancsak fontos lenne a változatlan állományú indexnek átlagformában történő kiszámítását is ismertetni. Egyébként a változó állományú és vele kapcsolatos indexek számításának magyarázatát — véleményünk szerint — célszerű a standardizálás elméletére építeni. Ez is alátámasztja azt a korábbi megállapításunkat, hogy a standardizálás módszerének feltétlenül helyet kell biztosítani az általános statisztikai tankönyvben.

Az összefoglaló részben (245. o.) végeredményben a szerzők háromféle indexet különböztetnek meg: aggregát-, változó állományú- és aritmetikai indexet. Mi ezzel szemben sokkal jobbnak tartjuk az indexek következő két csoportba való sorolását:

I. Árindex, volumenindex, értékindex, II. Változó állományú-, változatlan állományú- és összetételindex.

Ugyanakkor kiszámítási forma szerint megkülönböztetünk: I. aggregát, 2. számtani átlag és 3. harmonikus átlagformában történő indexszámítást.

Még egy megállapítást kívánunk tenni az indexekkel kapcsolatban. A 244. oldalon azt olvassuk, hogy a változó állományú index az átlagok változását, az aritmetikai index pedig a változások átlagát mutatja. Helyesebbnek találnánk, ha a változó állományú és a változatlan állományú indexet állítanánk ilyen módon szembe egymással, mint olyan indexeket, amelyek között szoros kapcsolat van. Ehhez persze szükséges lenne — mint már ezt említettük — a változatlan állományú index átlagformában történő kiszámításának az ismertetése is. Megjegyezzük, hogy az ún. aritmetikai indexről is kimutatható, hogy az egy bizonyos fajta változatlan állományú index. Ha ugyanis az átlag-

árát nem a $\frac{\sum qp}{\sum q}$ képlet szerinti szám-

tani átlagnak, hanem a $\frac{\sum qp}{\sum \frac{1}{p}}$ képlet

szerinti harmonikus átlagnak fogjuk fel, és ennek alapján standardizálunk, vagyis nem a q mennyiségi arányok, hanem a q értékarányok változásának hatását küszö-

⁶ „Index mit variabler Zusammensetzung (Struktur)”, illetve „Index mit fester Zusammensetzung (Struktur)”.

bőljük ki, akkor a változatlan állományú index:

$$\frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_0 p_1} : \frac{\sum q_1 p_1}{\sum q_1 p_0} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}$$

vagyis az eredmény az „aritmetikai index”. Ha a szerzők erre gondoltak (de ennek a könyvben nincs nyoma), akkor a könyvben szereplő szembeállítás elfogadható.⁸

STATISZTIKAI SOROK

Mint már említettük, e fejezet csaknem kizárólag az idősorok elemzésével foglalkozik. Ezt a tárgykört a tankönyv a téma fontosságának megfelelő részletességgel tárgyalja. Ismerteti az idősorok különböző típusait, az itt előforduló átlagokat, majd áttér a trendszámításra, és bemutatja a trendvonal számítását a mozgó átlagok és az analitikus módszer (legkisebb négyzetek) segítségével. A fejezet befejező része a szezonindex-számításról, valamint az interpolációról és extrapolációról szól.

A mozgó átlagok módszerével kapcsolatban szeretnénk rámutatni a 270. oldalon levő ábrához fűzött magyarázat gyengeségeire. Nincs megtelelően indokolva, hogy miért éppen a négytagú mozgó átlag egyenlítő jól ki a hullámzást, szemben a három és az öttagú átlaggal. Ez nézetünk szerint azzal függ össze, hogy az eredeti sorban egy négy éves ritmus érvényesül (lásd a 266. oldalon levő ábrát), aminek a szóbanforgó időszakban nyilván időjárásai okai voltak. Ha az idő-sorban idényszerű hullámzás vagy más ciklus érvényesül, akkor úgy kell megválasztanunk a mozgó átlag tagjainak számát, hogy az a ciklust éppen átfogja, vagy annak egész számú többszöröse legyen.

KORRELÁCIÓSZÁMÍTÁS

E fejezet beillesztése az anyagba nézetünk szerint helyes és szükséges. Az ismervek közötti kapcsolatok elemzésének egyik leghatékonyabb statisztikai eszköze éppen a korrelációs számítás.

⁸ Az indexekkel kapcsolatban az előbbiekben kifejtett gondolataink részletesen megtalálhatók Köves Pál: Statisztikai indexek c. könyvében (Közgazdasági és Jogi Könyvtár, Budapest, 1956).

Két megjegyzést kívánunk azonban tenni a korrelációs számításával foglalkozó fejezethez. E fejezet kizárólag a kapcsolat szorosságának mérőszámát, a korrelációs együtthatót tárgyalja. Nézetünk szerint a vizsgált kapcsolat leírásának leg-
alább annyira fontos eszköze a regressziós függvény is. Vagyunk egy egyszerű esetet: tételezzük fel, hogy a cukorforgalmazás (Y) és a jövedelem (X) közötti kapcsolatot valamely $Y = a + bX$ regressziós egyenessel tudjuk kifejezni (lineáris kapcsolat). Ebben az esetben a b regressziós együttható felvilágosítást ad arra nézve, hogy egységnyi jövedelem-változás esetén, kb. mekkora fogyasztás-emelkedésre (vagy csökkenésre) számíthatunk. Ezért a népgazdasági tervezésnél is hasznos módszerrel van szó. Természetesen a regresszió vizsgálata nem nélkülözheti a korrelációs együtthatót, mert ha ez utóbbi igen laza kapcsolatot jelez, úgy a regressziós együttható használata félrevezető lehet.

A regressziós függvény tárgyalása a tankönyvben azért sem ütközött volna nehézségbe, mert a legkisebb négyzetek módszerének alkalmazása előzőleg a trendszámításnál már szerepelt.

Másik megjegyzésünk a következő: a korrelációs együttható képlete (306. oldal):

$$r = \frac{\sum a b}{\sqrt{\sum a^2 \sum b^2}}$$

Azt hisszük, hogy a és b helyett jobb lett volna más jelölést bevezetni, mivel a középértékekről szóló fejezetben a a mennyiségi ismervény egyes értékeit jelentti, itt pedig az átlagot való eltéréseket.

Összefoglalva úgy gondoljuk, hogy a szerzők nehéz feladatra vállalkoztak, munkájuk hasznos és eredményes volt. Ismertetésünkben természetesen főképpen az általunk vitatott részletekre térünk ki, abból a meggyőződésből kiindulva, hogy a leghelyesebb álláspont éppen a szembenálló nézetek kifejtése útján alakul ki.

Köves Pál
Pármiczky Gábor

A termelékenység és az átlagkeresetek alakulása az állami iparban

1957. első négy hónapjában gazdasági sikereinket, de egyben gazdasági nehézségeinket is elég jól jellemezte az iparban a termelékenység és az átlagbérék alakulása. E kérdéssel az utóbbi időben több alkalommal foglalkozott a sajtó is. Az ismertetések általában azt hangsúlyozták, hogy az első negyedév folyamán az egy évvel korábbi szinthez képest a termelékenység számottevő csökkenésével szemben az átlagkeresetek jelentősen emelkedtek.

Hiba volna azonban, ha az ipar, de az egész népgazdaság termelővékenysége e két fő mutatójának értékelésénél megelégednénk azzal, hogy a következtetéseket csupán néhány összevont, leegyszerűsített, rövid időszakra vonatkozó mutató alapján vonnánk le. Az alábbiakban megkíséreljük több oldalról is hosszabb időszakot tekintve megvizsgálni a termelékenység és az átlagkereset alakulását.

Az állami iparban az egy, ötre jutó vállalati teljes termelés és az ipari munkások átlagos havi keresete 1957 első négy hónapjában a múlt év azonos időszakához képest a következőképpen alakult:

Időszak	Egy főre, egy napra jutó vállalati teljes termelés	Ipari munkások átlagos napi keresete
1957. január	75	128
február	94	134
március	89	128
1957. I. negyedév	86	130
április	95	123

A fenti adatok szerint az első negyedévben a múlt év azonos időszakához képest a termelékenység 14 százalékos csökkenésével szemben az átlagkeresetek 30 százalékkal emelkedtek. A termelékenység és az átlagkereset ilyen nagymértékben eltérő irányú alakulása kétségtelenül rendkívül egészségtelen. Lényegében ez azt jelenti, hogy a kifizetett bérek nem álltak arányban az elvégzett munka eredményével, és ez jelentős feszültséget eredményezett a vásárlóerő és a rendelkezésre álló árualap között. Annak ma-

gyarázata, hogy ez a feszültség nem okozhatott nagyobb károkat — elsősorban inflációt —, főleg abban keresendő, hogy a kiesző termelést, áruálapot, ideiglenesen külföldi segélyekkel, hitelekkel, készleteink csökkentésével és a beruházások leállításával, lassításával sikerült pótolni. Világos azonban, hogy ez az út sokáig nem járható. Nem lehet a megnövekedett vásárlóerőt, az életszínvonal emelkedését tartósan passzív külkereskedelmi mérleggel és a beruházások jelenlegi rendkívül alacsony színvonalával biztosítani, arról nem is beszélve, hogy további külföldi segélyekre sem igen számíthatunk a jövőben.

Az 1957. első negyedév gazdasági helyzetének megítélésakor elsősorban abból kell kiindulnunk, hogy a múlt év végén még lényegében alig folyt termelés, rendkívül mértékben meglazult a munka- és bértégyelem. Jól szemlélteti ezt a termelés és a bérálap alakulása az állami iparban:

Időszak	Vállalati teljes termelés	Munkások és alkalmazottak bérálapja
1956. szeptember	100	100
október	71	110
november	18	106
december	31	88

1956 decemberében már megindult a fejlődés, és az 1957. január az ipar területén is az erőteljes normalizálódás időszakává vált. Ha a januári eredményeket az előző hónapoz, 1956 decemberéhez viszonyítjuk, a fejlődés igen gyorsotemű: a termelés megkészszerződésével szemben a bérálap növekedése csupán 27 százalékal.

A fejlődés az első negyedévben hónapról hónapra tovább folyt. Míg januárban a múlt év azonos időszakához viszonyítva a termelékenység 25 százalékkal volt kisebb, az átlagkereset 28 százalékkal volt nagyobb, márciusban a termelékenység már csak 11 százalékkal maradt alatta az egy évvel korábbi szintnek, az átlagkeresetek pedig az egy évvel azelőttihez ké-

pest 28 százalékkal voltak magasabbak. Az év első négy hónapjának fejlődését mutatják a következő adatok:

Időszak	Egy főre egy napra jutó vállalati teljes termelés	Ipari munkások átlagos napi keresete
1957. január	100	100
február	118	102
március	125	99
április	132	100

1957. első négy hónapjában tehát a termelési képesség és az átlagkeresetek közötti feszültség hónapról hónapra csökkent. E fejlődés mellett mind a termelési képesség, mind pedig az átlagkereset mutatóját számos olyan tényező befolyásolta, amelyek viszonylag rövid idő alatt kiküszöbölhetők, illetőleg a következő hónapokban már nem, vagy csak kis mértékben érzékelik majd hatásukat.

A negyedév folyamán elsősorban január, de még február hónapban is a gyárparban nem volt normális a késztermékek gyártásának aránya. Különösen január hónapban még több területen — szén, energia és egyes anyagok hiányában, valamint annak következtében, hogy az előző hónapokban elhanyagolták a karbantartási munkákat — elsősorban az üzemszerű gyártás előkészítése, a termelés megszervezése volt a jellemző, a vállalat fő profilját képező termékek gyártása csak január végén, februárban kezdődhetett meg. Gátolta a termelés normalizálódását az is, hogy különösen a kohó- és gépipari vállalatok az időszerűségük miatt nem voltak kellően termelési szerződéssel, megrendelésekkel ellátva, gyártás közben állították le több olyan gép és technológiai berendezés előállítását, amelyek beruházását időközben elhalasztották. Mindez jelentős termelési kiesést és így a termelési képesség csökkentését eredményezte.

Ugyancsak csökkentette a termelési képesség mutatóját az, hogy nagy volt az 50 százalékos fizetéssel szabadságoltak aránya. Ezek állományban maradtak, de termelési tevékenységüket nem végezték, és így természetesen csökkentették az egy munkásra jutó termelést. Hasonlóképpen csökkentően hatott a termelési képességre

az, hogy a létszám-nyilvántartásban január, de február hónapban is, még szerepeltek az elbocsátott munkások is, valamint olyan dolgozók, akiknek hollétéről a vállalatoknak még nem volt tudomásuk. E tényezők bár nagymértékben csökkentették a termelési képesség első negyedévi számszerű mutatóját, a következő időszakban már nem érzékelik hatásukat.

Az egy munkásra jutó teljesítményt csökkentette az is, hogy 1957. első negyedévben alacsony volt a darabárban teljesített órák aránya. A darabárban e nagymértékű csökkenése természetesen nem helyes, bár nem vitás, hogy helytelen volt a múltban a darabárban erőszakolt kiterjesztése olyan területekre, ahol ez a minőség, az önköltség romlását eredményezte. Hasonlóan nem feltétlenül negatívan értékelhetjük azt is, hogy több területen megszüntették az ún. többgépes rendszert. Így például a textiliparban 12—14 géppel szemben ma csak négy gépen dolgoznak. E tényezők termelési képességnövelő hatását a jövőben is csak korlátozott mértékben, észszerű határok között kell alkalmaznunk, arra vigyázva, hogy azok ne eredményezzék a minőség, illetve az önköltség romlását.

Néhány szó az átlagkeresetek alakulásáról. Az átlagkeresetek januári növekedését nem lehet csupán a laza bér- és normafegyelemmel indokolni. Kormányrendelet értelmében 1957. január 1-től 8—15 százalékos béremelés kellett végrehajtani az iparban. Az ipari munkások átlagkeresete márciusban a múlt év szeptemberi szintet 19. áprilisban 17 százalékkal — figyelmen kívül hagyva a bányászoknak a múlt év szeptemberben kifejezett „hűségpénzt” — haladta meg.

Az átlagkeresetek emelkedése tehát elsősorban a központilag előirányzott fizetésemelések eredménye. Befolyásolta az átlagkeresetek alakulását a negyedév folyamán a bérfegyelem bizonyos lazulása is, amely elsősorban januárban volt jellemző. Az adatok azt mutatják, hogy a bérfegyelem az első negyedévben hónapról hónapra erősödött. Növelte az átlagkeresetek nagyságát az is, hogy a negyedév folyamán jelentős bűszkerü felmondási járandóságot fizettek ki, amit csak némileg ellensúlyozott a rendkívüli szabadságon levők 50 százalékos fizetése.

Az átlagkeresetek növekedése végeredményben nem múlta nagyobb mértékben felül a törvényesen biztosított fizetésemelést, a feszültség amiótt keletkezett, hogy a béremelés olyan időpontban történt, amit egy kéthónapos termelési kiesés és egy három milliárd forintos anyagi kár előzött meg. A feszültség növeléséhez hozzájárult az is, sőt sok tekintetben annak alapvető oka volt az, hogy az 1956 előtti hat évben sem a termelési képesség sem pedig a realbér alakulása nem volt kielégítő, különösen kedvezőtlen volt a termelési képesség és a realbér viszonyának alakulása.

Elismert közgazdasági törvény az, hogy az életszínvonal növekedése tartósan nem haladhatja meg a termelési képesség alakulását. E törvényszerűség érvényesüléséért mozgósítjuk most a népgazdaságot. De igaz az is, hogy a termelési képesség növelésével párhuzamosan — ha viszonylag kisebb mértékben — emelkednie kell az életszínvonalnak is. Az 1957 januári béremelés jelentős lépést tett a termelési képesség és keresetek közötti évek óta ki-

alakult feszültség enyhítésére, de a történelmi körülmények olyanok voltak, hogy ezzel egy másik feszültséget idézett elő.

Termelőberendezéseink azonban teljes egészében sérletlenek, gazdasági lehetőségeink adottak, és így az egészséges kibontakozás minden feltétele biztosítva van. A kibontakozás lehetőségét reálisabbá teszi az, hogy a fejlődés további irányáról, a népgazdaság szerkezetéről, beruházási és külkereskedelmi politikáinkról, a gazdasági vezetés hatékonyabb módszereiről az utóbbi időben kormányzatunk a szakemberek széles körének bevonásával részletes programot dolgoz ki, mely adott lehetőségeinket, hazai sajátosságainkat maximálisan igyekszik majd felhasználni.

A további egészséges fejlődés lehetőségeire utalnak azok az eredmények is, amelyek a gazdasági élet minden területén és így az ipari termelésben is jellemzők az 1956. október—november óta eltelt időszakok.

Nyilas András

A Központi Statisztikai Hivatal Ipari és Építőipari Metodikai Bizottságának ülése

A Metodikai Bizottság május 6-án tartotta második ülését, és azon az alábbi kérdéseket vitatta meg:

I. A termelési árindexek számítása a termelési index meghatározásához;

II. Áttérés az ipari termelés új indexére.

A következőkben ismertettük az előterjesztés lényegét és a vita során felmerült néhány gondolatot, majd a Bizottság állásfoglalását.

I. Termelési árindexek számítása a termelési index meghatározásához.

Az előterjesztés szerint a termelési volumen mérésénél az árváltozások kiküszöbölésének eddig használt módszere helyett (változatlan ár) célszerű lenne vizsgálat tárgyává tenni az árindexek alkalmazásának bevezetését, mert a változatlan árnak sok hibája van, és alkalmazása jelentős munkafülböletet jelent.

1 A javaslatot és a Központi Statisztikai Hivatal Kollégiumának határozatát lásd a 429—446. oldalon.

Az árindexek számítását a következőképpen javasolja.

Iparágancsként (vagy iparcsoportonként) ki kell jelölni azokat a cikkeket (gyártmánycsoportokat), amelyek az árindexek számításánál az iparágat (iparcsoportot) képviselik. Minden cikkre (gyártmánycsoportra) vonatkozólag meg kell határozni azt a konkrét gyártmányt, amely a cikket (gyártmánycsoportot) képviseli. A konkrét gyártmányok árai alapján — az árváltozások időpontjának figyelembe vételével — történik az egyes árviszony-számok megállapítása. Az árindex az egyedi árviszony-számok mérlegelésével készül.

A cikkek és konkrét gyártmányok kijelölésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy az árképzés — árszabályozás — rendszere alapján, a különböző gyártmányok áralakulása között milyen korreláció várható, és szükséges az egyedi gyártmányok árváltozásának szóródását is ellenőrizni.

Az árindex számításánál az egyes árviszonyszámok mérlegelési súlyát a „cikkenkénti” termelési érték szolgálja.

A Bizottság az előterjesztésben foglaltakkal egyetértett.

A hozzászólók a következőkkel egészítették ki az előterjesztést.

a) A termelési volumen árindexszel való deflálás alapján történő kiszámításánál a könyvelés által kimutatott folyóáras termelési érték alapján történne a számítás. Tekintettel arra, hogy az utóbbi időben a folyóáras termelési érték mutatójának jelentősége csökkent, szükséges ezen mutatót külön kritika tárgyává tenni. A mérlegbeszámolóban jelenleg ugyanis nincsen olyan melléklet, amelyen a folyóáras termelési értékként kimutatott összeget tételeken le kellene vezetni.

Célszerű lenne, ha a Központi Statisztikai Hivatal Ipari és Beruházási főosztálya a Pénzügyminisztériummal egyetértésben részletesen szabályozná a folyóáras termelési érték mutatójának kiszámítását.

b) A könyvelés által kimutatott termelési érték kiszámítása közvetett módon (értékesítés és készletváltozás alapján) történik. Ha ez — a lényegében értékesítés alapján számított — adat elfogadható termelési értéként, akkor megfontolandó, hogy nem lenne-e helyes a Pénzügyminisztériummal való megállapodás alapján a könyvelés analitikus nyilvántartásait úgy megszervezni, hogy az értékesítési számlákból lehessen számitani az árindexet. Ennek a módszernek hátránya az lenne, hogy az árváltozás az értékesítésre vonatkozna, előnye viszont, hogy a minőségi árváltozásokat is tekintetbe venné.

c) Az új gyártmányok, egyedi termékek és szolgáltatások volumenének vizsgálatánál eddig is kompromisszum érvényesült. Az árváltozások kiküszöbölése árindexszel sem közelíthető meg, holott itt általában arányosulás várható, különösen most, amikor a nyereség növekedésének fokozottabb jelentősége van mint a múltban volt. Célszerű lenne megvizsgálni, hogy e termékeknel és a szolgáltatásoknál — a volumenmérés szempontjából — nem lehetne-e a bázis- és a beszámolási időszak nyereséghányada közötti különbségetből az árváltozásokra következtetni.

Vita alakult ki két kérdéssel kapcsolatban:

1. A Bizottság egyes tagjainak véleménye szerint a reprezentáció alapján számított árindexben szubjektív megfontolások érvényesülhetnek.

Lukács Ottó szerint, mivel nem a vállalatok, hanem a Központi Statisztikai Hivatal jelöli ki azokat a gyártmányokat, amelyeknek árváltozásait az index kiszámításához jelenteni kell, nem érvényesülhet a reprezentációban szubjektívítés. Annak érdekében, hogy az arányok változása következtében a reprezentáción alapuló számítás ne okozzon torzítást — amennyiben az egyedi gyártmányok árváltozásainak szóródása ezt szükségessé teszi —, a kijelölt gyártmányok körét bővíteni kell.

Csepinszky Andor hozzászólásában a reprezentáció alkalmazása mellett foglalt állást. Kifejtette, hogy a reprezentációs módszer alkalmazása az egész világon egyre jobban terjed költségkímélő jellege miatt.

2. Vitatott kérdés volt, hogy helyese-e jelenlegi árrendszerünk mellett árindexet számítani.

Gadó Ottó egyetért azzal, hogy kísérletek folyjanak, de jelen időpontban — a minőségi engedmények, reláció szerinti árak, fuvarparitások, valamint az 1958. évre tervezett termelői árrendezés miatt — a volumennek árindexek alapján történő számítását nem tartja célszerűnek. Véleménye szerint az árindexek alapján történő volumenszámításra csak akkor lehet áttérni, ha már az új árakon számított tényezők rendelkezésre állnak.

Csepinszky Andor szerint az árrendezés még indokoltabb teszi a volumennek árindexek alapján történő számítását. Az árrendezés következtében az arányok eltolódnak, és ennek folytán a változatlan ár rögzített arányai alapján történő mérlegelés nem lesz már megfelelő, és megítésvető eredményre vezet.

A Bizottság elnöke rámutatott arra, hogy a változatlan árak teljes elhagyására csak később, az árindexszámítás rendszerének megfelelő kialakítása után kerülhet sor.

A Bizottság a vitatott témával kapcsolatban az alábbi állásfoglalást alakította ki.

Az Ipari és Beruházási főosztály — az előterjesztés alapján — 1949. évi vizsgálatára készítse el a forgalmi adó nélküli termelői árak árindexeit. A számítások eredményei alapján — attól függően, hogy a számításokkal kapcsolatos problémák a gyakorlatban milyen megoldást nyerne — fogja a Bizottság az árindexek alapján történő volumenszámítással kapcsolatos végleges állásfoglalását kialakítani.

II. Áttérés az ipari termelés új indexére.

A kérdéssel kapcsolatban széleskörű vita alakult ki. Az elhangzott javaslatokat és észrevételeket a Központi Statisztikai Hivatal Kollégiuma elé terjesztett javaslat elkészítésénél az Ipari és Beruházási főosztály figyelembe vette. Az előterjesztést és a Bizottság állásfoglalását — amit a Hivatal Kollégiuma határozattal emelt — a 429–444. oldalon közöljük. Ezért itt csak az ipari termelés új indexének számítására vonatkozó néhány hozzászólást ismertettünk.

A vita során Olló Lajos kiemelte, hogy a nettó termelés kiszámításánál elméletileg nem azonos, ha a teljes termelésből vonjuk le az anyagköltségeket és az amortizációt, vagy ha a termelés számba-

vétele anyagköltség és amortizáció nélküli árakon történik. Az előző esetben ugyanis az anyagfelhasználás terén elért megtakarítás mint a termelési volumen növekedése jelentkezik, az utóbbi esetben viszont nem befolyásolja a volumet. Véleménye szerint az előbbi módszer a helyes, mert abban kifejezésre jut a nemzeti jövedelem anyagmegtakarítás folytán elért növekedése (bár nem ott jelentkezik, ahol megtermelték, hanem ott, ahol megtakarították).

Vita alakult ki azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a termékek egyedi dinamikus viszonyainak nettó termelési érték alapján történő mérlegelése a nettó vagy a bruttó termelés indexét közelíti-e meg.

Cukor György szerint a természetes mértékegységben kifejezett termékek a holt munkát is magukban foglalják, tehát az ezek változását kifejező viszonyszámok átlaga — bár súlyozása a nettó termelési érték alapján történik — valószínű, hogy inkább a bruttó indexet közelíti meg.

Fülöp Sándor viszont kifejtette, hogy mivel a súlyozás az egyes termékek nettó értékének aránya alapján történik, az így számított index a nettó termelés indexét fogja megközelíteni.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének statisztikai tevékenysége

A nemzetközi statisztikai adatok iránti fokozott érdeklődés következtében hazánkban is egyre többen veszik kézbe az Egyesült Nemzetek Szervezete által kiadott statisztikai anyagokat. Különösen sokan keresik az ENSZ Statisztikai Évkönyvét,¹ az ENSZ Demográfiai Évkönyvét,² valamint az ENSZ Havi Statisztikai Közleményeit.³ Az érdeklődés természetesen kiterjed az ENSZ különböző szervei által kiadott módszertani útmutatókra és kézikönyvekre is.

Úgy véljük, helyes, ha az érdeklődés kielégítésének elősegítésére a következőkben megkísérelünk áttekintést adni az ENSZ keretében folyó nagyszabású

statisztikai munkáról, a főbb szervezeti kérdésekről, a fontosabb kiadványokról, valamint hazánk részéről az ENSZ által szervezett nemzetközi statisztikai együttműködésben.

Először az ENSZ szervezeti felépítésével s a statisztikai szempontból fontos szervek kapcsolatával kell megismerkednünk.

I. A SZERVEZETI FELÉPÍTÉS

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének legfontosabb szerve a közgyűlés. A közgyűlés munkáját különböző választott tanácsok (például a Biztonsági Tanács, Gyámügyi Tanács) segítik elő, amelyek a nemzetközi élet egy-egy területén hivatottak szerepet játszani.

Statisztikai szempontból a Gazdasági és Szociális Tanács működése, valamint az

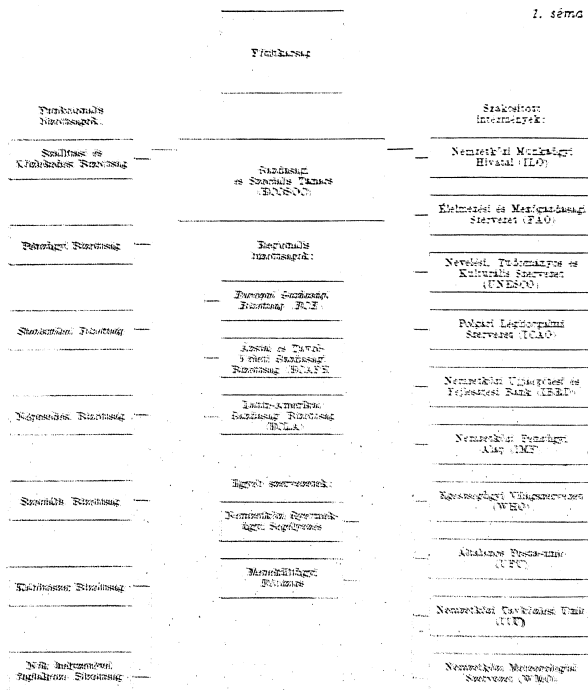
¹ Statistical Yearbook of the United Nations.
² Demographic Yearbook of the United Nations.
³ Monthly Bulletin of Statistics, United Nations.

ENSZ. Főtitkárságnak a tevékenységét tartó számot érdeklődésre. A Gazdasági és Szociális Tanács feladatait az ENSZ alapdokumentum igen széles körre kiterjedően határozza meg. Sokrétű felad-

tainak megoldásában a Gazdasági és Szociális Tanács funkcionális és regionális bizottságokra, valamint a szakosított intézményekre támaszkodik. (Lásd az 1. sz. sémát.)

1. séma

1. A funkcionális bizottságok feladatrendszerében a Nemzetközi Bizottság, a regionális bizottságok, elsősorban az Európai Gazdasági Bizottság (EGB), a Főtitkárság és a szakosított intézmények kapcsolata. A funkcionális bizottságok közül statisztikai szempontból megemlíthető a Nemzetközi Bizottság (Statistical Commis-

sion) a legfontosabb. Ez a bizottság — amelynek tevékenységét a továbbiakban részletesebben is ismertetni fogjuk — elvileg irányítja, koordinálja a világszervezet statisztikai munkáját, statisztikai kérdésekben tanácsot ad az ENSZ többi szerveinek, előmozdítja a statisztika fejlődését az egyes országokban stb. A többi funkcionális bizottság tevékenysége statisztikai szempontból kevésbé fontos, kivéve a Népességi Bizottságét, amely a demográfusok számára tart érdeklődésre számot.

b) A regionális bizottságok közül Magyarország szempontjából az Európai Gazdasági Bizottság (Economic Commission for Europe) tevékenysége jelentős.

Az Európai Gazdasági Bizottság Genfben, a Nemzetek Palotájában (a Népszövetség volt épületében) székel, titkársága tulajdonképpen az ENSZ titkársága Közgazdasági Főosztályának a részét képezi. Magyarország tagja az Európai Gazdasági Bizottságnak, legtöbb szervében delegációk küldésével, adatközlésekkel stb. aktívan közreműködik.

Az Európai Gazdasági Bizottság keretében három síkon folyik statisztikai tevékenység: 1. az Európai Statisztikusok Értekezlete plenáris ülésein, munkacsoportjaiban és szakértői bizottságaiban; 2. az EGB albizottságaiban; 3. az EGB kutató és tervező részlege statisztikai osztályán.

1. Az ENSZ korábban említett Statisztikai Bizottsága javaslatára az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsa határozatot hozott regionális, európai statisztikai értekezletek szervezéséről, hogy „elősegítse és megkönnyítse az európai kormányok statisztikai szervei képviselői közötti megbeszéléseket statisztikai kérdésekben”, valamint, hogy „megkönnyítse a Statisztikai Bizottság határozatainak végrehajtását” az európai országokban. E határozatnak megfelelően hívta életre közösen a Statisztikai Bizottság és az Európai Gazdasági Bizottság az európai statisztikusok regionális szervezetét, az Európai Statisztikusok Értekezletét (Conference of European Statisticians). Az Európai Statisztikusok értekezlete, amely az európai statisztikai hivatalok képviselőit tömöríti, 1953-ig kétevenként, 1954

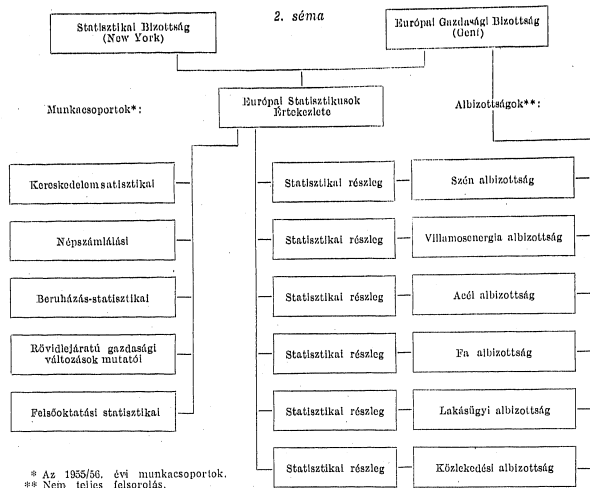
óta pedig évente tartja plenáris üléseit. A plenáris ülések elsősorban a közös munka eredményeinek általános megvitatásával és a következő időszak munkaprogramjának kialakításával foglalkoznak. A plenáris ülések döntenek a különböző munkacsoportok életrehívásáról is, amelyekben az egyes kérdések szakértői vitatják meg a statisztikai hivatalok szempontjából fontos elvi, módszertani és gyakorlati kérdéseket. A munkacsoportok számát és feladatait a feladatokhoz és lehetőségekhez mérten rugalmasan állapítják meg. Jelenleg például a közelítő 1960. évi népszámlálás problémái állanak előtérben, ezért elsősorban a népszámlálással és az egyéb összefüggésekkel foglalkozó munkacsoportok tevékenysége jelentős.

A plenáris ülésen és a munkacsoportok ülésein — elvileg — minden európai ország részt vesz. A szakértői bizottságok ülésein rendszerint a nagyobb európai körzetek (Észak-, Közép-, Kelet-Európa stb.) 4–5 kiemelkedő szakértője vesz részt.

Gyakorlatilag a legteljesebb a plenáris üléseken való részvétel. Az Európai Statisztikusok Értekezlete IV. plenáris ülésén (1958. június 25–30. között) például a következő országok delegációi vettek részt (általában a statisztikai hivatalok elnökeinek vezetésével): Anglia, Albánia, Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Dánia, Finnország, Görögország, Hollandia, Írország, Jugoszlávia, Lengyelország, Luxemburg, Magyarország, Német Demokratikus Köztársaság, Német Szövetségi Köztársaság, Norvégia, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szovjetunió, Törökország, valamint az Amerikai Egyesült Államok.

A munkacsoportok ülésein való részvétel általában nem ilyen széleskörű, bár az utóbbi években ezek ülései is egyre látogatottabbak.

2. Az Európai Statisztikusok Értekezlete bizonyos értelemben felügyeletet gyakorol az EGB albizottságaiban folyó statisztikai munka fölött is. (E kapcsolatokra vonatkozólag lásd a 2. sémát.)

Az egyes albizottságok statisztikai részlegei számottevő statisztikai munkát végeznek. Tevékenységük különösen olyan területeken említésre méltó, amelyek a nemzetközi adatközlések korában igen hiányosak voltak (például a villamosenergia-statisztika területén).

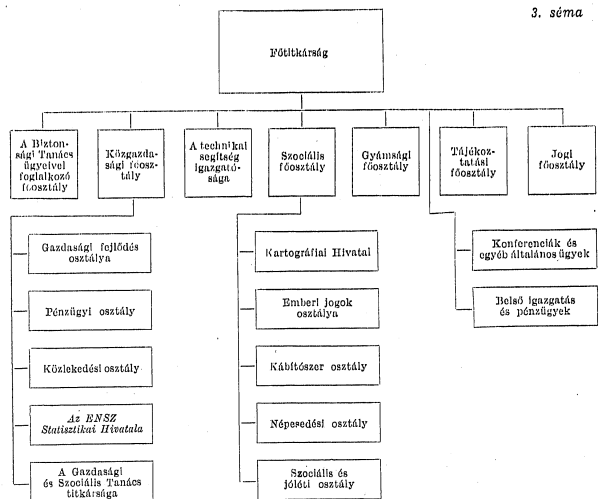
3. Jelentős statisztikai munka folyik végül az EGB kutató és tervező osztálya statisztikai részlegében. (ECE Research and Planning Division, Statistics Section). Ez a részleg, amely szoros kapcsolatot tart fenn a Főtitkárság new-yorki apparátusával (elsősorban az ENSZ Statisztikai Hivatalával), a kutató és tervező osztály kiadványainak (Economic Bulletin for Europe, Economic Survey of Europe) az összehangoltság érdekében nagy mennyiségű statisztikai anyagot készít elő.

Tekintettel arra, hogy az EGB egyik fő feladata az európai országok közötti külkereskedelem fejlesztése, a részleg különösen sokat foglalkozik külkereskedelmi statisztikával.

c) A Főtitkárság szervezetről a 3. séma ad felvilágosítást. A Főtitkárság főosztályai közül statisztikai szempontból természetesen a gazdasági főosztály a legfontosabb, amelyhez az ENSZ Statisztikai Hivatala is tartozik (L.: 3. séma).

Az ENSZ Statisztikai Hivatala állítja össze — a nemzeti statisztikai hivatalok adatszolgáltatásából — az ENSZ legfontosabb statisztikai kiadványát, az ENSZ Statisztikai Évkönyvét, s ezen kívül sok más statisztikai adatokat, illetve módszertani ajánlásokat tartalmazó kiadványt is készít.

d) A szakosított intézmények keretében folyó statisztikai munka szervezeti felépítését és ismertetését e cikk terjedelme nem engedi meg, csupán azt szögezhetjük le, hogy ezek a szervezetek szakterületükön kiterjedt statisztikai tevékenységet folytatnak, amelynek végzőseik általában szoros kapcsolatban tartanak fenn az ENSZ korábban ismertetett statisztikai szerveivel.

Például a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal (ILO), amely elsősorban a Munkaügyi Statisztikai Évkönyvben (Yearbook of Labour Statistics) részletes munkaügyi statisztikákat tesz közzé s rendszeresen összehívja a munkaügyi statisztikusok nemzetközi értekezleteit, képviselteti magát a Statisztikai Bizottság, az Európai Statisztikusok Értekezlete stb. ülésein is, amelyeken többek között koordinálják a határos területeken végzett munkát stb. Hasonló jellegű a többi szakosított intézmény (FAO, UNESCO, WHO) statisztikai tevékenysége is.

Általában meg kell jegyezni, hogy az ismertetett szervek statisztikai tevékenysége a gyakorlatban szorosan összefonódik. Amint a továbbiakban látni fogjuk, ez a statisztikai tevékenység lényegében folyik, amely lehetővé teszi és egyben biztosítja is az elvi, módszertani és gyakorlati téren folytatott munka egységét.

II. A STATISZTIKAI BIZOTTSÁG TEVÉKENYSÉGE

Rendkívül hosszadalmas lenne, ha a Statisztikai Bizottság szétágazó tevékenységét az elmúlt évekre visszamenően időrendi sorrendben kísérelnénk meg ismertetni. Célszerűbb és aktuálisabb is, ha a bizottság legutóbbi, kilencedik ülésének a munkáját tárgyalva igyekszünk megvilágítani a bizottság tevékenységét.

A Statisztikai Bizottság kilencedik ülészaka 1956. április 16. és május 2. között New-Yorkban ülésezett. Az ülészakon, amelyen Anglia, Ausztrália, Dánia, a Dominikai Köztársaság, az Egyesült Államok, Franciaország, Hollandia, India, Jugoszlávia, Kanada, a Kuomintang Kína, Panama, a Szovjetunió, az Ukrán SzSzK és Új-Zéland képviselői vettek részt, P. C. Mahalanobis (India) elnökölt, elnökhelyettesként D. Vogelink (Jugoszlávia), jegyzőként Ph. J. Idenburg (Hollandia) működött.

Az ülésszak először a nemzetközi statisztika fejlődésének néhány általános kérdését vitatta meg, különös tekintettel az ún. statisztikai szabványokra, és a statisztikai technikai segítségnyújtásra.

Az ENSZ által kidolgozott statisztikai szabványok, bár elsősorban az elmaradt területek statisztikai munkájának kifejlesztését könnyítik meg, a statisztikailag fejlettebb országokban is elősegítik a statisztikai tevékenység megújítását és általában előmozdítják a nemzeti statisztikai adatok összehasonlítását. Milyen jellegűek ezek a szabványok? A *Gazdasági Tevékenységek Nemzetközi Egységes Ági Osztályozása* (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, rövidítve ISIC) például az ENSZ által ajánlott népgazdasági ágazati csoportosítást tartalmazza s az ipari, mezőgazdasági, közlekedési stb. tevékenység körének meghatározását, valamint az egyes ágazatokhoz tartozó alágazatok tételes felsorolását ill. fel. A „Nemzetközi Egységes Kereskedelmi Osztályozás” (Standard International Trade Classification, rövidítve SITC) a külkereskedelmi forgalomba kerülő áruk decimális rendszerben történő osztályozására szolgál. A „Nemzetgazdasági Számviteli Egységes Rendszer” (A Standardized System of National Accounts and Supporting Tables) a nemzeti jövedelemre, a beruházásokra, a fizetési mérlegre stb. vonatkozó számlák egységesített rendszerét tartalmazza.

Az ENSZ által kidolgozott statisztikai szabványok jelentősége — bár a szabványok alkalmazását csak ajánlják, alkalmazásuk egy ország számára sem kötelező — igen nagy. Természetesen a statisztikai tevékenységet minden országban az ország sajátosságai társadalmi és gazdasági szempontjait figyelembevéve szervezik meg, ezért a nemzetközi szabványok alkalmazása sok esetben nem is lehetséges. A szabványok tanulmányozása azonban mindig feltétlenül tanulságos, többek között azért, mert nemzetközi összehasonlítások esetén — a dolog természetéből kifolyólag — éppen azon különbözőségek megállapítását könnyíti meg a szabvány, amelyek ismerete nélkül az összehasonlítások nem is végezhetőek el. Meg kell említeni még a szabvány-

nyok egy számunkra lényeges hiányosságát: összeállításuk során a szocialista országok sajátosságait és speciális szükségleteit általában nem vették figyelembe (részben valószínűleg azért, mert a szocialista országok szakértői a szabványok kidolgozásában legtöbbször nem vettek részt). Éppen ezért kívánatosnak látszik, hogy az ENSZ által kidolgozott szabványoknak a jövőben mi is több figyelmet szenteljünk: alaposabban vegyük ki részünket a szabványok kialakításában és bírálatában, valamint a szabványok alkalmazásában is.

Az ENSZ által nyújtott statisztikai technikai segítségnyújtás tulajdonképpen a szélesebbkörű „Technikai Segítségnyújtási Program” (Technical Assistance Program) statisztikai részét képezi. A program keretében az elmaradt országok statisztikai fejlődését statisztikai szemléltető rendezésével, fejlettebb országok statisztikai szakértőinek kiküldetésével, tananyagok rendelkezésre bocsátásával stb. segítik elő. A Statisztikai Bizottság kilencedik ülészaka a segélyprogram kiterjesztését határozta el és úgy döntött, hogy javasolni fogja 3–4 állandó statisztikai szakértő delegálását az Ázsiai és Távol-Keleti, a Latin-Amerikai és a Közélel-Európai Gazdasági Bizottság mellé az érintett területek országaiiban nyújtandó statisztikai tanácsadás elősegítésére.

A nemzetközi statisztika általános fejlődését értékelve a Statisztikai Bizottság kilencedik ülészaka megállapította, hogy míg a népességi és gazdasági statisztika az elmúlt tíz évben jelentősen fejlődött, a szociális statisztika fejlődése nemzetközi téren nem volt arányban jelentőségével és egyes országokban bekövetkezett fejlődésével.

A Statisztikai Bizottság kilencedik ülészaka a nemzetközi statisztika fejlődésének általános kérdéseit után a gazdaságstatisztika egyes területeivel foglalkozott. A kereskedelmi statisztika problémáit a külön e célra létrehozott szakértői bizottság jelentése alapján tárgyalta. A jelentés átfogó programot tartalmazott a kereskedelmi statisztika alapvető fogalmaira, az adatgyűjtés megszervezésére, a begyűjtendő adatok körére, az adatközlések periódicitására stb. A Bizottság megállapította, hogy a jelentés

— bizonyos módosításokkal — nagy segítséget ad azoknak az országoknak, amelyek a kereskedelmi statisztika fejlesztésére törekednek.

A külkereskedelmi statisztika fejlődésével foglalkozva megállapították, hogy az ENSZ tagállamok együttműködésének eredményeként jelenleg a világkereskedelmi értékeknek 80 százalékáról állnak rendelkezésre a SITC osztályozásnak megfelelő adatok. A Bizottság foglalkozott a bonyolultabb (különféle) valutaparításokat alkalmazó országok kérdésével és úgy határozott, hogy ezek az országok a külkereskedelmi forgalom értékéről lehetőleg: 1. nemzetközi összehasonlított céljaira dollárban, sterlingben stb. megadott adatokat, 2. egyéb nemzeti adataikkal való összehasonlítás céljaira nemzeti valutában kifejezett adatokat tegyenek közzé. Ennek megfelelően a nemzetközi összehasonlítás céljait szolgáló adat az ország külkereskedelmi forgalmának világgpiaci értékét, a nemzeti valutában kifejezett adat pedig a lebonyolított forgalomból az exportőrök által kapott s az importőrök által fizetett hazai értéket mutatná.

Az ülésszak foglalkozott az iparstatisztika egyes kérdéseivel, a nagykereskedelmi árindexek egyes új formáival és a fizetési mérleg statisztikájával is. Megállapították, hogy a Nemzetközi Pénzügyi Alap (International Monetary Fund) által elkészített „Fizetési mérleg kézikönyvet” összegegyeztetették a Nemzetgazdasági Számviteli Egységes Rendszerével, azzal a céllal, hogy az azonos fogalmakra vonatkozóan a kettő közötti eltérések megszüntessék.

A nemzetgazdasági számviteli rendszerre vonatkozólag elhatározták — s ez számunkra igen örömdetes, — hogy lépéseket tesznek annak érdekében, hogy egy tanulmány készüljön, amelyben kifejlik a szocialista országok népgazdasági mérlegrendszerét és az ENSZ által ajánlott szabvány számlarendszer közötti különbségeket.

A tőkeképződés, a jövedelemelosztás, az államháztartás statisztikájának egyes kérdései szintén szerepeltek a napirenden.

A népszámlálásokkal foglalkozva megállapították, hogy tíz év alatt, 1945-től

1954-ig 150 országban, illetve területen összesen mintegy 2000 millió főnyi népesség került megszámlálásra. Az 1900 körüli népszámlálások sikere érdekében negyszázötven előkészítő munkátokat határoztak el.

Az ülésszak ezeken kívül még számos kérdést tárgyalta (foglalkozott a népmozgalmi statisztika, a nemzetközi idegenforgalmi statisztika, a „Nemzetközi Standard Társadalmi-Foglalkozási Osztályozás”, a művelődési és közoktatási statisztika stb. problémáival), s határozatot hozott a további munka programját illetően is. Mindezek ismertetése túlhaladja e cikk kereteit, azonban úgy hisszük, már az elmondottak alapján is némi fény derül a Statisztikai Bizottság sokrétű elvi irányító és koordináló szerepére.

III. AZ EURÓPAI STATISZTIKUSOK ÉRTELKEZLETÉNEK MUNKÁJA

Az Európai Statisztikusok Értekezlete munkájának ismertetését annak 1956. évi ülése alapján kíséreljük meg. (Az Európai Statisztikusok Értekezlete legutóbbi, V. plenáris ülése 1957. június 17–21 között zajlott Genfben.)

Az 1956. júniusi genfi ülésen a résztvevők között öt voltak valamennyi európai szocialista ország küldöttei s az európai kapitalista országok statisztikusai is. A meglehetősen zsúfolt napirend pontjai négy csoportra voltak tagolva:

- a) a munkacsoportok és szakértői csoportok jelentései,
- b) az előző munkaterv megvalósításával kapcsolatos egyéb napirendi pontok,
- c) az EGB albizottsági statisztikai tevékenységének kérdései,
- d) az új munkaterv összeállítása.

Először a munkacsoportok és szakértői bizottságok jelentéseinek a vitájáról szólnunk néhány szót. E tárgykörben elsőnek a kereskedelmi statisztikai munkacsoport jelentése került megvitatásra. A munkacsoport ülésén megvitatották a Statisztikai Bizottság Kezdeményezésére létrejött szakértői csoport jelentését és egy sor megfigyelést és javaslatot továbbítottak a Statisztikai Bizottsághoz. A munkacsoport megállapította — s ezt a plenáris ülés is elfogadta —, hogy a kereskedelmi statisztika a statisztika többi területehez viszonyítva fejlődésében bi-

506

SZEMLE

zónos fókig elmaradt és ezért erőteljesebb fejlesztése kívánatos.

A társadalmi-foglalkozási csoportok, a foglalkozási viszony és a gazdasági tevékenység jellege szerinti csoportosítás kérdéseivel foglalkozó munkacsoport jelentését megvitatta az értekezlet megállapította, hogy az ilyen csoportosítások nagy jelentőséggel bírnak.

A tökéletesítés és az amortizáció statisztikai kérdéseivel foglalkozva az értekezlet a munkacsoport ajánlására e kérdések további vizsgálata mellett foglalt állást, s egyben felkérte a nemzeti statisztikai hivatalokat, hogy tapasztalataikat továbbra is cseréjék ki, ami fontos előfeltételét képezi annak, hogy egy későbbi időpontban nemzetközi szabványok kialakítása lehetővé váljék.

A rövidlejárati gazdasági változások mutatóival foglalkozó munkacsoport jelentése nyomán az értekezlet képet kapott a rövidlejárati konjunkturaváltozásokat tükröző statisztikai mutatók köréről, az adatközlések sűrűségéről és egyes problémáiról.

A felsőoktatási statisztika kérdéseivel foglalkozó munkacsoport (a munkacsoport ülést az UNESCO-val közös rendezésben szervezték meg) jelentése a felsőoktatási statisztika számos alapvető fogalmát (a hallgatók, diplomák, tanérek stb. definícióját), a begyűjtendő adatok körét stb. határozta meg.

Az előző plenáris ülésen elhatározott munkaprogram végrehajtásából következő napirendi pontok tárgyalása során az értekezlet foglalkozott a mezőgazdasági statisztika néhány kérdésével (mezőgazdasági összeírások és felvételek, mezőgazdasági árak, a munkatermelékenység mérése a mezőgazdaságban), a munkaügyi és életszínvonal egyes statisztikai problémáival (reálbérek nemzetközi összehasonlítása, háztartás-statisztika, létfenntartási költségindex, foglalkozások osztályozása), továbbá az egészségügyi és külkereskedelmi statisztika néhány kérdésével is.

Megtárgyalta az értekezlet az ECB albizottságban (szén, acél, közlekedés stb.) folyó statisztikai munka állását is.

Az 1956/57. évi munkaprogram tekintetében az értekezlet úgy döntött, hogy a népszámlálási munkacsoport, a mezőgazdasági összeírásokkal foglalkozó munkacsoport (együttműködve a FAO-val), az általános gazdasági összeírásokkal foglalkozó munkacsoport, valamint a gazdasági mutatók kérdéseivel foglalkozó munkacsoport tevékenységét tartja leg-sürgetőbbnek és ezért 1956/57-ben ezek ülésezését javasolja.

Ezenkívül az értekezlet két szakértői megbeszélés tartását is elhatározta (a személyek társadalmi-foglalkozási osztályozása és az amortizáció problémái tárgyában), valamint úgy döntött, hogy az érdeklődő statisztikai hivatalok részére értekezletet tart az elektronikus számológépek statisztikai alkalmazásáról, amelyeken egyes országok ismeretnél fogják e téren szerzett tapasztalataikat.

IV. AZ ENSZ STATISZTIKAI HIVATALA

Az ENSZ Statisztikai Hivatala által végzett munka szeretőgázó, a statisztika igen sok területére terjed ki és kapcsolat fenntartását kívánja meg a világ valamennyi országával.

Élég egy pillantást vetni az ENSZ Statisztikai Hivatala által (vagy annak közreműködésével) készülő kiadványokra, hogy e nagyszabású statisztikai tevékenységről fogalmat alkotassunk.

Az ENSZ statisztikai kiadványait négy csoportba sorolhatjuk:

1. Évkönyvek.
2. Havi közlöny.
3. Statisztikai közlemények.
4. Módszertani tanulmányok.

1. Az évkönyvek közül az ENSZ Statisztikai Évkönyve a legismertebb. Ezek az évkönyvek nemzetközi vonatkozásban a legismertebb és legátfogóbb statisztikai forrásmunkát képezik. Az 1955. évi évkönyv például 644 nagyalakú oldalon 183 részletes táblázatot közöl a világ országainak népességi, munkaügyi, mezőgazdasági, ipari, építőipari, közlekedési, postai, külkereskedelmi, külkereskedelmi, pénzügyi, szociális és kulturális statisztikáiból. A kétnyelvű (angol és francia) évkönyv részletesebb nemzetközi statisztikai ismeretekhez nélkülözhetetlen, alapvető anyagot közöl.

Demográfiai tekintetben hasonló jelentőségű az ENSZ Demográfiai Évkönyve. Az 1954. évi demográfiai évkönyv (a demográfiai évkönyvek ugyancsak angol és

SZEMLE

507

francia nyelvű fej- és oldalrovatokkal és magyarázatokkal jelennek meg) 729 nagyalakú oldalon a világ országainak népességéről, születési, halálozási, esecsemő-halálozási, házassági, válási stb. viszonyairól statisztikai táblázatokat, lovábbá bruttó és nettó reprodukciós arányszámokat, halandósági táblázatokat, vándormozgalmi adatokat stb. közöl.

Az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Statisztikai Évkönyve* országokként közöl — a lehetőségektől függően váltakozó terjedelemben — a külkereskedelmi forgalom értékéről, indexeiről, árak és földrajzi irányok szerinti megoszlásáról adatokat.

2. Az ENSZ Havi Statisztikai Közölnye a világ gazdasági és szociális viszonyaira vonatkozó alapvető havi statisztikai kiadvány. A közölny havonta több mint hatvan tárgykörből és több mint 130 országról közli a rendelkezésre álló legfrissebb statisztikai adatokat. (Többek között: népesség, munkaerő, erdeszet, ipari termelés, bányászat, fémipar, építőanyagok, textil, élelmiszer, közszolgáltatások, közlekedés, belkereskedelem, külkereskedelem, árak és bérek, nemzeti jövedelem, pénzügyek.)

3. A Statisztikai Közlemények (Statistical Papers) keretében igen változatos statisztikai kiadványokat tesznek közzé. A kiadványok témakörök szerint csoportosítva, külön sorozatokban jelennek meg.

A sorozatok különféle jellegű statisztikákat, statisztikai közleményeket, a korábban már említett statisztikai szabványokat stb. ölelik fel. Az A sorozatban például népességi és egészségügyi adatok tartalmazó negyedévi kiadványok (Population and Vital Statistics) jelennek meg. A B sorozat (Statistical Notes) a nemzetközi statisztika fejlődésével kapcsolatos fejleményekről ad negyedévenként hírt. A C jelű sorozat (Sample Surveys of Current Interest) az érdekebb reprezentatív adatfelvételekről számol be.

Pontos adatokat, a nemzeti jövedelem alakulására és megoszlására vonatkozó táblázatokat közöl az E sorozat. Az M sorozatban jelentek meg — többek között — az ENSZ által kiadott nemzetközi sta-

* Yearbook of International Trade Statistics. UN.

tisztikai szabványok (például az International Standard Industrial Classification, Standard Industrial Trade Classification stb.).

Külkereskedelmi szempontból igen fontos a „Direction of International Trade” c. negyedévi kiadvány, amelyet az ENSZ Statisztikai Hivatala, a Nemzetközi Pénzügyi Alap és a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank közösen adnak ki.

4. A módszertani tanulmányok sorában számos igen fontos módszertani kézikönyvet tettek közzé. Ezek közül különösen fontosak „Az ipari termelés indexszámai” (Index Numbers of Industrial Production), „A tökéletesítéssel kapcsolatos fogalmak és meghatározások” (Concepts and Definitions of Capital Formation), a „Népszámlálási módszerek kézikönyve” (Handbook of Population Census Methods) és a „Nemzeti jövedelem becslésének módszerei” (Methods of National Income Estimation) c. kiadványok.

Minden kiadványok kiadását hosszas és igen alapos előkészítés előzi meg. Az előkészítés gondos és nagyterjedelmű munkát igényel, hiszen akár adatközlő kiadványokról, akár módszertani tanulmányokról van szó, az önmagában is igen munkaigényes feldolgozó munkát csak az öt világrész valamennyi országának statisztikai hivatalával fenntartott szoros kapcsolat (levelezés, adatkérések stb.) teszi lehetővé.

Befejezésül néhány szót Magyarországnak az ENSZ kereteiben folyó nagyszabású nemzetközi statisztikai együttműködésben elfoglalt — újabban egyre erősödő — szerepéről.

Az együttműködésben való részvételünk egyik módja az ENSZ adatkéréseinek teljesítése. Az elmúlt évben például az ENSZ Statisztikai Hivatala által az ENSZ Statisztikai Évkönyvének, illetve az ENSZ Demográfiai Évkönyvének összehasonlítás céljából kiküldött kérdőíveket a Központi Statisztikai Hivatal áttanulmányozta, kitöltötte és közlésre visszajuttatta.

Ugyancsak adatközléssel való közreműködésünket jelentette például az, hogy a Központi Statisztikai Hivatal a múlt évben az ECB Kutató és Tervező osztálya által a beruházásokról szóló tanulmány-

hoz kért adatösszeállítást elkészítette és rendelkezésre bocsátotta.

A nyilvánosságra kerülő statisztikai adatok körének rendezésével az ilyenfajta közreműködés lehetőségei igen kiterjedtek és ezért a jövőben az ENSZ kiadványaiban előreláthatólag mind több magyar adattal is találkozhatunk.

Az ENSZ statisztikai szerveivel fenn tartott kapcsolat másik formája egyes statisztikai-módszertani kérdésekhez való hozzászólás. Ezek a szervek ugyanis — amint említettük — ajánlásait és egyéb kiadványaik kidolgozásakor rendszerint kikérik a statisztikai hivatalok véleményét előkészületben álló anyagaikról. Az utóbbi két-három évben a magyar Központi Statisztikai Hivatal is hozzászolt a kiküldött anyagokhoz (például a kereskedelmi statisztikai problémákhoz stb.).

Aktívan részt vesz Magyarország az Európai Statisztikusok Értekezletének munkájában. 1953. óta az értekezlet plenárius ülésein és a munkacsoportok egy

résznének ülésein — különösen a népszámlálási és a népszámláláshoz kapcsolódó kérdésekkel foglalkozó munkacsoportok ülésein — a magyar Központi Statisztikai Hivatal delegációját is részt vesznek. Ez a részvétel hasznos tapasztalatszerzési alkalmat biztosít a magyar statisztikusok részére s ugyanakkor lehetővé teszi a magyar statisztikai álláspont ismertetését sok fontos kérdésben. Magyarország növekvő aktivitását mutatja az is, hogy az 1956. évi plenárius ülés határozata alapján a lakosság társadalmi-foglalkozási osztályozásával foglalkozó szakértői bizottság tagjai között Jugoszlávia, Franciaország és Olaszország mellett Magyarország kapott helyet.

Remélhető, hogy az ENSZ keretében folyó nemzetközi statisztikai együttműködésben hazánk egyre nagyobb mértékben vesz részt. Meggyőződésünk, hogy ez serkentőleg hat majd a magyar statisztika fejlődésére is.

Kenessey Zoltán

A szovjet állami statisztika központi rendszerének megerősítése

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa 1957. május 10-én törvényt hozott az ipari és építőipari igazgatás szervezetének további tökéletesítéséről. Mint ismeretes a törvény meghozatalát a gazdasági irányítás kérdéseiről széleskörű vita előzte meg a Szovjetunióban. A vita alapjául N. Sz. Hruscsovnak a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága februári plénumán elmondott beszámolójának tézisei szolgáltak. N. Sz. Hruscsov említett tézisei — többek között — a központosított statisztikai rendszer megerősítésének és átszervezésének kérdéseiről a következőket tartalmazzák.

A kommunista építés feladatainak sikeres megoldása elképzelhetetlen a népgazdaság egységes, központi nyilvántartási és statisztikai rendszere nélkül, figyelembevéve, hogy a javak termelésének és elosztásának legszigorúbb nyilvántartása és ellenőrzése a népgazdaság helyes vezetésének egyik legfontosabb feltétele.

A népgazdasági nyilvántartás és statisztika központosítása azt jelenti, hogy az adatok összegyűjtésével és feldolgozásával kapcsolatos egész munkának a Központi Statisztikai Hivatal szerveiben kell összpontosulnia. Biztosítani kell az állami statisztika egész rendszerének további erősítését, a körzetekben és a területeken, csakúgy, mint a központonban. Ezt a nyilvántartás és a statisztika párhuzamos szerveinek megszüntetése révén kell megvalósítani.

A Központi Statisztikai Hivatal szerveinek nemcsak a népgazdasági tanácsok és gazdasági egyesülések munkájának eredményeit mutató adatokat kell összegyűjteni, feldolgozni és elemezni, hanem azokat is, amelyek a felhasználatlan tartalékokat jellemzik, s amelyek az egységes népgazdasági terv feladatainak nem kielégítő teljesítést tájékoztatják.

A nyilvántartást és a statisztikát úgy kell megszervezni, hogy az ipari üzemek

és építkezések kizárólag a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának szerveihez nyújtsanak be jelentést — lehetőleg minél kevesebb minőségi mutatószámra vonatkozóan. A továbbiakban intézkedéseket kell tenni a nyilvántartás és a statisztika központosítására a népgazdaság más ágait, nevezetesen a mezőgazdaságot és a kereskedelmet, továbbá az egészségvédelmet illetően is.

A nyilvántartás és a statisztika központosításának eredményes megvalósítása csupán a nyilvántartási és statisztikai munka nagyarányú gépesítése alapján lehetséges. A Központi Statisztikai Hivatal rendszerében létre kell hozni a

számológéppálmások széles hálózatát, s ezeket az állomásokat korszerű, nagy teljesítményű gépekkel és a legújabb hírközlési eszközökkel kell ellátni.

A nyilvántartás és a statisztika központosítására irányuló intézkedések megvalósítása során nagymértékben egyszerűsíteni, és csökkenteni kell a jelenlegi nyilvántartást és adatszolgáltatást. Csökkenteni kell továbbá a vállalatoknál és az építkezéseken az elsődleges nyilvántartást, meg kell szüntetni azt, ami felesleges, s a lehető legnagyobb mértékben gépesíteni kell az elsődleges nyilvántartást.

(Pravda, 1957. március 30. és május 11.)

STATISZTIKAI HIRADÓ

Szervezeti hírek — Közlemények

Az Európai Gazdasági Bizottság mellett működő Európai Statisztikusok Értekezlete (Conference of European Statisticians) 1957. június 17–21 között tartotta ülését Genfben. Az ülés napirendjén szerepelt többek között:

1. a népszámlálással és a lakásösszeírással, a mezőgazdasági összeírással, az elektronikus számológépek felhasználásával, az általános gazdasági összeírással, a tőkeképződés és a tőkefelhasználás vizsgálatával foglalkozó munkacsoport jelentésének megvitatása;

2. a munkaterv egyes pontjaival kapcsolatos kérdések megtárgyalása, így a népszámlálások összehangolása, a jövedelmek és a megtakarítások statisztikája, a szezonális és egyéb ingadozások kiegyenlítésének kérdései, az európai országok nemzeti jövedelemszámlítási módszerei, az acél-szükséglet, -készlet és -fogyasztás statisztikája, ellentmondások az import és export adatai között;

3. különféle nemzetközi szervezetek jelentéseinek meghallgatása. A FAO a mezőgazdasági ávrakról, a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal és az Európai Szén- és Acélközösség statisztikai osztálya a szén- és az acéliparban dolgozó munkások háztartási költségvetéséről nyújtott be beszámolót, a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal pedig a bérekről és a munkára fordított költségek egyéb elemeiről készült kutatásait ismertette.

Az ülés ezenkívül megvitatta az EGB szervezeteinek statisztikai tevékenységét, majd pedig új vezetőséget választott az 1957–1959 időszakra és egyéb adminisztratív jellegű kérdésekkel foglalkozott.

Az értekezleten Péter Györgynek, a Központi Statisztikai Hivatal elnökének vezetésével magyar küldöttség is részt vett. (Az ülésről következő számunkban részletes beszámolót közlünk.)

A Nemzetközi Munkaügyi Intézet (Organisation Internationale du Travail) 1957. április 24. és május 4. között tartotta Genfben a munkaügyi statisztikusok 9. nemzetközi konferenciáját. Az ülésen Argentína, Ausztrália, Belgium, a Bjelorusz Szovjet Szocialista Köztársaság, Chile, Dánia, a Dominikai Köztársaság, az Egyesült Államok, Egyiptom, Finnország, Franciaország, Guatemala, Hollandia, Indonézia, Írország, Izrael, Japán, Jugoszlávia, Kanada, Kína (Tajvan), Lengyelország, Libéria, Luxemburg, Magyarország, Marokkó, Mexikó, Nagy-Britannia, a Német Szövetségi Köztársaság, Norvégia, Olaszország, Panama, Salvador, Spanyolország, Svájc, Svédország, a Szovjetunió, Törökország, az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság és Vietnam küldöttsége, valamint az Egyesült Nemzetek, az Egészségügyi Világszervezet, az Európai Szén- és Acélközösség, az Európai Gazdasági Együttműködés Szervezete, a vándorlások vizsgálatára alakult Európai Kormányközi Bizottság, az Amerikai Statisztikai Intézet és a Nemzetközi Statisztikai Intézet megfigyelői vettek részt. Az ülésnek munkája részben a plenáris üléseken, részben pedig az egyes albizottságok ülésein folyt. Az albizottságok munkájukról részletes jelentést készítettek, és azt a plenáris ülés elé terjesztették.

A napirend első pontját, a munkaügyi statisztika általános helyzetéről szóló jelentést a plenáris ülés tárgyalta meg. Ezen belül különösen a foglalkoztatott-

ság, a munkaerő és a részleges munkanélküliség, a bérek, a közterhek és a munkaidő, valamint a háztartási költségvetések és a fogyasztói árak statisztikájával foglalkoztak, és az egyes küldöttek felszólalásai alapján azt javasolták, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal a jövőben fokozottabb mértékben foglalkozzék az említett kérdések módszertanával is, dolgozza ki a modern statisztikai módszerek alkalmazhatóságát a munkaügyi statisztikai adatok összegyűjtésére, feldolgozására és elemzésére.

A foglalkozások egységes nemzetközi osztályozásával foglalkozó albizottság jelentése megállapította, hogy az egységes csoportosítás mintegy tíz éve készült és jelenleg — bár még van néhány vita-feltett kérdés — lényegében befejezettek mondható. A több éve folyó munka során nagy erőfeszítéseket tettek az eltérő nézetek egybehangolására. A megoldás sok esetben — a dolog természetéből kifolyólag — csak kompromisszum útján volt lehetséges és úgy tűnik, hogy az egységes nemzetközi osztályozás egyes részeiben még következtelen megoldások tapasztalhatók. Ez nagyrészt onnan adódik, hogy míg egy országon belül a foglalkozások csoportosítása az illető ország gazdasági és társadalmi struktúrájának figyelembevételével aránylag következtelen megoldható, addig az egyes országok eltérő statisztikai szervezete, gazdasági fejlettsége következtében a nemzetközi összehasonlítás igényeit kielégítő csoportosítás kidolgozása rendkívül nehéz feladat. A vita során arra a megállapításra jutottak, hogy az egyes országok, belső szükségleteik céljára, sajátosságainak megfelelően, más-más csoportosítási rendszert használhatnak, nemzetközi összehasonlítások esetében azonban vegyék figyelembe az egységes foglalkozási csoportosítást. Az albizottság ennek alapján elfogadta a foglalkozások egységes nemzetközi osztályozását, és felkérte az egyes országokat, hogy a jövőben, nemzetközi összehasonlítás céljára történő adatszolgáltatások esetében, az egységes nemzetközi osztályozás rendszerét a lehetőségekhez képest vegyék figyelembe.

A foglalkozási viszony szerint történő nemzetközi osztályozás kérdéseivel fog-

lalkozó albizottság munkájának alapjául a foglalkozások osztályozását tárgyaló albizottság vitanyaga és jelentése szolgál. A foglalkozási viszony szerinti csoportosítással kapcsolatos vita megmutatta, hogy az e tárgyról alkotott fogalmak még egyáltalán nem tisztázottak. Az albizottság úgy döntött, hogy az 1960 körül tartandó népszámlálásoknál az eddigi hagyományos négy csoport mellett szükséges egy új, a szövetkezeti tagok foglalkozási viszonyát figyelembe vevő csoport megkülönböztetése. Megállapították, hogy a foglalkozási viszony szerinti csoportosítással sok nemzetközi szervezet foglalkozik, szükségtelen tehát, hogy még egy helyen külön tanulmányozzák ezt a kérdést. Ehelyett arra van szükség, hogy az e kérdéssel foglalkozó különböző nemzetközi szervezetek véleményét tapasztalatait egybehangolják.

A részleges munkanélküliség mérésével foglalkozó albizottság jelentése szerint a részleges munkanélküliség két, egymástól eltérő nézőpontból vizsgálható. Az egyik a gazdasági és társadalmi fejlettség foka, a másik a gazdasági tevékenység ágai szerint történik. A látható részleges munkanélküliség kérdésével sok munka foglalkozik, de rendkívül elhanyagolták a nehezebben megfigyelhető lappangó részleges munkanélküliség vizsgálatát. Az albizottság éppen ezért, külön foglalkozott a látható és a lappangó részleges munkanélküliséggel. A felszólalók közül többen hangoztatták, hogy a részleges munkanélküliséggel kapcsolatos felvételek megszervezéséhez és lebonyolításához segítséget kell nyújtani a gazdaságilag elmaradt országoknak, annál is inkább, mert ezeknél a munkanélküliség kérdése különösen aktuális. Tekintettel arra, hogy az egyes országok nem sokat foglalkoztak a lappangó munkanélküliség vizsgálatával, az albizottság úgy döntött, hogy felkéri az összes országokat, fordítsanak az eddiginél több munkát a számbavételre kapcsolatos elméleti és módszertani problémák megoldására, hogy egy későbbi időpontban nemzetközi síkon is érdemben foglalkozhassanak ezzel a kérdéssel.

A társadalombiztosítás statisztikájával foglalkozó albizottság megállapította, hogy mind nemzeti, mind pedig nemzet-

közi síkon nagy figyelmet fordítanak a társadalombiztosítási statisztikára. Ez az ülés volt az első, amelyen a munkaügyi statisztikusok nemzetközi értekezlete napirendjére tűzte ennek a fontos megfigyelési területnek a vizsgálatát. Az albizottság úgy vélte, hogy munkájához nagy segítséget nyújtott a munkaügyi és társadalombiztosítási statisztikusok szakértői csoportja, amelyet a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal a munkaügyi statisztikusok 8. konferenciájának határozata alapján, a múlt év októberében hozott létre. A társadalombiztosítási szakértők és statisztikusok 1956 novemberében Brüsszelben tartott első konferenciája is foglalkozott már a demográfiai, gazdasági és szociális adatoknak a társadalombiztosítási adataival történő összehasonlításával, és ez irányú munkája eredményes volt, amit az értekezlet előtt fekvő jelentés is bizonyít. Az albizottság elmondása szerint a társadalombiztosítási statisztika további fejlődése az egyes országok különféle intézményeinek fokozottabb együttműködése útján lehetséges, és ezért örömmel vette tudomásul, hogy az említett szakértői csoport jelentését megküldték a különféle kormányoknak és társadalombiztosítási intézményeknek. Az ülésen az az általános vélemény alakult ki, hogy sok országban a társadalombiztosítási rendszer felépítése, az adminisztrációs szétszórtsága és a sok önálló intézmény már jó ideig akadályozza a pontos statisztikai számbavétel fejlődését. Az albizottság ennél fogva arra törekedik, hogy — éppen a nemzetközi összehasonlíthatóság biztosítása érdekében — elsősorban az egyes országok társadalombiztosítási statisztikájának fejlesztésére dolgozzon ki általános irányelveket.

Az Európai Gazdasági Bizottság Lakásügyi Bizottsága mellett működő lakás- és építési statisztikával foglalkozó munkacsoport 1957. május 27—29 között tartotta nyolcadik ülését Genfben. Az ülésen a résztvevő országok küldöttein kívül több, az építéssel és lakásüggyel foglalkozó nemzetközi szervezet képviselője is megjelent. A munkacsoport megállapította, hogy az Egyesült Nemzetek Statisztikai Hivatala a jövő évben foglalkozni fog a lakásstatisztika kérdéseivel, és ezért szükséges, hogy ilyen irányú

tevékenységét a munkacsoport eddigi munkájával egybehangolja.

Az ülés legfontosabb napirendi pontja az egyes lakásstatisztikai fogalmak végleges meghatározása volt. Kevés kivétellel — mint például az átalakítások (conversions) fogalma — elfogadták az egyes fogalmak javasolt definícióit.

Az ülés ezután az építkezések értékével, az építkezések költségeivel és az építkezési tevékenységgel kapcsolatos adatok gyűjtésének módjaival foglalkozott, majd az éves és negyedéves lakás- és építési statisztikai közlemények adatainak új csoportosítását tárgyalta meg. A közlemények a jövő évben már az új (nem országok, hanem tárgykör szerinti) csoportosításban jelennek meg, végleges tartalmukat a munkacsoport novemberben tartandó, kilencedik ülésén fogják meghatározni.

Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) a mezőgazdasági termékekkel foglalkozó bizottsága 1957. március 18—29 között tartotta 28. ülését Rómában.

A Bizottság jelentésében az elmúlt két év folyamán végzett munkájáról számolt be. Megállapította, hogy a terményfelesleg elhelyezésének kérdése volt és marad egyike a Bizottság legfontosabb feladatainak. Ezen a munkaterületen már eddig is hasznos tevékenységet fejtenek ki, amiben nagy része van a terményfelesleg elhelyezésével foglalkozó albizottság munkájának. A Bizottság véleménye szerint ma már az élelmiszerkészletek gyűjtése is kielégítő ütemben halad, és a tervezésből reálisabb vált. Ebben a kérdésben egyébként további együttműködésre van szükség az ENSZ megfelelő szervezeteivel.

Az ülésen megvizsgálták az egyes termények termelésének és forgalmának jelenlegi helyzetét és várható alakulását. Megállapították, hogy a mezőgazdasági termelés és a mezőgazdasági cikkek forgalma az elmúlt évben az egész világon emelkedett, és a kereskedelem ebben az évben is meglehetősen aktív.

Elhatározták — többek között — hogy a következő ülésszak folyamán a tejmérek vizsgálatával foglalkozó munkacsoportot létesítenek, tekintettel a kérdés fontosságára.

Az ülés megvizsgálta az egyes szakmunkacsoportok jelentését a különféle mezőgazdasági termékek termeléséről és elosztásáról, és részletesen foglalkozott az egyes állatok munkájával. Meghallgatták és megvitaták a termények árait kialakító módszerekkel foglalkozó munkacsoport jelentését is.

A Bizottság végül úgy döntött, hogy legközelebbi ülését 1957. november 2-án, Rómában tartja.

Össz-szövetségi statisztikai értekezlet a Szovjetunióban. 1957. június 5-én Moszkvában a Szakszervezetek Házában megnyitott a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala által összehívott össz-szövetségi statisztikai értekezlet.

Az értekezleten több mint 650-en vettek részt: statisztikai szervek dolgozói, tudományos intézmények és egyetemek, tervező szervek képviselői, vállalati, minisztériumi és fűhatósági dolgozók. Az értekezletet V. N. Sztarovszkij, a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Hivatal elnöke nyitotta meg, aki beszédében a statisztikának azokkal a tudományokkal és gyakorlati feladatokkal foglalkozott, amelyek az ipar és építőipar irányításának további tökéletesítéséről a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága februári plénumán és a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa nyolcadik ülészakán hozott határozatokból következnek.

Az értekezleten P. G. Podjacsij, a Központi Statisztikai Hivatal elnökhelyettese, ismertette az 1959. januári népszámlálás programját és szervezési tervét. V. A. Szobolj, a Központi Statisztikai Hivatal népgazdasági mérlegosztályának vezetője, pedig a népgazdasági beszámolás mérleg főbb módszertani problémáit.

Az elhangzott beszámolókat vita követte, amelyben számosan vettek részt, többek között: V. N. Ovszjenko, Sz. G. Sztrumilin, A. Ja. Bojarszkij, M. V. Ftuha, V. Sz. Nemcsinov, A. I. Petrov, A. Sz. Mendelzon, V. Sz. Novikov.

Az értekezlet 1957. június 8-án ért véget. (Pravda, 1957. június 5., 6., 7. és 12. évfolyama, 1957. június 9.)

Fontos árszisztemi kiadványt jelentet meg a Központi Statisztikai Hivatal. A Központi Statisztikai Hivatal „Áralakulás Magyarországon 1938-ban és 1949—1955-

ben” című jelentése az ipari bruttó termelői, a mezőgazdasági termelői és a fogyasztói árkak alakulását közli 1938-ra és 1949-től 1955-ig évente. Az ipari árkaknál 170, a mezőgazdasági árkaknál 50, a parasztság által vásárolt üzemi cikkek árainál 50 és a fogyasztói árkaknál 140 legfontosabb, legjellemzőbb cikk árat tartalmazza a kiadvány. A jelentés első része az áralakulás elemzését adja összefoglaló árszisztemek és grafikonok, valamint árszisztemek alapján, míg a második (táblás) rész az árszisztemek kiválasztott cikkek egyedi árait és egyedi árszisztemeket mutatja be.

Kiadvány az 1949. évi magyar népszámlálás tapasztalatairól. A soron levő magyar népszámlálás előkészítésével kapcsolatban szükségessé vált a legutolsó magyar népszámlálás tapasztalatainak és a fontosabb — részben vitás — kérdésekkel kapcsolatos véleményeknek összegyűjtése. A „Népszámlálási kérdések. Az 1949. évi népszámlálás tapasztalatai” c. kiadvány, amelyet dr. Thirring Lajos, a Központi Statisztikai Hivatal főosztály-vezetőhelyettese állított össze, a következő fejezetekből áll:

I. Adatok és feljegyzések az 1949. évi népszámlálásról.

II. Megjegyzések néhány fontosabb népszámlálási szempontokról és kérdésekről.

III. Az 1949. évi népszámlálás kérdőírmintái és kérdőpontjai.

IV. Népszámlálási fogalmak és fogalommeghatározások.

V. Főbb feldolgozási szempontok.

VI. Adatközlési kérdések.

(Dr. Thirring Lajos: Népszámlálási kérdések. Az 1949. évi népszámlálás tapasztalatai. Statisztikai Nyomtatvány- és Folyóiratkiadó Vállalat, 1957. 96 old.)

Értekes új magyar történelmi statisztikai mű. „A történelmi statisztika forrása” címmel dr. Kovács József, a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára igazgatójának szerkesztésében jelentős történelmi statisztikai mű jelent meg. A kötet célja, hogy a történelmi statisztika forrásairól átfogó áttekintést adjon, kritikailag ismeresse a fontosabb forráscsoportokat, egyúttal módszert adjon az adatok felhasználásához, a kutatáshoz.

A kötet az alábbi tanulmányokat tartalmazza:

Kovacsics József: Bevezetés a történeti statisztika forrásainak tanulmányozásába.

Bakács István: A dicális összeírások. **Ila Bálint:** A dézsmajegyzékek mint a történeti statisztika forrásai.

Maksay Ferenc: Urbáriumok. **Dávid Zoltán:** Az 1715—1720. évi összeírás.

Felhő Irbolya: A Mária Terézia úrbérendezése során készült adatfelvételek. **Acsádi György:** Az 1784—1785. évi népszámlálás és ezen alapuló népességnyilvántartások.

Bottló Béla: Az 1828. évi országos összeírás.

Trócsányi Zsolt: Erdélyi összeírások. **Thirling Gusztáv:** A városok népességének 1848. évi összeírása a soproni „Népszámlálás” és főbb eredményei tükrében.

A kötethez **Péter György**, a Központi Statisztikai Hivatal elnöke írt előszót. (A történeti statisztika forrásai. Közgazdasági és Jogi Könyvtár. Budapest, 1957. 462 old., 18 melléklet.)

Megjelent a „Módszertani füzetek” 2. száma. A Központi Statisztikai Hivatal Világgazdasági Osztályának szerkesztésében megjelent a *Módszertani füzetek 2. száma*, amely **Kemessey Zoltán**, **Nemény Vilmos**, **Szokolnai György:** A ráfordítás-kibocsátás (input-output) rendszer vizsgálata ismertetése c. tanulmányát tartalmazza. (A Módszertani füzetek 1. száma **Kemessey Zoltán**, **Nemény Vilmos**, **Simon Józsefné:** A polgári nemzeti jövedelemstatisztikák módszertana címmel 1956 júniusában jelent meg.)

Nemzetközi statisztikai adatok

Nigéria. Nigéria területe 960 000 négyzetkilométer. A legutolsó népszámlálás (1952—1953) adatai szerint az ország lakosainak száma 31 170 000 fő. Becslések szerint 1957 elején a népesség száma már meghaladta a 32 milliót. Az átlagos nép-sűrűség 33 fő négyzetkilométerenként. A népesség évi átlagos szaporodása 1,5—2 százalék.

Az ország fővárosának **Lagosnak** 1953-ban 272 000 lakosa volt, legnagyobb városa a 460 000 lakosú **Ibadan**. Az országban 1953-ban az említetteknek kívül öt

Megjelent a Statisztikai Havi Közlemények 4. száma. A szokásos, rendszeresen visszatérő táblázatokon kívül adatokat közöl a népgazdaságban foglalkoztatott munkások és alkalmazottak számára, béralapjára és átlagkeresetére, a műszaki és adminisztratív dolgozók, a fontosabb ipari és építőipari szakmákban foglalkoztatott munkások keresetére vonatkozóan. Részletesen tájékoztat a termelőszövetkezeti mozgalomról, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek működéséről, ismereti a beruházások, a lakásépítkezések alakulását, szakmai és területi részletezésben közli a magánkiskereskedők adatait stb. A „Nemzetközi adatok” fejezetben ebben a hónapban a fontosabb vas-kohászati termékek termeléséről, külkereskedelmi forgalmáról és felhasználásáról számol be a *Statisztikai Havi Közlemények*.

A könnyebb tájékozódást segíti elő, hogy a 4. szám közli az 1—3. számban megjelent, rendszeresen vissza nem térő táblázatok jegyzékét.

Új negyedéves statisztikai folyóirat a Német Demokratikus Köztársaságban. A Német Demokratikus Köztársaság Állami Központi Statisztikai Hivatalának kiadásában megjelent a „Vierteljahreshefte zur Statistik der Deutschen Demokratischen Republik” c. folyóirat első száma, amely beszámol a népgazdaság egyes ágának fejlődéséről és cikketek közül az országos jelentőségű népesedési és gazdasági kérdésekről. (A folyóirat első számának tartalomjegyzékét az *Irodalom* rovatban közöljük.)

100 000 lakoson felüli városa volt.

Nigéria gazdasági életében a mezőgazdaságnak és az állattenyésztésnek van a legnagyobb szerepe. Az export szempontjából fontos mezőgazdasági termények közül a palmaolaj és -gyümölcs a legjelentősebb. Ez teszi ki az ország összes exportjának 30 százalékát. A palmaolaj- és gyümölcs-termelés mennyisége évenként mintegy 600 000 tonna, ebből 150 000 tonna a belföldi felhasználás. A másik fontos mezőgazdasági exportcikk a kakaó, Ghana és Brazília után Nigéria a világ harmadik

legnagyobb kakaótermelő országa; az évenként termelt kakaó mennyisége jelenleg még mindig 80 000 tonna, annak ellenére, hogy 1953 óta 20 százalékkal csökkent a kakaótermelés. A fiatal kakaó ültetvények elhanyagolása következtében a következő években a termelés újabb csökkenése várható. A földimogyoró is fontos exportcikk, az évenként termelt mennyiség kb. 550 000 tonna, értéke az összes export értékének 22 százaléka. A többi, a világkereskedelempontjából is fontos mezőgazdasági termék: a gyapot, a nyersgumi, a banán, a szeszám, a kopra, a mézga, a fűszerfélék és a kávé. A halászat nagy méretekben folyik, évenként mintegy 6—7 millió font jövedelmet hoz az országnak.

Az ipar kis szerepet játszik Nigéria gazdasági életében, a nemzeti jövedelemnek 2 százaléka keletkezik az iparban. Legjelentősebb az élelmiszeripar, ezen belül a sör-, a margarin- és a konzervipar. Az elektromos erőművek kapacitása jelenleg csupán 75 000 kilowatt, az elektromosenergia ára jóval drágább, mint az európai országokban.

A közútiak hossza összesen 45 000 kilométer, ebből csak 3800 kilométer aszfaltot. A vasútvonalak hossza 3050 kilométer. A tengeri hajózás élénk, a nyolc nagy kikötő forgalma az 1953—1955-ös időszakban az alábbi volt:

Év	A helyi forgalom a nyolc nagy kikötőben összesen (ezer tonna)		
	Az import	Az export	A helyi
1953	1532	1719	479
1954	1064	1071	462
1955	1006	1027	678

Az 1950—1955. években a pénzügyi helyzet lassan bár, de állandóan javult, az állami betétek az 1954/55. pénzügyi évben 62,5, a kiadások pedig 60,7 millió fontot tettek ki. 1955 óta az állami betétek — nagyrészt a kakaó világgazdasági árának esése következtében — érezhetően csökkentek.

A Nemzetközi Újjáépítési Bank Nigériában járt küldöttségének tanácsára nagyobb arányú gazdaságfejlesztési tervet dolgoztak ki az 1955—1960-as időszakra. A fejlesztésre előirányzott összeg 92,75 millió font, amelyből 26 millió fontot a vasúti és légiközlekedés, valamint az elektromosenergia termelés fejlesztésére fordítanak. Az előirányzott összeg fedezésére a nemzeti jövedelemből 36 millió fontot fordítanak, a többit belföldi (21 millió) és külföldi (30 millió) kölcsönökből, valamint a Gyarmati Fejlesztési Alap kölcsöneiből (5 millió) fedezik.

A közoktatásra, kutatásra és a fegyveres erők fejlesztésére előirányzott 10 millió font mellett az alábbi beruházásokat tervezik (illetve részben már meg is kezdtek megvalósításukat):

Megnevezés	Előirányzott összeg (ezer font)
Segítség az ipar részére	800
A főváros fejlesztésére	4310
Új körföldiek és az egészségügy	2310
hidász korszerűsítésére	2038
A kikötőberendezések korszerűsítésére	3250
Harcor kikötőjének bővítésére	6500
Polyszabályozásra	12190
A hírközlés fejlesztésére	13 633
Üdültségre	5 339
Egyéb közműmunkákra	51251
Összesen	51 251

A központi fejlesztési terv mellett és azzal egybehangzóan, az egyes közigazgatási egységek külön fejlesztési terveket is készítenek.

(Office Belge du Commerce Extérieur: La Nigérie et le Cameroun sous tutelle britannique Serie Etudes de Marché, 1957. március)

Svájc. 1957 februárjában összesen 236 984 külföldi állampolgár dolgozott az országban, ebből 19 703, azaz 8,3 százalék idegenmunkás volt. Az állandó munkások közül 32 853 (13,9 százalék) külföldön, háztartási helyiségekben lakik, és csak dolgozni jár át az országba.

A külföldi munkaerők száma az elmúlt év februárjához viszonyítva a fokozódó munkaerőhiány következtében 42 450 fővel (21,8 százalékkal) növekedett. A női munkaerőknek az összes külföldi munkásokhoz viszonyított arányszáma az elmúlt évekhez képest csökkent.

Év	A külföldi munkaerők száma a megfelelő év februárjában		
	A külföldi		Összes
	férfi	nő	
1949	30 220	96 847	106 079
1950	28 402	61 650	90 112
1951	29 222	68 065	95 287
1952	30 946	81 236	132 282
1953	54 647	84 732	139 379
1954	69 009	90 058	149 067
1955	70 542	95 068	166 210
1956	90 228	104 200	194 534
1957	113 099	117 055	230 054

A külföldi munkaerők állampolgárság szerinti megoszlása 1957 februárjában az alábbi volt:

Származási hely	Munkaerők száma
Nyugat-Németország	64 156
Franciaország	8 496
Összevesség	220 154
Ausztria	31 097
Egyéb	7 121
Összesen	236 938

Érdekes a külföldi munkaerők megoszlásának vizsgálata aszerint, hogy mely nemzetgazdasági ágban dolgoznak. A gépiparban foglalkoztatottak arányszáma az elmúlt években — a konjunktúra gyors növekedése következtében — rohamosan emelkedett, a vendéglátóiparban és a háztartásokban foglalkoztatottak arányszáma állandóan csökkent.

Az alábbi tábla a gazdasági élet egyes ágaiban foglalkoztatott külföldi munkaerők megoszlását mutatja be:

Megnevezés	A külföldi munkaerők megoszlása az év februárjában (százalék)			
	1950.	1955.	1956.	1957.
Fém- és gépipar	8,0	13,8	10,0	10,3
Szálló- és vendéglátóipar	18,0	20,3	19,7	17,0
Háztartások	34,1	22,0	18,7	15,2
Textil- és ruházati ipar	11,0	12,5	13,0	14,0
Fa- és fafeldolgozó ipar	2,0	7,2	8,6	10,1
Mezőgazdaság, kertészet	10,4	8,4	7,8	6,3
Szabóipar, ékszer- és kőszerszkeletipar	4,4	4,4	4,4	4,4
Élelmiszer- és kőszerszkeletipar	1,8	3,3	3,3	3,4
Egyéb foglalkozások	8,2	7,2	8,1	9,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

Az egyes foglalkozási csoportokban dolgozó idegen munkaerők nemzetiség szerinti megoszlásának vizsgálata azt mutatja, hogy ez év februárjában a fémiparban, a vendéglátóiparban, a textil- és a ruházati iparban, az építőiparban és a mezőgazdaságban az olaszok, míg a háztartásban, a szabad foglalkozásúknál és a kereskedelemben a németek arányszáma a legnagyobb. A legtöbb francia az építőiparban, osztrák pedig a vendéglátóiparban dolgozott a vizsgált hónapban.

(Die Volkswirtschaft, Bern, 1957. évi 4. sz.)

A világ gazdasági fejlődése az elmúlt húsz év folyamán. Az ENSZ most megjelent 1956. évi Statisztikai Évkönyve alapján az ENSZ párizsi információs irodája összeállította a világ gazdasági fejlődésének az elmúlt húsz évre vonatkozó legfontosabb adatait. Az alábbiakban ebből a jelentésből közlünk néhány érdekes adatot.

Az ipari termelés növekedését mutatják az alábbi tábla adatai.

Megnevezés	A termelés növekedése a világ termelésének százalékában* 1937-től 1956-ig	
	1937-től 1956-ig	1950-től 1956-ig
Szén**	19	8
Nyersolaj	170	40
Elektromos-energia	212	59
Vasérc	230	57
Acél	79	49
Cement	63	42
Hajlézás (szállított áruk tonnában)	97	41
Gépkocsi	88	37
	100	50
	147	64

* A — a Szovjetunió adataival, B — a Szovjetunió adatai nélkül.
** B — a Kínai Népköztársaság adatai nélkül.

A mezőgazdaságra áttérve, a jelentés megállapítja, hogy a búzatermelés a háború előtti évekhez képest nem fejlődött olyan mértékben, mint az ipari termelés. Így például 1955-ben a búzatermelés (a Szovjetunió nélkül) 22, a kukorica-termelés 33, a rizstermelés 32, a gyapottermelés pedig 25 százalékkal volt magasabb, mint az 1934—1938. évek átlaga. A burgonyatermelés ugyanebben az időszakban 2 százalékkal csökkent. A tej- és a hústermelés (a Szovjetunió nélkül) ugyan-csak 18, illetve 26 százalékkal növekedett. A jelentés szerint az Egyesült Államok még mindig vezető helyet foglal el a világ gazdasági életében.

Megnevezés	Az Egyesült Államok részesedése a világ termeléséből 1955-ben (százalék)
Szén	30
Olaj	43
Elektromosenergia	41
Vasérc	31
Acél	31
Cement	46
Gépkocsi	68
Búza*	16
Kukorica	56
Gyapot	43

* A Szovjetunió termelése nélkül.

A háború óta már nem Anglia a világ legnagyobb kereskedőállama, hanem az Egyesült Államok. Anglia részesedése a világkereskedelemből az 1937—1955-ös időszakban 15 százalékról 11 százalékra esett, ugyanakkor az Egyesült Államok részesedése 13-ról 16 százalékra nőtt. Ezzel egyidejűleg csökkent a sterling-övezet részesedése is, a dollár övezet pedig növekedett.

1955-ben a világ energiafogyasztása 82 százalékkal haladta meg az 1937. éviét. Az energiafogyasztás megoszlása 1955-ben az alábbi volt:

Megnevezés	Részesevés az összes energiafogyasztásból (százalék)	
	1937	1955
Eszak-Amerika	44,25	44,25
Nyugat-Európa	23,00	23,00
A Szovjetunió, a Kínai Népköztársaság és a kelet-európai népi demokratikus államok	22,50	22,50
Ázsia (a Szovjetunió, a Kínai Népköztársaság és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság nélkül)	5,25	5,25
Dél-Amerika	2,00	2,00
Afrika	1,75	1,75
Oceánia	1,25	1,25
Összesen	100,00	100,00

Az ipari nyersanyagok felhasználása terén is nagy fejlődés tapasztalható. Így például a felhasználni nyersgyapot mennyisége 1955—56-ban 24 százalékkal haladta meg a háború előtti éveket, a felhasználni nyersgum mennyisége pedig ugyanakkor 60 százalékkal nőtt. A műtrágyafelhasználás 1955-ben 162 százalékkal volt magasabb, mint 1938-ban.

A világ kereskedelmi flottájának ürfartalma 1955-ben 50 százalékkal haladta meg a háború előtti szintet. A tankhajók részaránya a kereskedelmi flottánál 1955-ben 26 százalék, szemben az 1938. évi 16 és az 1929. évi 11 százalékkal.

(Problèmes Économiques, 1957. május 7.)

Német Demokratikus Köztársaság. Német Szövetségi Köztársaság. A háború után a házasságkötések mind a Német Demokratikus Köztársaságban, mind pedig a Szövetségi Köztársaságban gyors ütemben emelkedtek, és az előbbiben

1950-ben, az utóbbiban 1949-ben érték el csúcspontjukat. Ez után mindkét országban csökkent a házasságkötések száma, és csak 1955-ben emelkedett ismét kismértékben az arányszám.

Év	Az ezer lakosra jutó házasságkötések száma			
	a Német Demokratikus Köztársaságban		a Német Szövetségi Köztársaságban	
	összesen	éből: Kelet-Berlin	összesen	éből: Nyugat-Berlin
1938	9,4	11,5	9,5	11,2
1940	9,0	10,7	8,7	9,5
1947	8,7	8,1	9,0	8,2
1948	9,0	9,8	10,0	9,7
1949	10,1	9,4	10,1	9,0
1950	11,7	10,4	10,5	9,1
1951	10,6	9,5	10,2	9,1
1952	9,0	9,8	9,4	9,0
1953	8,7	9,4	8,9	8,5
1954	8,4	9,1	8,6	8,2
1955	8,7	9,5	8,7	8,4
1956	8,6	9,0	8,7	8,4

Az alábbi táblán a házasságkötések havonkénti alakulását mutatjuk be:

Hónap	Az ezer lakosra jutó házasságkötések száma			
	a Német Demokratikus Köztársaságban (Kelet-Berlin nélkül)		a Német Szövetségi Köztársaságban (Nyugat-Berlin nélkül)	
	1955	1956*	1955	1956*
I.	4,7	4,0	4,6	4,9
II.	6,1	6,7	7,2	6,2
III.	6,0	6,1	5,5	7,1
IV.	16,8	9,7	9,5	8,0
V.	15,5	11,8	11,7	11,2
VI.	7,4	8,0	7,7	9,3
VII.	9,9	8,8	10,8	10,7
VIII.	9,4	9,8	17,3	20,1
IX.	8,5	9,0	5,4	5,4
X.	9,6	8,1	8,3	7,0
XI.	7,2	7,8	8,0	7,7
XII.	10,3	11,3	8,2	8,2

* Előzetes adatok.

A havi ingadozások a kialakuló hagyományokkal állnak kapcsolatban, feltűnik azonban, hogy a Szövetségi Köztársaságban augusztusban rendkívül magasra ugrott az arányszám. Ennek az oka, hogy azok a személyek, akik szeptember 1-ig házasságot kötnek, az egész év folyamán részesülnek a házasságkötések megítélésében és jövedelmi adó mérséklésben.

(Vierteljahreshelle zur Statistik der Deutschen Demokratischen Republik, 1957. évi 1. sz.)

Román Népköztársaság. A Revista de Statistica 1957. évi 4. száma közli az 1956. február 21-i népszámlálás nemzeti-

A Román Népköztársaság lakossága nemzetiség és anyanyelv szerint (az 1956. február 21-i népszámlálás, előzetes adatok)

Megnevezés.	Népesség összes száma	Biből					
		román	magyar	német	zöld (jiddis)	szerb, horvát, szlovén	egyéb, ismeretlen
Nemzetiség szerint							
Ország összesen	17 439 794	15 001 090	1 589 543	332 400	144 236	46 464	326 091
Város	5 474 370	4 370 418	657 007	101 410	137 532	7 802	100 151
Vidék	12 015 415	10 621 672	931 570	100 981	6 704	38 572	225 910
Bukarest	1 238 005	1 150 727	11 020	5 381	43 492	630	16 143
Kolozsvár	154 752	73 905	74 273	0	982	4 480	401
Temesvár	142 251	70 088	29 050	24 128	0 602	3 020	2 463
Sztálinváros (Brassó)	123 882	88 475	22 008	10 073	1 728	31	877
Ploesti	112 348	95,1	410	171	940	20	802
Jasi	112 080	90 471	126	94	12 607	0	592
Arad	100 437	58 580	31 572	8 950	4 903	1 030	1 104
Bralia	102 401	94 905	233	130	1 300	20	8 807
Konstanca	99 600	90 232	305	232	585	14	8 322
Nagyvárad	99 007	85 520	58 320	3 005	3 510	30	1 001
Magyar Autonóm terület	731 361	145 718	507 600	3 171	2 004	29	18 030
	100,0	19,9	77,0	0,4	0,4	0,0	1,7
Anyanyelv szerint							
Ország összesen	17 439 794	15 087 228	1 051 244	391 497	34 263	43 149	231 813
Város	5 474 370	4 457 777	607 852	202 440	30 912	6 100	79 493
Vidék	12 015 415	10 629 751	953 992	189 051	3 351	36 950	202 320
Bukarest	1 238 005	1 194 373	14 270	8 987	4 401	440	14 308
Kolozsvár	154 752	74 514	77 985	1 083	534	22	624
Temesvár	142 251	70 390	38 849	25 300	548	2 470	1 194
Sztálinváros (Brassó)	123 882	88 705	24 070	10 347	154	12	528
Ploesti	112 348	71,0	1,4	2,2	101	11	497
Jasi	112 080	107 610	0,1	1,3	0,1	0,0	0,4
Arad	100 437	95,2	0,1	0,2	4,0	0,0	0,5
Bralia	102 401	97 374	37 490	8 124	585	610	618
Konstanca	99 600	91 490	0,8	2,7	0,0	0,6	0,5
Nagyvárad	99 007	84 787	150	113	110	7	4,8
Magyar Autonóm terület	731 361	144 017	578 256	3 162	520	18	7 388
	100,0	19,7	78,8	0,4	0,1	0,0	1,0

(Revista de Statistica. 1957. évi 4. sz.)

ségi és anyanyelvi adatait. Az alábbiakban bemutatjuk a fontosabb adatokat.

Szovjetunió. „A Szovjetunió ipara“ c. lélekény a fontosabb ipari termékeknek az öt éves tervek alatti évi átlagos termeléséről — többek között — az alábbi adatokat közli.

Időszak (öt éves terv)	Évi átlagos termelés			
	nyerszénből	acélból	hengerezett acélból	szénből
1920-1922. (elő)	5,0	5,5	4,3	52,2
1933-1937. (második)	11,8	12,7	9,4	107,0
1938-1940.* (harmadik)	14,7	18,0	13,0	148,5
1946-1950. (negyedik)	14,1	19,4	14,7	210,4
1951-1955. (ötödik)	27,5	38,1	29,5	328,3
1956-ben	33,3	45,3	35,3	301,3

Időszak (öt éves terv)	Évi átlagos termelés			
	ásványolajból, millió tonna	villamosenergia-ből, millió kWó	műtrágyából, ezer tonna	maróanyagból, ezer tonna
1920-1932. (elő)	19,0	9,7	583	73,9
1933-1937. (második)	25,4	20,5	2 107	124,7
1938-1940.* (harmadik)	30,5	43,6	3 404	181,5
1946-1950. (negyedik)	29,7	68,2	3 522	229,9
1951-1955. (ötödik)	54,5	135,7	7 307	450,4
1956-ben	70,8	170,2	9 040	503,4

Időszak (öt éves terv)	Évi átlagos termelés			
	gépkecsből, ezer darab	traktorból	cementből, millió tonna	kristálycukorból
1920-1932. (elő)	8,5	24,8	3,0	1,2
1933-1937. (második)	111,0	88,8	4,1	1,8
1938-1940.* (harmadik)	180,1	43,0	5,5	2,2
1946-1950. (negyedik)	214,2	59,0	6,5	1,5
1951-1955. (ötödik)	390,0	120,1	16,7	3,1
1956-ben	445,3	163,4	22,5	3,4

* A háború előtti három év.
** 8 százalékos.
(Promislenoszj SzSzSzR, Moszkva. 1957. 45-48 old.)

Franciaország. A búzavetett terület 1955-höz képest kismértékben emelkedett mind az ősz, mind pedig a tavaszki búza esetében. A tavaszki őrlelésből jó termés várható, bár a termés mennyisége jóval kevesebb lesz az 1955. évinél, mert az őrlelés terület elégé jelenlős mértékben csökkent. Ennek oka, hogy több megyében árpa helyett ez évben zabot vetettek. Ami a többi gabonafélel illeti, a vetésterület tovább csökken, különösen a zab esetében. Az alábbi táblán az egyes gabonafélék vetésterületének nagyságát mutatjuk be.

Megnevezés	A vetésterület nagysága ezer hektárban		Vetésterület növekedése (+), csökkenése (-) 1956. március 1-hoz viszonyítva (százalék)
	1956.*	1957.	
Búza	4 320	4 376,4	+ 1,3
Kétszoros (búza és rozsvesztés keverve)	24,8	19,0	- 20,9
Rozs	406,2	370,2	- 8,0
Árpa	493,5	398,5	- 19,7
Zab	888,4	485,8	- 45,4
Vegyes gabona	30,8	30,9	+ 0,3
Összesen	5 773,7	6 631,4	+ 11,6

* 1956-ban a gabonatermes (különösen a búza) nagyrésze elfogyott, ezért 1955-höz viszonyították az ex évi vetésterületet.
(Revue du Ministère de l'Agriculture. Paris. 1957. évi 4. sz.)

Szovjetunió. A vetésterületek 1913 és 1956 között a következőképpen alakultak.

Év	Vetés-terület összesen	Biből		
		gabonafélék	ipari növények és burgonya	takaró- és más növények
1913*	118,2	104,0	4,0	5,1
1928	113,0	92,2	8,0	7,7
1932	134,4	90,7	14,0	9,2
1937	135,3	104,5	11,2	9,0
1940	150,4	110,5	11,8	10,0
1945	113,8	85,3	7,7	10,6
1946	114,0	85,9	7,9	10,4
1950	146,3	102,0	12,2	10,6
1954	166,1	112,1	11,8	11,0
1955	155,8	125,4	12,3	11,4
1956	194,7	128,3	13,1	11,0

* Az ország akkori területén.
Egyes fontosabb növények vetésterülete 1956-ban a következő volt:

Növény	Ezer hektár
Báza	62 010
Rukorica	23 900
ebbi) veleménység	9 295
Cukorrépa	2 600
Hoslien	1 921
Hoslien	2 005
Nyárfüvel	4 510
Burgonya	9 197

(Vesztnik Statisticki, 1957. évi 2. sz.)

Szírnia. Az alábbi tábla bemutatja a Szírnia által exportált kőolaj, illetve a szírniai olajvezetékeken átszivattyózott kőolaj mennyiségét.

Hónap	Az exportált nyersolaj mennyisége (long-ton)* az évben	
	1955.	1956.
Január	1 500 630	1 220 130
Február	1 258 400	1 550 104
Március	1 424 734	1 649 107
Április	1 367 523	1 276 098
Május	1 372 285	1 530 700
Június	1 375 094	1 441 770
Július	1 250 707	1 357 800
Augusztus	1 477 800	1 743 613
Szeptember	1 450 938	1 597 050
Október	1 450 493	1 344 774
November	1 362 531	1 07 287
December	1 584 620	-
Összesen	16 850 865	14 802 400

Év és hónap	A Bahlasba	A Saydaba	A Tripoliba
	Irányuló vezetékeken átszivattyózott kőolaj mennyisége (long-ton)*		
1955	17 045 122	15 735 331	7 693 320
1956	14 600 483	15 030 237	6 443 765
1955. okt.	1 450 492	1 345 734	609 201
nov.	1 351 021	1 282 548	630 801
dec.	1 508 002	1 415 052	629 930
1956. okt.	1 540 397	1 349 752	607 115
nov.	84 555	1 284 508	37 335
dec.	-	1 333 201	-
1957. jan.	-	1 133 021	-

* long-ton = 1016 kg

A két tábla adataiból jól látható a szuezi eseményeknek a szírniai olajexportra gyakorolt hatása, valamint az, hogy az Egyiptommal szolidáris Szírnia nem engedélyezte területén a nyugati államokba irányuló olaj átvizetést.

(General Monthly Bulletin of Current Statistics, Damascus, 1957. évi 2. sz.)

Ceylon. Az ország külkereskedelmi mérlege az elmúlt évben rosszabb volt mint 1955-ben. Az export volumene és értéke csökkent, az import értéke nagymértékben emelkedett. Az export és az import szerkezetét vizsgálva megállapítható, hogy a fő exportcikkek (kávé, tea, kakaó, nyersgumi, növényi és állati zsíradékok) a kivétel értékének mintegy 90 százalékát, az élelmiszerimport pedig a behozatal értékének 40 százalékát képviselték. Gazdasági körök véleménye szerint az ország számára rendkívül előnyös lenne, ha az export szerkezetét megváltoztatnák, és többféle cikket exportálnának, valamint, ha a lakosság élelmiszerellátása terén kevésbé kellene más országokra támaszkodniok.

Az export intenzívebbé és differenciáltabbá tételére érdekében a szakértők szerint fokozni kell a kakaó, a citrom és a grafit kivitelét, növelni kell a rizstermelést, valamint cukorgyárakat, egy olajfinomítót és egy textilfeldolgozó üzemet kell létesíteni.

Az alábbi táblán bemutatjuk Ceylon külkereskedelmének fontosabb adatait.

Megnevezés	Az import	Az export
	értéke ceyloni rupiában* az 1956. január-novemberi időszakban	értéke ceyloni rupiában* az 1956. január-novemberi időszakban
Élelmiszer	580 641 770	1 041 628 868
ebbi) kávé, tea, kakaó	30 481 192	972 200 754
Tea és dohány	20 684 222	1 051 066
Nyersanyagok (fő- ként nyersgumi)	25 854 854	327 659 800
ebbi) nyersgumi	28	249 670 993
Ásványi eredetű fű- anyagok	120 002 844	-
Állati és növényi olajok és zsírok	1 151 034	95 400 548
Vegyianyagok	61 208 037	7 792 101
ebbi) műtrágya	42 731 132	8 041
Ipari kész- és fél- késztermékek	330 047 505	4 857 812
Gépek és közleke- dési eszközök	172 105 117	-
Egyéb ipari termé- kek	30 628 888	380 074
Közfürdő	22 062 084	6 586 430
Összesen	1 453 337 955	1 458 047 858

* 1 ceyloni rupia = 0,2084 USA dollár.
(The Ceylon Trade Journal, 1957. évi 2. sz.)

IRODALOM

FOLYÓIRATSZEMLE

**ВЕСТНИК
СТАТИСТИКИ**

A Szovjetunió Minisztériumának mellett működő Központi Statisztikai Hivatal folyóirata

1957. ÉVI 2. SZÁM

- V. I. Lenin a statisztikáról.
- Uj fontos szakasz a szocialista gazdaság fejlődésében.
- P. Pajzsevit: Az 1950. évi népszámlálás a statisztikai szervek nagyfontosságú feladata.
- H. Takumbeitov: A termelési ráfordítások számítása és kalkulációja a gép- és traktorállományok.
- N. Titelbaum: A szovjet kereskedelmi vállalatok éves beszámolóinak a csoportosítások segítségével feldolgozott anyagokhoz levont egyes következtetések.
- M. Iljevskij: A közgazdasági indexek kérdéséhez.
- B. Jasztrenszkij: Legenda a negyzsámok törvényének csodálatos szerepéről.
- M. Markin: Az Ukrán SzSzk Statisztikai Hivatalának munkatársaságáról.
- D. Szvobinszkij: A. A. Bodstein, Az energetika statisztikája az iparban.
- G. Rubinsztein: Statisztikai Évkönyv, 1956. Lengyel Népköztársaság Statisztikai Főhivatala, Varsó 1956.
- Az állományok leltározása és újraértékelése Statisztikai adatok.

统计工作

TUNGCSI KUNGOO (Statisztikai Hírek) A Kínai Népköztársaság Állami Statisztikai Hivatalának folyóirata

1957. ÉVI 1. SZÁM

- Támaszkodjunk az olvasók és a statisztikai dolgozók véleményére.
- Az építőkezési munkák értékének egyszerűsített kalkulációja.
- Az ártisztítási néhány kérdése.
- A nagyberuházásoknál alkalmazott változtatásokról.
- Az 1952. évi ipari változatlan árok revidiója.
- A gép- és traktorállományok teljesítménye - a mezőgazdasági észke termelés fontos eleme

**STATISTICKÝ
OBZOR**

A Csehszlovák Köztársaság Állami Statisztikai Hivatalának folyóirata

1957. ÉVI 4. SZÁM

- A. Walter: Az állományok osztályozása.
- J. Mareš: A statisztika feljárja a távközös hiánnyosságot.
- J. Churdil dr. - B. Černý dr.: A csehszlovák idegenforgalmi statisztikáról.
- Z. Jureček: Az 1958. évi népszámlálás.
- K. Seidler: I. Szaricskovi: „Az iparvállalati termelési terv.”
- Statisztikai hírek.

Statistische Praxis

A Német Demokratikus Köztársaság Állami Központi Statisztikai Hivatalának folyóirata

1957. ÉVI 4. SZÁM

- Walter Schuster: A statisztika szerepe a választások előkészítésében.
- Alfred Tomm: Reprezentatív munkabéretstatisztikai felvételek az ipari és építőipari állami vállalatokról.
- Martin Henischel: A társadalmi összetétel alakulása 1956-ban.
- V. St. Tronev: A statisztika elméletének tárgyáról.
- Herbert Winkelmann: A munkatermelékenység mérésének legmegfelelőbb módszerei a mezőgazdaságban.
- Dr. Hans Raabe: Az egyéni gazdaságokra vonatkozó reprezentatív üzemszámításai megfigyelések végrehajtásának és értékelésének módszerei.
- Alois Clemens: A statisztika szerepe a gépellátások termelékenységének növelésében és önköltségük csökkentésében.

A Német Demokratikus Köztársaság Állami Központi Statisztikai Hivatalának negyedévi folyóirata 1957. ÉVI 1. SZÁM

Jelentés az 1956. évi népgazdasági terv teljesítéséről. Megjegyzések az 1956. évi népgazdasági terv teljesítéséről szóló jelentéshez. Sonja Bendrit: Az ipari termelés ingadozásainak nagysága és fontosabb jellemzői az első öt éves terv folyamán (motodikai megjegyzésekkel). Herbert Klatt: A kistipar fejlődése az első öt éves terv folyamán. H. Schmidt: Állagos költség-arányok az állami erőforrások között. Jeanette Steuenwurm - Johannes Triller: A háztartások költésének alakulása az 1946-1956. időszakban.

A Román Népköztársaság Minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Igazgatóság folyóirata

1957. ÉVI 2. SZÁM

V. J. Lenin a Központi Statisztikai Hivatal munkájáról. I. Gannun: A központi mezőgazdasági termék-alap statisztikájának egyes kérdései a Román Munkáspárt Központi Bizottsága 1956. decemberi ülésén hozott határozatok tükrében. I. Pacuraru - M. Vasilescu: A munkabérelap és az ipari termelési terv teljesítésének kapcsolata. N. D. Alencu: A bursos földművelői Románia gazdasági elmaradottsága a polgári statisztika adataiban (II.). E. Blinici - M. Nicolescu: Egyes iparstatisztikai mutatószámok számítási módszerei a tőkés országokban. A költségvetési költségindex és a reálbérlendex megvitatása a Román Tudományos Akadémia II. rendes ülésén.

1957. ÉVI 3. SZÁM

A Román Népköztársaság Minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Igazgatóság közleménye az 1956. évi állami terv teljesítéséről. M. Leonici: Jelentés a termelési terv teljesítésének megfigyelési módszereiről. I. Pacuraru: A lakosság életszinvénelének szüntelen emelkedése. E. Iancu: Az élelmiszeripar fejlődése az első öt éves terv időszakában (1951-1955.). G. H. Luca: Az ipari önköltség statisztikai megfigyelésének megújításával kapcsolatos kérdések. E. Darai - M. Stanica - J. Ciobanu: A munkatermelékenység számlása a kollektív gazdaságokban. I. Marinescu: Az abszolút növekedés tényezőinek bontásáról. L. Apolzan: A gazdasági viszonyok 1907-ben a volt Vinsca kerület egyik falujában. E. Baeder: A statisztikai nyomtatványok egyszerűsítése.

1957. ÉVI 4. SZÁM

M. Hiji - A. Niehita: A Román Népköztársaság népességének megismerése nemzetiség és anyanyelv szerint. (Az 1956. február 21-i népszámlálás előzetes eredményei). G. H. Turan: A „Stana Rosie” kollektív gazdálkodás fejlődése. N. Georgescu - E. Spaller - L. Stoleru: A bérének; az új bérezési rendszer bevezetésének köszönhető emelkedése a bukaresti „Viktória” állami áruházban. D. Mihaleche - I. Romina: Hozzászólás a munkabérelap és az ipari termelési terv teljesítése közötti kapcsolat kérdéséhez. Statisztikai adatok.

СТАТИСТИКА

A Bolgár Népköztársaság Minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Hivatal folyóirata

1957. ÉVI 1. SZÁM

Az állami népgazdaságfejlesztő terv teljesítése 1956-ban. A szocialista építés sikerei 1956-ban. N. G. Karasimov: A Központi Statisztikai Hivatal feladatai 1957-ben. V. Nijeforov: A munkaerőmérés egyes kérdései Bulgáriában. Z. Zeczeva: A mezőgazdasági termékek szabadpiari értékesítésének és árának számbavételében előforduló hiányosságok. Dr. A. Ju. Tolov: Az állatok tudományosa alkalmazása. N. Geneseva: A városok új térszékvonala. I. Koleszov: A belkereskedelmi beszámlolójelentés új típusa. A. Pushtolov: Az elemző munka tapasztalatai. G. Angelov: Az iparvállalati éves beszámolóik előkészítése során szerzett tapasztalatok. Statisztikai adatok.

Journal of the AMERICAN STATISTICAL ASSOCIATION

Az Amerikai Statisztikai Társaság folyóirata

1956. ÉVI 4. SZÁM

Thornton C. Fry: Az automatikus számológépek az iparban. Robert Perber: Az adatszolgáltatók tudatosságának hatása a felvétel eredményeire. Albert H. Crossett - Robert G. Schmidt: Az egyes kerületek népességének becslése két népszámlálás között. Ovis Dudley Duncan: A városi népesség vizsgálata az adatok becslése. William Warnitz: A területi tömörülés mérése a termelésnek a piac felé fordulása esetében. Gustave Zakrzewski: A nemzetközi oktatásiügyi statisztika gyakorlati jelentősége. Harry Eisenpress: A szezonális ingadozások és a munkaszüneti napok egyenlően elosztásáról eredő ingadozások kiegyenlítésére használt regressziós módszerek. H. A. David: A normális sokaság változékán sorbafeljele (ranking).

M. J. Gordon - V. J. Taylor: A termelés optimális készletmennyiségének feltételei. Samuel Karlin - H. Rubin: Monoton valószínűségi arányú hírek eloszlások. A. de la Garza: Négyzetes extrapoláció és az ezzel kapcsolatos hipotézisekre vonatkozó tétel.

Statistische Nachrichten

Az Osztrák Központi Statisztikai Hivatal folyóirata

1957. ÉVI 3. SZÁM

A munkapiac 1957 februárjában. Az átlagos heti munkaidő 1956 harmadik negyedében. Az 1957. február havi előzetes népmozgalmi eredmények. A fertőző megbetegedések 1957 februárjában. A rákhalandóság Ausztriában az 1953-1955. években. Az erdőgazdálkodás helyzete 1956-ban. Az 1956. évi szőlői eredmények. A kis- és nagykereskedelmi árak (1957. március). Az osztrák ipar bruttó termelési értéke 1956 negyedik negyedében. Ausztria külkereskedelme (1957. február). A polgári foglalkoztatás (1957. február). Az idegenforgalom (1957. február). A dunai teherhajózás (1957. február). A nemzetközi áruforgalom 1956 harmadik negyedében. Az üzembehelyezett új járművek 1957 februárjában. A közlekedési balesetek alakulása (1957. február). Ausztria államosított iparjának helyzete 1956-ban. Rövid statisztikai hírek.

1957. ÉVI 4. SZÁM

A gazdasági helyzet. A munkapiac 1957 márciusában. Szervezőbizottság munkabérek 1955/56-ban. Az átlagos heti munkaidő (1956 negyedik negyedében). A népmozgalmi előzetes adatai 1957 márciusában. A fertőző megbetegedésekre vonatkozó előzetes adatok 1957 márciusában. Az egészségügyi intézmények helyzete Ausztriában 1956-ban. Az 1956. évi gyümölcsösüret. Az 1957. március 3-i sértelesszámlálás.

A nagykereskedelmi árszint 1957 áprilisában. A kiskereskedelmi árszint 1957 áprilisában. Ausztria külkereskedelme 1957 márciusában. A polgári foglalkoztatás 1957 márciusában. Az idegenforgalom 1957 márciusában. A dunai áruforgalom 1957 márciusában. A nemzetközi áruforgalom 1956 negyedik negyedében. Az új gépjárművek 1957 március havában. A közlekedési balesetek alakulása 1957 márciusában. A női foglalkozásokra előkészítő tanintézmények helyzete 1956/57-ben. A technikai és ipari középiskolák az 1956/57 tanévben. Az élelmiszerárak mérlege Ausztriában. Sztrájkmozgalmak 1956-ban. Rövid statisztikai hírek. Havi statisztikai adatok.

WIRTSCHAFT UND STATISTIK

A Német Szövetségi Köztársaság Statisztikai Hivatalának folyóirata

1957. ÉVI 4. SZÁM

Hogyan zavarják a rövidlejáratú gazdasági megfigyeléseket az évszakkonkénti és az egyéb periódikus változások. A mikroenzus, mint új eszköz a társadalmi és gazdasági jelenségek vizsgálatánál. A kisbél közigazgatási egységek vándorlási mérlege 1955-ben. 1955. évi bírósági adatok. A szerzők 1956-ban. A mezőgazdasági áruvek, mint az üzemeltelőknek és családtagjaiknak jövedelmi források. A szerzők 1957. március 4-én. A részvényárak mérlege az 1955. üzleti évben. Az ipari termelés 1957. márciusában. Az építkezések 1957. januárjában és februárjában. A Német Szövetségi Köztársaság és Nyugat-Berlin külkereskedelme 1957. márciusában és első negyedében. A Német Szövetségi Köztársaság külkereskedelmi forgalma 1955-ben. A közlekedési balesetek és kölcsönfelvételi az 1956. napközi évben. Az árak 1957 március-áprilisban. A munkabérelapok fogyaszása 1956-ban. Havi statisztikai adatok.

A Központi Statisztikai Hivatal
havonta megjelenő új kiadványa a

STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK

részletes adatokat közöl a társadalmi és gazdasági élet alakulásáról, a népgazdaság valamennyi ágáról. Tájékozódást biztosít a közgazdászok, a statisztika iránt érdeklődők, a széleskörű nyilvánosság számára.

Megjelenik minden hónap végén.

Egyes szám ára 12,— Ft

Előfizethető a Posta Központi Hírlap Irodánál
(V., József nádor tér 1.)

Előfizetési díj:
negyedévre 36,— Ft, félévre 72,— Ft, egy évre 144,— Ft.
Csekk számla: 61.066

A Központi Statisztikai Hivatal Budapest Városi Igazgatósága
szerkesztésében
megjelent

BUDAPEST STATISZTIKAI ZSEBKÖNYVE 1956.

A kiadvány a főváros társadalmi és gazdasági életének
összes fontosabb adatait tartalmazza.

A Zsebkönyv ára: 10,— Ft.

Kapható:
a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó könyvesboltjában
(Budapest V., Nádor utca 8.),
valamint az Állami Könyvterjesztő Vállalat könyvesboltjaiban.

STATISZTIKAI SZEMLE

Megjelenik havonta egyszer. Készült 4000 példányban
Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Szerkesztőség: Budapest, II. Keleti Károly u. 5. Telefon: 155—208
Kiadóhivatal: Budapest, II. Keleti Károly u. 5. Telefon: 358—330 (135. mellék)
Felelős kiadó: a Statisztikai Nyomtatvány- és Folyóiratkiadó Vállalat igazgatója
Műszaki vezető: Gyenes L. György

Előfizetés: Posta Központi Hírlapiroda, Budapest V., József nádor tér 1.
Telefon: 180—830, ügyfélszolgálat: 183—022. Előfizetési díj: negyedévre 24,— Ft, félévre 48,— Ft,
1 évre 96,— Ft. Csekk számla: 61.272.

A folyóirat régebbi példányai kaphatók a Posta Központi Hírlapiroda Újságboltjában
(Budapest V., József Attila utca 3.)

Állami Nyomda, Budapest I., Kapisztrán tér 1. — 1957. — 4530/2. — Felelős vezető: Koltai Ferenc.

CONFIDENTIAL

Ára: 8,— Ft.

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó kiadványai

KÖVES PÁL

STATISZTIKAI INDEXEK

(Statiztikai Tudományos Sorozat. Budapest, 1956. 204 old.)

A könyv ismerteti az index-elmélet fejlődését, a standardizáláson alapuló indexek számlását, az egységes indexrendszert, az indexsorokat, végül pedig a gazdasági élet különböző területein alkalmazott indexeket mutatja be.

Ára: 29,— Ft

PÁRNICZKY GÁBOR — CSEPINSZKY ANDOR

**REPREZENTATIV MEGFIGYELÉS
A GAZDASÁGI STATISZTIKÁBAN**

(Statiztikai Tudományos Sorozat. Budapest, 1956. 256 old.)

A könyv a mintavételen alapuló statisztikai megfigyelés kérdéseit tárgyalja. A reprezentatív módszer matematikai elméleti és valószínűségyszámítási alapjainak ismertetése után a felvétel gyakorlati végrehajtását és megszerzésének módszereit számos mezőgazdasági, ipari, háztartásstatisztikai, kereskedelmi jellegű példán mutatja be. A könyvet számos ábra és táblázat egészíti ki.

Ára: 32,— Ft

PÉTER GYÖRGY

**A GAZDASÁGOSSÁG ÉS A JÖVEDELMEZŐSÉG
JELENTŐSÉGE A TERVGAZDÁLKODÁSBAN**

A könyv a szerzőnek a gazdaságvezetés rendkívül aktuális problémáiról írt tanulmányait, valamint a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen e kérdékről rendezett ankét anyagát tartalmazza.

Ára: 13,50 Ft

A TÖRTÉNETI STATISZTIKA FORRÁSAI I. Szerkeszti: *Dr. Kovacsics József*

A könyv több szerző tanulmányát tartalmazza, amelyek a történeti statisztika fontosabb forrásanyagait ismertetik a XIV. századtól az 1848. évi városi összeírásig. A könyv függeléke Magyarország főbb. népesedési adatait tartalmazza a XI. századtól a XIX. század közepéig, továbbá a XIX. századbeli osztrák népösszeírási anyagoknak főbb táblázatait is közli.

Ára: 93,— Ft

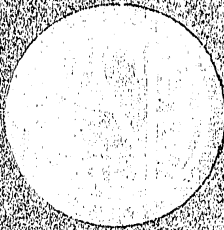
Kaphatók:

A KÖZGAZDASÁGI ÉS JOGI KÖNYVKIADÓ KÖNYVESBOLTJÁBAN
Budapest V., Nádor utca 8., valamint az állami könyvesboltokban.

CONFIDENTIAL

50X1-HUM

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL

STATISZTIKAI
HAVI
KÖZLEMÉNYEK

1957
5. SZÁM

BUDAPEST
CONFIDENTIAL

CONFIDENTIAL

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL

STATISZTIKAI
HAVI
KÖZLEMÉNYEK

1957.
5. SZÁM

CONFIDENTIAL

M E G J E G Y Z É S E K

Az 1956. évre, valamint az 1957. január, február, március, április és május hónapra vonatkozó adatok a végleges adatfelvételek során némileg módosulhatnak.

Az október-november-december havi adatszolgáltatási nehézségek következtében az 1956. IV. negyedévre illetve ennek megfelelően az 1956. évre vonatkozó adatok néhány helyen részben számítások alapján készültek.

A táblázatokon számozást alkalmaztunk, amely a külföldön forgalombahozott példányok idegennyelvű mellékletének könnyebb használatát szolgálja.

- + / = előzetes vagy számított adat
- = nincs adat (a megfigyelt statisztikai jelenség nem fordul elő)
- 0 = a statisztikai adat nem tejezhető ki, mivel kisebb, mint a táblázatban alkalmazott mértékegység
- . = az adat nem ismeretes

A százalék és viszonyszámok kiszámítása kerekítés nélküli adatok alapján történt.

Az adatközlésnél ill. a viszonyszámok számításánál figyelmen kívül hagytuk azt, hogy a naptári napok ill. a munkanapok, valamint a fizetett munkaszüneti napok száma havonként nem állandó.

	Naptári napok	Munkanapok	Fizetett munkaszüneti napok
1956. J	31	26	-
F	29	25	-
M	31	27	-
Á	30	24	1
M	31	25	2
J	30	26	-
J	31	26	-
A	31	26	1
Sz	30	25	-
O	31	27	-
N	30	25	1
D	31	24	2
1957. J	31	26	1
F	28	24	-
M	31	26	-
Á	30	24	2
M	31	26	1

A napi átlagokat a folytonos termelésű cikkekénél (villamosenergia, kőolaj, földgáz, kohókoks, acél, tinó, alumínium, kénsav, marónátrón, nitrogénműtrágya, szuperfoszfát, benzol, petroléum, gázolaj, penicillin, szuperszeptil, cement, szulfocellulóz, cukor, vaj) a naptári napok, a béréknél a munkanapok és a fizetett munkaszüneti napok, egyéb területeken általában a munkanapok száma alapján kell számítani.

Az "állami ipar" (gyáripar) a minisztériumok felügyelete alá tartozó, valamint a tanácsok irányítása alatt álló iparvállalatok adatait tartalmazza.

TARTALOM

	Oldal
I. ÖSSZEFOGLALÓ ADATOK - GRAFIKONOK	1
II. NÉPMOZGALOM	3
A népmozgalmat összefoglaló adatai; összesen és területi részletezésben. - A megvalósult életkor szerinti megoszlása. - A megvalósult száma és arányviszonya fontosabb határok szerinti; összesen és területi részletezésben. - Bejáró vándorlás. Lakóhelyváltások összesen és területi részletezésben, lakóhelyváltások. - Lakóhelyváltások iránya.	
III. IPAR	9
Vállalati teljes termelés indexe az állami iparban. - Ipari munkások és alkalmazottak száma az állami iparban. - Ipari munkások száma az állami iparban. - Teljes munkabérelap, munkások átlagos havi keresete az állami iparban; Fűtőanyagok. - Szénforgalom. - Nüszakszám, műszaktévesztés és munkaforgalom a szénbányászatban. - A szénbányászat fajtájos anyagfelhasználása. - Villamosenergiatermelés, villamosenergiatermelés. - Fontosabb cikkek termelése, behozatala, kivitele és felhasználása. - Termelési költségek és eredmény az állami iparban és néhány fontos iparágban. - Kisipari szövetkezetek, magánkisiparosok.	
IV. ÉPÍTŐIPAR	28
Az állami és a szövetkezeti építőipar munkabérelap adatai. - Állami tervezőintézetek. - Építőipari magánkisiparosok. - Termelési költségek és eredmény az állami és a szövetkezeti építőiparban.	
V. MEZŐGAZDASÁG	30
Szántó, rét- és szőlőterület 1956. május 31-én. - Fontosabb növények vetésterülete, terméshozama és termésmennyisége 1956. évben megváltás és társadalmi szektoronként. - Az állami gazdaságok termelési költségei, hozama és eredménye. - Talajjavítás típusok és társadalmi szektorok szerint. - A mezőgazdasági termelőszövetkezetek zárszámadása. - Állóvagyron a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben. - Munkaerőszűrés és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben. - Természetbeni részesedés és készpénzrészese- des a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben. - Mezőgazdasági napszámbérek és szakmánybérek az egyéni termelőknél.	
VI. FELVÁSÁRLÁS	41
Fontosabb termények, áruk és áruok termékek felvásárlása, behozatala és kivitele. - Vágósertés és vigóna felvásárlás címe szerint. - Mezőgazdasági termények és áruk országos szabadpiaci átlagára.	
VII. KÖZLEKEDÉS	45
Teher és személyszállítás. - A közforgalmu vasutak és a tehergépkocsi közlekedés műszaki-gazdasági mutatói.	
VIII. KÜLKERESKEDELEM	46
Külkereskedelmi forgalom és egyenleg. - Külkereskedelmi forgalom a forgalom szempontjából jelentős országokkal. - Fontosabb cikkek behozatala és kivitele.	

IX. BELKERESKEDELEM 50

A kiskereskedelem eladási forgalma és készlete társadalmi szektoronként, - A nagykereskedelem készlete szakmánként, - Budapesti piaci élelmiszerteljesítési és a piaci árak színvonala, - Fontosabb cikkek ára a budapesti piacokon, az átlami boltokban és a megyei városok piacain.

X. HÁZTARTÁSTATISZTIKA 53

A megyei városi munkás és alkalmazotti családok jellemző adatai és jövedelme, - A megyei városi munkás és alkalmazotti családok nettó kiadásai és egy főre jutó élelmiszerteljesítése, - A megyei egyéni gazdálkodó paraszti családok jellemző adatai és jövedelme, - A megyei egyéni gazdálkodó paraszti családok pénzkiszáradásai, személyi fogyasztása és egy főre jutó fogyasztása a fontosabb élelmiszerekből.

XI. LAKÁSHELYZET 57

Lakásállomány és lakásépítkezés, - A lakások nagyság szerinti megoszlása és felszereltsége, - A megszünt lakások száma a megszünt oka szerint, - Épített lakások száma területi részletezésben.

XII. EGÉSZSÉGÜGY 58

Táppénzesek aránya, - Fertőző megbetegedések; összesen és területi részletezésben.

XIII. MŰVELŐDÉSÜGY 60

Könyvkiadás, - Nagyobb példányszámban megjelent szépirodalmi művek, - Időszaki sajtótermékek, - Fontosabb időszaki sajtótermékek példányszáma.

XIV. TŰZKÁROK 62

XV. IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS 62

NEMZETKÖZI ADATOK 65

Fontosabb élelmiszeripari és könnyűipari termékek termelése, benzinteljesítése és felhasználása.

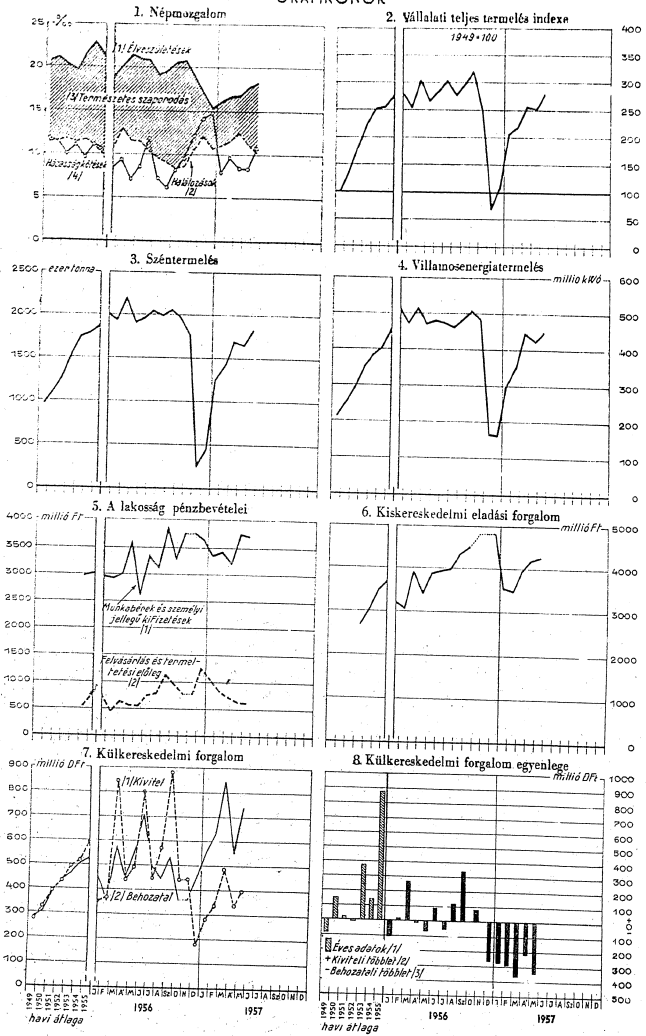
AZ 1-4. SZÁMOKBAN KÖZÖLT, HAVONKÉNT RENDSZERESEN NEM ISMÉTLŐDŐ TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE.

I. Összefoglaló adatok, 1957. január-május

	1957.					1956.					
	január	február	március	április	május	január	február	március	április	május	január-május
	1956. azonos időszaknak %-ában										
A/ Népszámlálás											
/1/ Népszámlálás (lakások végén)	0 788	0 790	0 707	0 804	0 809	99	99	99	99	99	99
/2/ Népszámlálás (lakások végén)	0 781	7 240	7 054	6 743	8 000	97	100	119	97	90	99
/3/ Népszámlálás (lakások végén)	13 387	12 481	14 229	14 844	15 123	95	90	79	94	86	93
/4/ Népszámlálás (lakások végén)	9 224	8 631	10 004	9 938	8 480	104	85	108	97	98	99
/5/ Népszámlálás (lakások végén)	4 143	3 850	3 625	5 179	6 640	61	69	44	67	75	63
/6/ Népszámlálás (lakások végén)	844	837	1 092	961	910	88	87	101	89	83	90
B/ Átlami juttatás											
/1/ Átlami juttatás	-	-	-	-	-	74	87	84	94	98	88
/2/ Átlami juttatás	-	-	-	-	-	04	83	81	93	95	83
/3/ Átlami juttatás	-	-	-	-	-	79	95	91	104	112	96
/4/ Átlami juttatás	-	-	-	-	-	89	90	85	88	95	89
/5/ Átlami juttatás	1 244	1 435	1 698	1 851	1 834	62	74	77	86	94	78
/6/ Átlami juttatás	302	358	448	423	449	59	75	87	90	93	81
/7/ Átlami juttatás	681	664	674	853	802	99	97	98	99	100	99
/8/ Átlami juttatás	1 529	1 386	1 490	1 460	1 518	133	129	123	128	123	127
/9/ Átlami juttatás	1 394	1 245	1 326	1 353	1 373	128	116	118	123	114	120
/10/ Átlami juttatás	-	-	-	-	-	75	90	86	95	99	89
C/ Kereskedelem											
/11/ Kereskedelem	6 712	7 686	9 820	10 025	11 047	69	112	97	91	94	91
/12/ Kereskedelem	4 216	4 714	5 831	5 778	6 190	75	125	101	93	94	96
/13/ Kereskedelem	575	693	914	888	943	70	128	107	92	92	95
/14/ Kereskedelem	120	121	136	142	145	81	96	95	98	97	93
/15/ Kereskedelem	25	25	26	28	27	84	98	96	100	99	93
/16/ Kereskedelem	1 433	1 365	1 542	1 671	1 607	85	100	96	102	94	95
D/ Kereskedelem											
/17/ Kereskedelem	3 569	3 479	3 953	4 194	4 227	112	114	102	124	110	112
/18/ Kereskedelem	4 654	5 235	5 989	6 292	6 597	-	-	87	-	-	-
E/ Élelmiszeripari és könnyűipari termékek											
/19/ Élelmiszeripari és könnyűipari termékek	-	-	-	-	-	122	228	105	134	99	-
/20/ Élelmiszeripari és könnyűipari termékek	-	-	-	-	-	112	103	99	91	99	-
F/ Kereskedelem											
/21/ Kereskedelem	553	629	846	552	739	122	178	148	124	133	139
/22/ Kereskedelem	278	337	484	337	399	79	93	57	76	81	74
G/ Lakosság pénzhelyettesítő											
/23/ Lakosság pénzhelyettesítő	3 351	3 486	3 253	3 768	3 718	113	119	108	105	142	116
/24/ Lakosság pénzhelyettesítő	1 034	829	746	649	636	136	180	115	113	114	130

a/ Kizárólag adatai az élelmiszeripari és könnyűipari termékek terjedelméről.

GRAFIKONOK

II. NÉPMOZGALOM

1. A népmozgalom összefoglaló adatai

Év, hónap	Népesség száma az előzővek végén 1 000 fő/b	Házasságkötések		Évszázadok		Halálozások		Természetes szaporodás		1 000 lakosra		100 éveszülöttre jut 1 éven ahli megm
		/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/	/9/	/10/	
1936.	9 190	74 276	182 206	100 628	51 978	23 933	8,1	10,9	14,3	5,0	13,1	
1940.	9 260	107 820	100 398	105 718	84 480	17 327	11,7	20,6	11,4	0,2	9,1	
1941.	9 376	106 321	105 687	106 802	88 093	16 730	11,4	21,0	11,5	0,5	8,0	
1942.	9 459	90 362	100 645	109 998	80 847	15 993	9,9	20,2	11,7	8,5	7,0	
1943.	9 537	104 836	180 820	107 443	78 377	12 987	11,0	19,6	11,3	8,3	7,1	
1944.	9 632	91 821	203 256	112 030	94 887	14 447	9,5	21,8	11,7	9,8	6,1	
1945.	9 749	107 968	223 347	106 670	116 677	10 556	11,1	23,0	11,0	12,0	6,1	
1946.	9 861	103 020	210 430	97 848	112 882	12 822	10,5	21,5	10,0	11,5	6,0	
1947.	9 904	96 482	192 738	103 761	89 976	11 232	9,8	19,5	10,5	9,0	5,9	
1956/I	9 868	6 858	15 600	8 870	6 817	964	8,3	18,8	10,6	8,2	6,1	
F	9 874	7 272	15 686	10 133	5 553	1 071	9,4	20,1	13,0	7,1	6,8	
M	9 882	5 945	17 960	9 700	8 280	1 078	7,1	21,5	11,9	9,9	6,0	
A	9 890	6 972	17 027	9 332	7 695	1 081	8,6	21,0	11,5	9,5	6,4	
M	9 898	9 890	17 491	8 537	8 954	1 098	11,8	23,9	10,3	10,5	6,3	
J	9 906	5 800	15 571	7 758	7 813	938	7,1	19,2	9,8	9,6	6,0	
J	9 915	5 086	16 467	7 590	8 877	857	6,1	19,6	9,1	10,5	5,2	
A	9 925	6 859	17 293	7 097	10 136	829	8,2	20,5	8,4	12,1	4,8	
Sz	9 935	7 708	16 950	7 065	9 885	853	9,5	20,8	8,7	12,1	5,0	
O	9 937	10 150	18 028	8 833	7 200	813	12,1	19,1	10,5	8,6	6,1	
N	9 945	11 426	18 696	9 998	3 998	894	14,1	17,1	12,2	4,9	6,4	
D	9 904	12 387	12 712	8 845	3 887	816	14,9	15,3	10,6	4,7	6,4	
1957/I	9 798	6 761	13 967	9 224	4 143	844	8,1	16,1	11,1	5,0	6,3	
F	9 790	7 249	12 461	8 631	3 850	307	9,7	16,9	11,5	5,1	7,5	
M	9 797	7 054	14 229	10 604	3 625	1 092	8,5	17,1	12,7	4,4	7,7	
A	9 804	6 743	14 244	9 065	5 179	961	8,4	17,7	11,3	6,4	6,7	
M	9 809	8 900	15 120	8 480	6 640	910	10,7	18,2	10,2	8,0	6,0	

a/ 1956. szeptemberig csak a természetes szaporodás, 1956. októbertől a természetes szaporodás és a külföldi vándorlás (megkülönböztetve átvándorlás, kivándorlás és visszavándorlás) egyenlegéből álló számított adatok. - b/ Az 1956. október 23-á és az azt követő események következtében mintegy 2 700 fő halt meg. Ebből 1957. április 8-ig kb. 450 halálesetet még nem aranykönyvtek. It és a továbbiakban a nem aranykönyvvel haláleseteket az adatok nem tartalmazzák.

2. A népmozgalom összefoglaló adatai területi részletezésben, 1957. március

Terület	Házasságkötések		Éveszázadok		Halálozások		Természetes szaporodás		100 éveszülöttre jut 1 éven ahli megm
	/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/		
Budapest	1 316	1 509	1 878	- 187	106	7,0			
Debrecen	108	171	125	46	11	1,4			
Miskolc	107	170	121	49	13	7,6			
Pécs	85	130	123	9	7	6,1			
Szeged	63	80	130	40	3	3,8			
Barany	206	484	346	138	27	5,6			
Bécs-Ménfőcsanak	403	679	734	145	98	11,1			
Békés	376	661	523	132	47	7,1			
Borsod-Abaúj-Zemplén	396	1 019	436	426	70	6,9			
Csongrád	248	445	426	19	21	4,7			
Féjér	208	594	332	242	46	6,7			
Győr-Ménfőcsanak	217	565	335	202	48	8,2			
Hajdú-Bihar	475	745	422	323	42	5,6			
Héves	176	425	327	100	39	8,2			
Komárom	130	395	244	112	45	12,6			
Nógrád	130	395	244	112	45	12,6			
Pest	506	1 095	843	252	63	5,8			
Tolna	226	550	483	67	66	12,0			
Somogy	508	1 228	899	669	106	8,4			
Szabolcs-Szatmár	313	711	539	172	34	4,8			
Szolnok	201	434	302	112	27	6,5			
Tóts	174	404	314	80	33	8,2			
Vas	264	404	308	233	66	10,5			
Veszprém	182	436	300	155	30	8,6			
Zala	182	436	300	155	30	8,6			
Összesen	7 054	14 229	10 604	3 625	1 092	7,7			
Ebből: Városok	1 804	2 827	2 841	386	200	7,6			
Községek	4 250	10 992	8 853	3 405	792	7,8			

a/ Budapest nékül.

NEPMOZGALOM

NEPMOZGALOM

3. A meghaltak életkor szerinti megoszlása

Table showing age distribution of the deceased. Columns include age groups (1-2, 3-5, 7-14, 15-29, 40-59, 60 éves és idősebb) and total count. Rows list years from 1935 to 1956 and months (A, M, J, S, O, N, D).

a/ Összesen 9 065 haláleset történt, de 113 halotti kora eddig még nem ismertes.

4. Meghaltak száma fontosabb halálokok szerint

Table showing the number of deaths by major cause. Columns include causes like influenza, tuberculosis, pneumonia, etc. Rows list years from 1935 to 1956 and months (A, M, J, S, O, N, D).

a/ Az 1950. évről a 4. néfelen a halál okait tartalmazó adatok hiányoznak.

5. Meghaltak száma fontosabb halálokok szerint

Table showing the number of deaths by major cause, broken down by month. Columns include causes like influenza, tuberculosis, pneumonia, etc. Rows list years from 1935 to 1956 and months (A, M, J, S, O, N, D).

Meghaltak száma területi részletekben, 1937. március

Table showing the number of deaths by region in March 1937. Columns include regions like Budapest, Debrecen, Miskolc, etc. Rows list regions and their respective death counts.

a/ Az 1950. évről a 4. néfelen a halál okait tartalmazó adatok hiányoznak. b/ Budapest nélkül.

NÉPMOZGALOM

6. Belső vándorlások a) Lakóhelyváltoztatások összefoglaló adatai (Települések között)

Időszak ^{b/}	Budapest			Városok			Községek			
	Oda- költözés /3/	El- költözés /4/	Külön- bűzöl /5/	Oda- költözés /3/	El- költözés /4/	Külön- bűzöl /5/	Oda- költözés /3/	El- költözés /4/	Külön- bűzöl /5/	
/8/ Állandó										
1955. /	312 583	27 462	21 096	+ 8 366	81 594	72 067	+ 9 527	203 527	218 420	- 15 893
1956. /	287 431	47 061	14 093	+ 33 498	82 041	66 640	+ 5 401	147 829	188 728	- 38 899
1956. I. félév	120 032	9 828	5 885	+ 3 844	28 228	26 021	+ 3 207	80 995	88 046	- 7 051
II. "	137 379	37 732	8 078	+ 28 604	32 813	30 619	+ 2 194	66 834	98 682	- 31 848
1957. /	24 849	5 058	2 272	+ 2 786	6 310	5 072	+ 1 238	13 281	17 305	- 4 024
F	28 964	4 508	2 388	+ 1 326	6 515	5 376	+ 339	15 340	18 205	- 2 865
M	31 040	5 083	2 452	+ 2 611	6 886	6 037	+ 849	19 051	23 531	- 3 480
A	29 773	4 800	2 417	+ 2 383	6 722	5 775	+ 947	18 251	21 581	- 3 330
M	28 903	4 248	7 011		7 011			17 644		
/9/ Ideiglenes										
1955. /	289 418	85 055	52 774	+ 32 281	110 579	69 502	+ 41 077	97 784	171 142	- 73 358
1956. /	289 964	81 298	39 796	+ 41 533	88 529	61 254	+ 37 275	89 136	187 944	- 78 808
1956. I. félév	137 523	38 155	19 171	+ 18 984	48 781	29 536	+ 19 245	50 587	88 818	- 38 229
II. "	131 441	43 144	20 595	+ 22 549	49 748	31 718	+ 18 030	38 549	79 128	- 40 579
1957. /	22 181	9 522	3 045	+ 7 477	9 980	4 484	+ 4 618	3 379	15 672	- 12 093
F	27 142	10 755	3 031	+ 8 724	10 312	4 484	+ 4 618	3 379	15 672	- 12 093
M	43 085	16 694	2 718	+ 13 876	15 315	5 190	+ 3 192	6 075	19 051	- 13 875
A	34 586	13 108	2 082	+ 11 026	11 196	6 133	+ 5 063	10 282	26 371	- 16 089
M	33 939	12 910			11 200			9 720		
/10/ Összesen										
1955. /	606 001	112 517	73 870	+ 38 647	192 173	141 589	+ 50 604	301 311	389 562	- 89 251
1956. /	576 395	128 590	53 889	+ 75 031	180 570	117 894	+ 42 676	236 965	354 672	- 117 707
1956. I. félév	287 575	47 984	25 136	+ 22 828	78 009	55 537	+ 22 452	131 582	176 882	- 45 280
II. "	288 820	80 576	28 673	+ 32 203	82 561	62 307	+ 20 224	105 383	177 810	- 72 427
1957. /	46 830	14 580	4 317	+ 10 263	15 300	9 556	+ 5 864	16 660	32 977	- 18 117
F	54 106	15 064	4 414	+ 10 650	16 827	10 536	+ 6 091	22 415	39 156	- 16 741
M	74 123	21 757	5 170	+ 16 587	22 201	13 810	+ 8 391	30 157	55 145	- 24 978
A	64 359	17 908	4 499	+ 13 409	17 918	11 908	+ 6 010	28 533	47 952	- 19 419
M	62 742	17 158			18 211			27 373		

a/ Csak a 16 éven felüliek adatai. - b/ A havi adatok részben nem a lényleges költözés, hanem a bejelentés időpontjára vonatkoznak. - c/ 76 400 tizenhat éven aluli adatával együtt (16 éven alulakra vonatkozóan a bejelentési kötelezettség 1956. évből megszűnt).

NÉPMOZGALOM

7. Lakóhelyváltoztatások területi részletezésében, 1957. máprilis 1-ig (Települések között)

Terület	Állandó			Ideiglenes			Összesen		
	Oda- költözés /3/	El- költözés /4/	Külön- bűzöl /5/	Oda- költözés /3/	El- költözés /4/	Külön- bűzöl /5/	Oda- költözés /3/	El- költözés /4/	Külön- bűzöl /5/
Budapest	4 800	2 417	+ 2 383	13 108	2 082	+ 11 026	17 908	4 499	+ 13 409
Dérecs	313	337	- 24	220	292	- 72	533	629	- 96
Miskolc	400	928	+ 74	982	235	+ 747	1 382	561	+ 821
Pécs	378	265	+ 113	1 474	171	+ 1 303	1 852	436	+ 1 416
Szeged	217	225	- 18	315	252	+ 63	532	497	+ 45
Baranya	1 628	1 858	+ 70	1 015	983	+ 632	3 243	2 541	+ 702
Bács-Kiskun	1 772	2 100	- 328	527	2 464	- 1 937	2 299	4 564	- 2 265
Békés	1 538	1 809	- 273	513	2 807	- 2 094	2 089	4 416	- 2 347
Borsod-Abaúj-Zemplén	1 796	1 758	+ 38	3 164	1 900	+ 1 264	4 960	3 658	+ 1 302
Csongrád	816	1 071	- 255	307	1 423	- 1 116	1 123	2 494	- 1 371
Fegyér	1 398	1 836	+ 32	1 589	875	+ 684	2 927	2 311	+ 616
Győr-Sopron	893	850	+ 33	890	824	+ 66	1 773	1 674	+ 99
Hajdú-Bihar	993	1 175	- 282	231	2 176	- 1 945	1 124	3 351	- 2 227
Héves	990	996	- 36	739	1 808	- 869	1 699	2 604	- 905
Komárom	748	780	- 32	2 483	441	+ 2 039	3 228	1 221	+ 2 007
Ménfőrdő	558	619	- 63	629	1 182	- 523	1 185	1 771	- 586
Nógrád	649	619	- 63	629	1 182	- 523	3 681	4 563	- 882
Pest	2 355	2 654	- 199	1 326	2 009	- 802	2 228	3 182	- 954
Somogy	1 643	1 795	- 152	585	1 387	- 802	1 703	5 601	- 3 898
Szabolcs-Szatmár	1 300	1 734	- 384	353	3 260	- 2 479	2 243	5 082	- 2 809
Szolnok	1 482	1 792	- 330	781	3 220	- 2 479	1 123	3 228	- 906
Tolna	922	1 117	- 195	401	1 112	- 711	1 177	1 871	- 694
Vas	704	737	- 33	473	1 134	- 661	3 032	2 443	+ 589
Veszprém	1 426	1 484	- 58	1 006	959	+ 647	1 135	2 139	- 1 004
Zala	827	922	- 95	308	2 267	- 959	-	12	- 12
/1/ Ismeretlen	-	6	- 6	-	6	- 6	-	-	-
/8/ Összesen	29 773	29 773	-	34 586	34 586	-	64 359	64 359	-
/9/ Ebből: Vidék	24 973	27 356	- 2 383	21 478	32 504	- 11 026	46 451	59 800	- 13 409

a/ Lásd a 6. táblához kötött b/ megjegyzést.

8. Településen belüli lakóhelyváltoztatások adatai

Időszak	Budapest	Városok	Községek	Összesen
	/1/	/2/	/3/	/4/
1955. /	214 567	176 826	114 289	505 611
1956. /	182 075	182 137	112 351	447 063
1956. I. félév	92 371	86 861	51 010	250 242
II. félév	90 204	95 276	41 341	196 821
1957. január	18 281	12 268	7 918	38 475
február	13 798	11 988	10 939	36 696
március	16 230	10 640	12 718	39 578
április	13 863	12 280	14 027	40 180
május	13 366	12 133	18 327	44 076

a/ 16 éven aluli adatokkal együtt.

NÉPMOZGALOM

9. Lakóhelyváltoztatások irányja, 1957. január-április^{a)}

Terület	Átlalok				Belpöze				Üszon					
	A/1/		A/2/		A/3/		A/4/		A/5/		A/6/		A/7/	
	Budapest-ről	A többi városból	Vidékről (községekből)	Önközségek összesen	Budapest-ről	A többi városból	Vidékről (községekből)	Önközségek összesen	Budapest-ről	A többi városból	Vidékről (községekből)	Önközségek összesen		
Január														
/8/ Budapestre	-	1 267	3 791	5 058	-	2 049	7 473	9 522	-	3 316	11 284	14 580		
/9/ A többi városba	759	1 359	4 192	6 310	1 282	1 677	6 121	9 080	2 041	3 006	10 313	15 300		
/10/ Vidékre (községekre)	1 513	2 446	9 322	13 281	763	708	2 078	3 579	2 276	3 184	11 400	16 860		
/11/ Összesen	2 272	5 072	17 305	24 640	2 045	4 404	15 672	22 181	4 317	9 536	32 977	46 830		
Február														
/8/ Budapestre	-	1 063	3 246	4 309	-	2 192	8 563	10 755	-	3 255	11 809	15 064		
/9/ A többi városba	778	1 397	4 140	6 315	1 150	1 831	7 331	10 312	1 928	3 228	11 471	16 627		
/10/ Vidékre (községekre)	1 605	2 916	11 819	16 340	851	1 137	4 057	6 075	2 486	4 053	15 876	22 415		
/11/ Összesen	2 383	5 376	19 205	26 964	2 001	5 160	19 951	27 142	4 414	10 536	39 156	54 106		
Március														
/8/ Budapestre	-	1 264	3 799	5 063	-	3 548	13 146	16 694	-	4 812	16 945	21 757		
/9/ A többi városba	734	1 524	4 628	6 886	1 382	2 400	11 533	15 315	2 116	3 924	15 161	22 201		
/10/ Vidékre (községekre)	1 718	3 240	14 124	19 091	1 336	1 825	7 915	11 076	3 054	5 074	22 009	30 167		
/11/ Összesen	2 452	6 037	22 551	31 040	2 718	7 773	32 594	43 085	5 370	13 810	55 145	74 125		
Április														
/8/ Budapestre	-	1 300	3 500	4 800	-	2 680	10 428	13 108	-	3 980	13 928	17 908		
/9/ A többi városba	742	1 809	4 371	6 722	970	1 866	8 360	11 196	1 712	3 475	12 731	17 918		
/10/ Vidékre (községekre)	1 675	2 866	13 710	18 251	1 112	1 587	7 583	10 282	2 787	4 453	21 293	28 533		
/11/ Összesen	2 417	5 775	21 581	29 773	2 082	6 133	26 371	34 566	4 489	11 908	47 952	64 359		

a/ Lásd a táblához másutt b/ megjegyzést.

III. IPAR

1. Vállalati teljes termelés indexe az állami iparban, ^{a)} változatlan áron számítva, b) 1949=100

Év (havi átlag) hónap	Állami ipar	Bányászat		ébből: szénbányászat		Villamosenergiaipar		Kőszénipar		ébből: vas-kőszénipar		Gépipar		ébből: villamos-gépipar		Közlekedési és egyéb gépipar		Építőipar		Vegyipar		
		/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/	/9/	/10/	/11/	/12/	/13/	/14/	/15/	/16/	/17/	/18/	/19/	/20/	/21/
1949.	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950.	107	115	112	112	133	128	120	144	100	148	128	108	118	124	117	127	118	126	124	126	128	128
1951.	128	131	127	127	136	172	165	241	211	187	181	181	181	211	187	187	181	181	181	181	181	181
1952.	225	168	160	163	205	196	205	397	274	132	234	236	236	274	132	234	236	236	236	236	236	236
1953.	251	195	187	187	230	200	421	329	166	278	274	274	274	329	166	278	274	274	274	274	274	274
1954.	255	196	189	198	232	218	364	303	182	282	285	285	285	303	182	282	285	285	285	285	285	285
1955.	277	218	197	216	253	239	384	332	194	304	304	304	304	332	194	304	304	304	304	304	304	304
1956.	282	193	183	208	238	216	387	315	183	294	294	294	294	315	183	294	294	294	294	294	294	294
1956. J	280	282	280	246	273	283	384	337	195	272	272	272	272	337	195	272	272	272	272	272	272	272
F	254	202	204	233	237	232	372	324	186	210	210	210	210	324	186	210	210	210	210	210	210	210
M	305	243	231	248	284	274	467	409	237	295	295	295	295	409	237	295	295	295	295	295	295	295
A	287	223	203	227	281	244	396	349	208	338	338	338	338	349	208	338	338	338	338	338	338	338
M	284	229	206	224	282	284	424	378	222	380	372	372	372	424	222	380	372	372	372	372	372	372
J	303	234	218	224	284	250	470	400	237	400	397	397	397	400	237	400	397	397	397	397	397	397
J	278	228	218	223	277	259	431	389	216	380	380	380	380	431	216	380	380	380	380	380	380	380
A	299	235	223	230	284	283	457	393	227	406	406	406	406	393	227	406	406	406	406	406	406	406
Sz	322	232	219	237	283	285	489	437	243	428	428	428	428	489	243	428	428	428	428	428	428	428
O	232	196	190	228	200	184	281	202	182	274	274	274	274	202	182	274	274	274	274	274	274	274
N	49	23	27	80	22	22	22	13	22	31	24	24	24	22	13	24	24	24	24	24	24	24
D	105	49	47	95	50	59	86	82	58	51	51	51	51	86	82	51	51	51	51	51	51	51
1957. J	207	121	127	153	121	132	251	175	127	209	209	209	209	175	127	209	209	209	209	209	209	209
F	222	143	145	170	138	156	318	284	156	257	257	257	257	284	156	257	257	257	257	257	257	257
M	237	178	172	212	217	216	338	219	182	343	343	343	343	219	182	343	343	343	343	343	343	343
A	252	179	172	205	238	236	329	225	187	354	354	354	354	225	187	354	354	354	354	354	354	354
M	279	102	136	220	250	249	382	372	247	393	393	393	393	372	247	393	393	393	393	393	393	393

a/ A vállalati teljes termelés növekedése azt fejezi ki, hogy 1/ az ipar több vagy értékesebb termékét állított elő 2/ az ipar-vállalatok közötti munkamegosztás (kooperáció) fokozódott. Nélkül a vállalati teljes termelés változatlan, vagy éppen csökkent munkabérforduló esetén is akkor, ha az ipar a költségesítésként vagy a megerősítésért értékesíti, több megmunkálás, gyártási folyamatot érintő anyagokat (pl. vasúti helyi nyersanyag vagy egyéb stb.) vesz át földtulajosára, illetve dolgoz fel. b/ Az ipari termelés egy-egy részét (pl. a legutóbb havi ipari vállalat termelés, stb.) havi átlakon kerül számbavételre. c/ Itt és a továbbiakban a gépipar a következő iparcsoportok adatait tartalmazza összesen: gépipar, villamosgépipar, mechanika, forgóipar.

IPAR

2. Ipari munkások és alkalmazottak száma az állami iparban
(Átlagos állományi létszám)

(1 000 fő)

Table with 12 columns: Év (havi átlag) hónap, Állami ipar, Bányászat, ebből: szőnyegipar, Villamos-energetika, Kohászat, ebből: vas-kohászat, Góppipar, ebből: villamos-energetika, Közlekedési és szállító gépipar, Értékpapír-, Vegyipar. Rows include years 1940-1957 and monthly averages for 1954 and 1956.

(1 000 fő)

Table with 12 columns: Év (havi átlag) hónap, Textilipar, ebből: pamutipar, Ruházati ipar, Bőr- és szőrméipar, Falpar, Papír- és Nyomdaipar, Élelmiszer- ipar, ebből: konzervipar, Dohányipar. Rows include years 1940-1957 and monthly averages for 1954 and 1956.

a/ A tervezésnek következtében az állami ipar és ezen belül az iparcsoportok köre évről-évre kisebb-nagyobb mértékben megváltozott. Az 1944-1953. évi adatokat az állami ipar 1954. évi körének ill. szervezetének megfelelően átszámoltuk. b/ Az 1954. évi adatokat az állami ipar 1955. évi körének ill. szervezetének megfelelően átszámoltuk. c/ Az adatok az 1955. évi adatok az 1954. évi adatokkal - és megközelítőleg a korábbi évek adataival is - összehasonlíthatók legyenek. - d/ Az adatok 1954-től nem tartalmaznak az ipari tanácsok számát. - e/ 1956. január-szeptember havi átlag. - f/ 1956. december 31-i létszám.

IPAR

3. Ipari munkások száma az állami iparban
(Átlagos állományi létszám)

(1 000 fő)

Table with 12 columns: Év (havi átlag) hónap, Állami ipar, Bányászat, ebből: szőnyegipar, Villamos-energetika, Kohászat, ebből: vas-kohászat, Góppipar, ebből: villamos-energetika, Közlekedési és szállító gépipar, Értékpapír-, Vegyipar. Rows include years 1940-1957 and monthly averages for 1954 and 1956.

(1 000 fő)

Table with 12 columns: Év (havi átlag) hónap, Textilipar, ebből: pamutipar, Ruházati ipar, Bőr- és szőrméipar, Falpar, Papír- és Nyomdaipar, Élelmiszer- ipar, ebből: konzervipar, Dohányipar. Rows include years 1940-1957 and monthly averages for 1954 and 1956.

a/b/d/e/ Lásd a 2. táblához fűzött megjegyzéseket.

IPAR

4. Teljes munkabérlap az állami iparban *)

(MILLIÓ Ft.)

Table with columns: Év (havi átlag) hónap, Állami ipar, Bányászati, ebből: szénbányászati, Villamos-energiatipar, Közlekedés, ebből: Vas-fundusz, Gépipar, ebből: Villamos-gépipar, Közlekedési és egyéb gépjárműipar, Építő-anyagipar, Vegyipar. Rows include years 1949 to 1956 and monthly breakdowns for 1955 and 1956.

(MILLIÓ Ft.)

Table with columns: Év (havi átlag) hónap, Textilipar, ebből: pamutipar, Rendszeres ipar, Dőr- és szőrmelipar, Faipar, Papíripár, Nyomdaipar, Élelmiszeripar, ebből: konzervipar, dohányipar. Rows include years 1949 to 1956 and monthly breakdowns for 1955 and 1956.

a/ Az iparban foglalkoztatott építési munkások munkabérlapja nélkül - b/c/ Lélek a 2. táblához lélek a/b/ megjelöléseket - d/ Szeptember hónapban fizetik a "hűségpénzt" - e/ A rendkívüli szabadságokra kifizetett bérrel és az összes juttatással járandókkal együtt.

IPAR

5. Ipari munkások átlagos havi keresete az állami iparban

(Ft.)

Table with columns: Év (havi átlag) hónap, Állami ipar, Bányászati, ebből: szénbányászati, Villamos-energiatipar, Közlekedés, ebből: Vas-fundusz, Gépipar, ebből: Villamos-gépipar, Közlekedési és egyéb gépjárműipar, Építő-anyagipar, Vegyipar. Rows include years 1949 to 1956 and monthly breakdowns for 1955 and 1956.

(Ft.)

Table with columns: Év (havi átlag) hónap, Textilipar, ebből: pamutipar, Rendszeres ipar, Dőr- és szőrmelipar, Faipar, Papíripár, Nyomdaipar, Élelmiszeripar, ebből: konzervipar, dohányipar. Rows include years 1949 to 1956 and monthly breakdowns for 1955 and 1956.

a/ 1956. január-szeptember havi átlag - b/ Szeptember hónapban fizetik a "hűségpénzt". - c/ A rendkívüli szabadságokra kifizetett bérrel és az összes juttatással járandókkal együtt.

IPAR

6. Egy ipari munkásra jutó vállalati teljes termelés indexe az állami iparban a) (váltakozólag árakon számítva) b) 1949=100

Table with 12 columns: Év (havi átlag) hónap, Állami ipar, Bányászat, Ebből: szénbányászat, Villamosenergiaipar, Kőolajipar, Ebből: vas-kohászat, Gépipar, Ebből: villamos-gépipar, Közlekedési és szállítás-gépipar, Építőanyagipar, Vegyipar. Rows include years from 1949 to 1957 and months A-M.

Table with 11 columns: Év (havi átlag) hónap, Textilipar, Ebből: pamutipar, Rönzati ipar, Bőr- és szőrmeipar, Faipar, Papír- és papír-üzemipar, Nyomdaipar, Élelmiszeripar, Ebből: konzervipar, Donágyipar. Rows include years from 1949 to 1957 and months A-M.

a/ b/ Lásd a 1. táblához előző megjegyzéseket - c/ Az 1956. Január-szeptember havi adatokból származó.

IPAR

7. Fűtőanyagok

Table with 15 columns: Év (havi átlag) hónap, Fekete-szén, Barnaszén, Lignit, Szénösszesen, Kőolaj, Fűtőgáz termelés 1 000 m³, A termelés (szén, kőolaj, fűtőgáz, vas-, vas-kohászati, vas-, vas-kohászati), Összes termelés, Érték a hazai iparban. Rows include years from 1938 to 1957 and months A-M.

a/ A kutakba visszagyromott fűtőgáz nélkül.

8. Szénfoglalom

Table with 14 columns: Év (havi átlag) hónap, Termelés, Behozatal, Kivitel, Összesen, Állami iparban, Ebből: szénbányászat, Villamosenergiaiparban, Vas-kohászati iparban, Vasundó, Lakosság/cégek részére. Rows include years from 1951 to 1957 and months A-M.

a/ A helyi ipar nélkül. - b/ Csak vontatásra felkészült szén. - c/ Kiskereskedelmi eladás (nemesthet lignittal együtt) tartalmazza a MÁV illetményesen is. - d/ MÁV illetményesen nélkül.

IPAR

16. Vegyipari termékek

(tonna)

Table with columns for year/month, Nitrogénműtrégya, Szuperfoszfát, Kénsv, Maródnátr, and Bonzin. Rows include years from 1938 to 1956 and months J, F, M, Á, M, J, J, A, Szept, Okt, N, D.

IPAR

17. Építőanyagok

Table with columns for year/month, Égetett tégl, Égetett cserépf, Azbeszt cement, Cement, Húzott üveg, Csúszó üveg, and Vastalon görögkő. Rows include years from 1938 to 1956 and months J, F, M, Á, M, J, J, A, Szept, Okt, N, D.

Table with columns for year/month, Petróleum, Gázolaj, Pentilol, Szuperfoszfát, Nyersmörtin, Papaverin hcl, Szénhidrogén, and Feszítő és autószerelési anyagok. Rows include years from 1938 to 1956 and months J, F, M, Á, M, J, J, A, Szept, Okt, N, D.

Table with columns for year/month, Fényképezőanyag, Lombos papír, Néprajzi papír, Szulfonamidok, Rotációs papír, and Újzsebes papír. Rows include years from 1938 to 1956 and months J, F, M, Á, M, J, J, A, Szept, Okt, N, D.

a/ Nitrogénműtrégya és mászintirón bhozattal, ill. kivételével a/b/ Porított. - c/ Szénhidrogén (A ponton műtrégya szénhidrogén szubsztitútummal 10%-ot veszki). - d/ Rogenerált mennyiségű együt. - e/ 100 %-os.

a/ Klamiréni téglagyárra és az utána. - b/ Húrozóra és az utána.

IPAR

22 Élelmiszeripari termékek (Folytatás)

Table with columns for year (Év), (navi dátum) hónap, Cukoripar, Gyümölcsipar, Ásványvíz, Csontos nyersanyag, Szablonok, Szaládok, Kolbászatok. It contains detailed production data for various food products from 1958 to 1957.

Table with columns for year (Év), (navi dátum) hónap, Fogyasztási zsír, Élelmiszer, Napraforgó olaj, Szappan, Sör, Cigaretta. It contains detailed production data for consumer goods from 1958 to 1957.

2/ Mélyhűtött gyümölcsökkel együtt.

IPAR

23. Termelési költségek és üzemi eredmény az állami iparban

Table showing production costs and operating results in state industry from 1950 to 1957. Columns include labor costs, material costs, overheads, depreciation, and other expenses, along with revenue and profit.

24. Termelési költségek és üzemi eredmény néhány fontosabb iparágban

Table showing production costs and operating results in key industrial sectors from 1950 to 1957. Sectors include iron and steel, machinery, textiles, food, and other industries.

Megjegyzés: Az adatok a műszakonkénti költségvetés, az állami ipar műszakonkénti költségvetésének felől, az iparvezetés által készített, az állami vállalatok költségvetéséről, az állami vállalatok költségvetéséről, az állami vállalatok költségvetéséről... (Note: The text is partially illegible and repeated.)

IV. ÉPÍTŐIPAR

1. Az állami és a szövetkezeti építőipar fontosabb munkaiügyi adatai

Table with columns for year/month, total construction work, and various categories of construction work (state-owned, cooperative, etc.).

a/ Építésvezetési, ipari stb. munkán foglalkoztatott munkások. - b/ Az építésvezetési, ipari stb. tevékenységgel foglalkozók, valamint a műszaki, adminisztratív és egyéb feladatokat ellátók száma. - c/ Állományi létszám a hó utolsó munkanapján.

2. Állami tervezőintézetek

3. Építőipari magánkiszervezők száma a)

Table showing the number of state planning institutes and private construction management organizations from 1953 to 1957.

a/ Csak az iparágazati rendelői kizervezők száma. - b/ Csak az iparágazati rendelői kizervezők száma.

ÉPÍTŐIPAR

4. Termelési költségek, üzemi és vállalati eredmény az építőiparban

Table showing production costs, operating results, and enterprise results for the construction industry from 1953 to 1957.

a/ Az építésvezetési munkák, a műszaki tervezés, a gépjármű- és a gépjárműjavítás és a segédüzemi termelés számított összege. - b/ Geológiai kutató- és akadémiai vállalatok adataival együtt.

V. MEZŐGAZDASÁG

I. Szántó-éretés és szőlőterület 1956.május 31-én.

(kat. hold)

Table with columns: Állami gazdaságok és vidékiek, Mezőgazdasági termelőszövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaság, 1956. évi az 1955. évi %-ában. Rows include crops like Búza, Rozs, Kenyérgabona, etc.

MEZŐGAZDASÁG

Főbb növények vetésterülete, termésátlaga, termésmennyisége megyénként, 1956.

2. Búza, rozs

Large table with columns: Terület, Állami gazdaságok és vidékiek, Mezőgazdasági termelőszövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaság, 1956. évi az 1955. évi %-ában. Rows list counties like Baranya, Pécs, Győr-Sopron, etc.

a/ Őszi és tavaszi búza együtt.

MEZŐGAZDASÁG

3. Kenyér gabona, őszlárpa

Table with columns for Terület, Állami gazdaságok és vállalatok, Mezőgazdasági termelői szövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaság, and various yield and productivity metrics. Sub-sections include Kenyér gabona, őszi árpa, and 1956. évi az 1955. évi %-ában.

MEZŐGAZDASÁG

4. Tavasszi árpa, árpa együtt

Table with columns for Terület, Állami gazdaságok és vállalatok, Mezőgazdasági termelői szövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaság, and various yield and productivity metrics. Sub-sections include Tavasszi árpa, őszi árpa együtt, and 1956. évi az 1955. évi %-ában.

MEZŐGAZDASÁG

5. Zab, kukorica

Table with 14 columns for various agricultural metrics and rows for different regions (Baranya, Fejér, Győr-Sopron, Komárom, Somogy, Tolna, Veszprém, Zala) and their districts. Includes sub-sections for Zab and Kukorica.

MEZŐGAZDASÁG

6. Burgonya, cukorrépa

Table with 14 columns for various agricultural metrics and rows for different regions (Baranya, Fejér, Győr-Sopron, Komárom, Somogy, Tolna, Veszprém, Zala) and their districts. Includes sub-sections for Burgonya and Cukorrépa.

n/ hiányzó morzsolt.

MEZŐGAZDASÁG

MEZŐGAZDASÁG

7 Napraforgó, rostkender

8. Lucerna, vöröshere

Table with 15 columns: Terület, Allantermelőzetek és vállalatok, Mezőgazdasági termelési szövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaságok, Allantermelőzetek és vállalatok, Mezőgazdasági termelési szövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaságok, Állattermelőzetek és vállalatok, Mezőgazdasági termelési szövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaságok, Állattermelőzetek és vállalatok, Mezőgazdasági termelési szövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaságok. Includes sub-sections for Napraforgó and Rostkender.

Table with 15 columns: Terület, Allantermelőzetek és vállalatok, Mezőgazdasági termelési szövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaságok, Állattermelőzetek és vállalatok, Mezőgazdasági termelési szövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaságok, Állattermelőzetek és vállalatok, Mezőgazdasági termelési szövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaságok, Állattermelőzetek és vállalatok, Mezőgazdasági termelési szövetkezetek, Egyéni és egyéb gazdaságok, Összes gazdaságok. Includes sub-sections for Lucerna and Vöröshere.

Summary table for 1956.év az 1955.év %-ában. Columns: Terület, 9/A, 10/A, 11/Észak, 12/Összesen, 13/1956.év az 1955.év %-ában.

Summary table for 1956.év az 1955.év %-ában. Columns: Terület, 9/A, 10/A, 11/Észak, 12/Összesen, 13/1956.év az 1955.év %-ában.

MEZŐGAZDASÁG

14. Mezőgazdasági termelőszövetkezetek zárásadása október 31-én

	1951						1952						1953						1954						1955						1956					
	miliárd Ft						/a/						/b/						/c/						/d/						/e/					
1./2./ Állóvagyon	815	1646	2 050	2 482	3 000	2 514	803	1 003	876	1 014	1 031	1 081	1 280	1 648	2 050	2 482	3 000	2 514	1 280	1 648	2 050	2 482	3 000	2 514	1 280	1 648	2 050	2 482	3 000	2 514	1 280	1 648	2 050	2 482	3 000	2 514

a/ Nőszesezés nélküli, b/ Földalappal együtt, c/ 2 251 termelőszövetkezetek adata, d/ Készpénzes részesedek, e/ Készpénzes részesedek és a képzési központok

15. Állóvagyon a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben október 31-én

	1951						1952						1953						1954						1955						1956					
	miliárd Ft						/a/						/b/						/c/						/d/											
1./ Épületek, gépek és egyéb berendezések	463	981	1 302	1 641	2 175	1 872	56,8	59,6	63,5	66,1	70,4	74,5	1 280	1 648	2 050	2 482	3 000	2 514	1 280	1 648	2 050	2 482	3 000	2 514	1 280	1 648	2 050	2 482	3 000	2 514	1 280	1 648	2 050	2 482	3 000	2 514

16. Munkaegység-részesezés a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben

	1950/51		1951/52		1952/53		1953/54		1954/55		1955/56	
	száma	napok	száma	napok	száma	napok	száma	napok	száma	napok	száma	napok
1./ Munkaegység teljesítő száma, 1 000 fő	170	234	275	201	212	227	22,8	43,0	64,4	50,4	55,0	55,0

a/ Június 30-ai taglétszámra számítva, b/ Június 30-ai taglétszámra számítva, c/ Készpénzes és természetbeni részesedek (női piaci éron számítva) együtt.

17. Egy tagra jutó természetbeni és készpénzes részesezés a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben

	Mennyiségi egység	1950/51						1951/52						1952/53						1953/54						1954/55						1955/56											
		/a/						/b/						/c/						/d/						/e/																	
1./ Búza	kg	501	290	682	657	1 029	837	68	69	137	107	122	91	155	70	236	204	319	227	328	49	225	261	245	392	176	91	186	232	299	222	340	104	287	353	270	348	23	13	26	32	40	34

18. Mezőgazdasági napszámok, szakmánnyelvények az egyéni termelőknél, 1957. április

	Egy munkásnak kijutott / /					
	napszám, Ft			szakmánnyelvény, Ft/kapitál		
1./ Cukorrépa-napszám	52			220		
2./ Permetezés	65			-		
3./ Szőlőművelés	62			415		

VI. FELVÁSÁRLÁS

Főntesbb mezőgazdasági termények, állatok és állati termékek felvásárlása, behozatala és kivitele (tonna)

Év, hónap	Búza			Rizs			Árpa			Zab			Kukorica		
	felvásárlás /a/	behozatal /b/	kivitel /c/	felvásárlás /a/	behozatal /b/	kivitel /c/	felvásárlás /a/	behozatal /b/	kivitel /c/	felvásárlás /a/	behozatal /b/	kivitel /c/	felvásárlás /a/	behozatal /b/	kivitel /c/
1950.	871 910	4 000	282 618	389 660	-	74 400	129 830	32 282	10 450	32 180	214 890	-	28 188	-	28 188
1951.	1 098 770	10 000	281 109	350 100	-	33 511	201 420	51 398	-	48 990	447 570	65 419	72 223	-	72 223

Megjegyzés: A listázott behozatal és kivitel adatai az 23. oldalon szerepelnek.

2. Rizs, burgonya, napraforgómag, bor

Év, hónap	Nyaralás felvásárlás		Hátot rizs		Burgonya felvásárlás		Napraforgómag		Bor	
	termelés /a/	behozatal /b/	termelés /a/	behozatal /b/	termelés /a/	behozatal /b/	termelés /a/	behozatal /b/	termelés /a/	behozatal /b/
1950.	40 330	17 416	7 014	271 480	202 830	254 480	2 000	27 871	1 476	0
1951.	34 940	26 798	12 138	359 880	284 480	1 400	2 000	27 871	1 476	0

FE FELVÁRLÁS

7. Mezőgazdasági termények és élelmiszer-nyersanyagok szabadpiaci országos átlagairól^{a)}

Hónap	Búza	Rizs	Árpa	Zab	Norszőlőkortica	Hízó sertés	Sültő	
							50 kg feletti	
							Fy/ha	Ft/kg
71/	72/	73/	74/	75/	76/	77/	78/	
1956. J	371	330	443	384	375	21,90	15,00	17,90
F	365	335	443	397	389	22,20	15,20	18,50
M	366	330	445	413	382	22,80	19,20	19,20
Á	376	339	452	432	392	22,90	16,90	18,90
M	370	340	436	408	382	22,30	19,50	19,70
J	371	332	418	354	392	21,50	19,90	20,50
1957. J	363	327	398	388	416	22,00	21,10	21,10
A						21,90	20,50	20,80
Sz						22,00	17,00	17,90
O	365	325	460	375	430	21,40	17,00	18,00
N	356	318	466	386	441	20,00	15,00	16,00
D	367	327	414	355	431	21,00	15,00	16,00
1957. J	385	357	470	426	441	21,00	17,00	18,00
F	333	313	400	390	354	21,00	20,00	20,00
M	303	277	350	355	326	21,10	21,40	21,40
Á	287	274	357	358	335	20,80	21,60	21,50
M	327	310	396	381	378	20,70	21,30	20,80

Hónap	Vészárki vialac	Lédoboz	Tmó	Fejlesztés		Tenyésztés	Használt m		Cetkő 1 éves
				Ft/kg			Pv/áb		
				71/	72/		73/	74/	
1956. J	229	9,10	9,30	9,80	9,10	4 900	2 300		
F	248	9,30	9,50	10,10	9,20	4 100	2 400		
M	253	9,50	9,70	10,30	9,40	4 500	2 500		
Á	231	9,30	9,60	10,30	9,10	4 500	2 300		
M	230	9,90	10,00	10,30	9,30	4 400	2 300		
J	235	9,40	10,20	10,40	9,00	4 600	2 200		
1957. J	227	9,70	10,10	10,40	9,30	4 400	2 300		
A	210	9,50	9,80	10,20	9,20	4 300	2 400		
M	197	9,40	9,80	10,30	9,30	4 400	2 500		
O	189	9,40	9,70	10,20	8,90	4 100	2 200		
N	160	9,00	9,00	10,00	9,50	4 500	2 300		
D	123	9,00	9,00	11,00	9,00	4 500	2 200		
1957. J	220	9,00	10,00	11,00	9,00	5 300	2 400		
F	318	10,00	10,00	11,00	10,00	6 100	3 100		
M	318	10,60	11,00	11,50	10,60	6 000	3 000		
Á	286	10,60	10,90	10,90	10,30	6 300	3 200		
M	267	10,40	10,60	10,90	10,50	6 100	3 170		

a/ A felvásárló vállalatok megyei legalacsonyabb, illetve legmagasabb árszintjén történő felvásárlás.

VII. KÖZLEKÉDÉS

1. Teher szállítás^{a)} személyes szállítás

Hónap	Szállított árak súlya	Ebből		Arutonnak		Ebből		Szállított vasutakon	vonalon	Ebből	villamosított vonalon	Ebből	villamosított vonalon	Ebből	villamosított vonalon	Ebből	villamosított vonalon
		teher		teher		személyes	személyes										
		vasutakon	teher	vasutakon	teher												
1000 tonna	/	1000 tonna	/	1000 tonna	/	1000 tonna	/										
1957. J	2030	203,7	203,7	203,7	203,7	203,7	203,7	42,3	80,0	1,0	2,8	2,3	30,5	28,9	80,1	80,1	
1956. J	2468	246,8	246,8	246,8	246,8	246,8	246,8	10,0	10,0	1,4	6,0	6,4	63,8	52,2	1087,7	1087,7	
F	2770	277,0	277,0	277,0	277,0	277,0	277,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
M	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
Á	2725	272,5	272,5	272,5	272,5	272,5	272,5	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
M	2710	271,0	271,0	271,0	271,0	271,0	271,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
J	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
1957. J	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
A	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
Sz	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
O	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
N	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
D	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
1957. J	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
A	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
M	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
Á	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	
M	2810	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	281,0	15,4	110,4	2,8	4,3	10,9	67,4	61,5	1440,1	1440,1	

2. A közforgalmvasutak és a tehergépkocsik közlekedési mutatói

Hónap	Vasúti teherkocsi		Tehergépkocsi		Egyesített		Egyesített		Egyesített		Egyesített	
	Átlagos	Közvetlen	Közvetlen	Közvetlen	Egyesített	Egyesített	Egyesített	Egyesített	Egyesített	Egyesített	Egyesített	Egyesített
1949.	5,0	34,7	48,1	4335,4								
1950.	4,7	32,3	45,9	4283,3								
1951.	4,8	28,6	50,9	5978,9								
1952.	14,6	4,8	29,2	50,9	6248,8	465,3	2293					
1953.	14,9	4,3	29,5	51,0	6454,7	360,1	3278	55,1	10,9	24,1	10,9	24,1
1954.	14,8	4,0	28,4	46,6	6448,8	360,1	3278	55,1	10,9	24,1	10,9	24,1
1955.	14,8	4,0	28,4	46,6	6448,8	360,1	3278	55,1	10,9	24,1	10,9	24,1
1956.	14,7	4,6	30,0	50,6	5960,6							
1956. J	15,3	4,3	32,0	50,2	6079,9	395,8	3033	65,1	9,9	17,8	9,9	17,8
F	15,2	5,8	31,2	49,9	7740,8	303,3	3394	64,9	9,5	16,5	9,5	16,5
M	14,4	4,1	28,3	41,9	6167,0	416,0	3347	64,5	11,9	15,7	11,9	15,7
Á	15,1	3,7	28,9	51,3	6419,7	488,4	3434	65,4	10,8	14,6	10,8	14,6
M	15,2	3,8	29,5	50,8	6505,6	301,0	3030	66,3	11,8	14,6	11,8	14,6
J	15,1	3,7	28,9	51,3	6419,7	488,4	3434	65,4	10,8	14,6	10,8	14,6
1957. J	14,9	3,7	28,7	50,4	6277,9							
A	14,5	3,7	28,5	50,5	6170,1	546,2	3660	67,9	11,6	13,2	11,6	13,2
Sz	14,5	3,4	27,0	51,2	6642,5							
O	12,0	4,3	28,4	51,0	5566,8							
N	19,2	3,6	46,6	46,6	4190,0							
D	16,6	19,0	46,0	46,6	4190,0							
1957. J	15,1	4,4	35,8	48,7	6696,3	199,4	2306	67,1	7,2	24,0	7,2	24,0
A	15,3	4,3	36,4	48,9	6731,4	238,5	2331	67,0	8,4	17,2	8,4	17,2
M	15,0	4,3	30,9	46,7	6331,4							
Á	15,0	4,4	31,4	51,0	5774,8	348,8	2823	66,4	8,8	18,4	8,8	18,4
M	14,7	4,6	30,1	51,5	5898,2	409,9	3223	66,1	9,7	15,8	9,7	15,8

a/ A nem közlekedési vállalatokról foglalkoztatott tehergépkocsik teljesítményeit nélkül - b/ Szabadjegyes utazás nélkül - c/ A Magyar Államvasutak és a Győrszőlőkortica-Ebneri Vasút adatai - d/ 1950 kaliforniai élelmiszeri szénre átszámítva.

VIII. KÜLKERESKEDELEM

1. Külkereskedelmi forgalom a) és egyenleg alakulása (MILLIÉD Ft)

Table with columns for 'Év/hónap', 'Összes forgalom', and 'Egyenleg'. Rows include years from 1938 to 1956 and months J, F, M, A, M.

a/ A külkereskedelmi forgalom a belső felhasználásra szánt termékek importjából és a belsőben előállított termékek exportjából (közvetlen forgalomból), valamint a viszonteltekre vásárolt termékek külföldi vételi és eladási forgalmából (a reexportforgalomból) tevődik össze. - b/ Levegőútjának a külkereskedelemben az exportárú eladásából származó, ill. az importárú megvásárlására szolgáló deviziumok a Külkereskedelmi Bank Iktatókönyvében és az importárú forgalmáról szóló statisztikákban szerepelnek. - c/ Az 1948-1951 években vonatkozó adatok a magyar határán (határparasztes adatok), az 1952-1957. évi adatok pedig a tényleges átvétel, ill. átvétel helyre (tényleges parasztes adatok) felosztott fuvar- és egyéb deviziumok figyelembe vételével tartalmaznak. - d/ Kivétel (+), behozatali (-) többlet. - e/ Adatok millió deviziumegységben.

2. A külkereskedelmi forgalom alakulása a forgalom szempontjából jelentős országokkal (MILLIÉD Ft)

Table with columns for 'Év/hónap', 'Ausztria', 'Belgium és Luxemburg', 'Bulgária', 'Csehszlovákia', 'Dánia', 'Franciaország', 'Franciaország', 'Hollandia', 'Jugoszlávia', 'Lengyelország', 'Nagy-Britannia és Ír Szabad Állam', 'Német Demokratikus Köztársaság'. Rows include years from 1938 to 1956 and months J, F, M, A, M.

a/ b/ Lásd az 1. táblához fűzött c/ d/ megjegyzéseket.

KÜLKERESKEDELEM

3. A külkereskedelmi forgalom alakulása a forgalom szempontjából jelentős országokkal (folytatás) (MILLIÉD Ft)

Table with columns for 'Év/hónap', 'Német Szövetségi Köztársaság', 'Norvégia', 'Olaszország', 'Románia', 'Svédország és Liechtenstein', 'Svédország'. Rows include years from 1938 to 1956 and months J, F, M, A, M.

(MILLIÉD Ft)

Table with columns for 'Év/hónap', 'Sovjetunió', 'Törökország', 'Búria', 'India', 'Indonézia', 'Írán'. Rows include years from 1938 to 1956 and months J, F, M, A, M.

(MILLIÉD Ft)

Table with columns for 'Év/hónap', 'Kína', 'Egyiptom', 'Amerikai Államok', 'Kanada', 'Argentína', 'Brazília'. Rows include years from 1938 to 1956 and months J, F, M, A, M.

a/ b/ Lásd az 1. táblához fűzött c/ d/ megjegyzéseket.

KÖLKERESKEDELEM

4. Fontosabb cikkek behozatala

Table with 14 columns: Év (havi átlag), Szén, Kőolaj, Fűtőanyag, Gázolaj, Vágyó, Kőszén, Acél, Vas, Kőszén, Fekete, Rész, Nyers-, Őr, Pirit, Nyers-. Sub-headers for each column indicate units like 1000 tonna or tonna.

Table with 14 columns: Év (havi átlag), Égetett, Maró-, Réz-, Káli-, Ammó-, Gőz-, Nyers-, M-, Nyers-, Töl-, Nyers-, Mosott, Mosott, Gyógy-. Sub-headers indicate units like tonna or 1000 DfH.

Table with 14 columns: Év (havi átlag), László-, Fenyő-, Rőg-, Túzita-, Papírta-, Szőlő-, Nitró-, Rot-, Nyers-, Dáca-, Liszt-, Cukor-, Kávé-, Citrom-. Sub-headers indicate units like tonna or m³.

KÖLKERESKEDELEM

5. Fontosabb cikkek kivitele

Table with 14 columns: Év (havi átlag), Szén, Gőzolaj, Bauxit, Tűzöld, Alumina, Durva-, Bauxit-, 275, Vas-, Autó-, Töror-, 26, 450, 1100. Sub-headers indicate units like tonna or darab.

Table with 14 columns: Év (havi átlag), 400, Arakó-, Réz-, Kárpit-, Izak-, Nitro-, Szonor-, Bauxit-, Pansz-, Gyógy-, NGI, Dáca-, Rozs-, Kukor-. Sub-headers indicate units like tonna or 1000 db.

Table with 14 columns: Év (havi átlag), Liszt, ébél-, Cukor, Vágó-, Vágó-, Nyers-, Szálmá-, Vágó-, Friss, Toll, Napra-, Föld-, Vaj, Bor-. Sub-headers indicate units like tonna or hl.

IX. BELKERESKEDELEM

1. A kiskereskedelem eladási forgalma és készlete

(fogyasztói folyóiraton, millió Ft)

Év (havi átlag) hónap	Belső forgalom					Készlet az időszak végén			
	Állandó	Szövetkező	Magán	Vendéglátóipar és üzemi élektész.	Kiskereskedelem összesen	Készlet az időszak végén			
						Állandó	Szövetkező	Összes	
1952.	1 697	452	97	402	2 648	3 480	975	4 455	
1953.	1 996	533	5	472	3 026	3 317	1 150	4 467	
1954.	2 152	727	22	531	3 482	4 039	1 862	5 901	
1955.	2 166	859	41	599	3 605	4 437	2 068	6 545	
1956.	2 394	1 057	42	589	4 022	3 004	1 482	4 484	
1956. J	1 865	734	37	543	3 179	3 179			
F	1 819	691	36	520	3 056				
M	3 228	915	39	584	3 866	4 546	2 201	6 747	
Á	2 027	721	33	601	3 382				
M	2 250	900	34	675	3 859	4 324	2 234	6 548	
J	2 218	901	33	680	3 892				
J	2 200	979	39	761	3 979				
A	2 438	1 067	42	761	4 308	4 451	2 347	6 798	
Sz.	2 534	1 128	47	730	4 437				
O									
D	8 331	4 558	157	1 211	14 297	3 002	1 462	4 464	
1957. J	8 057	911	46	526	3 569	3 139	1 515	4 654	
F	2 046	819	48	566	3 479	3 113	1 517	4 635	
M	2 321	916	63	633	3 933	3 883	2 106	5 989	
Á	2 476	955	60	703	4 194	4 040	2 252	6 292	
M	2 438	984	44	761	4 227	4 260	2 337	6 597	

a/ Közvetlen áruvalapóli számviteli forgalom.

2. A nagykereskedelem készlete szakmanként

(nagykereskedelmi beszerzési folyóiraton, millió Ft)

Időpont	Nagykereskedelmi összes készlete	Ebből						
		Élelmiszerek és éleztételek	Hűtészeti, textil és bőrárak	Vas-élektételek	Építőanyagok	Úveg és porcelán	Papír és írószersz.	Építési anyagok és műszaki
1952. dec. 31.	4 721	528	2 901	513	194	43	101	73
1953. dec. 31.	3 255	400	1 667	416	151	35	92	118
1954. dec. 31.	3 912	483	1 908	561	199	36	124	143
1955. dec. 31.	6 097	499	3 155	1 147	231	63	144	133
1956. jan. 31.	6 168	492	3 170	1 187	217	65	132	128
febr. 29.	5 288	487	3 345	1 175	206	63	126	107
márc. 31.	5 489	518	3 445	1 220	214	66	129	118
ápr. 30.	6 870	570	3 402	1 262	216	68	127	134
máj. 31.	6 958	573	3 211	1 277	199	66	127	142
jún. 30.	6 495	572	3 377	1 289	213	65	130	152
júl. 31.	6 250	568	3 468	1 308	216	65	124	141
aug. 31.	6 315	580	3 327	1 277	217	68	113	122
szept. 30.	6 132	529	3 301	1 216	201	67	115	121
okt. 31.								
nov. 30.								
dec. 31.	3 460	412	1 298	920	301	60	84	76
1957. jan. 31.	3 297	456	1 090	918	101	58	87	75
febr. 28.	3 396	502	1 152	858	120	58	86	104
márc. 31.	4 989	589	1 710	967	152	37	100	142
ápr. 30.	4 240	605	1 600	975	148	68	102	176
máj. 31.	4 935	604	2 078	1 085	180	69	119	181

BELKERESKEDELEM

3. Budapesti piaci élelmiszerfelhozatal és a piaci árak színvonalára árucsoportonként

Hónap	Összesen	Ebből							Összesen	Ebből						
		Hús	Zöldség	Zsiradék	Baromfi	Tép., tojás	Zöldség, gyümölcs, burgonya	Hús		Zöldség	Zsiradék	Baromfi	Tép., tojás	Zöldség, gyümölcs, burgonya		
															%	%
1956. J	65	7	3	90	79	145	01	98	112	102	07	76				
P	40	10	6	64	49	42	07	88	113	108	122	02				
M	108	52	70	67	79	108	92	90	99	100	112	81				
Á	80	56	48	48	63	94	78	101	96	100	92	61				
M	101	59	29	59	75	111	90	78	103	97	99	92				
J	109	121	95	66	81	109	71	78	103	94	97	67				
J	79	134	141	73	92	98	80	104	91	98	82	82				
A	92	177	111	91	112	90	101	91	101	91	99	88				
Sz.	81	143	154	111	108	74	128		100	92	101	138				
O	76	89	82	54	80	70	116	91	98	96	98	144				
N	30	38	33	3	4	25	142	71	83	96	94	177				
D	49	647	502	42	98	38	121	79	101	115	177					
1957. J	122	136	179	98	75	61	112	81	72	96	118	167				
F	121	141	193	104	80	103	92	70	88	91	127					
M	105	400	572	196	98	89	85	71	88	88	113					
Á	134	758	1 175	159	123	103	91	99	92	99	91					
M	99	652	1 215	152	127	78	99	97	72	101	97					

a/ Piaci felhozatal az előző év azonos időszakának %-ában

b/ Piaci árak színvonalának az előző év azonos időszakának %-ában

4. Fontosabb élelmiszerek ára a budapesti piacokon és az állami boltokban

(évi ill. havi átlag)

Év, hónap	Egyes fontosabb élelmiszerek ára (Forint/kg)															
	Burgonya		Zöldség		Vöröshagyma		Karalich		Sérpárépa		Petrezselyem		Csemege			
	Boltban	Piacokon	Boltban	Piacokon	Boltban	Piacokon	Boltban	Piacokon	Boltban	Piacokon	Boltban	Piacokon	Boltban	Piacokon		
1952.	1,90	2,70	-	5,50	1,60	2,10	2,10	2,30	1,10	2,80	2,30	3,90	5,40	7,10		
1953.	2,-	3,30	2,70	4,20	1,90	3,90	1,70	2,65	1,30	3,30	3,-	4,10	7,30	7,10		
1954.	1,60	2,40	3,80	4,20	1,90	3,10	1,50	2,10	1,40	2,50	3,60	5,50	9,80	8,50		
1955.	1,50	3,-	5,50	5,90	1,90	2,70	2,-	2,50	3,-	3,80	4,80	6,80	9,80	6,10		
1956.	1,60	2,50	3,60	4,20	3,50	4,30	2,30	2,40	2,20	3,10	3,30	3,80	5,-	6,-		
1956. J	1,70	2,30	-	-	1,90	3,20	1,10	1,90	1,70	2,90	2,70	3,-	-	-		
F	1,50	2,50	-	-	2,10	4,80	1,10	2,20	3,30	3,50	4,40	5,20	-	-		
M	1,30	2,90	-	-	2,40	6,00	0,90	2,50	3,10	3,70	4,30	5,30	-	-		
Á	1,50	2,30	-	-	3,40	5,60	1,40	2,20	3,50	4,-	4,80	5,70	-	-		
M	2,-	2,90	2,10	2,90	5,-	5,90	5,90	4,50	3,30	4,10	4,20	5,40	10,50	12,40		
J	2,-	3,00	3,50	3,50	-	3,50	-	4,10	2,20	3,90	5,40	5,50	3,-	8,00		
A	1,40	1,00	-	0,70	2,10	2,10	1,60	2,30	1,10	2,10	1,10	2,70	-	-		
Sz.	1,30	2,-	-	-	2,80	3,10	1,90	2,40	1,10	2,10	1,50	2,50	-	-		
O	2,-	2,40	-	1,1,-	5,40	5,40	-	2,50	2,20	3,60	2,20	2,80	-	-		
N	1,30	2,40	-	-	5,40	11,-	1,80	4,-	1,60	3,50	3,50	3,50	-	-		
D	-	-	-	-	12,70	12,70	-	3,60	3,60	-	-	-	-	-		
1957. J	1,90	3,20	-	-	5,40	10,30	3,-	4,40	1,60	3,70	4,60	5,80	-	-		
F	2,10	2,60	-	-	5,-	10,30	3,20	3,60	2,10	3,-	4,50	5,20	-	-		
M	2,-	2,60	-	-	5,-	8,00	3,10	3,40	2,10	3,40	4,20	4,20	-	-		
Á	1,80	2,90	-	-	5,60	9,80	3,30	2,90	1,70	2,40	3,50	4,-	-	-		
M	2,10	3,50	5,60	5,-	5,30	10,70	3,90	3,90	3,30	3,90	4,10	9,10	9,50	-		

BELKERESKEDELEM

5. Fontosabb élelmiszerek ára a megfigyelt városok piacain, 1957. május havi átlag

(Fórtin/kg)

Városok	Étkezési		Étkezési		Tojás	Tojás	Vaj	Tehéntej			Vöröshagyma	Sárgarépa	Paraj	Zöldborsó	Cserepe
	szék	szék	szék	szék				1/7/	1/8/	1/9/					
Budapest	30,80	23,40	28,50	1,40	19,50	60,40	20,40	3,40	8,30	10,70	3,-	2,30	8,-	9,80	
19/39 megfigyelt város	23,80	20,60	20,30	1,10	18,80	56,-	18,80	2,10	7,10	10,-	2,70	2,90	7,70	8,-	
Baja	20,70	18,80	16,10	1,10	20,-	66,10	14,-	1,80	0,80	11,-	1,90	3,-	8,80	7,20	
Balassagyarmat	27,80	18,-	20,-	1,20	16,-	60,-	15,-	2,10	.	12,20	3,-	4,50	10,-	11,60	
Békéscsaba	18,20	16,80	16,60	1,-	20,-	60,-	11,00	3,10	.	4,80	2,70	.	10,10	.	
Cegléd	23,80	21,30	17,80	1,10	16,00	59,50	13,40	2,60	.	9,20	2,80	2,80	5,40	7,10	
Debrecen	21,30	18,40	16,20	1,20	20,20	54,00	14,80	2,20	8,00	10,10	3,80	1,90	6,30	7,70	
Dorog	27,80	22,00	28,80	1,30	21,10	.	20,-	2,-	.	7,20	4,60	2,80	11,-	9,20	
Eger	24,70	24,70	24,50	1,20	19,-	63,20	16,20	1,70	10,40	9,30	1,90	2,10	10,70	6,-	
Gyergyó	29,20	23,60	23,80	1,30	16,10	52,90	15,50	2,-	8,40	7,-	1,60	1,10	6,80	6,-	
Győr	24,70	20,-	20,-	1,10	19,50	.	16,-	1,00	.	12,80	2,20	3,-	8,10	9,-	
Hatvan	24,90	.	.	1,30	17,-	51,40	16,40	2,30	9,-	11,10	1,80	3,80	6,-	6,-	
Hódmezővásárhely	18,90	20,-	20,-	1,-	15,60	46,60	14,-	3,50	6,20	8,80	2,10	2,50	8,20	10,70	
Jászberény	23,80	24,-	25,-	1,20	18,-	52,10	14,70	2,30	.	10,10	3,-	.	8,-	8,-	
Kaposvár	24,80	18,90	18,-	1,-	16,-	57,80	12,-	1,40	6,-	10,90	3,-	.	8,90	7,90	
Kurucz	23,40	19,-	19,40	1,10	19,60	61,60	12,20	2,40	7,10	6,80	3,20	.	8,-	7,40	
Kecskemét	24,-	20,-	15,-	1,10	20,-	54,-	12,-	2,20	7,-	11,80	1,90	1,20	5,90	9,30	
Kiskunhalas	19,-	20,-	20,10	1,20	19,30	.	12,80	2,40	.	9,10	2,30	4,90	6,-	6,80	
Konkó	22,-	20,-	20,80	1,20	18,-	.	12,-	2,-	9,-	11,70	.	3,90	10,-	7,20	
Makó	18,-	17,40	17,70	1,-	.	.	15,80	2,80	5,20	9,90	1,70	4,20	6,70	8,80	
Miskolc	27,80	23,10	20,10	1,80	16,40	53,30	13,80	2,30	11,30	12,50	3,10	.	8,70	9,30	
Mosonmagyaróvár	20,-	23,-	23,90	1,10	18,80	.	14,40	1,40	.	12,80	2,80	3,80	9,-	11,-	
Nagykanizsa	25,-	24,70	22,-	1,10	11,60	37,30	11,90	1,30	.	13,40	3,10	3,10	11,60	6,90	
Nyíregyháza	21,90	20,20	21,30	1,10	18,-	37,90	13,80	1,90	8,-	8,-	2,90	3,80	11,60	9,20	
Órosháza	18,-	16,-	18,-	1,-	22,-	58,-	13,-	2,-	7,-	4,-	2,-	.	8,90	.	
Ózd	.	22,10	25,40	1,40	20,-	60,-	19,40	2,50	13,30	12,20	3,80	.	.	.	
Pápa	22,30	21,10	22,-	1,20	16,-	.	13,20	1,10	.	8,40	2,90	5,40	.	7,70	
Pécs	28,70	22,20	22,40	1,20	18,-	.	16,-	2,60	9,10	10,80	2,90	2,40	8,20	7,40	
Salgótarján	.	.	26,80	1,40	14,-	30,-	16,-	2,80	8,60	16,-	.	.	8,20	10,-	
Székesfehérvár	23,10	24,90	26,-	1,30	15,80	50,-	12,-	1,90	12,-	9,80	3,20	.	6,40	10,-	
Szolnok	25,80	19,10	17,50	1,20	20,-	58,90	14,-	2,80	10,-	8,40	3,80	3,20	7,90	9,20	
Szombathely	25,-	22,20	18,-	1,10	18,70	59,30	10,40	1,20	12,-	13,10	1,60	2,50	16,50	13,30	
Tudánybánya	.	.	.	1,30	20,-	.	19,40	1,80	9,30	12,50	2,80	2,60	10,80	11,70	
Vác	27,70	24,90	21,80	1,30	17,80	60,-	18,-	2,60	10,-	11,90	3,20	2,40	8,10	7,80	
Várpalota	.	25,-	.	1,30	20,-	60,-	18,-	2,20	12,-	8,-	3,-	3,80	7,60	9,-	
Veszprém	25,60	21,60	21,10	1,20	16,80	60,-	14,30	1,30	8,30	12,40	3,20	3,40	8,20	9,10	
Zalaegerszeg	22,-	20,-	20,-	1,10	13,80	56,-	11,80	1,10	.	12,-	2,40	4,60	11,-	6,-	

a/ Ft/db. - b/ Ft/liter. - c/ Sovány és kövér együttes átlaga.

X. HÁZTARTÁSSTATISZTIKA

A megfigyelt városi munkás és alkalmazott családok fontosabb adatai^{a)}
I. A megfigyelt családok átlagos jellemző adatai, munkabérek - jövedelmek

Családok száma	Családtagok száma	Családok átlagos taglétszáma	100 családra jutó munkások száma	100 keresőre jutó alkalmazottak száma	Egy főre jutó havi átlagos jövedelem, Ft	Egy főre jutó havi átlagos jövedelem, Ft						
						munkabér	egyéb jövedelmek	természetes jövedelmek	szociális jövedelmek	előző évi jövedelmek	szociális jövedelmek	
/13/ Az összes családközl												
1056, I. n.év	1 801	6 008	3,33	149	124	1 128	495	80	38	613	47	568
II. n.év	1 778	5 906	3,33	149	123	1 149	505	82	23	620	47	563
III. n.év	1 750	5 830	3,33	150	122	1 178	521	93	10	624	39	586
IV. n.év	1 825	5 426	3,84	149	124	1 234	548	98	17	661	18	643
1957, I. n.év	1 648	5 455	3,31	147	126	1 229	545	87	39	671	16	655
/14/ A jövedelem nagysága szerint, 1957. I. n.évben												
/15/ Jövedelemcsoportok:												
I.	186	826	4,44	116	282	957	250	69	20	319	8	311
II.	471	1 808	3,84	138	185	1 150	403	60	33	496	12	484
III.	446	1 441	3,23	158	111	1 201	570	73	39	682	17	665
IV.	299	731	2,82	162	74	1 262	725	100	53	878	22	856
V.	288	648	2,27	161	43	1 478	1 003	230	66	1 347	32	1 315
/16/ A családok taglétszáma szerint, 1957. I. n.évben												
/17/ Egyedülélők és 2 tagú családok												
470	847	1,80	127	42	1 135	797	134	35	968	24	942	
/18/ 3 tagú családok												
503	1 509	3,00	150	98	1 216	611	87	43	741	18	723	
/19/ 4 tagú családok												
405	1 620	4,00	149	169	1 311	487	75	40	602	15	587	
/20/ 5 és több tagú családok												
270	1 479	5,48	171	221	1 266	394	75	36	505	12	493	

a/ A családok adatait az egy családra (főre) jutó havi bruttó jövedelem nagysága alapján soroltuk be az egyes jövedelemcsoportokba.

Az egy főre jutó havi bruttó jövedelem az I. jövedelemcsoportban 400 Ft alatt, II. " " " 401-500 Ft között, III. " " " 501-600 Ft " " " 601-800 Ft " " " 801-1000 Ft " " " 1001-1500 Ft " " " 1501-2000 Ft " " " 2001 Ft-tól több.

A megfigyelt családok összetétele nem teljesen azonos az országban élő összes városi munkás és alkalmazott családok összetételével. A háztartásstatistikai megfigyelésben a nagyobb létszámú, kisebb jövedelmű családok aránya magasabb, mint az összes városi munkás és alkalmazott családoknál. Az adatok elsősorban a különböző nagyságú jövedelmek felhasználásáról nyújtanak tájékoztatást.

b/ Természetbeni jutalás nélkül. - c/ 1956-ban államkölcsönbevételek és gyarmatkeletlenégi kassák.

HÁZTARTÁSSTATISZTIKA

2. A megfigyelt családok egy főre jutó havi átlagos nettó kiadása

	/11/ Az összes családdoknál, Ft									
	Élelmiszer és élelmiszer-cikkek	Lakó- és közüzemi költség	Ruházati költség	Lakásfenntartási és lakásigényelt költség	Egyszerűségi költség	Művelődési költség	Közelítési költség	Egyéb szociális kiadás	Üzemeltetési és pénzügyi kiadás	Nettó kiadás összesen
	/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/	/9/	/10/
1956. I. n. évi	301	51	88	31	20	11	10	26	10	551
II. n. évi	293	39	98	32	21	11	12	30	19	535
III. n. évi	311	50	79	40	20	13	17	35	21	586
IV. n. évi	309	48	139	40	20	6	8	29	14	603
1957. I. n. évi	318	53	117	48	24	10	11	29	16	623
/12/ Százalékos megoszlás az összes családdoknál										
1956. I. n. évi	54,7	9,2	15,0	5,7	3,6	2,0	1,8	4,7	2,4	100,0
II. n. évi	52,0	7,1	17,7	5,7	3,6	2,0	2,4	5,4	3,5	100,0
III. n. évi	53,0	8,6	15,4	6,9	3,5	2,2	2,9	6,0	3,5	100,0
IV. n. évi	54,2	7,2	20,9	5,0	3,1	0,9	1,2	4,4	2,1	100,0
1957. I. n. évi	50,5	8,5	19,8	7,8	3,8	1,5	1,7	4,7	2,6	100,0
/13/ A jövedelem nagysága szerint, 1957. I. n. évi éven, Ft										
I.	205	31	60	11	12	4	5	11	5	353
II.	287	44	82	23	17	8	8	10	12	480
III.	330	55	122	44	24	11	11	30	17	614
IV.	380	66	101	74	32	13	13	42	24	615
V.	472	84	244	147	46	18	21	67	33	1132
/14/ Jövedelemcsoportok										
/15/ Százalékos megoszlás a jövedelem nagysága szerint, 1957. I. n. évi éven										
I.	61,7	9,4	14,6	3,2	3,5	1,3	1,5	3,0	1,5	100,0
II.	55,6	9,1	17,9	4,8	3,6	1,7	1,8	3,9	2,5	100,0
III.	51,2	8,5	15,0	6,0	3,7	1,7	1,7	4,7	2,7	100,0
IV.	47,8	8,1	15,7	9,1	3,9	1,6	1,6	5,2	3,0	100,0
V.	41,7	7,5	21,5	10,0	4,1	1,5	1,8	6,9	3,0	100,0
/16/ A családok taglétszáma szerint, 1957. I. n. évi éven, Ft										
/17/ Egyedülálló és 2 tagú családok	444	84	182	68	38	13	18	48	25	901
/18/ 3 tagú családok	234	38	117	62	25	11	12	33	17	470
/19/ 4 tagú családok	280	47	108	30	23	9	9	25	15	504
/20/ 5 és több tagú családok	250	37	92	33	15	9	6	21	11	474
/21/ Százalékos megoszlás a családok taglétszáma szerint, 1957. I. n. évi éven										
/17/ Egyedülálló és 2 tagú családok	49,4	9,3	17,9	7,8	4,2	1,4	2,0	5,3	2,9	100,0
/18/ 3 tagú családok	49,2	8,5	18,7	9,1	3,7	1,6	1,8	4,9	2,5	100,0
/19/ 4 tagú családok	51,3	8,3	19,2	7,0	4,9	1,6	1,6	4,8	2,6	100,0
/20/ 5 és több tagú családok	52,8	7,7	19,4	7,0	3,2	1,9	1,3	4,4	2,5	100,0

3. A megfigyelt családok egy főre jutó havi átlagos fogyasztásának mennyisége a fontosabb élelmiszerekből a)

	/14/ Az összes családdoknál												
	Kenyér, péksütemény	Liszt, száraztejszár	Cukor	Zsír, olaj, margarin	Nyersbarát	Hentesáru	Tej	Vaj	Tojás	Burgonya	Zöldség, gyümölcs, konzerv	Gyümölcs, zöldség, konzerv	Rendszerszerűen hűtött élelmiszer
	/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/	/9/	/10/	/11/	/12/	/13/
1956. I. n. évi	9,6	3,1	1,7	1,1	1,7	1,1	0,8	6,0	5,3	5,2	1,9	1,7	18,5
II. n. évi	9,6	3,1	1,8	1,0	1,4	0,8	0,8	7,2	10,3	5,5	3,0	1,5	19,5
III. n. évi	9,7	3,2	2,0	1,0	1,5	0,6	0,9	7,7	9,8	7,2	10,1	6,6	19,1
IV. n. évi	9,8	4,4	2,3	1,4	2,6	0,9	5,4	12,3	4,7	10,4	3,5	3,8	12,0
1957. I. n. évi	9,2	3,0	1,8	1,1	1,4	0,8	0,8	5,6	7,8	10,6	3,9	1,9	15,2
/15/ A jövedelem nagysága szerint, 1957. I. n. évi éven													
I.	8,5	2,8	1,4	0,8	1,3	0,3	6,1	3,8	6,9	4,0	1,3	1,1	7,3
II.	9,0	3,0	1,6	1,0	1,7	0,6	6,4	6,0	5,9	3,7	1,7	1,4	11,8
III.	9,0	3,1	1,8	1,1	2,2	0,8	5,4	11,3	9,4	11,3	3,7	2,1	13,8
IV.	9,9	3,4	2,0	1,3	2,8	1,0	7,4	9,9	12,0	4,0	2,2	2,0	18,7
V.	10,1	3,1	2,2	1,6	3,4	1,3	6,9	12,0	14,2	4,1	2,2	2,2	20,3
/17/ A családok taglétszáma szerint, 1957. I. n. évi éven													
/17/ Egyedülálló és 2 tagú családok	10,6	3,6	2,4	1,4	3,0	1,0	7,1	12,5	15,4	4,3	2,6	2,2	22,3
/18/ 3 tagú családok	9,1	3,2	1,8	1,1	2,3	0,8	6,9	8,7	11,3	4,0	2,1	1,7	16,3
/19/ 4 tagú családok	8,5	3,0	1,6	1,1	2,0	0,7	6,7	7,1	9,3	3,5	1,6	1,5	14,2
/20/ 5 és több tagú családok	9,2	2,9	1,5	0,9	1,6	0,6	5,9	5,1	7,8	3,7	1,4	1,3	11,0

a) Csak a háztartásokban fogyasztott, vásárlásból, sajáttermelésből és természetbeni jutásból származó mennyiség - b) 8. községi szőlőmennyiség.

HÁZTARTÁSSTATISZTIKA

A megfigyelt egyéniileg gazdálkódó parasztcsaládok fontosabb adatai
4. A megfigyelt családok átlagos jellemző adatai

Negyedév	A családok földterülete	Családok száma	Családtagok száma	Családok átlagos taglétszáma	100 családra jutó munkabéres keresők száma
	/1/	/2/	/3/	/4/	/5/
1956. I. n. évi		2130	9384	3,89	34
II. n. évi	1-25 kat./hold /6/	2138	8225	3,87	34
III. n. évi		2138	8151	3,85	35
IV. n. évi		2053	7934	3,80	33
1957. I. n. évi		2228	8756	3,93	28
1957. I. n. évi	1-8 kat./hold /7/	1091	3997	3,66	36
1957. I. n. évi	8-25 kat./hold /8/	1137	4759	4,19	20

5. A megfigyelt családok egy főre jutó havi átlagos pénzügyi jövedelme

(Fórtus)

Negyedév	A családok földterülete	Termékek értékesítése	Munkabéres	Napszám	Puvar és egyéb	Összes pénzügyi jövedelem
	/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/
1956. I. n. évi		182	74	17	47	320
II. n. évi	1-25 kat./hold /7/	192	70	27	48	347
III. n. évi		229	81	31	43	384
IV. n. évi		237	83	31	43	414
1957. I. n. évi		240	80	24	47	391
1957. I. n. évi	1-8 kat./hold /8/	207	80	29	46	372
1957. I. n. évi	8-25 kat./hold /9/	354	45	10	48	457

6. A megfigyelt családok egy főre jutó havi átlagos pénzkidadás

(Fórtus)

Negyedév	A családok földterülete	Személyi szükséglet				Üzemeltetési		Adó és közigazgatási kiadás	Összes pénzkidadás
		Élelmiszerek és élelmiszer-cikkek	Ipárcikkek	szolgáltatás	Áru	szolgáltatás			
	/1/	/2/	/3/	/4/	/5/	/6/	/7/	/8/	/9/
1956. I. n. évi		66	109	28	56	6	46	311	
II. n. évi	1-25 kat./hold /10/	69	95	28	76	27	50	345	
III. n. évi		87	111	28	62	23	57	368	
IV. n. évi		90	139	24	59	16	20	408	
1957. I. n. évi		87	128	30	107	15	30	375	
1957. I. n. évi	1-8 kat./hold /11/	71	122	29	99	14	22	357	
1957. I. n. évi	8-25 kat./hold /12/	52	140	32	137	18	59	438	

a) Lakásépítkezési célra vásárolt építési költséggel együtt.

HÁZTARTÁSSTATISZTIKA

7. A megfigyelt családok egy főre jutó havi átlagos személyi fogyasztása

Table with columns for Quarter (Negyedév), Household area (Családok területje), and various food consumption categories (e.g., Meat, Eggs, Milk, Sugar, Fat, Bread, Potatoes, Vegetables, Fruit, etc.). Data is provided for 1956 and 1957 across different quarters and household types.

8. A megfigyelt családok egy főre jutó havi átlagos fogyasztásának mennyisége a fontosabb élelmiszerekből b)

Table showing average monthly per capita consumption in various food items (e.g., Meat, Eggs, Milk, Sugar, Fat, Bread, Potatoes, Vegetables, Fruit) for different quarters and household types in 1956 and 1957.

a/ Termelési és kereskedelmi minisztérium közlése alapján. b/ A háztartásokban fogyasztott, vásárlásból származó élelmiszerek és termékek mennyiségéről. c/ Kiegészítő felhasználású készítményekről.

XI. LAKÁSHELYZET

1. Lakásállomány és lakásépítkezés

Table showing housing stock (Lakásállomány) and housing construction (Lakásépítkezés) data from 1950 to 1958. Includes columns for total stock, new construction, and housing per 1,000 population.

a/ Más célra igénybevevett lakások nélkül. b/ A részben becsült megépített lakásállomány az épített és megszünt lakások számán kívül egyéb létesítések (pl. lakás céljára kiutalt üzlet, műhely, ruhaip. stb. helyiségek) más célra igénybevevő lakásokkal. c/ Csak a lakásban lakók száma alapján. d/ 1950 és 1951 évek adatai. e/ Az 1956. évi érvényes helyreállítási munkái során újépített lakások nélkül. f/ Ebből mintegy 700 lakás az 1956 október-szeptemberi események során semmisült meg.

2. A lakások nagyszerinti megoszlása és felszereltsége

Table showing the distribution and equipment of housing units by size (1 room, 2 rooms, 3+ rooms) and type (apartment, detached house, etc.). Includes data for 1954, 1955, and 1956.

3. A megszünt lakások száma a megszünt oka szerint a)

Table showing the number of housing units destroyed, categorized by reason (e.g., destroyed, demolished, etc.) for 1954, 1955, and 1956.

a/ Az 1956. évi érvényes helyreállítási munkái során újépített egy 700 lakás az 1956 október-szeptemberi események során semmisült meg.

4. Épített lakások száma területi részletezésben

Table showing the regional breakdown of newly constructed housing units for the years 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, and 1956.

a/ A leggyorsabb területi részleget épített lakások nélkül. b/ Az 1956. évi érvényes helyreállítási munkái során 1956-ban és 1957. első negyedében kiromlott mintegy 2 300 lakás nélkül.

XII. EGÉSZSÉGÜGY

/A/ A társadalombiztosításba bevontak utolsó száma 1956. II. félévében: 8,4 millió fő/
/B/ A társadalombiztosításba bevontak a lakosság százaléka: 64,7 százalék

1. Tájékoztató aránya b)

(Százalék)

Év, hónap	Népességszám /1/	ebből					kereskedelemben /6/
		ipar /4/	építőipar /5/	mezőgazdaság /3/	külföldön /7/	nyugdíjas /8/	
1951.	3,3	4,6	3,7	1,7	2,8	2,6	
1952.	3,6	4,8	4,1	1,8	3,3	3,0	
1953.	3,7	4,8	3,9	2,0	3,3	4,0	
1954.	4,3	5,5	4,4	2,4	4,1	3,6	
1955.	5,0	6,0	5,2	2,8	4,7	3,5	
1956.	5,6	6,5	5,5	3,2	5,2	3,8	
1956. J	4,0	5,0	4,0	2,7	4,5	3,8	
P	4,5	5,5	4,5	3,2	4,2	4,2	
M	4,2	4,9	4,2	3,1	4,7	4,1	
A	3,7	4,7	3,5	2,1	4,0	3,6	
M	3,9	4,2	3,2	1,7	3,5	3,4	
J	3,4	4,5	3,5	1,9	3,6	3,4	
F	3,3	4,5	3,1	1,7	3,3	3,3	
A	3,2	4,3	3,1	2,0	3,4	3,0	
Sz	3,6	4,7	3,2	2,2	3,6	4,3	
O	3,0	3,8	2,8	2,1	2,9	2,8	
N	3,2	4,0	2,9	2,2	3,0	3,0	
D	3,7	4,4	3,9	2,8	4,0	3,6	
1957. J	4,7	5,5	4,5	3,2	4,5	4,1	
P	4,7	5,6	4,5	3,3	4,9	4,0	
M	4,4	5,3	4,4	2,8	4,4	4,7	
A	3,9	4,7	3,6	2,4	4,0	4,1	
M	3,8	4,7	3,6	2,2	4,0	4,0	

/A/ Csakítottokkal együtt. - b/ A Vasutas Szakszervezet Társadalombiztosítási Osztály adataival együtt. - c/ A betegállományban (táppénzes állományban) lévő az összes dolgozó százalékában.

2. A bejelentett fontosabb hevenyfertőző megbetegedések száma

Év, hónap	Has-tífusz /1/	Vérhas /2/	Járványos náta-gyulladá-s /3/	Járványos szarvó-vírus /4/	Kanyaró /5/	Skarid /6/	Diftéria /7/	Szarvó-vírus /8/	Szabványos influenza /9/	Küllő-szerű /10/	Tra-choma /11/	Tetanus /12/
1949.	1829	1 480	b/	238	16 109	52 152	6 162	12 025	508	13	2 971	1
1950.	1 354	2 336	693	257	39 888	51 768	4 357	6 846	254	4	2 152	465
1951.	1 935	4 495	2 280	310	42 845	39 864	2 847	24 650	623	16	2 773	544
1951.	1 232	8 771	7 251	500	23 742	19 882	2 073	18 922	2 101	24	3 059	543
1951.	1 111	16 361	12 809	313	54 314	17 720	1 814	26 967	7 656	-	6 870	494
1954.	1 077	6 630	18 365	1 176	38 871	12 254	1 464	19 446	5 772	163	5 499	396
1955.	909	12 306	15 583	617	50 053	14 497	1 079	9 628	734	3	6 883	371
1956./	1 031	12 749	20 443	1 368	37 637	21 437	1 570	9 133	143	11	5 363	350
1956-56. hónapok átlaga	58	938	895	25	6 117	1 311	143	2 281	55	0	-	48
1956. J	73	805	2 286	23	5 829	2 133	166	615	12	1	594	16
P	62	774	1 876	19	5 052	1 487	145	479	24	8	512	11
M	52	981	1 887	15	3 028	1 492	177	519	25	2	742	8
A	85	1 027	1 329	32	3 600	1 528	163	558	29	-	658	20
M	84	1 413	1 494	33	4 987	1 578	141	788	15	-	541	36
J	80	1 397	1 435	87	5 122	1 703	146	1 057	5	-	495	44
J	126	1 077	1 533	161	3 386	1 353	108	1 266	2	-	463	55
A	187	2 209	1 778	235	2 789	1 915	129	1 448	9	-	230	55
Sz	147	1 859	1 925	308	1 386	2 262	141	1 140	3	-	316	53
O / N / D	175	2 187	4 700	483	3 478	6 536	254	3 225	19	-	742	52
1957. J	67	461	2 336	74	790	1 457	103	530	73	1	176	8
P	54	468	1 659	59	454	820	55	630	132	4	233	8
M	39	646	1 347	49	1 333	869	61	1 000	719	-	500	12
A	40	639	1 130	64	2 789	1 912	60	1 233	108	-	-	17
M	58	903	1 307	136	5 860	1 281	82	1 515	27	-	-	30

a/ Előzetes, részben helyesbített adatok. - b/ Bejelentés csak 1950. év óta közzétett. - c/ Hiányos adatok.

EGÉSZSÉGÜGY

3. A bejelentett fontosabb hevenyfertőző megbetegedések száma területi részletezésben.¹⁾

Terület	Has-tífusz /1/	Vérhas /2/	Járványos náta-gyulladá-s /3/	Járványos szarvó-vírus /4/	Kanyaró /5/	Skarid /6/	Diftéria /7/	Szarvó-vírus /8/	Szabványos influenza /9/	Küllő-szerű /10/	Tra-choma /11/	Tetanus /12/
Budapest	1	113	264	4	1 270	342	24	202	5	-	-	-
Debrecen	-	16	25	-	5	15	3	25	2	-	-	-
Miskolc	1	22	31	-	14	18	-	18	-	-	-	-
Pécs	-	16	9	-	2	8	-	16	-	-	-	-
Szeged	1	20	10	-	3	15	1	6	12	-	-	-
Baranya	4	18	24	1	22	42	-	28	7	-	-	3
Békés	-	15	45	1	26	35	-	43	5	-	-	2
Borsod-Abaúj-Zemplén	1	42	49	4	10	19	5	20	20	-	-	-
Csongrád	11	40	46	11	34	21	1	29	6	-	-	-
Fehérvár	-	35	36	1	34	21	1	61	5	-	-	-
Győr-Sopron	1	14	44	2	48	30	2	4	1	-	-	-
Hódmezővásárhely	1	42	42	3	19	8	1	16	2	-	-	-
Héves	5	22	32	1	21	21	1	115	3	-	-	2
Komárom	-	47	41	-	61	26	1	42	3	-	-	2
Nógrád	-	12	23	1	7	22	-	17	-	-	-	3
Pest	1	38	83	2	240	32	2	121	1	-	-	1
Somogy	1	11	52	3	32	20	-	45	6	-	-	1
Szolnok	-	34	44	7	120	38	-	46	20	-	-	1
Tolna	2	12	30	1	213	29	-	64	2	-	-	2
Vas	1	14	28	2	24	32	-	28	8	-	-	1
Veszprém	1	35	30	-	350	37	3	87	8	-	-	-
Zala	-	5	39	-	111	66	-	9	1	-	-	-
/12/ Összesen	40	659	1 130	54	2 780	1 012	60	1 283	168	-	-	17
1957. május												
Budapest	4	178	314	5	2 614	461	23	239	3	-	-	1
Debrecen	1	15	25	-	14	20	3	38	-	-	-	-
Miskolc	3	188	17	-	19	24	-	66	-	-	-	-
Pécs	2	10	11	-	4	11	2	26	-	-	-	-
Szeged	1	28	7	-	4	32	1	6	-	-	-	-
Baranya	2	22	23	-	61	39	1	27	1	-	-	2
Békés	3	23	60	-	131	49	1	59	6	-	-	3
Borsod-Abaúj-Zemplén	1	39	42	-	25	45	9	34	-	-	-	-
Csongrád	5	32	80	17	20	20	-	85	-	-	-	4
Fehérvár	1	35	61	4	250	27	-	53	2	-	-	-
Győr-Sopron	3	5	38	-	37	41	1	77	-	-	-	-
Hódmezővásárhely	2	58	33	23	102	13	-	29	-	-	-	-
Héves	5	28	39	8	30	31	2	99	-	-	-	1
Komárom	2	1	32	40	1	235	20	74	-	-	-	-
Nógrád	2	6	36	3	26	19	-	56	-	-	-	-
Pest	2	46	80	20	355	86	3	42	1	-	-	1
Somogy	2	14	46	3	170	23	3	177	-	-	-	-
Szolnok	3	20	44	17	112	12	3	74	-	-	-	-
Tolna	3	23	33	2	86	65	-	53	-	-	-	-
Vas	2	10	23	2	297	26	2	68	3	-	-	1
Veszprém	4	19	61	2	288	74	-	8	-	-	-	-
Zala	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
/12/ Összesen	58	900	1 267	136	5 880	1 281	62	1 515	27	-	-	30

a/ Előzetes, részben helyesbített adatok.

XIII. MŰVELŐDÉSÜGY*

1. Könyvkiadás

Table showing book publication statistics from 1938 to 1957. Columns include year, total books, children's books, and various categories of books.

2. A jelentősebb és nagyobb példányszámban megjelent szépirodalmi és ifjúsági művek, 1957. május

Table listing significant literary works published in May 1957, including author names, titles, and publication details.

MŰVELŐDÉSÜGY

3. Időszaki sajtótermékek

Table showing periodical publication statistics from 1950 to 1957. Columns include year, total periodicals, and breakdown by type and month.

a/ Az időszak végén. - b/ December folyamán megjelent időszaki sajtótermékek száma. - c/ A hó folyamán megjelent időszaki sajtótermékek száma. - d/ Havi átlagok illetve havi adatok.

4. Fontosabb időszaki sajtótermékek átlagos megjelenési példányszáma 1957. április - május

Table showing the average circulation of major periodicals in April and May 1957, categorized by publication type.

XIV. TÜZKÁROK

Év, hónap	Kárt okozó tüzszakok száma	Összesen				
		Okozott kár 1.000 Ft				
		Összesen	Ebből			
			iparban	mezőgazdaságban	lakóházban	egyéb károk
1938.	6 388	9 828 ^{a/}				
1940.	4 509	23 809				
1950.	3 288	33 092				
1951.	4 344	28 151	14 225	9 653	2 529	2 744
1952.	5 352	47 922	27 230	11 291	4 942	5 060
1953.	5 443	53 982	11 249	7 384	2 717	2 962
1954.	4 997	18 817	3 002	8 317	3 205	4 003
1955.	4 475	15 213	4 715	6 138	2 050	2 300
1956. ^{b/}	4 757	24 985	4 553	12 909	4 299	2 990
1956. J	359	945	98	991	383	105
F	448	3 115	395	499	1 274	1 007
M	327	806	150	423	146	131
A	532	1 802	87	1 246	229	150
M	319	1 331	410	650	216	55
J	302	1 062	59	541	312	150
J	394	3 419	1 464	1 458	388	139
A	503	3 094	309	1 900	300	154
Sz	541	2 078	172	1 468	317	123
Ok/	479	2 803	716	1 726	272	189
N	270	2 509	151	1 564	305	480
D	230	1 318	113	763	136	314
1957. J	315	1 473	185	605	301	382
F	232	1 242	248	1 65	157	874
M	336	2 704	214	1 829	346	215
A	497	1 794	141	1 230	271	152
M	237	2 681	1 743	655	300	53

a/ 1.000 pengő, - b/ 1956. október 24. és november 30. közötti Budapesti Központi Tűzszakok adatai nélkül.

XV. IGASZÁGSZOLGÁLTATÁS

1. Fontosabb büntügyi adatok^{a/} (Kihágások nélkül)

Év, hónap	Úgyészágnál		Büntető- bírószághoz évesen megadandó ügyek	Büntetőbírószágnál elsőfokon tárgyalt ügyek /4/				Összesen	
	nyomozási megszüntetés b/	védmeletés ^{b/}		Közvetlen		Magánvádas		előírt	felmentet ^{c/}
				előírt	felmentet ^{c/}	előírt	felmentet ^{c/}		
1933.	174 002	129 992						80 459	54 273
1934.	198 421	100 822						103 900	50 339
1935.	110 873	121 758	55 681	95 783	20 775	13 117	39 564	80 459	54 273
1936.	82 386	56 399	49 507	49 516	13 895	8 781	20 514	58 297	34 709
1936. J	8 901	5 827	3 544	5 884	1 775	739	1 556	6 523	3 732
F	6 727	6 130	2 521	6 339	1 621	691	1 220	6 529	3 441
M	6 794	6 928	3 021	6 545	1 855	713	1 741	7 258	3 926
A	6 744	6 026	3 783	5 436	1 338	598	1 281	6 034	2 649
J	8 832	6 697	4 753	6 791	1 615	881	1 842	6 672	3 437
M	8 640	4 826	3 036	4 397	1 459	351	1 110	5 848	3 389
A	8 543	4 911	6 024	4 006	980	871	3 097	4 877	3 077
J	8 287	4 948	6 795	3 679	992	1 019	2 175	4 698	3 167
Sz	7 940	5 120	6 371	3 734	1 097	1 112	2 897	4 846	3 984
O	5 430	3 111	4 733	3 489	1 024	1 231	2 851	4 730	3 675
N	1 146	300	747	9	14	7	64	16	78
D	6 402	1 519	1 889	98	244	68	370	166	614
1937. J	9 062	3 745	3 626	1 132	722	612	2 923	1 744	3 645
F	8 197	3 219	2 534	2 204	730	875	3 135	3 479	3 865
M	7 936	6 086	2 964	4 550	501	845	2 550	3 685	3 431
A	6 713	5 771	3 050	4 701	886	679	2 011	5 380	2 827
M	7 889	7 202	4 383	4 823	935	817	1 942	5 640	2 877

a/ Fiatalkoriak adataival együtt. - b/ Az ügyekben szereplő személyek száma. - c/ Megszüntetéssel befejezett ügyekben szereplő személyekkel együtt.

NEMZETKÖZI ADATOK

Fontosabb élelmiszeripari és könnyűipari termékek termelése, behozatala és kivitelé I. Búza és búzaliszt

(1 000 tonna)

Ország, év (évi átlag)	Búza			Kibocsátás számszék %	Búzaliszt		
	termelés %	behozatal %	kivitel %		termelés %	behozatal %	kivitel %
/ 8/ Világ							
1934-38	123 000 ^{b/}	13 750	13 850 ^{c/}	.	.	2 320	2 540
1948-50	148 400 ^{b/}	18 800	18 850	.	.	3 780	3 910
1954	182 300 ^{b/}	19 100	18 400	.	.	2 800	3 050
1955	167 500	.	.	.	.	.	.
/ 9/ Amerikai Egyesült Államok							
1934-38	19 476	718	767	71 ^{c/}	8 884	3	370
1948-50	31 098	218	7 827	72	11 154	2	1 921
1954	28 778	173	5 230	72	10 058	2	755
1955	28 495	178	6 025	72	10 235	2	978
/ 10/ Spanyolország							
1934-38	4 392	0 ^{d/}	.	100 ^{e/}	2 986	.	0 ^{d/}
1948-50	3 822	286	6	88	2 538	2	15
1954	4 798	21	37	80	3 800	0	19
1955	3 902	510	.	80	3 900	1	1
/ 11/ Nagybritannia							
1934-38	1 743	5 112	58 ^{e/}	70 ^{e/}	3 298	427	118 ^{e/}
1948-50	2 397	4 188	84	75	4 510	650	10 ^{e/}
1954	2 828	3 519	2 ^{e/}	75	3 883	367	12 ^{e/}
1955	2 641	4 577	.	73	3 827	321	11
/ 12/ Német Szövetségi Köztársaság							
1934-38	2 505	.	23	87	2 452 ^{f/}	300 ^{e/}	.
1948-50	2 856	2 700	1	79	2 859	0	33
1954	2 893	3 359	1	79	3 123	0	112
1955	3 376	2 438	.	.	.	.	.
/ 13/ Japán							
1934-38	1 288	305	23	.	903	7	291
1948-50	1 375	1 408	0	75	2 043	28	29
1954	1 518	2 187	0	75	2 129	33	16
1955	1 468	2 288	.	.	.	.	.
/ 14/ Argentína							
1934-38	6 634	.	3 218	.	1 480	.	14
1948-50	5 175	.	2 265	.	1 937	.	72
1954	7 590	.	2 943	.	2 006	.	.
1955	5 250	.	.	.	2 083	.	.
/ 15/ Kanada							
1934-38	7 170	37	4 283	.	1 270	9	366
1948-50	13 390	9	4 618	.	1 898	2	941
1954	8 407	15	5 698	74	1 892	0	596
1955	13 448	.	5 167	73	1 797	.	765
/ 16/ Jugoszlávia							
1934-38	2 467	.	170	80 ^{e/}	1 499	.	5
1948-50	2 274	3	91	90	1 668	.	.
1954	1 368	831	.	.	1 292	0	.
1955	2 436	975	.	.	1 397	.	.
/ 17/ Ausztrália							
1934-38	4 200	.	2 033	.	1 159	.	566
1948-50	5 161	3	2 306	.	1 454	.	745
1954	4 589	.	1 276	74	1 460	.	574
1955	5 323	.	.	73	1 338	.	.
/ 18/ Magyarország							
1934-38	2 219	0	430	.	841 ^{h/}	0	53
1948-50	1 809	6	186	.	1 134 ^{i/}	0	16
1954	1 650	290	159	.	1 435 ^{j/}	15	8
1955	2 131	328	292	.	1 377 ^{k/}	114	4

Források:

- Annuaire International de Statistique Agricole, 1938-39.
- Definitive Mensural Economic et Statistique Agricole 1956. és 1957. évi száma
- Крошечко Международное Статистика
- Промышленность Статистика, Москва 1957.
- Statistical Abstract of the United States, 1942.
- Statistical Yearbook 1951, 1953, 1956.
- Statistisches Jahrbuch für die Bundesrepublik Deutschland, 1956.
- Statistisches Jahrbuch der Deutschen Demokratischen Republik, 1955.
- Yearbook of Food and Agricultural Statistics, 1954, 1955.
- Yearbook of Food and Agricultural Statistics (Trade) 1952, 1954, 1955.
- Yearbook of International Trade Statistics 1951, 1955.

a/ A búzatermelés adatai 1948-50 helyett 1948-52 évek átlagára vonatkoznak. - b/ A Szovjetunió termelése nélkül. - c/ 1939. évi adat. - d/ Két év átlag. - e/ Beexportált egység. - f/ 1954. évi adat. - g/ Rosszlisztel. - h/ 1938. évi adat. - i/ Ússzes liszt. - j/ Ússzes liszt. - k/ Magyarország az 1955. évi búzaliszt-termelési nagyságrendezésben szerepelnek.

NEMZETKÖZI ADATOK

2. Cukorrépa, cukornád és cukor

(1 000 tonna)

Ország, év (évi átlag)	Cukorrépa		Cukornád			Ország, év (évi átlag)	Cukorrépa		Cukornád		
	termelés /1/	termelés /2/	termelés /3/	behozatal /4/	kivitel /5/		termelés /1/	termelés /2/	termelés /3/	behozatal /4/	kivitel /5/
4/Vidék						13/Franciaország					
1934-48	75 700	120 000	24 900	11 400	11 300	1934-38	8 795	-	971	263	524
1945-50	84 100	217 000	23 900	12 300	12 350	1945-50	8 427	-	1 055	303	503
1954	106 600	306 000	37 100	15 400	12 360	1951	10 973	-	1 819	344	564
1955	114 100	306 000	35 200	13 000	13 490	1955	9 805	-	1 468	313	738
5/Kuba						14/Olaszország					
1934-38	-	26 176	2 558	-	2 560	1934-38	2 970	-	400 ^b	17	10
1945-50	-	43 083	3 915	-	3 260	1945-50	3 770	-	510	73	-
1954	-	43 950 ^c	4 528	-	4 149	1954	6 424	-	921	27	-
1955	-	-	4 732	-	4 906	1955	8 955	-	1 185	-	-
6/Szovjetunió						15/Ausztrália					
1934-38	17 537	-	2 075	34	108	1934-38	-	5 206	752	0	430
1945-50	-	-	3 077	10	35	1945-50	6	6 390	949	-	399
1954	20 000	-	3 611	59	169	1954	-	10 243	1 363	-	682
1955	28 000	-	3 419	620	216	1955	-	-	1 144	-	644
7/Brazília						16/Lengyelország					
1934-38	-	16 648	1 027	-	42	1934-38	5 962	-	491	-	81
1945-50	-	31 498	1 777	-	141	1945-50	5 229	-	853	-	100
1954	-	40 302	2 555	-	162	1954	7 000	-	1 128	-	112
1955	-	-	2 280	-	573	1955	7 300	-	1 066	-	86
10/Amerikai Egyesült Államok						17/Csehszlovákia					
1934-38	5 704 ^d	3 171 ^e	1 806	3 744	51 ^f	1934-38	4 665	-	592	-	213 ^g
1945-50	10 025	5 703	1 970 ^h	3 206	100 ⁱ	1945-50	4 954	-	714	-	100
1954	12 775	6 244	2 357	3 395	100 ^j	1954	5 230	-	772	-	130
1955	11 093	-	2 055	3 553	-	1955	5 500	-	716	44	123
11/Német Szövetségi Köztársaság						18/Német Demokratikus Köztársaság					
1934-38	4 118	-	-	-	-	1934-38	3 467	-	-	-	-
1945-50	3 104	-	1 426	985	-	1945-50	4 257	-	603 ^h	-	-
1954	9 259	-	2 024	21 ⁱ	13	1954	7 334	-	733	-	-
1955	8 500	-	1 911	22 ^j	-	1955	8 239	-	642	-	-
12/Törökország						19/Magyarország					
1934-38	-	67 400 ^k	1 050	153 ^l	40 ^m	1934-38	950	-	111	0	20
1945-50	-	52 230	1 270	5	43	1945-50	1 733	-	212 ⁿ	3	47
1954	-	55 522	1 516	292	-	1954	1 924	-	244	33	58
1955	-	-	1 849	463	-	1955	2 241	-	348	57	96

a/ A termelési statisztikák alapján, a külkereskedelmi biróknak a nyers- és finomított cukor együttes mennyiségére vonatkozóan. b/ A Szovjetunió termelési adatai. c/ 1934-38. évi adat. d/ 1934-38. évi átlag. e/ Ebből mindkét 430 ezer tonna. f/ 1934-38. évi adat. g/ 1934-38. évi átlag. h/ 1934-38. évi átlag. i/ Pakisztánmal együtt. j/ 1934-38. évi átlag. k/ 1947. évi adat. l/ 1934-38. évi átlag. m/ 1945-50. évi átlag. n/ 1945-50. évi átlag. o/ Három év vonatkozású.
Megjegyzés: Az országok az 1955. évi cukortermelési megfigyelésben szerepeltek.

NEMZETKÖZI ADATOK

3. Sertésszár és margarin

(1 000 tonna)

Ország, év (évi átlag)	Sertésszár			Ország, év	Margarin termelés /2/
	termelés /1/	behozatal /2/	kivitel /3/		
4/Vidék				4/Vidék	
1934-48	2 800 ^a	180 ^b	185 ^b	1938	1 350
1945-50	2 800	245	245	1948	1 880
1954	3 200	325	325	1954	2 970
1955	-	-	-	1955	3 030
6/Amerikai Egyesült Államok				16/Német Szövetségi Köztársaság	
1934-38	744	0	89	1934-38	239
1945-50	-	-	304	1945	350
1954	1 074	-	192	1954	612
1955	1 088	-	211	1955	-
7/Olaszország				6/Amerikai Egyesült Államok	
1934-38	149	2 ^b	0 ^b	1934-38	375
1945-50	126 ^c	7	0	1945	391
1954	139	1	7	1954	619
1955	115	1	2	1955	605
8/Jugoszlávia				17/Szovjetunió	
1934-38	64	29	-	1938	93
1945-50	73	42	-	1949	149
1954	110	21	1	1954	382
1955	-	-	-	1955	399
9/Kanada				18/Nagybritannia	
1934-38	28	0 ^b	0 ^b	1938	211
1945-50	45	4	0	1949	427
1954	63	3	0	1954	385
1955	63	1	0	1955	372
10/Magyarország				11/Hollandia	
1938	-	-	13	1938	72
1949	-	2	-	1949	144
1954	51	8	5	1954	231
1955	59	10	0	1955	250
11/Hollandia				19/Német Demokratikus Köztársaság	
1938	53	2 ^b	15	1938	36
1949	37	4	6	1949	46
1954	97	4	30	1954	144
1955	5	5	10	1955	180
12/Lengyelország				20/Svédország	
1934-38	43	2 ^d	-	1938	59
1945-50	45	-	-	1949	69
1954	40	1	-	1954	100
1955	40	-	-	1955	94
13/Ausztrália				21/Norvégia	
1934-38	35	0 ^b	-	1938	55
1945-50	18	22	0	1949	64
1954	32	14	-	1954	79
1955	32	18	-	1955	83
14/Portugália				22/Belgium	
1945-50	4	-	2	1938	64
1954	6	-	0	1949	59
1955	5	-	-	1954	35
				1955	88
				10/Magyarország	
				1938	1
				1949	4
				1954	4
				1955	5

a/ Szovjetunió termelése nélkül. b/ 1934-38. évek átlaga. c/ Zsírrelalonnal együtt. d/ 1948 évi adat. e/ Három év átlaga.

NEMZETKÖZI ADATOK

NEMZETKÖZI ADATOK

4. Olivaolaj és pálmaolaj (1000 tonna)

Ország, év (évi átlag)	Olivaolaj			Ország, év (évi átlag)	Pálmaolaj		
	termelés /1/	behozatal /2/	kivitel /3/		termelés /11/	behozatal /12/	kivitel /13/
/4/ Vihár 1934-38 1949 1954 1955	870 1200 1100 820	100 55 100 12*	180 35 145 120	/4/ Vihár 1934-38 1949 1954 1955	460 480 1.140 600 540	460 467 610 560	
/5/ Spanyolország 1934-38 1949 1954 1955	353 388 305 284	2A/	57B/ 16 28 30	/14/ Nigéria 1934-38 1949 1954 1955	- - 440 - -	137 173 212 185	
/6/ Olaszország 1934-38 1949 1954 1955	213 181 236 181	27 7 21 18	21 8 12 9	/15/ Dél-Kelet-Ázsiák 1934-38 1949 1954 1955	- - 196 197	60 118 137 149	
/7/ Görögország 1934-38 1949 1954 1955	115 223 110 104	1 -	12 0 20 11	/16/ Indonézia 1934-38 1949 1954 1955	- - 168 168	171 102 140 116	
/8/ Portugália 1934-38 1949 1954 1955	46 88 48 68	4 1	4 0 11 16	/17/ Malajzia 1934-38 1949 1954 1955	0 - 55 57	34 56 50 50	
/9/ Észak-Afrika 1934-38 1949 1954 1955	69 130 114 46	6 1 5 8	58 23 84 38	/18/ Francia Nyugat-Afrika 1934-38 1949 1954 1955	- - 70% -	21 10 14 18	
/10/ Törökország 1934-38 1949 1954 1955	37 43 80 30	0 -	5 1 -	/19/ Angolia 1934-38 1949 1954 1955	- - -	3 12 13 8	

5. Vaj és sajt (1000 tonna)

Ország, év (évi átlag)	Vaj			Sajt			Ország, év (évi átlag)	Vaj			Sajt		
	termelés /1/	behozatal /2/	kivitel /3/	termelés /4/	behozatal /5/	kivitel /6/		termelés /7/	behozatal /8/	kivitel /9/	termelés /10/	behozatal /11/	kivitel /12/
/7/ Amerikai Egyesült Államok 1938 1949 1954 1955	810 841 627 627	4 0	1 2 20 20	329 25 22 24	15 45 20 2	1 1 10 2	/14/ Kanada 1938 1949 1954 1955	121 127 143 145	1 0 0	2 0 0	50 55 48 39	1 1 5 6	33 24 2 6
/8/ Svájc 1938 1949 1954 1955	109 109 317 489	- -	- -	35 48 97	- -	- -	/15/ Svédország 1938 1949 1954 1955	80 38 93 84	0 -	28 13	37 56 55 55	1 4 5 5	0 0 3 3
/9/ Franciaország 1938 1949 1954 1955	206 206 305 300	2 2	4 13 3 7	277 15 17 320	11 11	11 17 10 10	/16/ Hollandia 1938 1949 1954 1955	97 84 82 74	0 -	50 53 58 44	64 98 147 166	0 0 0 80	60 62 92 80
/10/ Német-Szöv. Köztársaság 1938 1949 1954 1955	303 237 303 200	12 46 12 33	- 0 - -	159 4 156 64	8 2 6 7	2 4 6 7	/17/ Lengyelország 1938 1949 1954 1955	23 80 61	- -	0 1 11	0 11 11	1 -	1 -
/11/ Új-Zéland 1938 1949 1954 1955	168 189 193 188	- -	- -	140 150 195 103	80 101 105 85	- -	/18/ Argentína 1938 1949 1954 1955	29 39 84 57	- -	8 15 127	46% 106% 127%	0 -	2 3 3
/12/ Ausztrália 1938 1949 1954 1955	186 184 199 191	- -	- -	100 69 48 83	25 44 80 46	- -	/19/ Finnország 1938 1949 1954 1955	33 29 31 28	- -	13 11	11 12	- -	5 4 11 12
/13/ Dánia 1938 1949 1954 1955	189 156 181 184	- -	- -	149 138 141 128	35 64 81 87	- -	/20/ Magyarország 1938 1949 1954 1955	10 10 10 11	- -	4 1 2 4	3 3 7 9	0 0 0 -	0 0 1 3

a/ A külkereskedelmi adatok a háború előtt 1934-38. évekre vonatkoznak. - b/ Uszas termelés. - c/ 1937. évi adat. - d/ 1950. évi adat. Megjegyzés: A termelési adatok csak a gyártott termelést tartalmazzák.

6. Kondenzált tej és tejpor (1000 tonna)

Ország, év (évi átlag)	Kondenzált tej			Tejpor			Ország, év (évi átlag)	Kondenzált tej			Tejpor		
	termelés /1/	behozatal /2/	kivitel /3/	termelés /4/	behozatal /5/	kivitel /6/		termelés /7/	behozatal /8/	kivitel /9/	termelés /10/	behozatal /11/	kivitel /12/
/7/ Amerikai Egyesült Államok 1938-39 1948-52 1953 1954 1955	1172 1248 1638 1633	1 0	15 143 69 679	110 430 597 679	3 2 3 2	2 128 128 90	/12/ Magyarország 1934-38 1948-52 1953 1954	187 110 144 132	16 7 24	14 38 67 54	18 32 30 30	85 41 34 4	1 1 2 3
/8/ Hollandia 1938-39 1948-52 1953 1954	151 152 219 127	0 0	162 106 208 209	31 36 33 58	0 16 32 4	0 2 2 36	/13/ Japán 1934-38 1948-52 1953 1954	20 14 39 60	1 1 0	6 10 1	8 10 19	1 18 15 0	- - 0 0
/9/ Német-Szöv. Köztársaság 1938-39 1948-52 1953 1954	62 161 174	- -	- -	18 38 33	- -	- -	/14/ Ausztrália 1938-39 1948-52 1953 1954	16 50 37 43	- -	7 35 20	11 39 39	0 27 26	0 1 26
/10/ Német-Dem. Köztársaság 1938-39 1948-52 1953 1954	87 161 174	12 0	1 1	22 38 33	7 2 2	2 2	/15/ Dánia 1938-39 1948-52 1953 1954	24 37 38 28	- -	18 35 42 30	2 11 16 12	0 0 11 12	2 6 11 0
/11/ Kanada 1938-39 1948-52 1953 1954	42 138 130 140	- -	9 19 8	21 36 48 47	0 1 0	14 18 11							

a/ A külkereskedelmi adatok 1934-38, 1948-50, 1953 és 1954. évekre vonatkoznak. - b/ 4 év átlaga. - c/ Tejporral együtt.

a/ 1934-35 évi adat. - b/ Két év átlaga. - c/ Tunisz, Algír, Marokkó és Líbia termelése együtt. - d/ 1950. évi adat. - e/ 1953. évi adat.
Megjegyzés: Magyarország napralorgóolaj termelése (1000 tonna):
1949-53 47
1954 56
1955 48

NEMZETKÖZI ADATOK

7. Hús

(1 000 tonna)

Table with columns: Ország, Év, Hústermelés összesen, Ebből (marha és borjú, sertés, egyéb), and Hús (összesen) (behozatal, kivitel).

a/ A háború előtti adatok 1934-36 élig. - b/ A Szovjetunió 1937. évi termelésével együtt. - c/ 1951 előtti világtermelési adatok nem követték, csak a háború előtti időszakok. - d/ Szovjetunió nélkül. - e/ 1937. évi adat. - f/ Biztonság. - g/ "Kereskedelmi" vádász. - h/ Ennek zömre reexport.

NEMZETKÖZI ADATOK

8. Borjúsör, dohány és dohánytermékek

Table with columns: Ország, Év, Ipar (terület, behozatal, kivitel), and various export/import categories (Nyugat-Európa, Dél-Amerika, Ázsia, Ausztrália, Kanada, Dél-Amerika, Délkelet-Ázsia, Délkelet-Ázsia).

a/ A Szovjetunió 1940. évi termelésével együtt. - b/ A Szovjetunió termelése nélkül. - c/ 1931-35. év átlaga. - d/ Nem. - e/ Fogyasztási dohány. - f/ Szovjetunió nélkül. - g/ 1950. évi adat. - h/ 1937. évi adat.

NEMZETKÖZI ADATOK

9. Pamutipari orsók és szövőgépek száma (Beszerelt gépek)

Table with columns for Country (Ország), Year (Év), Spinning spindles (Szövőgépek), and Cotton spindles (Orsók). Rows include countries like USA, UK, France, etc.

a/ Általában a szelőkötő orsónál a fonnabb, a gyűrűsön a durvább fonatokat készítenek. A gyűrűs termeléséves nagyság. Egyes esetekben egy szelőkötő orsónál 0,6 gyűrűs orsótól vastagabb szálakat is készítenek. Készítőkészletek nélkül. A fonnatokat az automaták között szerepelnek. c/ Szovjetunió nélkül. d/ A mérlegelés és a termeléses szerv, valamint a szindikális szálak fonására használt 108 000 szövőgépét nélkül. e/ 1934-től Pakisztán területén együtt. f/ 1940. évi adat. g/ Pamutipari vizsgelőmérővel együtt. h/ 1940. évi adat. i/ 1940. évi adat. j/ 1940. évi adat. k/ 1940. évi adat. l/ 1940. évi adat. m/ 1940. évi adat. n/ 1940. évi adat. o/ 1940. évi adat. p/ 1940. évi adat. q/ 1940. évi adat. r/ 1940. évi adat. s/ 1940. évi adat. t/ 1940. évi adat. u/ 1940. évi adat. v/ 1940. évi adat. w/ 1940. évi adat. x/ 1940. évi adat. y/ 1940. évi adat. z/ 1940. évi adat.

10. Gyapjiipari orsók és szövőgépek száma az év végén (Beszerelt gépek)

Table with columns for Country (Ország), Year (Év), Spinning spindles (Szövőgépek), and Cotton spindles (Orsók). Rows include countries like USA, UK, France, etc.

a/ Készítő és orsósorok nélkül - b/ Széles és keskeny gépek együtt, a kő- és szövőgépével együtt. c/ Gyűrűs, harang és szövőgépének száma (ezenek általában fonnatokat készítenek). d/ Nem automaták. e/ Mérték- és jachetgépének nélkül. f/ Csak széles gépek. g/ 1937. évi adat, kétféle fonnat feltelező orsók. h/ Szövőgépével együtt. i/ 1954. évi adat. j/ Nem automaták; az automaták száma 1936-ban igen csekély. k/ 1938. évi adat. l/ 1934. évi adat. m/ 1934. évi adat. n/ Csak az általános szektor adatai. o/ 1935. évi adat. p/ Gyapjiipari vizsgelőmérővel együtt. q/ Csak az általános szektor adatai. r/ 1935. évi adat. s/ Csak az általános szektor adatai. t/ 1935. évi adat. u/ 1935. évi adat. v/ 1935. évi adat. w/ 1935. évi adat. x/ 1935. évi adat. y/ 1935. évi adat. z/ 1935. évi adat.

NEMZETKÖZI ADATOK

11. Gyapot és pamuttermékek

Table with columns for Country (Ország), Year (Év), Cotton (Gyapot), and Cotton products (Pamut termékek). Rows include countries like USA, UK, France, etc.

a/ A külkereskedelmi adatok 1934-38, 1945-50, 1954, 1955. évi értékekről szólnak. b/ Kivéve hulladékonál, kevert fonat és pásztorozásnál. c/ Készítőkészlettel szövő termelés, a keverékesével csak akkor, ha az 50 százaléknál több a pamut. d/ 1934/35 - 1953/54. évi adat. e/ 1949. évi adat. f/ Pakisztán és India adatai együtt. g/ Bevezetés. h/ MIIU m. i/ 1 000 tonna. j/ 1937. évi adat. k/ 1934-38. évi adat. l/ 1951. évi adat. m/ MIIU m. n/ MIIU m. o/ MIIU m. p/ MIIU m. q/ MIIU m. r/ MIIU m. s/ MIIU m. t/ MIIU m. u/ MIIU m. v/ MIIU m. w/ MIIU m. x/ MIIU m. y/ MIIU m. z/ MIIU m.

NEMZETKÖZI ADATOK

12. Nyersgyapjú, gyapjútermékek; műselyem és műszál

(1 000 tonna)

Ország, év (gazdasági év)	Nyersgyapjú				Gyapjú				Műselyem		Műszál
	termelés	belsőzár	kivitel	ipari felhasználás	földi		szövet		termelés		
					termelés	belsőzár	kivitel	termelés	belsőzár	kivitel	
					1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	
1938	202	61	0	141	282	394	117	14			
1949	184	185	0	209	312	379	383	85			
1954	141	94	0	159	275	305	321	172			
1955	138			173	310	284	302	179			
1938	56	245	94	198	212	290	46	15			
1949	40	218	59	223	240	367	78	53			
1954	50	206	37	209	244	346	82	100			
1955	47			218	244	343	90	106			
1938	138				80	113	11				
1949	140				96	149	17				
1954	227				159	243	79				
1955	252				168	253	111				
1938	21	83	12	105	118	80	28	3			
1949	19	106	10	119	123	81	8	28			
1954	25	97	13	116	128	72	4	53			
1955	25			111	128	70	5	55			
1938	7	39	0	41	65	43	1	84			
1949	5	37		69	108	66	2	60			
1954	5			76	115	72	14	89			
1955								149			
1938		49	0	49	54	22	24	87			
1949		30		6	17	22	5	30			
1954		40		50	77	129	10	84			
1955				55	84	155	15	89			
1938		12		16	34	38		6			
1949		12		15	39	50		9			
1954		9		50	71	110		14			
1955				52	76	110		15			
1938		44	25	27	26	18	1	5			
1949		42	10	32	36	21	1	7			
1954		31	9	29	39	25	3	6			
1955		29		29	42	28	3	6			
1938		5	1	6	10	2	1				
1949		13	1	18	27		2				
1954		8	1	11	26		4				
1955				12	28		4				
1938		1	0	1	12	30	1	0			
1949		3	0	8	23	30	0	2			
1954		2	0	10	11	24	0	2			
1955		6	0	12	13	32	0	3			
1938		6	0	6	11	6	1	0			
1949		4	0	4	9	6	1	0			
1954		4		4	11	6	1				
1955				5	12	6	1				
1938											
1949								46		74	
1954								50		58	
1955								63		62	
1938								64		67	
1949								8		0	
1954								6		21	
1955								8		34	

a/ A termelési adatok zömrésze gyapjúra, a külkereskedelmi adatok mosott gyapjúra (1934-35, 1948-50, 1954 évek) vonatkoznak. b/ Pégis és kártozott, keverti földi műsál. c/ Pégis és kártozott, kékészketen megszerzett, kevert csak 90 % felet. d/ Csak műsál (viszoka, részammónium, nitro és acetát) alapú folyékony száltermékek benne a földi és műsál alapú száltermékek és a műsál. e/ Csak műsál (viszoka, részammónium, nitro és acetát) alapú vágott szál, nincsenek benne a földi és műsál alapú száltermékek és a műsál. f/ 1934-38 évek átlaga. g/ 1937. évi adat. h/ MUM m. - i/ MUM m. - j/ Recexportált gyapjú. k/ Kékészket szövet. l/ 1955. évi adat.

Megjegyzés: Az országok az 1955. évi gyapjútermelés nagyságrendjében szerepelnek.

NEMZETKÖZI ADATOK

13. Lábbeli (MUM pá)

14. Papír

(1 000 tonna)

Ország, év (gazdasági év)	Lábbeli termelés		Ország, év	Papír (mátrix és az utólagos előállítások kivételével)			Ujsgéppapír			Egyéb papírtermelés								
	összesen	belsőzár		termelés	termelés	belsőzár	kivitel	termelés	belsőzár		kivitel							
												1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	1/7
												1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	1/7
1938	301		1938	21 063		8 540			12 400									
1949	476		1949	33 370		8 893			19 380									
1954	524		1954	41 782	6 779	11 376			23 503									
1955	577		1955	45 418		11 151			25 451									
1938	198	163	1938	3 496		503	2 654		2 300									
1949	228	203	1949	9 004		1 380	4 483		4 888									
1954	285	258	1954	8 623		2 015	5 422		5 008									
1955	299	276	1955	8 923		2 202	5 616		5 233									
1938	133		1938	5 384		785			4 839									
1949	143		1949	11 072	1 599	831	4 213		8 558									
1954	137		1954	16 828	1 860	516	1 081	4 528	10 885									
1955	134		1955	18 898	2 007	725	1 323	4 079	11 692									
1938	72	46	1938	198			813		1 287									
1949	94	65	1949	80			680		1 152									
1954	72	46	1954	143	1 987	35	822	333	1 300									
1955	108	73	1955	135	2 301	61	429	409	1 441									
1938	69		1938	2 110		1 620	401		358									
1949	72		1949	2 172		32	380		176									
1954	72		1954	2 420	0	1 453	456	0	382									
1955	70		1955	2 737	1	1 313	545		470									
1938			1938				146		294									
1949			1949				540		399									
1954			1954				1 823	1	430									
1955			1955				1 898	101	80									
1938	58	6	1938	347			315		420									
1949	38	3	1949	447	328	8	255		617									
1954	72	5	1954	616	725	25	383		929									
1955			1955	674	843	33	417		1 029									
1938	22	21	1938	1 183			196		617									
1949	37	37	1949	1 270			238		860									
1954	39	38	1954	1 762			315		1 453									
1955			1955	1 819			361		1 501									
1938	15		1938	3 061		2 282	238		1 62									
1949	20		1949	3 061		2 302	313		201									
1954	25	17	1954	3 941	0	2 272	338		185									
1955			1955	3 883		2 354	361		197									
1938			1938				127		765									
1949			1949				127		1 486									
1954			1954				247	119	1 486									
1955			1955				247	113	1 486									

a/ Hulladékpapírral együtt. b/ Kína nélkül. c/ A Szovjetunió nélkül. A Szovjetunió 1940-ben 135 500 tonna újsgéppapírt és 616 500 tonna egyéb papírt termelt. d/ Száraz súlyban. e/ 1937. évi adat. f/ 1938. évi adat. g/ Csak cellulóz. h/ 1955. évi adat.

Megjegyzés: Az országok az 1955. évi újsgéppapírtermelés nagyságrendjében szerepelnek.

A Statisztikai Havi Közlemények 1-4. számaiban közölt, havonként rendszeresen nem ismétlődő táblázatok jegyzéke

	Szám	Oldal- szám
NÉPMOZGALOM		
Meghaltak arányszáma fontosabb néplételek szerint területi részletezésben	3.	10
Válások: A házastetek életkora	2.	8
	4.	11
A felbontott és érvénytelenített házasságok időtartama	2.	9
	4.	12
Külföldi vándorlások: Megállásan külföldre távozottak száma a távozás időpontja szerint	3.	15
Az megállásan külföldre távozottak száma területi részletezésben	3.	16
Az megállásan külföldre távozottak letelepedése országok szerint	3.	17
Megállásan külföldre távozottak száma, arányszáma és megoszlása nem és korcsoport szerint	4.	16
MUNKAÜGY		
Fontosabb munkaügyi adatok ágazatok szerint	1.	72
	4.	14
A költségvetési szerveknél foglalkoztatottak és az 1957. I. negyedévben elbocsátottak száma	4.	18
A helyi költségvetési szerveknél foglalkoztatottak és az 1957. I. negyedévben elbocsátottak száma	4.	19
1957. március 1-15 között munkára jelentkezettek összefoglaló adatai	3.	106
1957. március 1-15 között munkára jelentkezettek száma átlománycsoport és a munkaviszony megszűnésének ideje szerint	3.	107
Az 1957. március 1. - április 30. között munkára jelentkezettek száma nemeként és átlománycsoportonként a munkára jelentkezés időpontja szerint	4.	20
A munkára jelentkezettek száma átlománycsoport és szakképzettség szerint	4.	20
A munkára jelentkezettek száma területi részletezésben	4.	21
BERUHÁZÁS		
Beruházások összetétel szerint	4.	22
Beruházások ágazatok szerint	1.	73
	4.	22
Kommunális beruházások rendeltetés szerint	4.	23
Üzembehelyezett beruházások ágazatok szerint	4.	23
Üzembe nem helyezett beruházások állománya az időszak végén ágazatok szerint	4.	24
Üzembe nem helyezett beruházások állományának összetétele az időszak végén	4.	24
Lakásépítkezés	4.	25
Használatba vett fontosabb egészségügyi, kulturális és szociális létesítmények	4.	25

	Szám	Oldalszám
PÁR		
Művelés és szaktanácsadói szolgálatok szerve és felépítése a gyár-üzemekben	4.	52
Érdeklődés a szaktanácsadói szolgálatok felépítéséről a gyár-üzemekben	4.	52
Érdeklődés a szaktanácsadói szolgálatok felépítéséről a mezőgazdasági területeken	4.	60
Felkészítés a mezőgazdasági szaktanácsadói szolgálatok felépítéséről	4.	61
Művelés és szaktanácsadói szolgálatok szerve és felépítése a vállalatokban	4.	56
ÉPÍTŐMŰVÉSZET		
Az építési-tervezési munkák feladatai	2.	32
	2.	32
	4.	31
A tervezési munkák feladatai	2.	32
	4.	31
Az építési-tervezési munkák feladatai az építési vállalkozások és nagyipari vállalatok számára	2.	32
Az építési-tervezési munkák feladatai az építési vállalkozások és nagyipari vállalatok számára	3.	31
Programok az építési-tervezési munkák feladatai az építési vállalkozások és nagyipari vállalatok számára	2.	40
Programok az építési-tervezési munkák feladatai az építési vállalkozások és nagyipari vállalatok számára	2.	41
Az építési-tervezési munkák feladatai az építési vállalkozások és nagyipari vállalatok számára	4.	53
Az építési-tervezési munkák feladatai az építési vállalkozások és nagyipari vállalatok számára	3.	53
Az építési-tervezési munkák feladatai az építési vállalkozások és nagyipari vállalatok számára	3.	53
Az építési-tervezési munkák feladatai az építési vállalkozások és nagyipari vállalatok számára	3.	54
Az építési-tervezési munkák feladatai az építési vállalkozások és nagyipari vállalatok számára	3.	59
MEZŐGAZDASÁG		
Felkészítés a mezőgazdasági termelésre, termelési és termésmennyisége, beszerzés és árusítási szempontból	1.	33
A mezőgazdasági termelés szervezése	1.	34
Az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek felépítése művelési ágakon	1.	37
Az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek évről-évi állami feladatai	1.	38
Állami gazdaságok és állami gazdaságokban és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben	1.	38
Felkészítés a gép- és gépjármű-állományok az állami gazdaságokban és a gép-üzemeltetőkben	1.	38
A gépjármű-állományok feladatai	1.	38
Művelési-tervezési munkák feladatai az állami gazdaságokban és a gép-üzemeltetőkben	1.	40
	3.	61
Üzemeltetési munkák feladatai az állami gazdaságokban és a gép-üzemeltetőkben	2.	44
Érdeklődés a mezőgazdasági termelésről, termelési és termésmennyisége, beszerzés és árusítási szempontból	3.	62-67
Munkák feladatai az állami gazdaságokban és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben	4.	65
Munkák feladatai az állami gazdaságokban és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben	4.	65
Munkák feladatai az állami gazdaságokban és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben	4.	65
Munkák feladatai az állami gazdaságokban és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben	1.	34-36
Munkák feladatai az állami gazdaságokban és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben	2.	43-43
Munkák feladatai az állami gazdaságokban és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben	3.	60
Munkák feladatai az állami gazdaságokban és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben	4.	66-68
Munkák feladatai az állami gazdaságokban és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben	4.	66
Munkák feladatai az állami gazdaságokban és a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben	4.	67

	Szám	Oldalszám
Reprezentatív összejárás eredménye 300 mezőgazdasági termelőszövetkezetben	4.	69
Mezőgazdasági termelőszövetkezetekben kifizetett előleg és munkabér	4.	70
Az állami gazdaságok és a mezőgazdasági termelőszövetkezetek tevékenysége és szerzői tevékenysége	4.	70
Termelési társaságok (szakcsoportok) fontosabb adatai	1.	36
	4.	70
FELVÁSÁRLÁS		
A felvásárlás volumenének indexe	4.	71
A felvásárlás címek szerinti százalékos megoszlása	4.	72
KÖZLEKEDÉS-HÍRKÖZLÉS		
Vasuti és vízi szállítások fontosabb áruk szerint	3.	80
	1.	52
	2.	59
	3.	83
	4.	86
A posta fontosabb teljesítményei	3.	84
Nemzetközi postaforgalom	3.	84
KÜLKERESKEDELEM		
A külkereskedelmi forgalom szerkezete	1.	62
ÁLLAMSEGÉLYEK, A NEMZETKÖZI VÖRÖSKERESZT ADOMÁNYAI		
A szocialista országokból érkezett segítségnyújtások	3.	93
A Nemzetközi Vöröskereszt és a Magyar Vöröskereszt címére Magyarországra érkezett külföldiek	3.	94
BELKERESKEDELEM		
A kereskedelem eladási forgalma áruútcsoportonként	1.	54
	3.	96
A kereskedelem összes készletei	1.	55
	3.	97
Fontosabb élelmiszerek, élvezeti cikkek és iparcikkek kiskereskedelmi forgalma	1.	56-57
	3.	98-99
Fontosabb cikkek kiskereskedelmi ára	1.	60
Fontosabb szolgáltatások díja	1.	61
Kiskereskedelmi boltműködés az év végén	4.	97
Magánkiskereskedők száma szakmánként és területi részletezésben	4.	97
HÁZTARTÁSSTATISZTIKA		
A megfigyelt városi munkás és alkalmazott családok jellemző adatai, jövedelme, egy főre jutó havi átlagos kiadása és egy főre jutó évi élelmiszerfogyasztása jövedelmecsoportonként, 1956-ban	2.	65-70
KÖZMŰ-ELLÁTÁS		
Villamosenergia-szolgáltatás, gázszolgáltatás	3.	104
Vízszolgáltatás és csatornázás	3.	105
EGÉSZSÉGÜGY		
Orvosi és kórházi ellátás	1.	74

	Szám	Oldal- szám
Terhesanya és csecsemőgondozás, bölcsődék	1.	74
Tüdőbeteg gondozás	1.	76
Ráksztűrés	1.	76
Nemibeteg gondozás	1.	76
Táppénzesek aránya iparcsoportonként	1.	77
Gümőkórhalmadóság területi részletezésben	3.	111
Nyilvántartott gümőkóros betegek arányszáma területi részletezésben	3.	112
MŰVELŐDÉSÜGY		
Oktatási intézmények, oktatók száma	1.	78
Tanulók, hallgatók száma	1.	78
Az Állami Könyvtérjesztő Vállalat által eladott és terjesztésre átadott művek	4.	106
Filmgyártás-filmkültörgalomb	1.	80
	4.	108
Az 1957. I. negyedérvben gyártott filmek gyártási önköltsége	4.	108
Filmszínházak, bemutatott nagybbsikerű filmek	1.	81
	3.	115
	1.	82
Színházak, opera, hangversenyek, rádió	3.	116
IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS		
Vádoltak száma jogerősen befejezett ügyekben a bírósági eljárás eredménye szerint	4.	111
Jogerősen elítéltek száma fontosabb bűncselekmények szerint	4.	112
	1.	85
Befejezett házassági perek	3.	119
AZ 1956. ÉVI TERV TELJESITÉSE		
	1.	88-97
NEMZETKÖZI ADATOK		
Születési és naidozási arányszámok	2.	89-91
Az iparban foglalkoztatott munkások és alkalmazottak száma	2.	92
Az ipari öszstermelés indexe	2.	93
Kőszén-, barnaszén-, kőolaj-, villamosenergia-, nyersacél-, cement-, pamutszövettermelés	2.	94-99
Vasuti áruszállítás	2.	100
A külkereskedelmi forgalom volumenének indexe	2.	101
Bányászati-villamosenergia: kőszén- és barnaszéntermelés	3.	123-124
A szénbányászatan foglalkoztatottak száma egyes európai országokban	3.	125
Műszakok és termelékenység a kőszénbányászatan	3.	126
Balesetek a szénbányászatan	3.	127
Egyes európai országok széntermelése, benozatala, kivitele és felhasználása	3.	128
Egyes európai országok brikett és koksstermelése, benozatala, kivitele és felhasználása	3.	129
Kőolaj-, földgáz-, bauxit-, vasérc-, mangánérc-, rézérc-, nikkelérc-, króm- érc-, önkonzentrátum-, ólomérc-, horganyérc-, só-, nyersfoszfor-, kálc- szeszt-, kén-, arany-, ezüst-, gyémánttermelés	3.	130-141

	Szám	Oldal- szám
Erőművek beépített kapacitása	3.	142-143
Villamosenergiatermelés	3.	144-145
Villamosenergiafelhasználás	3.	146
Vasokohászati: Vasérc és kohókohász termelése, forgalma	4.	115-118
Nyersvas és nyersacél termelése, forgalma és felhasználása	4.	119-122
Fontosabb acélművek termelése és külkereskedelmi forgalma	4.	123-124
Ocskavas begyűjtése és forgalma	4.	125-127

STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK

Megjelenik havonta egyszer. Készült 2 400 példányban

Felelős szerkesztő a Központi Statisztikai Hivatal elnöke

Felelős kiadó a Statisztikai Nyomtatvány- és Folyóiratkiadó Vállalat igazgatója

Budapest, II., Keleti Károly u.5-7.

Előfizetés: Posta Központi Hirlapiroda, Budapest, V., József Nádor tér 1.

Telefon: 180-850, ügyfélszolgálat: 183-022. Előfizetési díj: negyedévre 36,- Ft, félévre 72 Ft,

1 évre 144,- Ft. Csekk számla: 61 066

A folyóirat régebbi példányai kaphatók a Posta Központi Hirlapiroda Ujságboltjában

(Budapest, V., József Attila u.3.)